

CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA

MD-2001, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.69, tel. (+373 22) 26 60 02,
fax: (+373 22) 26 61 00, web: www.ccrm.md, e-mail: ccrm@ccrm.md

Nr. 06- 691-23

din 15.09 2023

**Domnului Igor GROSU,
Președintele Parlamentului
Republicii Moldova**

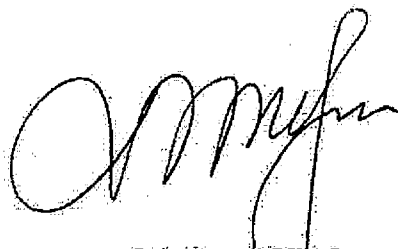
Stimate Domnule Președinte,

Curtea de Conturi, în temeiul art.6 alin.(1) lit.c) din Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr.260 din 07.12.2017, a întocmit și Vă remite, la adresa electronică (ddp@parlament.md), Raportul anual al Curții de Conturi pe anul 2022.

Anexă:

Raportul anual al Curții de Conturi pe anul 2022 (în format electronic), pe 176 file.

Cu considerație,

**Marian LUPU,
Președinte**

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. Nr.	<u>2310</u>
"15"	<u>09</u> 2023
Ora	

Raport anual 2022

Raportul anual asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și a patrimoniului public în anul 2022

Curtea de Conturi a Republicii Moldova

Raport anual 2022

Raportul anual asupra administrării și
întrebuințării resurselor financiare publice și a
patrimoniului public în anul 2022

Misiunea Curții de Conturi:

(i) evaluarea legalității, regularității, conformității, economicității, eficienței, eficacității gestionării resurselor financiare publice și a patrimoniului public;

(ii) promovarea standardelor, recunoscute internațional, privind transparența și responsabilitatea în domeniul managementului finanțelor publice;

(iii) asigurarea transparenței prin informarea autorităților publice responsabile și a publicului larg despre planurile strategice și anuale, despre constatările și recomandările de audit.

Curtea de Conturi

exercită controlul
asupra modului de
formare,
administrare și
întrebuințare a
resurselor financiare
publice și a
patrimoniului public.

Activitatea Curții de
Conturi se bazează
pe principiul
independenței,
legalității,
obiectivității,
profesionalismului,
responsabilității și
transparenței.

Cuprins:

Introducere	3
Activitatea de audit a Curții de Conturi	4
Sinteza principalelor constatări și probleme	6
Managementul finanțelor publice	6
Executarea BS, BASS și FAOAM.....	10
Executarea bugetelor ministerelor	18
Gestiunea patrimoniului public	25
Participația statului în sectorul corporativ.....	34
Utilizarea finanțării externe.....	39
Sectorul medical și social.....	43
Acordarea asistenței juridice garantate de stat.....	48
Acordarea compensațiilor și ajutorului umanitar agricultorilor	50
Tehnologiile Informaționale	52
Combaterea fraudei și corupției	54
Colaborarea CCRM cu Parlamentul	55
Impactul activității de audit.....	57
Anexe	62

Introducere

Raportul anual 2022 analizează și generalizează concluziile și observațiile Curții de Conturi asupra modului de formare, administrare și întrebuințare a resurselor financiare și a patrimoniului public în exercițiul financiar expirat, iar pentru unele entități/tematici de audit – și în alte perioade relevante, în conformitate cu Programele activității de audit aferente ciclului anual de audit (septembrie 2022 – septembrie 2023).

Scopul acestui Raport este de a prezenta Parlamentului, Guvernului, entităților auditate și societății principalele probleme sistemice, constatări și concluzii formulate în contextul activității de audit public extern.

Prezentul Raport este structurat în două părți:

Partea I conține informații relevante privind constatările și problemele identificate de audit care necesită atenția părților interesate și se referă la: managementul finanțelor publice; gestiunea patrimoniului public, inclusiv procesul de investiții; participația statului în sectorul corporativ; sectorul agricol; sectorul social și medical; acordarea asistenței juridice garantate de stat; tehnologiile informaționale; impactul activității de audit etc. și

Partea a II-a prezintă rezumatele misiunilor de audit realizate de Curtea de Conturi în decursul unui an din data aprobării raportului anual precedent.

Pentru a oferi o asigurare că auditul public extern produce rezultate și contribuie la gestionarea îmbunătățită a fondurilor publice, iar activitatea de audit este relevantă pentru părțile interesate, adaugă valoare și are impact asupra societății, Curtea de Conturi nu doar analizează și raportează ceea ce s-a întâmplat, ci și identifică domeniile în care se pot face îmbunătățiri, promovând bunele practici în domeniul managementului financiar public.

Activitatea de audit a Curții de Conturi

În anii 2022-2023, pe fundalul insuficienței de cca 25% a auditorilor operaționali (conform statelor de personal existente), au fost necesare eforturi suplimentare din partea Curții de Conturi pentru realizarea misiunilor obligatorii de audit financiar în contextul reformei administrației publice centrale, ceea ce a influențat numărul de misiuni de audit incluse în prezentul Raport. În perioada de raportare, Curtea de Conturi a efectuat 33 misiuni de audit: 18 misiuni de audit financiar, 10 misiuni de audit al conformității, 3 misiuni de audit al performanței, precum și 2 misiuni de follow-up.

Dinamica misiunilor de audit incluse în Rapoartele anuale 2019-2022

	Raportul anual 2019	Raportul anual 2020	Raportul anual 2021	Raportul anual 2022
Audit financiar	20	30	29	18
Audit de conformitate	17	38	23	10
Audit de performanță	8	5	6	3
Follow-up	4	2	1	2

Notă: Informații detaliate privind rapoartele de audit pot fi accesate pe site-ul oficial al Curții de Conturi: <http://www.ccrm.md/ro/decisions>

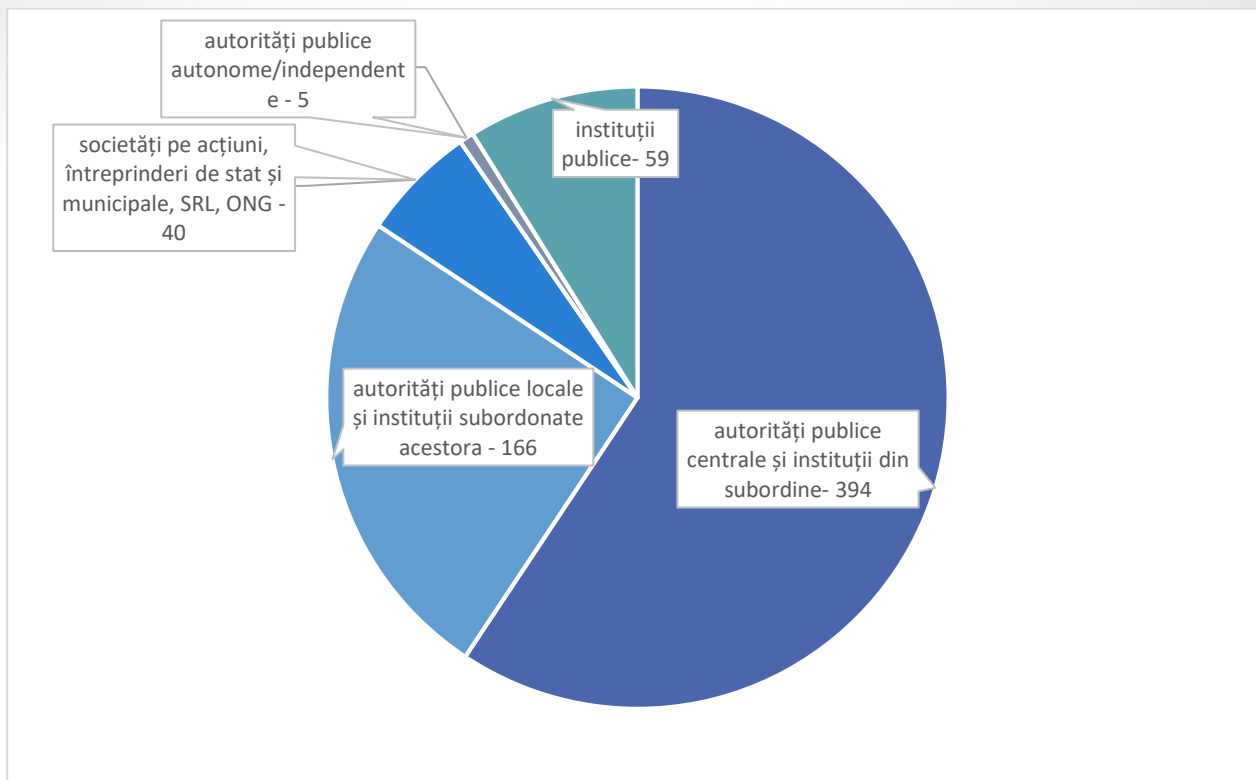
Ca urmare a misiunilor de audit efectuate, în temeiul constatărilor și probelor acumulate, CCRM a exprimat 18 opinii asupra rapoartelor financiare și a formulat 16 concluzii aferente conformității și/sau performanței gestionării fondurilor publice. Rezultatele agregate ale misiunilor de audit public realizate în perioada de raportare sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Opinii/concluzii formulate în cadrul misiunilor de audit incluse în Raportul anual 2022

Misiuni de audit	Concluzie generală	Opinie fără rezerve	Opinie cu rezerve	Opinie contrară
33	15	5	11	2

Sursă: Misiunile de audit realizate de CCRM în perioada septembrie 2022 – septembrie 2023.

În perioada raportată Curtea de Conturi și-a orientat activitatea asupra unor domenii importante, cum ar fi: conformitatea cheltuielilor și investițiilor capitale la întreprinderile de gaze naturale cărora le-au fost impuse obligații de serviciu public; conformitatea gestionării patrimoniului public (inclusiv subsidiile) de către instituțiile publice din domeniul infrastructurii calității; Programul național de control al cancerului; procedurile de protecție specială a copiilor aflați în situație de risc; acordarea compensațiilor și ajutorului umanitar agricultorilor afectați de calamitățile naturale asupra recoltei anului 2020; implementarea Strategiei de alimentare cu apă și sanitație; utilizarea resurselor financiare publice alocate pentru administrarea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat; administrarea și întrebuințarea resurselor financiare publice și a patrimoniului public de către Procuratura Generală și Consiliul Superior al Procurorilor; tehnologiile informaționale etc.

Sursă: Misiunile de audit realizate de CCRM în perioada septembrie 2022 – septembrie 2023.

Perioada de raportare se caracterizează prin prioritizarea auditării autorităților publice centrale și a entităților din subordinea acestora, precum și a instituțiilor publice, fiind acoperite cu proceduri de audit 613 entități, din care 394 de entități (59,0%) sunt autorități publice centrale și instituții din subordine, autorități publice locale și instituții subordonate acestora (25,0%), societăți pe acțiuni, întreprinderi de stat și municipale, SRL, ONG (6,0%), autorități publice autonome/independente și altele (10%).

Sinteza principalelor constatări și probleme

Managementul finanțelor publice

Managementul Finanțelor Publice (MFP) reprezintă sistemul prin care resursele financiare sunt planificate, direcționate și controlate pentru a permite și a influența îndeplinirea eficientă și eficace a obiectivelor serviciilor publice. Calitatea sistemelor de MFP este esențială în gestionarea economică și furnizarea de servicii publice eficiente și durabile.

În calitate de Instituție Supremă de Audit a Republicii Moldova, Curtea de Conturi are atribuții directe de a audita toate elementele MFP (*formarea, executarea și raportarea componentelor BPN, administrarea veniturilor, achizițiile publice, investițiile capitale, datoria publică, implementarea politicilor publice și prestarea serviciilor calitative, sistemele informaționale, controlul intern și auditul intern etc.*).

Curtea de Conturi contribuie în mod sistematic la implementarea reformelor în diferite domenii, ține pasul modificărilor și provocărilor existente în domeniul finanțelor publice, în scopul responsabilizării managementului de vârf al entităților publice auditate, urmărind ca finalitate asigurarea impactului auditului public extern asupra îmbunătățirii standardelor de guvernanță, luării deciziilor adecvate, precum și utilizării mai eficiente a patrimoniului și banilor publici.

Anul 2022 a fost ultimul an de implementare a Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice 2013-2022¹. Strategia a acoperit inițial intervalul de timp 2013-2020, ulterior fiind prelungită până în anul 2022.

Curtea de Conturi constată că, în ansamblu, implementarea Strategiei a contribuit la elaborarea și îmbunătățirea cadrului normativ și metodologic în majoritatea domeniilor acoperite de Strategie.

Exemple notabile în acest sens sunt Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, Legea nr.229/2010 privind controlul financiar public intern și noul Cod vamal, normele secundare și instrumentele metodologice detaliate, inclusiv instrucțiunile actualizate privind cadrul legislativ care urmează să fie aplicat.

Eficacitatea Strategiei, și anume măsura în care au fost atinse rezultatele și obiectivele medii, variază. În mai multe domenii acestea au fost realizate (cadrul macrobugetar, executarea bugetului, contabilitatea și raportarea, Sistemul Informațional de Gestionare a Finanțelor Publice), în timp ce în alte domenii progresul este parțial.

Domeniile în care au fost necesare activități suplimentare în cadrul implementării Strategiei se referă la contabilitate, achizițiile publice, controlul intern managerial și auditul intern.

Eficiența Strategiei a fost demonstrată la *Componenta 1 „Cadrul macrobugetar”*. Astfel, Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25 iulie 2014 reglementează în mod adecvat procesul de elaborare a cadrului bugetar pe termen mediu (CBTM), iar pentru susținerea acestui proces au fost stabilite mai multe modele de prognoză.

Curtea de Conturi constată că obiectivul privind alinierea evidenței contabile și raportării financiare din sectorul bugetar la Standardele Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public (IPSAS), care este unul dintre elementele-cheie ale reformei managementului finanțelor

¹ Hotărârea Guvernului nr. 573 din 06.08.2013.

publice, nu a ajuns la rezultatul final, fiind realizați doar anumiți pași în direcția implementării reformei.

Atragem atenția că la *Componenta 3 „Executarea bugetului, contabilitatea și raportarea”*, unele din principiile de bază stabilite constau în: elaborarea procedurilor naționale de contabilitate bine definite; aprobarea Planului de conturi unificat pentru planificarea, executarea și înregistrarea în evidența contabilă a operațiunilor bugetare; stabilirea caracterului cuprinzător și a periodicității prezentării rapoartelor financiare, inclusiv raportarea angajamentelor.

Astfel, au fost elaborate cu sprijinul UE 22 de proiecte de standarde, aliniate la IPSAS, însă acestea nu au fost aprobate oficial, fiind necesare unele ajustări pentru a fi conformate la particularitățile Republicii Moldova. Totodată, 8 standarde, precum și notele metodologice aferente pentru toate cele 30 de standarde încă urmează a fi elaborate.

Curtea de Conturi, prin *Hotărârea nr.24 din 30.05.2022 „Cu privire la Raportul auditului financiar asupra Raportului Guvernului privind executarea bugetului de stat pe anul 2021”*, a recomandat Ministerului Finanțelor (MF) examinarea oportunităților de dezvoltare continuă și durabilă, prin prisma elaborării noii strategii pe termen mediu în domeniul managementului finanțelor publice, inclusiv cu determinarea necesităților de implementare a sistemului de evidență pe bază de angajamente în sectorul public.

În opinia Curții de Conturi, sunt necesare îmbunătățiri în ceea ce privește domeniul de aplicare a rapoartelor privind executarea bugetului, care ar trebui să ofere mai multă transparență și dezvăluire de informații/date privind executarea reală/de facto a transferurilor primite de la bugetul de stat, a subvențiilor, granturilor acordate etc. De asemenea, este necesară finalizarea și aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate în Sectorul Public.

De menționat că această acțiune a fost inclusă și în Matricea politicilor de reformă, ca una din condițiile de îmbunătățire a controlului și raportării financiare, stabilite în baza Acordului de finanțare încheiat între Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană.

Activitățile privind digitalizarea sistemului MFP, prin îmbunătățirile necesare ale SIMF și sistemelor de informații conexe (cum ar fi migrarea sistemelor informaționale pe platforma guvernamentală MCloud, implementarea modulului privind monitorizarea performanței etc.) trebuie să fie prioritizate.

La *Componenta 3 „Executarea bugetului, contabilitatea și raportarea”* au fost obținute rezultate importante în ceea ce privește digitalizarea sistemului MFP, procedurile privind executarea bugetului fiind instituite, implementate și monitorizate prin intermediul Sistemului Informațional de Management Financiar (SIMF), gestionat de I.P. Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe, subordonat MF.

Toate autoritățile și instituțiile bugetare sunt conectate la Contul Unic Trezorerial (CUT) pentru alocări de la bugetul de stat și toate bugetele sunt executate prin intermediul CUT deținut de Banca Națională a Moldovei. SIMF este integrat cu sistemul informațional de contabilitate al entităților bugetare și facilitează în mod substanțial majoritatea proceselor MFP, inclusiv planificarea, executarea bugetului, precum și contabilitatea zilnică și raportarea. Sistemul integrează și susține activitatea Direcției Trezoreria de Stat, Agenției Achiziții Publice, Serviciului Fiscal de Stat și Serviciului Vamal.

Curtea de Conturi atrage atenția că evaluarea, monitorizarea și raportarea proiectelor de investiții publice, precum și a proiectelor care beneficiază de sprijinul donatorilor necesită îmbunătățire.

Deși în cadrul *Componentei 2 „Elaborarea și planificarea bugetului”* s-au înregistrat progrese importante, respectarea calendarului bugetar conform Legii nr.181/2014 a fost o provocare de-a lungul anilor. Procedurile de planificare a investițiilor publice sunt în vigoare conform Hotărârii Guvernului nr.1029 din 19 decembrie 2013, care a fost abrogată apoi prin noul cadru regulator în domeniu², a cărui relevanță urmează a fi evaluată în perioadele următoare.

Cu toate acestea, normele și instrumentele metodologice ulterioare pentru dezvoltarea, selectarea, monitorizarea, raportarea și evaluarea valorificării resurselor investiționale nu sunt implementate în mod corespunzător, în mare măsură din cauza capacităților limitate ale instituțiilor publice responsabile.

Sunt necesare îmbunătățiri în ceea ce privește corelarea priorităților de politici cu bugetarea anuală și multianuală. Stabilirea unei legături între politici și buget pe o bază anuală și multianuală este împiedicată de disponibilitatea tardivă a priorităților politice, ceea ce, la rândul său, conduce la decizii de finanțare luate ad-hoc în cursul exercițiului bugetar. Se constată, de asemenea, coordonarea și corelarea slabă dintre nevoile de investiții din țară și resursele externe, oferite de donatori. Astfel, este necesară consolidarea capacităților consiliilor sectoriale responsabile cu astfel de activități.

S-au înregistrat progrese importante în domeniul reglementării și punerii în aplicare a Controlului Financiar Public Intern (CFPI), dar trebuie continuate eforturile privind implementarea procedurilor de control intern și consolidarea capacităților auditului intern.

Există un cadru normativ și metodologic solid în domeniul CFPI, sunt înființate subdiviziuni de audit intern și este instituit un program de instruire și certificare în domeniul auditului intern în sectorul public, dar sunt necesare mai multe eforturi pentru ca CFPI să fie aplicat în mod adecvat la toate nivelurile administrației publice. Subdiviziunile de audit intern trebuie să devină funcționale conform prevederilor legale, iar capacitățile controlului intern managerial și ale auditului intern la toate nivelurile administrației trebuie îmbunătățite.

Curtea de Conturi reiterează necesitatea instituirii unui sistem complet de achiziții publice electronice, care acoperă toate tipurile de achiziții, inclusiv cele de mică valoare, și toate etapele procesului de achiziții. De menționat că legislația națională nu este încă pe deplin aliniată la acquis-ul european, fapt menționat și anterior în rapoartele Curții de Conturi.

Impactul acțiunilor întreprinse în cadrul Strategiei variază de la o componentă la alta. Schimbări importante cu implicații pozitive pentru sistemul MFP și pentru cetățeni sunt înregistrate la aspectele previziunilor macroeconomice și fiscale, formarea și execuția bugetului, inclusiv comunicarea și monitorizarea transparenței cheltuielilor, administrarea veniturilor și digitalizarea sistemului MFP. În alte domenii, schimbările sunt parțiale sau limitate, în ciuda unor progrese înregistrate, de exemplu în domeniul controlului financiar public intern, unde sunt necesare mai multe eforturi pentru ca CFPI să fie aplicat în mod adecvat la toate nivelurile administrației publice.

Prin Hotărârea Guvernului nr.71 din 22.02.2023 a fost aprobată Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030, care are ca scop sporirea eficienței,

² Hotărârea Guvernului nr. 684 din 29.09.2022 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la proiectele de investiții capitale publice”.

performanței și transparenței finanțelor publice. Strategia abordează principalele provocări din sistemul existent și urmărește coerența activităților de reformă și interdependența elementelor din cadrul sistemului de MFC.

Un obiectiv specific al noii Strategii prevede instituirea unui sistem adecvat de contabilitate și de raportare în sectorul bugetar, cu stabilirea direcțiilor prioritare pe termen lung: (1) dezvoltarea și consolidarea capacităților Sistemului trezorerial de evidență a cheltuielilor conform angajamentelor asumate în bază de contracte, precum și în baza facturilor fiscale; (2) dezvoltarea continuă a Sistemului informațional integrat al finanțelor publice și oferirea rapoartelor în regim online; (3) includerea în rapoartele privind executarea bugetelor a informației privind angajamentele; (4) emiterea rapoartelor privind executarea bugetului în cel mult 15 zile; (5) perfecționarea cadrului normativ și a celui metodologic privind raportarea pentru instituțiile/autoritățile bugetare; (6) modificarea cadrului normativ în partea ce ține de termenul de prezentare a rapoartelor bugetare; (7) elaborarea standardelor de contabilitate în sectorul public bazate pe standardele internaționale IPSAS (International Public Sector Accounting Standards).

Anul 2022 în cifre

După recesiunea economică cauzată de pandemia de COVID-19, economia Republicii Moldova nu a reușit să-și ia avânt, confruntându-se cu noi provocări în anul 2022. Declanșarea războiului din țara vecină, care a condus la o perturbare adițională a lanțurilor logistice internaționale și a periclitat distribuția bunurilor agroalimentare la nivel global, precum și reducerea livrărilor de gaze din Rusia către UE, a cauzat păstrarea tendinței de majorare a prețurilor, începută în 2021.

Creșterea excesivă a prețurilor, în special a celor la resursele energetice, a declanșat un efect în lanț al sporirii prețurilor în toate domeniile, generând noi provocări pentru guvernare și mediul de afaceri, fiind amplificată o inflație la nivel de 30,2% spre sfârșitul anului 2022. În plus, anul 2022 a fost marcat de o secetă severă, care a compromis o bună parte din producția vegetală, cu efectele implicate asupra sectorului zootehnic, prețurilor de consum, exporturilor, aprovizionării industriei alimentare cu materie primă etc.

Pe parcursul anului 2022 datele statistice privind indicatorii cu frecvență înaltă (producția industrială, comerțul interior de bunuri și servicii, remiterile, creditarea, indicatorii bugetari, indicatorii externi etc.) au scos în evidență un ritm de încetinire a economiei mai accentuat decât s-a anticipat. Prin urmare, evoluția economiei Republicii Moldova până la finele anului 2022 s-a temperat, fiind atinsă o descreștere a PIB de circa 5,9% în termeni reali și o valoare nominală de 272,6 miliarde lei. Produsul intern brut (PIB) s-a diminuat cu 5,9% în anul 2022. Printre cele mai afectate sectoare se evidențiază sectorul agricol, a cărui valoare adăugată brută s-a diminuat cu 26%, industria extractivă (-28%), sectorul energetic (-18%), sectorul imobiliar (-13%), construcții (-10%), industria prelucrătoare (-7,5%). Totuși, sunt sectoare care au fost în creștere: serviciile de cazare și alimentație publică (+24%), sectorul financiar-bancar (+15%), informațiile și comunicațiile (+5%), comerțul intern (+1,4%). Pe partea de utilizări, diminuarea PIB a fost influențată în cea mai mare parte de impactul negativ generat de consum, care a scăzut cu 2,6%, de investiții cu (-7%) și de exportul net.

Prioritățile de politici ale Guvernului în anul 2022 au fost direcționate spre menținerea stabilității macroeconomice, finanțarea măsurilor economice și sociale anti-criză în corelare cu necesitățile stringente, cele mai importante fiind: asigurarea securității energetice a țării, protecția socială a populației, în special a persoanelor vulnerabile, precum și susținerea mediului de afaceri. Pentru

a susține financiar aceste măsuri, au fost adoptate trei modificări ale Legii bugetului de stat pentru anul 2022 nr. 205/2021³, care au reflectat un cadru mai flexibil de măsuri bugetar-fiscale, inclusiv pentru a susține celelalte componente ale bugetului public național, cum ar fi bugetele locale, bugetul asigurărilor sociale de stat și fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală.

În contextul efectelor crizelor produse concomitent, bugetul public național în anul 2022 a înregistrat un deficit în sumă de 8 868,8 mil. lei, sau de 1,9 ori mai mare față de anul 2021. Este de remarcat că la toate modificările bugetului, efectuate pe parcursul anului 2022, a fost aplicată clauza de derogare în baza prevederilor art. 15 alin.(3) lit. a) din Legea nr.181/2014, care admite derogarea de la regula bugetar-fiscală în caz de situații excepționale ce pun în pericol securitatea națională.

Nivelul de executare a veniturilor acumulate la bugetul public național a atins 100,4% față de prevederile anuale. Totodată, față de încasările anului 2021, acestea s-au majorat cu 18,3%, sau cu 14 132,4 mil. lei, ca urmare a creșterii valorii importurilor, ceea ce a favorizat majorarea încasărilor din impozitele și taxele pe mărfuri și servicii, majorarea debursărilor de granturi primite de la organizațiile internaționale și a rezultatului pozitiv din activitatea economică în anul 2021, care au determinat la rândul lor sporirea încasărilor din impozitul pe venitul persoanelor juridice.

Cheltuielile bugetului public național au fost executate la nivel de 92,3% față de prevederile anuale. Comparativ cu anul 2021, cheltuielile au crescut cu 22,4%, sau cu 18 360,7 mil. lei.

Executarea BS, BASS și FAOAM

În mod obișnuit, partea cea mai semnificativă a activităților de audit public extern a fost îndreptată spre evaluarea executării componentelor BPN, în acest sens fiind auditate rapoartele Guvernului privind executarea din exercițiul bugetar expirat a bugetului de stat (BS), bugetului asigurărilor sociale de stat (BASS) și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală (FAOAM).

Executarea principalilor indicatori ai BPN pe anul 2022

(mil. lei)

Indicatori	Venituri			Cheltuieli			Deficit (-) / excedent (+)
	Aprobat	Precizat	Executat	Aprobat	Precizat	Executat	
BPN, inclusiv*:	80.872,90	91.097,70	91.505,40	96.208,80	108.726,90	100.374,20	-8.868,80
BS	50.066,60	59.348,00	59.248,00	65.202,60	73.943,00	68.573,50	-9.325,50
BASS	31.224,20	34.200,60	33.796,10	31.224,20	34.200,60	33.745,30	50,80
FAOAM	12.287,60	12.559,70	12.639,50	12.287,60	12.833,70	11.963,30	676,22
BUAT	20.847,30	24.280,70	23.889,30	21.047,30	27.040,90	24.159,60	-270,30

* Notă: Datele referitoare la veniturile și cheltuielile componentelor BPN sunt prezentate cu transferuri între bugete.

Opiniile de audit asupra Rapoartelor Guvernului privind executarea BS, BASS, FAOAM în perioada 2020-2022

Nr. crt.	Raportul Guvernului privind executarea	Exercițiul bugetar 2020	Exercițiul bugetar 2021	Exercițiul bugetar 2022
1	BS	fără rezerve	fără rezerve	fără rezerve
2	BASS	cu rezerve	fără rezerve	fără rezerve
3	FAOAM	fără rezerve	fără rezerve	cu rezerve

³ Legile nr. 112/2022, nr.260/2022 și nr.351/2022.

Bugetul de stat gestionează cele mai multe resurse, în acesta fiind incluse și transferurile interbugetare. Repartizarea alocațiilor BS se asigură pe autoritățile publice centrale, în cadrul sectorului de care acestea sunt responsabile.

Curtea de Conturi a emis opinie fără rezerve asupra executării de casă a BS în anul 2022⁴, însă există unele aspecte care, deși nu au influențat opinia, au impact asupra modului de gestionare și raportare a mijloacelor publice, și anume:

- problematica corectitudinii și veridicității datelor raportate de către autoritățile și instituțiile bugetare, cauzată de necesitatea dezvoltării/instituirii unui sistem îmbunătățit de contabilitate și de raportare în sectorul bugetar în vederea emiterii Raportului Guvernului privind executarea BS într-un format mai transparent și cu oferirea unei imagini mai complete a poziției financiare a sectorului public în ansamblul său, precum și îmbunătățirea comparabilității, fiabilității și integrității datelor financiare ale guvernului;
- execuția bugetului de stat s-a încheiat cu un sold bugetar (deficit) în sumă de 9 325,5 mil. lei, acesta fiind în creștere cu 4 592,4 mil. lei față de anul precedent;
- transferurile de la BS către alte bugete mențin o tendință continuă de creștere, constituind în anul 2022 o pondere de circa 57,6% în totalul cheltuielilor. Ponderea transferurilor executate de la BS în totalul veniturilor BASS constituie 43,8%, ale FAOAM – 48,2%, și ale BUAT – 71,9%;
- finanțarea din bugetul de stat a instituțiilor publice la autogestiuine, a întreprinderilor de stat și a societăților pe acțiuni nu asigură în toate cazurile respectarea în totalitate a principiilor bugetare și a regulilor bugetar-fiscale;
- mecanismele de evidență, monitorizare și raportare a obligațiilor față de BS, inclusiv la amenzi și sancțiuni, nu permit evaluarea totalității valorii obligațiilor, iar valoarea raportată a creanțelor contribuabililor (2 377,7 mil. lei) nu corespunde realității calculate și restante, fiind diminuată semnificativ;
- lipsa cadrului operațional și a unui control eficient privind monitorizarea implementării proiectelor finanțate din surse externe, condiții care creează premise de creștere a costurilor și de nerespectare a termenelor aprobate;
- planificarea și valorificarea insuficientă a mijloacelor alocate din bugetul de stat pentru proiectele investiționale, cheltuielile executate fiind rezumate preponderent la dezvoltarea drumurilor, care în aspectul programelor constituie 84,2%;
- creșterea necesarului de mijloace bugetare peste limita celor aprobate inițial în buget pentru Programul de stat „Prima casă”, ceea ce a condiționat alocarea suplimentară de mijloace din fondul de rezervă al Guvernului, deși acoperirea lor nu întrunește toate criteriile de eligibilitate pentru finanțare din această sursă;
- nereglementarea mecanismului unic de raportare de către SV și MF a soldului reflectat la contul „Drepturile de import/export achitate în avans” formează o divergență în sumă de 7,8 mil. lei față de veniturile raportate de către SV;
- rezerve semnificative la planificarea limitelor de alocații la unele APC și la executarea de cheltuieli pentru implementarea sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar.

Pentru anul 2022, partea de venituri a bugetului de stat a fost aprobată inițial în sumă de 50 066,6 mil. lei. Conform modificărilor operate la Legea bugetului de stat pentru anul 2022

⁴ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1213/hotararea-nr-19-din-26-mai-2023-cu-privire-la

nr.205/2021⁵, veniturile bugetului de stat au fost precizate în sumă de 59 348,0 mil. lei, sau cu 9 281,4 mil. lei mai mult decât suma aprobată inițial.

Ca urmare, veniturile bugetului de stat s-au majorat la capitolul impozite și taxe cu 5 307,2 mil. lei, la granturi – cu 3 308,4 mil. lei, la capitolul alte venituri – cu 666,4 mil. lei, iar la transferuri s-au micșorat cu 0,6 mil. lei. Estimările veniturilor bugetului de stat (fără granturi) au fost majorate față de sumele aprobate cu 5 973,0 mil. lei, sau cu 12,3 la sută. La componenta de bază, veniturile bugetului de stat s-au majorat cu 9 278,3 mil. lei, iar la componenta proiecte finanțate din surse externe – cu 3,1 mil. lei.

În anul 2022, veniturile BS au însumat 59 247,98 mil. lei, fiind cu 9 864,2 mil. lei mai mari față de anul 2021, dar mai mici cu 100,1 mil. lei decât nivelul precizat. Se atestă că ponderea în PIB a veniturilor BS încasate în anul 2022 constituie 21,7%, înregistrând o creștere cu 3,6%.

Sinteza execuției veniturilor bugetului de stat în anii 2021-2022

(mil. lei)

Indicatori	Anii		Devieri 2022/2021		Ponderea în PIB* (%)
	2022	2021	(+/-)	%	
1	2	3	4=2-3	5=2/3	6=2/PIB
Venituri aprobate	50.066,60	41.415,40	8.651,20	120,9%	18,4%
Venituri precizate	59.348,04	45.864,90	13.483,14	129,4%	21,8%
Venituri executate, inclusiv:	59.247,98	49.383,80	9.864,18	120,0%	21,7%
impozite și taxe	51.935,89	44.513,70	7.422,19	116,7%	19,1%
granturi primite	4.306,31	2.290,60	2.015,71	188,0%	1,6%
alte venituri	2.999,36	2.567,90	431,46	116,8%	1,1%
Transferuri primite în cadrul BPN	6,41	11,60	-5,19	55,3%	0,0%
Devieri (+/-)	-100,06	3.518,90	x	x	x
Procentul executării	99,8%	107,7%	x	x	x

Sursă: Informații generalizate de echipa de audit din Rapoartele privind executarea bugetului de stat pe anii 2021-2022. PIB – 272 559,9 mil. lei, conform datelor preliminare ale BNS.

În structura veniturilor bugetului de stat pe anul 2022, partea preponderentă de 87,7%, sau 51 935,9 mil. lei, o constituie încasările din impozite și taxe. Față de execuția anului 2021, încasările respective s-au majorat cu 7 422,2 mil. lei, sau cu 16,7 la sută. Astfel, în totalul veniturilor BS, contribuția cea mai semnificativă revine încasărilor din TVA, care însumează 28 951,6 mil. lei, sau 48,9%, impozitul pe venit – 10 629,0 mil. lei (17,9%), accizele – 8 009,1 mil. lei (13,5%), taxele vamale și alte taxe de import – 1 890,8 mil. lei (3,2%) etc.

Colectarea veniturilor și a altor încasări aprobate în bugetele componente ale BPN se asigură de către administratorii de venituri, care instituie aceste venituri⁶. În cazul în care legislația nu prevede autoritatea responsabilă de administrarea anumitor venituri bugetare, MF desemnează administratorii veniturilor bugetare respective. Astfel, pe lângă SFS și SV, prin Ordinul MF⁷, și APP

⁵ Legea nr.112/2022, nr.260/2022 și nr.351/2022, art.16 al Legii bugetului de stat pentru anul 2022.

⁶ Art.65 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25.07.2014.

⁷ Ordinul MF nr.40 din 08.04.2016 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind administrarea Clasificației bugetare”.

a fost numită administrator de venituri din data de 24.12.2021. Totodată, cu începere din anul 2023, au fost numiți administratori de venituri ANTA și MAEIE⁸.

În aceste condiții, auditul a constatat că, fiind desemnat în calitate de administrator de venituri la unele plăți și taxe provenite din prestarea serviciilor publice și aplicarea sancțiunilor de către autoritățile statului, SFS nu a asigurat controlul asupra virării integrale și în timp a veniturilor respective. În consecință, în evidența organului fiscal figurează doar plățile încasate, fără să dispună de sumele calculate la buget, nefiind înregistrate și restanțele aferente.

Deși Curtea de Conturi a comunicat anterior aceste deficiențe, măsurile întreprinse de MF și SFS nu au fost suficiente pentru a fi asigurată verificarea datelor raportate la aceste tipuri de venituri în partea ce ține de evidența calculelor și a restanțelor integrale în anul 2022, fiind semnate doar actele privind încasările a căror evidență este asigurată de sistemul trezorerial.

Pentru anul 2022 cheltuielile bugetului de stat au fost aprobate inițial în sumă de 65 202,6 mil. lei. Pe parcursul anului 2022 la cheltuielile aprobate au fost operate modificări⁹, în urma cărora volumul total al cheltuielilor a fost majorat până la 73 916,3 mil. lei, sau fiind în creștere cu 26,7 mil. lei. Majorarea cheltuielilor bugetului de stat pentru anul 2022 a fost determinată, în special, de:

- suplinirea fondurilor de urgență ale Guvernului în legătură cu necesitatea asigurării finanțării unor cheltuieli cu caracter de urgență, legate de gestionarea crizei energetice, crizei refugiaților din Ucraina;
- asigurarea unor măsuri noi de politici în domeniul protecției sociale, inclusiv prin intermediul transferurilor către bugetul asigurărilor sociale de stat (alocarea mijloacelor pentru Fondul de vulnerabilitate energetică în scopul compensării parțiale a costurilor la resursele energetice pentru populație, majorării transferurilor către bugetul asigurărilor sociale de stat pentru acordarea ajutorului pentru perioada rece a anului reieșind din majorarea cuantumului acestuia și a numărului de beneficiari, acordării suportului financiar unic unor beneficiari de pensii/alocații de stat ș.a.);
- executarea dispozițiilor Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova privind alocarea mijloacelor pentru majorarea capitalului social al SA „Energocom” și majorarea recreditării SA „Energocom” din contul proiectelor finanțate din surse externe;
- acordarea plății unice cu caracter excepțional unor angajați din cadrul autorităților/instituțiilor bugetare și implementarea unor măsuri noi de politici salariale în domeniul bugetar.

Conform rezultatelor execuției bugetare, cheltuielile bugetului de stat au însumat 68 573,5 mil. lei, ceea ce constituie 92,7% față de prevederile anuale.

Din punctul de vedere al gradului de realizare, cel mai jos nivel se atestă la cheltuielile din cadrul proiectelor finanțate din surse externe, care constituie 61,0% din prevederile anuale.

Printre cauzele principale ale valorificării scăzute a resurselor externe, pot fi menționate: anularea unor activități din cadrul proiectelor în legătură cu războiul din Ucraina, tergiversarea și necesitatea desfășurării repetate a procedurilor de achiziții publice, majorarea semnificativă a prețurilor la materialele de construcții, neîndeplinirea în termen a condițiilor de debursare

⁸ Ordinul MF nr.120 din 19.12.2022, în vigoare din 01.01.2023.

⁹ Legea nr. 112/2022, Legea nr.260/2022, Legea nr.351/2022.

prevăzute în contractele de împrumut/grant, revizuirea și extinderea termenelor de implementare a unor proiecte și activități, capacități insuficiente de management al proiectelor în unele sectoare. Evoluția cheltuielilor bugetului de stat în anul 2022, inclusiv a cheltuielilor în cadrul proiectelor finanțate din surse externe, se prezintă în tabelul care urmează:

Evoluția cheltuielilor bugetului de stat în anul 2022

(mil. lei)

	Aprobat 2022	Precizat 2022	Executat 2022	Precizat 2022 față de aprobat 2022		Executat 2022 față de precizat 2022	
				(+,-)	%	(+,-)	%
Cheltuieli, total	65,202.6	73,943.0	68,573.5	8,740.4	113.4	-5,369.5	92.7
<i>inclusiv:</i>							
cheltuieli cu excepția proiectelor finanțate din surse externe	59,769.4	68,899.6	65,498.6	9,130.2	115.3	-3,401.0	95.1
ponderea în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %	91.7	93.2	95.5	1.5	x	2.3	x
proiecte finanțate din surse externe	5,433.2	5,043.4	3,074.9	-389.8	92.8	-1,968.5	61.0
ponderea în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %	8.3	6.8	4.5	-1.5	x	-2.3	x
Resurse, total	65,202.6	73,943.0	68,573.5	8,740.4	113.4	-5,369.5	92.7
<i>inclusiv:</i>							
resurse generale	58,907.9	67,973.9	64,501.6	9,066.0	115.4	-3,472.3	94.9
resurse colectate	6,294.7	5,969.1	4,071.9	-325.6	94.8	-1,897.2	68.2

Sursa: Informații sintetizate de echipa de audit în baza Legii bugetului de stat pentru anul 2022 nr.205 din 06.12.2021 (cu modificările ulterioare).

În anul 2022 la bugetul de stat au rămas nevalorificate mijloace financiare în sumă de 5 369,5 mil. lei, dintre care 1 968,5 mil. lei, sau circa 36,7%, se atribuie proiectelor finanțate din surse externe.

Informații mai ample privind utilizarea finanțării externe este redată în *Capitolul „Utilizarea finanțării externe”* al prezentului Raport.

Curtea de Conturi constată că, deși MF întreprinde măsuri în vederea asigurării administrării datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în conformitate cu cadrul legal, acestea necesită îmbunătățiri continue¹⁰.

Ca pondere în PIB, datoria de stat constituie 34,73%, înregistrând cea mai mare valoare în ultimii 5 ani. La situația din 31.12.2022, datoria de stat constituia 94 660,0 mil. lei, inclusiv datoria de stat internă – 34 492,4 mil. lei (la valoarea nominală), și datoria de stat externă – 60 167,67 mil. lei (echivalentul a 3 140,6 mil. dolari SUA). În comparație cu anul precedent, datoria de stat s-a majorat cu 16 907,3 mil. lei din contul majorării atât a datoriei interne, cu 1 211,0 mil. lei (la valoarea nominală), cât și din contul datoriei externe, cu 15 696,4 mil. lei. Deși s-a înregistrat o creștere semnificativă a datoriei de stat, aceasta s-a încadrat în plafonul aprobat prin Legea bugetară anuală.

¹⁰ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1214/hotararea-nr20-din-26-mai-2023-cu-privire-la-raportul

Plafoanele aferente datoriei de stat, stabilite prin Legea bugetului de stat pentru anul 2022

(mil. lei)

Nr. crt.	Denumirea indicatorului	Modificări ale plafonului datoriei de stat în anul 2022		
		Legea nr.205 din 06.12.2021	Legea nr.112 din 05.05.2022	Legea nr.260 din 08.09.2022
1	Datoria de stat internă	39 575,30	34 088,40	34 535,20
2	Datoria de stat externă	63 735,80 (3 317,80)	69 009,50 (3 555.10)	66 534,60 (3 478.00)
Total Datoria de stat		103 311.10	103 097,90	101 069,80

Sursa: Informații sintetizate de echipa de audit în baza Legii bugetului de stat pentru anul 2022 nr.205 din 06.12.2021 (cu modificările ulterioare).

Pentru serviciul datoriei de stat (dobânzi și comisioane), din bugetul de stat au fost achitate mijloace financiare în sumă totală de 2 645,4 mil. lei, inclusiv pentru serviciul datoriei de stat interne – 2 084,8 mil. lei, și pentru serviciul datoriei de stat externe – 560,6 mil. lei. În comparație cu anul precedent, pentru serviciul datoriei de stat s-au achitat cu 748,1 mil. lei mai mult ca urmare a creșterii ratelor la dobândă.

Se menține restituirea lentă a obligațiunilor față de bugetul de stat de către băncile aflate în proces de lichidare, la situația din 31.12.2022 acestea transferând la bugetul de stat din valorificarea activelor lor doar 2 026,8 mil. lei, ceea ce constituie cca 15% din totalul datoriei.

Datoria externă crește ascendent, aceasta fiind o sursă importantă de finanțare atât pentru necesitățile curente, cât și pentru finanțarea proiectelor investiționale.

Se atestă un nivel scăzut de valorificare a resurselor destinate proiectelor investiționale, cauzate, în principal, de tergiversarea procedurilor de achiziții, lipsa personalului calificat în domeniile vizate de proiectele în implementare, neîndeplinirea în termen a condițiilor contractuale care se soldează, în cele mai dese cazuri, cu nedebersarea mijloacelor financiare.

Din totalul datoriei de stat externe, 93,6% (2 939,0 mil. dolari SUA) reprezintă datoria față de creditorii multilaterali, iar 6,4% (201,6 mil. dolari SUA) – datoria față de creditorii bilaterali. Astfel, datoriei față de FMI îi revine 30,05% (943,7 mil. dolari SUA), AID – 24,88% (781,5 mil. dolari SUA), BEI – 12,65% (397,3 mil. dolari SUA), BERD – 10,99% (345,1 mil. dolari SUA), aceștia fiind și cei mai mari parteneri de dezvoltare ai Republicii Moldova.

Atragem atenția că deși soldul datoriei de stat s-a încadrat în limitele aprobate prin Legea bugetară anuală, la situația din 31.12.2022 persista riscul ratei de dobândă a datoriei de stat interne cu maturitatea de până la un an, care are o pondere majoră. De asemenea, portofoliul datoriei de stat externe este expus riscului valutar, care a fost cauzat de predominarea datoriei de stat externe în valută străină.

Se constată în continuare: i) creșterea soldurilor datoriilor debitorilor garantați pentru împrumuturile interne și externe și ale beneficiarilor recreditați; ii) rata de recuperare a resurselor financiare aferente proiectelor recreditate prin intermediul MF înregistrează un nivel din ce în ce mai redus, în unele cazuri acestea fiind imposibil de recuperat; iii) nerespectarea în continuare de către instituțiile beneficiare a termenelor și condițiilor de implementare a proiectelor, care generează, în unele cazuri, debursarea împrumuturilor cu întârziere, achitarea comisioanelor fiind efectuată din suma contractată și/sau nedebersată a împrumutului (cu

excepția împrumuturilor recreditate), ca rezultat fiind generate cheltuieli suplimentare la bugetul de stat.

O altă situație problematică este imposibilitatea achitării unei datorii externe, determinată de unii factori externi care nu au depins de Republica Moldova, situație care necesită a fi monitorizată pentru evitarea unor cheltuieli suplimentare la bugetul de stat ca urmare a aplicării unor penalități de întârziere a plății.

Pentru exercițiul bugetar 2022, Curtea de Conturi a exprimat opinie fără rezerve privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat (BASS)¹¹. Totuși, au fost identificate unele aspecte care necesită atenție sporită:

- normele de raportare actuale, coordonate cu Ministerul Finanțelor pentru executarea BASS, nu sunt în concordanță cu normele de evidență a patrimoniului și a datoriilor aferente instituțiilor bugetare finanțate din bugetul de stat;
- CNAS și SFS dispun de modalități diferite de evidență a creanțelor și a datoriilor aferente contribuțiilor de asigurări sociale de stat, ceea ce poate determina raportarea neunivocă a acestora;
- în ultimii cinci ani, ritmul de creștere a cheltuielilor suportate din BASS depășește cu 26,5 puncte procentuale ritmul de creștere a veniturilor proprii, ceea ce a cauzat menținerea insuficienței mijloacelor proprii ale sistemului public de asigurări sociale pentru onorarea obligațiilor și formarea dependenței față de transferurile de la bugetul de stat cu destinație generală pentru acoperirea deficitului BASS, care s-a majorat de patru ori în ultimii cinci ani, ceea ce afectează sustenabilitatea acestui buget;
- datele estimate de audit indică că populația aptă de muncă, dar neîncadrată în câmpul muncii, reprezintă cca 498,8 mii de persoane. Deși există potențial de creștere a numărului de contribuabili la BASS, rezerva se menține din cauza existenței muncii la negru și a salariilor în plic;
- micșorarea cotei contribuțiilor pentru sectorul privat de la 29% la 24% nu a avut impactul așteptat, și anume de lărgire a bazei de calcul și de scoatere a fondului de remunerare a muncii din tenebritate;
- creșterea constantă a numărului de beneficiari ai bugetului de asigurări sociale în raport cu numărul de contribuabili duce la creșterea presiunii asupra acestui buget;
- achitarea dividendelor la o cotă impozabilă de doar 6%, comparativ cu celelalte impozite achitate la plățile salariale, este o metodă legală ce favorizează riscul apariției și menținerii salariilor în plic;
- neajustarea soldurilor inițiale ale datoriilor nu oferă comparabilitate la reflectarea datoriilor pe termen scurt ale prestațiilor sociale pentru anul 2022, acestea fiind diminuate cu cel puțin 14,0 mil. lei;
- lipsa unui registru electronic de evidență a liber-profesioniștilor ce practică activitatea în sectorul justiției la organul abilitat cu dreptul de înregistrare (Ministerul Justiției), lipsa furnizării electronice a datelor către CNAS, precum și acțiunile insuficiente de control al corectitudinii calculării și virării lor în termen de către SFS au determinat venituri ratate la BASS de la această categorie de contribuabili în sumă de 310,5 mii lei;

¹¹ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1212/hotartrea-nr18-din-25-mai-2023-cu-privire-la-raportul

- achitarea neregulamentară (2,62 mil. lei) și restituirea parțială (28,4%) a sumelor acordate pentru ajutorul social și ajutorul pentru perioada rece a anului influențează direct indicatorii BASS pentru anul 2022, fapt condiționat de procesul fragmentat de acordare, verificare și plată a acestei prestații, ceea ce menține în continuare incoerența datelor la toate etapele și nivelurile;
- recepționarea cu întârziere a informațiilor privind decesul beneficiarilor a determinat cheltuieli nejustificate în sumă de 1,16 mil. lei;
- deși scopul scanării carnetelor de muncă a fost completarea conturilor personale ale viitorilor beneficiari de pensii cu date privind stagiul de muncă¹², până la momentul actual (mai 2023), deținerea carnetului de muncă pentru obținerea dreptului la pensie este o condiție obligatorie;
- imposibilitatea/limitarea auditului în verificarea corectitudinii acordării/calculării indemnizației de șomaj tehnic, în sumă de 2,12 mil. lei, generată de lipsa informațiilor complete aferente acesteia, neprezentarea în termen a informațiilor de către instituțiile implicate, lipsa controalelor, precum și lipsa delimitării raportării indemnizației de activitatea de bază;
- prezentarea informațiilor eronate în Registrul de stat al evidenței individuale de către angajatori, cât și transmiterea tardivă (până la 365 de zile) de către instituțiile medicale a informațiilor în Portalul certificatelor medicale, au determinat neplata în termen a prestației sociale în sumă de 235,9 mii lei;
- transmiterea tardivă de către angajatori a documentelor de cercetare a accidentului de muncă sau de constatare a îmbolnăvirii profesionale întocmite de autoritățile competente a determinat depășirea termenului de stabilire a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de accidente de muncă sau boală profesională, de la 1 zi până la 265 de zile întârziere, ceea ce a privat beneficiarii de a primi în timp util prestațiile în sumă de 134,7 mii lei.

Pentru exercițiul bugetar 2022, Curtea de Conturi a exprimat opinie cu rezerve privind executarea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală (FAOAM)¹³, situație determinată, în special, de:

- imposibilitatea identificării serviciilor pentru care au fost suportate cheltuieli în sumă de 3 254,2 mil. lei raportate în subprogramul „Asistență medicală spitalicească”, din cauza că serviciile medicale spitalicești raportate de către instituțiile medicale nu pot fi delimitate în cele achitate de către CNAM și cele executate de IMSP, dar neachitate de CNAM.

Au fost evidențiate unele aspecte care nu au influențat opinia de audit, dar necesită o atenție sporită:

- normele actuale de raportare, elaborate și coordonate de MF pentru executarea FAOAM, nu sunt compatibile cu normele de raportare ale altor bugete, ceea ce nu asigură consolidarea patrimoniului și datoriilor Guvernului într-un raport financiar unic;
- cheltuielile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală în anul 2022 nu au atins nivelul precizat, situație determinată de diminuarea cu 819,1 mil. lei a volumului de servicii medicale prestate populației la toate nivelurile de asistență medicală;

¹² Hotărârea Guvernului nr.426/2018 „Cu privire la unele aspecte ce țin de evidența stagiului de muncă”.

¹³ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1216/hotararea-nr23-din-29-mai-2023-cu-privire-la-raportul

- criteriile de selectare a prestatorilor de servicii medicale nu au fost aprobate de Guvern, ceea ce afectează regularitatea cheltuielilor în sumă de 11 824,7 mil. lei privind serviciile medicale contractate cu 448 prestatori de servicii medicale și 212 prestatori de servicii farmaceutice;
- reglementările insuficiente ce vizează procesele de contractare, specificul de raportare și achitare a serviciilor medicale în cadrul sistemului asigurării obligatorii de asistență medicală, afectează modul de administrare și utilizare rezultativă a resurselor publice;
- insuficiența funcționalităților și interconexiunii sistemelor informaționale pun în dificultate evaluarea realității și plenitudinii serviciilor medicale prestate cetățenilor;
- unele servicii medicale spitalicești au fost contractate și achitate cu aplicarea tarifelor diferențiate, ceea ce a determinat diminuarea mijloacelor financiare alocate pentru cazurile tratate prestate cu 22,2 mil. lei. Procesul de negociere nu a dispus de documentări, ceea ce afectează contractarea și achitarea uniformă și echitabilă a serviciilor medicale;
- serviciile medicale de profilaxie acordate în cadrul asistenței medicale stomatologice nu au fost realizate pentru 80 965 de copii, deși instituțiile medicale au fost achitate în sumă de 28,2 mil. lei;
- examinările profilactice stomatologice anuale necesitau a fi prestate din contul mijloacelor financiare alocate din fondul de bază, în timp ce în unele localități copiii nu au fost asigurați cu servicii stomatologice anuale obligatorii, iar 11 386 de copii au fost evaluați profilactic repetat în anul 2022;
- procesul de validare a datelor privind numărul de persoane asigurate și neasigurate înregistrate pe listele medicilor de familie nu a fost realizat pe deplin, ceea ce poate afecta regularitatea alocării mijloacelor financiare din FAOAM în sumă de 796,6 mil. lei;
- exoprotezele mamare necesare pentru 850 de persoane nu au fost incluse în lista dispozitivelor medicale compensate, deși au fost planificate mijloace financiare în acest scop în sumă de circa 400,0 mii lei.

Executarea bugetelor ministerelor

Legea Curții de Conturi¹⁴ prevede expres obligativitatea efectuării anuale a auditului financiar al rapoartelor ministerelor privind executarea bugetelor în anul bugetar încheiat. Rapoartele financiare ale instituțiilor bugetare, inclusiv ale ministerelor, dezvăluie informațiile financiare aferente cheltuielilor efective realizate în anul de raportare.

În valori nominale, comparativ cu anul 2021, cheltuielile realizate în anul 2022 au înregistrat majorări practic la toate grupele funcționale, dintre care în domeniul protecție socială (+ 6 932,2 mil. lei), sau 58,4%, servicii în domeniul economiei (+2 712,9 mil. lei), sau 39,7%, învățământ (+ 2 216,7 mil. lei), sau 17,8%, ordine publică și securitatea națională (+ 1 157,3 mil. lei), sau 22,7%, serviciile de stat cu destinație generală (+ 767,2 mil. lei), sau 9,7%, gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale (+ 355,0 mil. lei), sau dublu față de anul 2021.

18

Din cheltuielile bugetului de stat realizate în anul 2022, circa 44,5%, sau în sumă de 30 516,7 mil. lei, reprezintă cheltuielile pentru programe și servicii finanțate de la bugetul de stat, iar 55,5%, sau 38 056,8 mil. lei, reprezintă transferurile către alte bugete.

¹⁴ Art.32 din Legea nr.260/2017.

Auditând rapoartele consolidate pe anul 2022 ale tuturor ministerelor, Curtea de Conturi și-a expus opiniile cu privire la faptul dacă situațiile financiare prezentate în aceste rapoarte au fost, din toate punctele de vedere semnificative, conform cadrului normativ aplicabil de raportare financiară.

Situația privind executarea bugetului de către ministere nu a înregistrat progrese față de anul precedent, Curtea de Conturi exprimând o opinie fără rezerve, 10 opinii cu rezerve și 2 opinii contrare. Opiniile de audit au fost determinate de neimplementarea unor recomandări-cheie menite să înlăture deficiențele care au stat la baza opiniei modificate oferite în anul de gestiune precedent.

Informații privind opiniile exprimate pe parcursul ultimilor 2 ani, pe fiecare minister în parte, sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Dinamica opiniilor de audit exprimate asupra rapoartelor financiare consolidate ale ministerelor aferente anilor de gestiune 2021-2022

Autoritatea publică	Opinia auditului	
	2021	2022
Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	cu rezerve	cu rezerve
Ministerul Afacerilor Interne	cu rezerve	cu rezerve
Ministerul Apărării	cu rezerve	cu rezerve
Ministerul Economiei*	cu rezerve	cu rezerve
Ministerul Finanțelor	fără rezerve	fără rezerve
Ministerul Justiției	cu rezerve	cu rezerve
Ministerul Sănătății	cu rezerve	cu rezerve
Ministerul Muncii și Protecției Sociale	cu rezerve	cu rezerve
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	cu rezerve	cu rezerve
Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	cu rezerve	cu rezerve
Ministerul Mediului	cu rezerve	cu rezerve
Ministerul Educației și Cercetării	contrară	Contrară
Ministerul Culturii	contrară	contrară

*Din 2023, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării.

Sursa: Rapoartele de audit ale CCRM.

Recomandările neimplementate ca urmare a auditurilor precedente au fost reiterate în rapoartele auditurilor financiare în cadrul ministerelor nou-create. Cele mai semnificative deficiențe care au influențat opinia de audit se referă la:

- neînregistrarea și neajustarea la valoarea cadastrală a valorii contabile a terenurilor și clădirilor gestionate și administrate de către instituțiile din subordine, precum și necontabilizarea integrală a valorii patrimoniului transmis în gestiunea IP fondate de APC au dus la denaturarea altor venituri și finanțări cu 2 967,75 mil. lei (MC; MEC);
- limitarea și imposibilitatea auditului de a se expune asupra valorii ajutoarelor umanitare destinate refugiaților din Ucraina în sumă de 59,17 mil. lei (MMPS), precum și a cheltuielilor aferente prestațiilor sociale în sumă de 851,37 mil. lei (MMPR), utilizate pentru acordarea compensațiilor cetățenilor în perioada rece a anului 2022 (noiembrie-decembrie), a fost determinată de incertitudinea și insuficiența reglementărilor aferente, precum și de imperfecțiunea Sistemului Informațional „Vulnerabilitatea Energetică” (SI VE);
- înregistrarea eronată și în lipsa documentelor confirmative a unor categorii de cheltuieli a cauzat denaturarea valorii serviciilor în sumă 28,38 mil. lei (MS, MC);

- lipsa reflectării ca investiții în entitățile fondate a sumei alocate de IP UCIMP DS către IMSP Institutul Oncologic din mijloacele Fondului Global a dus la denaturarea contului valorii granturilor acordate beneficiarilor în interiorul țării cu 22,34 mil. lei (MS);
- înregistrarea eronată/neînregistrarea în evidența contabilă a bunurilor imobile, neajustarea valorii contabile, precum și necapitalizarea lucrărilor de reparații capitale au dus la denaturarea valorii clădirilor cu 738,27 mil. lei (MJ, MIDR, MAEIE, MM, MAI, MS, MC, MMPS, MEC);
- clasificarea neregulamentară a mijloacelor fixe în sumă de 251,80 mil. lei (MAI);
- clasificarea neregulamentară a mijloacelor fixe, necapitalizarea investițiilor și reflectarea incorectă a valorii echipamentelor au cauzat denaturarea valorii mașinilor și utilajelor cu 28,61 mil. lei (MM, MAI, MMPS, MEC);
- lipsa casării modulelor nefuncționale ale sistemelor informaționale a cauzat denaturarea contului valorii activelor nemateriale cu 25,64 mil. lei (MMPS);
- neînregistrarea fondului de manuale și publicații culturale a cauzat denaturarea valorii mijloacelor fixe cu 147,54 mil. lei (MC, MEC);
- aplicarea incorectă a prevederilor cadrului regulator¹⁵ și neasigurarea acumulării și capitalizării investițiilor efectuate au facilitat denaturarea investițiilor capitale cu 315,13 mil. lei (MIDR, MAIA, MM, MAI, MMPS);
- necontabilizarea bunurilor muzeale mobile, clădirilor monument, obiectelor culturale în sumă de 1 102,85 mil. lei a afectat valoarea activelor moștenirii culturale (MC);
- neevaluarea și necontabilizarea loturilor de teren, precum și nerecunoașterea în evidența contabilă a ministerelor a loturilor de teren ce aparțin terților au dus la denaturarea valorii acestora cu 1 034,84 mil. lei (MAIA, MM, MAI, MS, MC, MEC);
- calcularea neconformă a uzurii mijloacelor fixe în cadrul unor ministere și instituții din subordinea acestora a cauzat denaturarea valorii cu 21,17 mil. lei (MAI, MMPS);
- neaplicarea prevederilor normative privind identificarea, evaluarea/reevaluarea și înregistrarea în evidența contabilă a bunurilor din domeniul public transmise în gestiune economică instituțiilor publice la autogestiune a determinat denaturarea valorii acțiunilor și altor forme de participare în capital în interiorul țării cu 32 126,47 mil. lei (MA, MAIA, MM, MS, MC, MMPS, MEC);
- neînregistrarea avansurilor acordate pentru serviciile de editare a ghidurilor/manualelor/broșurilor/pliantelor și de organizare a evenimentelor a cauzat diminuarea altor creanțe ale autorităților/instituțiilor bugetare cu 2,50 mil. lei (MC);
- lacunele admise în actele de transmitere a elementelor de activ și datorii, precum și controlul insuficient din partea ministerului a inventarierii conturilor extrabilanțiere a cauzat denaturarea valorii creanțelor compromise cu 8,06 mil. lei (ME) etc.

Cauzele deficiențelor constatate în mare parte rămân aceleași de la an la an, și anume: lipsa și calificarea joasă a personalului din cadrul entităților publice implicat în procesul financiar-contabil, insuficiența cronică de resurse financiare și de timp pentru finalizarea procedurilor de înregistrare și delimitare a proprietății publice; lacunele cadrului normativ-metodologic de raportare financiară aplicabil sectorului public etc.

¹⁵ Ordinul ministrului Finanțelor nr. 216/2015.

În vederea perfectării bilanțului consolidat al statului, urmează a fi întreprinși mai mulți pași de dezvoltare, de altfel propuși în noua Strategie de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030. Din aceste considerente, Curtea de Conturi reiterează necesitatea alinierii evidenței contabile și raportării financiare din sectorul bugetar la Standardele Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public (IPSAS).

Reiterăm și în prezentul Raport lipsa unui mecanism bine definit de consolidare a activelor și pasivelor statului. Astfel, evidența asupra executării bugetului de stat se ține în baza metodei de casă, obligațiunile față de BS pentru plata impozitelor și taxelor (restanțele), precum și datoria de stat și recreditarea de stat sunt raportate de către Trezoreria de Stat la conturile extrabilanțiere, iar în cadrul ministerelor, evidența contabilă este organizată în bază de angajamente.

Totodată, atragem atenția asupra rezervelor semnificative la planificarea limitelor de alocații la unele APC și la executarea de cheltuieli pentru implementarea sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar.

În unele APC cheltuielile pentru remunerarea muncii au constituit ponderea majoră a cheltuielilor în anul 2022, acestea fiind la: MM – 74,3%, MJ – 57,4%, ME – 46,5%.

În Legea bugetului de stat pentru anul 2022 au fost aprobate limitele de cheltuieli de personal pentru 47 de APC, în sumă de 9 127,3 mil. lei. Ulterior, limitele de alocații au fost majorate cu 288,5 mil. lei (9 415,8 mil. lei).

Cheltuielile de personal au fost executate în sumă de 9 023,3 mil. lei, din care din fondul de urgență – 359,2 mil. lei¹⁶, care reprezintă 31,7% din totalul de cheltuieli și active nefinanciare ale autorităților/instituțiilor bugetare executate în anul 2022, acestea fiind în creștere cu 1 219,5 mil. lei, sau cu 15,6% comparativ cu anul 2021. Totodată, cheltuielile efective la finele anului au constituit 8 879,1 mil. lei, sau cu 144,2 mil. lei mai puțin.

Atestăm că autoritățile publice/instituțiile bugetare au înregistrat creanțe la cheltuielile de personal în sumă totală de 12,3 mil. lei. Din contul economiei mijloacelor fondului de retribuire a muncii au fost achitate în avans plăți salariale și contribuții. Astfel, cele mai semnificative creanțe au fost înregistrate de către: MAI – 4,4 mil. lei, MJ – 1,7 mil. lei, MEC – 1,3 mil. lei, și MA – 0,6 mil. lei. Totodată, la sfârșitul anului 2022 a fost înregistrat un sold de alocații nevalorificate la cheltuielile de personal în sumă totală de 284,6 mil. lei.

Curtea de Conturi menționează necesitatea aplicării de către MF, prin prisma competențelor atribuite, a unor examinări/revizuii suplimentare/mai eficiente ale limitelor de cheltuieli, ținând cont de nivelul de executare a cheltuielilor, inclusiv a celor efective.

Conform cadrului regulamentar¹⁷, cheltuielile de personal constituie o categorie economică principală de cheltuieli recurente, cu impact major asupra structurii economice a bugetului și necesită a fi supuse unui control riguros din partea autorităților publice centrale și locale. Volumul cheltuielilor de personal, în condițiile cadrului limitat de resurse, influențează structura și volumul altor categorii de cheltuieli ale bugetului.

¹⁶ CS – 0,3 mil. lei, MAI – 319,7 mil. lei, MA – 37,4 mil. lei, MEC – 0,4 mil. lei, MMPS – 1,4 mil. lei.

¹⁷ Pct.4.5.3. din Ordinul MF nr. 209 din 24.12.2015 „Cu privire la aprobarea Setului metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului”.

Criza refugiaților

În anul 2022 Republica Moldova s-a confruntat cu un flux de refugiați din Ucraina ca urmare a războiului din regiune.

Deși autoritățile statului au întreprins măsuri de mobilizare pentru gestionarea crizei, lipsa unei abordări sistemice a generat aspecte problematice în administrarea acestora.

La situația din 31.12.2022, pentru susținerea BS au fost încasate mijloace bănești în sumă de 290,2 mil. lei, dintre care: de la persoane fizice – 7,5 mil. lei, și de la persoane juridice – 282,7 mil. lei. Totodată, 31,1 mil. lei au constituit donațiile din surse interne, iar 259,1 mil. – donațiile din surse externe. Donațiile voluntare în sumă de 290,2 mil. lei au fost transferate în fondul de intervenție al Guvernului.

Cele mai semnificative sunt donațiile din surse externe, în sumă de 69,1 mil. lei, donate de către Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (SIDA), 60,6 mil. lei – de către Departamentul Afacerilor Externe al Elveției, 41,2 mil. lei – de către Ministerul Finanțelor al Lituaniei, 36,8 mil. lei – donații acumulate prin intermediul Ambasadei RM la Tokyo, și 24,8 mil. lei – de la Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Lituania, ceea ce constituie 232,4 mil. lei, sau 89,7%.

În baza Dispoziției CSE nr.4 din 01 martie 2022, prin derogare de la prevederile Codului fiscal au fost stabilite reglementări speciale în partea ce ține de consecințele fiscale la efectuarea donațiilor în scopuri de plasament temporar și gestionarea fluxului de refugiați.

În total, din fondurile de urgență ale Guvernului (1 700,0 mil. lei) au fost repartizate mijloace financiare în sumă de 484,7 mil. lei (28,5%) pentru gestionarea crizei refugiaților din Ucraina, din care: 446,1 mil. lei – din fondul de intervenție, și 38,6 mil. lei – din fondul de rezervă¹⁸. Din mijloacele repartizate, au fost finanțate cheltuieli în sumă de 461,6 mil. lei, sau la nivel de 95,2%, din care: pentru APL – 44,9 mil. lei, și pentru APC – 416,7 mil. lei (inclusiv alte ajutoare în sumă de 39,1 mil. lei). Totodată, suplimentar din BS au fost precizate mijloace bugetare în sumă de 1,7 mil. lei, fiind executate 0,9 mil. lei, sau 52,9%, din care la MAEIE fiind finanțate cheltuielile pentru servicii protocolare și de transport (0,3 mil. lei) și la MEC – 0,6 mil. lei, acestea fiind din contul redistribuirii alocațiilor în cadrul modificării bugetului.

Sinteza cheltuielilor executate pentru gestionarea crizei refugiaților din Ucraina în anul 2022

(mii lei)

APC/ APL	Precizat	Executat	din care:								
			Cheltuieli de personal	Bunuri și servicii	Subven ții	Granturi acordate	Prestații sociale	Alte cheltuieli curente	Mijloace fixe	Ajutoar e	Stocuri de materiale circulante
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
MAEIE	262,9	262,9		262,9							
CS	1.774,0	1.705,0	332,2	241,7		748,1			130,7		252,2
MA	42.666,7	37.432,9	37.432,9								
MEC	2.370,1	1.480,0	372,9	1.014,3			0,5				92,3
MMPS	19.600,0	19.570,6	1.398,2	17.832,1							340,3
MIDR	2.385,0	2.385,0			2.385,0						
MAI	317.530,6	315.700,5	311.820,2						100,0 ¹⁹	3.780,4	
alte	39.075,5	39.075,5								39.075,5	

¹⁸ Agenția Rezerve Materiale – 35 843,8 mii lei, MIDR – 2 385,0 mii lei, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență – 357,2 mii lei.

¹⁹ Suma de 100,0 mii lei nu a fost alocată din fondul de urgență al Guvernului, dar reprezintă donații încasate în scopul achiziționării a 2 aparate de zbor fără pilot pentru Inspectoratul General al Poliției de Frontieră.

APL	60.698,5	44.905,2	15.015,6	25.561,0			47,9	744,3	817,8		2.718,4
Total	486.363,3	462.517,5	366.371,9	44.912,0	2.385,0	748,1	48,4	744,3	1.048,5	42.855,9	3.403,3
Pondere (%)		100,00%	79,2%	9,7%	0,5%	0,2%	0,0%	0,2%	0,2%	9,3%	0,7%

Sursă: Informații generalizate de către echipa de audit privind repartizarea/finanțarea și utilizarea mijloacelor fondurilor de rezervă și de intervenție ale Guvernului la situația din 31.12.2022.

Din totalul cheltuielilor executate, ponderea majoră o constituie cheltuielile de personal – 79,2% (366,4 mil. lei), fiind acordate sporuri de compensare pentru munca prestată în condiții de risc sporit pentru sănătate, și cheltuielile pentru bunuri și servicii în sumă de 44,9 mil. lei, procurarea materialelor – 3,4 mil. lei, pentru transportul refugiaților – 2,4 mil. lei etc.

Curtea de Conturi constată că majoritatea alocațiilor din BS au fost executate pentru sporurile oferite personalului implicat în gestionarea crizei refugiaților din cadrul MAI – 311,8 mil. lei, și MA – 37,4 mil. lei.

În baza Dispozițiilor CSE²⁰, prin Ordinul MMPS nr.21 din 26.02.2022²¹ (cu modificările ulterioare) au fost aprobate reglementările privind organizarea și funcționarea centrelor de plasament temporar deschise pentru refugiați, normele de personal, cheltuielile și mecanismul de finanțare. Astfel, instituțiile publice/ÎS din subordinea APC urmau să prezinte lunar în adresa MMPS, responsabil de confirmarea eligibilității cheltuielilor, factura fiscală pentru serviciile prestate, cu anexarea documentelor confirmative privind cheltuielile efectuate pentru activitatea acestora.

Conform prevederilor Ordinului sus-menționat, MMPS lunar, în perioada martie-octombrie 2022, a prezentat MF „Informații privind cheltuielile de întreținere a Centrelor de plasament temporar pentru refugiați”. Curtea de Conturi a constatat că MF a alocat mijloacele financiare în baza Dispozițiilor CSE, însă unele informații nu au fost complete și necesitau documente suplimentare.

Curtea de Conturi a stabilit multiple devieri referitor la corectitudinea datelor raportate de către MMPS la MF. Datele consolidate de audit denotă că în anul 2022 pentru refugiații din Ucraina (790 883 de persoane) au fost înființate inițial 87 de centre de plasament temporar, din care la sfârșitul anului 2022 au rămas active 53 de centre. Pentru gestionarea centrelor de plasament și adăpost temporar pentru refugiați au fost executate cheltuieli reflectate în informațiile prezentate MF și care constituie doar 80,6 mil. lei, din care: executate de APL – 58,7 mil. lei, și de APC – 21,9 mil. lei. Totodată, conform datelor de pe site-ul oficial al MMPS, ca urmare a studiului realizat de către UNHCR, s-a raportat că Republica Moldova a înființat un total de 133 de centre de plasament temporar pentru refugiați, dintre care la sfârșitul anului 2022 au rămas active 67 de centre.

MMPS nu a prezentat MF informații complete și exhaustive privind totalitatea cheltuielilor efectuate pentru centrele de plasament. În aceste circumstanțe, nu este posibilă determinarea totalității cheltuielilor executate pentru gestionarea crizei refugiaților în anul 2022, inclusiv sub aspectul surselor, clasificărilor economice, precum și a ajutoarelor umanitare.

În anul 2022, instituțiile bugetare au beneficiat de granturi pentru proiectele finanțate din surse externe pentru refugiați, în sumă totală de 18,9 mil. lei, care nu au fost valorificate pe deplin, soldul neutilizat urmând a fi rambursat donatorilor până la finele lunii ianuarie 2023, conform explicațiilor entităților. Astfel, MEC a implementat Proiectul (70373) „Suport psihologic și ghidare

²⁰ Dispoziția CSE nr.1 din 24.02.2022, Dispoziția CSE nr.3 din 27.02.2022.

²¹ Ordinul MMPS nr.21 din 26.02.2022 „Cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Centrului de plasament temporar pentru refugiați și normele de personal și cheltuieli” (modificat prin Ordinul nr.29 din 21.03.2022).

în carieră pentru refugiați”, fiind executate cheltuieli în sumă de 1,9 mil. lei; MMPS a implementat Proiectul (70379) „Contribuția UNHCR în sprijinul persoanelor vulnerabile din Republica Moldova și refugiaților”, fiind executate alocații în sumă de 17,0 mil. lei (88,3%), cu înregistrarea unui sold de mijloace în sumă de 2,0 mil. lei.

Curtea de Conturi menționează că, deși clasificția bugetară a fost completată cu o nouă activitate pentru ținerea unei evidențe separate a cheltuielilor pentru refugiați, în anul 2022 APC/APL, suplimentar mijloacelor primite din fondurile de urgență, au utilizat mijloace atât din surse proprii, cât și de la alte activități²², ceea ce nu permite obținerea unei viziuni de ansamblu asupra mijloacelor destinate și utilizate în aceste scopuri.

Controlul intern managerial

Controlul Financiar Public Intern implică schimbare în cultura organizațională și aduce efecte imediate și benefice în utilizarea fondurilor publice. Acest sistem impune un set de principii, proceduri și instrumente care asigură gestionarea eficientă, transparentă și responsabilă a resurselor publice, cu scopul de a garanta sustenabilitatea și performanța acțiunilor întreprinse de către autoritățile și instituțiile publice.

În contextul asigurării controlului intern managerial (CIM), se remarcă faptul că majoritatea managerilor entităților publice auditate au emis și au semnat Declarațiile de răspundere managerială pentru perioada auditată, prin care au asigurat Executivul, Legislativul, dar și cetățenii că dispun de un sistem de management financiar și control ale căror organizare și funcționare permit furnizarea unei asigurări rezonabile precum că fondurile publice alocate în scopul atingerii obiectivelor strategice și operaționale au fost utilizate în condiții de transparență, economicitate, eficiență, eficacitate, legalitate, etică și integritate.

Astfel, în anul 2022, 3% din APC au raportat o conformitate deplină, 90% – o conformitate parțială, iar 7% – neconformare a propriilor sisteme CIM la standardele și principiile generale de organizare. Aceeași situație se constată la nivel local, 80% din APL de nivelul II raportând o conformitate parțială și 20% – neconformitatea organizării sistemelor CIM.

Curtea de Conturi constată că, deși entitățile auditate dispun, în linii mari, de metode și proceduri care vin să susțină activitățile realizate, de mecanisme de autocontrol și de monitorizare, acestea deseori rămân nefuncționale și nu asigură pe deplin gestionarea corectă și performantă a mijloacelor publice.

De asemenea, procesul de restructurare a administrației publice centrale de specialitate, desfășurat în anul 2022, a constituit o provocare pentru asigurarea sustenabilității funcționale a sistemelor CIM în ministerele reorganizate și cele nou-create, aceasta fiind determinată de modul de conservare a memoriei instituționale, de atribuire a sarcinilor pe domenii și funcții specifice, precum și de realocare a competențelor și a resurselor.

Problema suplinirii cu personal a entităților publice, inclusiv a subdiviziunilor de audit intern, devine tot mai accentuată în ultima perioadă. Curtea de Conturi susține măsurile întreprinse de Executiv în vederea reglementării dimensionării subdiviziunilor de audit intern.

La situația din 31.12.2022, 131 de entități publice au instituit servicii de audit intern în propria structură organizațională, însă doar 58% din acestea erau completate cu personal. Cerințele normative minime privind alocarea resurselor de personal pentru auditul intern sunt respectate

²² Denumirea Biroului migrație și azil al Ministerului Afacerilor Interne se modifică în Inspectoratul General pentru Migrație, prin HG nr.16 din 11.01.2023 „Cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului General pentru Migrație”.

de doar 33% din autoritățile APC și de 9% din APL de nivelul II, care au aprobat cel puțin trei și, respectiv, două unități de personal în serviciul de audit intern.

Procentul de ocupare a funcțiilor de auditor intern variază în funcție de nivelul entității, cu o medie generală de 51% în sectorul public. Curtea de Conturi a abordat această problemă de mai multe ori în rapoartele sale de audit, menționând că auditul intern nu-și atinge scopul în majoritatea APC prin realizarea atribuțiilor de asigurare și consiliere cu privire la sistemul de control intern managerial pe întreg domeniul de competență al acestuia. Activitatea de audit intern, ca orice altă activitate din cadrul unei entități publice, are nevoie de resurse care să susțină desfășurarea corectă a acesteia, în sensul obținerii rezultatelor scontate. Problema dimensionării subdiviziunilor de audit intern este una dintre cele mai importante provocări aferente capacității de funcționare conformă și eficientă a auditului intern. Mai mult decât atât, și în Raportul analitic al Comisiei Europene din februarie 2023, cu privire la nivelul de pregătire pentru aderarea țării noastre la Uniunea Europeană, se constată insuficiența de auditori interni, iar Comisia Europeană indică că „lipsa de capacități trebuie abordată”.

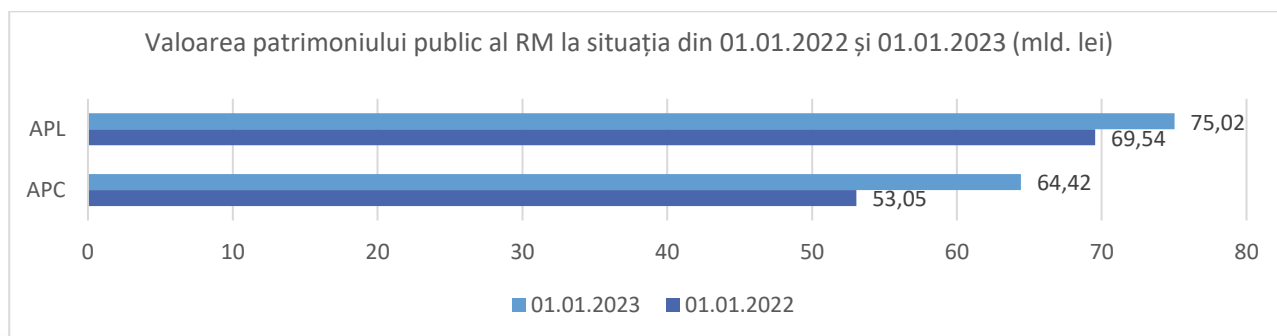
În scopul soluționării acestei probleme, recent Guvernul a aprobat criteriile de dimensionare a subdiviziunilor de audit intern din cadrul ministerelor și autorităților administrative din subordinea acestora, care urmează a fi aplicate începând cu 01.01.2024. Ca rezultat, subdiviziunile de audit intern din cadrul ministerelor și, după caz, autorităților administrative din subordine urmează a fi restructurate prin centralizare la nivel ierarhic superior, iar numărul posturilor de auditor intern la nivelul administrației publice centrale să crească estimativ cu 52 unități de personal.

Gestiunea patrimoniului public

Proprietatea publică este prezentă în toate statele și se caracterizează prin faptul că o parte considerabilă din bunurile societății se află în proprietatea publică a statului și în proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale.

În Republica Moldova dreptul de proprietate publică, la fel ca și dreptul de proprietate privată, este un drept garantat de stat, iar proprietatea publică, asemeni proprietății private, este inviolabilă, apărută de lege, urmând a fi folosită fie în interesul întregii societăți (proprietatea de stat), fie în interesul colectivităților locale (proprietatea UAT).

În conformitate cu prevederile Legii privind administrarea și deetatzarea proprietății publice nr.121 din 04.05.2007 (art.3), administrarea proprietății publice se efectuează conform principiilor eficienței, legalității și transparenței.

Sursa: Registrul patrimoniului public, ținut de Agenția Proprietății Publice.

Potrivit datelor din Registrul patrimoniului public, ținut de Agenția Proprietății Publice²³, la situația din 01 ianuarie 2023 valoarea de bilanț a patrimoniului public al Republicii Moldova constituia 139,44 mld. lei, fiind în creștere cu 16,85 mld. lei, sau cu circa 14% față de perioada anterioară. Această creștere este generată inclusiv de remedierea deficiențelor constatate de Curtea de Conturi în cadrul auditului public extern, inclusiv:

- valoarea patrimoniului public gestionat de autoritățile publice centrale este de 64,42 mld. lei, fiind în creștere cu 11,37 mld. lei (21,43%);
- valoarea patrimoniului public gestionat de unitățile administrativ-teritoriale este de 75,02 mld. lei, fiind în creștere cu 5,48 mld. lei (7,88%).

Curtea de Conturi reiterează că nedelimitarea terenurilor proprietate publică în terenuri proprietate publică a statului și terenuri proprietate publică a UAT, precum și a terenurilor din domeniul public de cele din domeniul privat rămâne o problemă stringentă în contextul gestionării patrimoniului public.

Delimitarea terenurilor proprietate publică în terenuri proprietate publică a statului și terenuri proprietate publică a UAT, inclusiv în terenuri din domeniul public sau din cel privat, are drept scop protecția și folosirea eficientă a terenurilor proprietate publică a statului și a UAT. Acest scop se realizează prin crearea și ținerea cadastrului bunurilor imobile, prin care se asigură recunoașterea publică a dreptului de proprietate și a altor drepturi patrimoniale asupra bunurilor imobile, ocrotirea de către stat a acestor drepturi, susținerea sistemului de impozitare și a pieței imobiliare.

Lipsa unei metodologii adecvate privind delimitarea pe domenii și contabilizarea patrimoniului public afectează grav procesul de gestionare și raportare a acestuia, ca rezultat nefiind posibilă determinarea regimului juridic și al celui contabil al bunurilor, în special a celor transmise în gestiunea întreprinderilor de stat/municipale și instituțiilor publice la autogestiune.

Analiza cadrului normativ național²⁴ relevă ca la momentul actual există mai multe metode de evaluare a bunurilor domeniului public și celui privat al statului, ceea ce nu oferă criterii uniforme de stabilire a valorii juste a acestora.

De multe ori, valoarea bunului diferă semnificativ în funcție de metoda de evaluare folosită de către entitate. Această problemă rămâne nesoluționată și din cauza prevederilor normative care stabilesc modificarea valorii inițiale a mijloacelor fixe doar în cazul reutilării, modernizării, reconstituirii sau lichidării parțiale a obiectelor.

Lipsa criteriilor uniforme de calculare a valorii imobilelor, metodelor și procedeele de evaluare și reevaluare a acestora nu oferă criterii uniforme de stabilire a valorii juste a bunurilor. În acest context se relevă necesitatea de revizuire a cadrului normativ național, pentru racordarea metodei de reevaluare la cerințele bunelor practici care prevăd reevaluarea activelor la data raportării.

O altă problemă majoră care periclitează integritatea bunurilor statului este neînregistrarea și necontabilizarea bunurilor imobile și a terenurilor de către autoritățile publice atât la nivel central, cât și la nivel local. Acest fapt nu permite deținerea de informații complete și credibile privind patrimoniul public deținut, modul lui de utilizare și persoanele beneficiare.

²³ Hotărârea Guvernului nr.675 din 06.06.2008 „Cu privire la Registrul patrimoniului public”.

²⁴ Legea nr.1543 din 25.02.1998 privind cadastrul bunurilor imobile, Legea nr.1308 din 25.07.1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului, Legea nr.267 din 29.11.2012 privind monitoringul bunurilor imobile; Instrucțiunea cu privire la modul de actualizare a datelor cadastrale în vederea susținerii sistemului de impozitare, aprobată prin Ordinul ARFC nr.103 din 22.08.2013.

Nu este asigurată respectarea procedurii de transmitere a terenurilor proprietate publică a statului din administrarea autorităților publice centrale, autorităților de stat și instituțiilor publice de stat care administrează/gestionează terenurile proprietate publică a statului, în administrarea **Agenției Proprietății Publice**. Deficiența este generată de înregistrarea dreptului de proprietate la Agenția Servicii Publice (ASP) doar prin simpla cerere a APP, în lipsa documentelor primare de predare-primire la nivel de entitate.

Includerea neregulamentară a proprietății statului transmise în gestiunea întreprinderilor de stat aflate în proces de insolabilitate în masa debitoare generează apariția riscului de pierdere a controlului asupra bunurilor statului și neasigurarea integrității acestora. Pe parcursul mai multor ani, întreprinderile de stat nu s-au conformat regulilor de contabilizare a proprietății care aparține cu titlul de proprietate persoanelor terțe și nu au contabilizat acest tip de bunuri în conturi distincte, destinate contabilizării mijloacelor fixe și terenurilor primite în gestiune economică.

Investițiile și reparațiile capitale efectuate de către unele unități administrativ-teritoriale²⁵

Potrivit cadrului normativ²⁶, investiția capitală publică reprezintă cheltuiala bugetară destinată creării mijloacelor fixe, inclusiv construcția și/sau renovarea, reconstrucția sau extinderea mijloacelor fixe existente.

Cadrul legal în vigoare²⁷ prevede că autoritățile publice centrale și locale asigură implementarea proiectelor de investiții capitale din domeniile de competență, le monitorizează și raportează privind gradul de implementare și performanța acestora. La etapa elaborării proiectelor CBTM și estimării liniei de bază pentru cheltuielile de investiții capitale, Ministerul Finanțelor, în mod prioritar, distribuie alocațiile bugetare pentru continuarea proiectelor în curs de execuție și cu un grad înalt de finalizare. Ulterior, în funcție de prioritățile stabilite, limitele de cheltuieli sunt repartizate pe proiecte de investiții capitale de către autoritatea bugetară respectivă. La fiecare etapă de planificare bugetară, autoritățile urmează să prezinte argumente suplimentare privind necesitatea continuării proiectului și informații succinte despre implementarea proiectului.

Conform Legii bugetului de stat pe anul 2021, cheltuielile privind investițiile și reparațiile capitale pentru APL constituie 1 367,8 mil. lei²⁸, sau cu 234,7 mil. lei mai mult față de anul precedent.

Cheltuielile privind investițiile și reparațiile capitale pentru APL

(mil. lei)

Indicatori	Anul 2020			Anul 2021		
	Cheltuieli capitale	Infrastructura drumurilor publice locale	TOTAL	Cheltuieli capitale	Infrastructura drumurilor publice locale	TOTAL
1	2	3	4	5	6	7
TOTAL GENERAL	111,21	1.021,92	1.133,13	409,54	958,27	1.367,81
Total nivelul II	22,23	739,14	761,37	166,96	671,19	838,15
Total nivelul I	88,98	282,78	371,76	242,58	287,09	529,66

Sursa: Raportul de audit²⁹

²⁵ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1229/hotararea-nr32-din-27-iunie-2023-cu-privire-la-raportul

²⁶ Pct.5 din Regulamentul cu privire la proiectele de investiții capitale publice, Anexa nr.3 la Hotărârea Guvernului nr.1029 din 19.12.2013 (abrogată prin Hotărârea Guvernului nr. 684 din 29.09.2022 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la proiectele de investiții capitale publice”).

²⁷ Art. 40 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014.

²⁸ Inclusiv cu destinația: cheltuieli capitale – 409,54 mil. lei, și infrastructura drumurilor publice locale – 958,27 mil. lei.

²⁹ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1229/hotararea-nr32-din-27-iunie-2023-cu-privire-la-raportul

La situația din 31.12.2021, valoarea totală a activelor nefinanciare gestionate de către UAT a constituit 53,1 mld. lei, fiind în creștere cu 4,3 mld. lei, sau 108,8% comparativ cu soldul activelor înregistrate la 01.01.2021 (48,8 mld. lei).

Bugetul consolidat al UAT de nivelul I și de nivelul II pentru anul 2021 a fost aprobat la active nefinanciare în sumă totală de 2,85 mld. lei, cu rectificarea acestora la 5,1 mld. lei, fiind executate în sumă de 3,8 mld. lei, sau la nivelul de 74,5 % din alocațiile precizate. De asemenea, se constată că cheltuielile totale executate la „Clădiri” au constituit 956,4 mil. lei, sau 25% din totalul finanțărilor executate. Ponderea cea mai mare (de 33,1%) revine „Construcțiilor speciale”, în sumă de 1 265,6 mil. lei, urmată de „Investițiile capitale în active în curs de execuție”, care au însumat 618,9 mil. lei, sau 16,2%.

Raportul privind executarea bugetului consolidat al UAT de nivelul I și de nivelul II pe anul 2021

(mil.lei)

Indicatori	Aprobat	Precizat	Executat	Total creanțe	Total datorii	Inclusiv cu termenul de achitare expirat	
						Creanțe	Datorii
Clădiri	678,7	1.116,8	956,4	5,0	64,6	0,1	2,3
Construcții speciale	1.106,2	1.771,6	1.265,6	0,8	49,1	0	0,2
Instalații de transmisie	56,6	177,2	153,6	3,0	2,8	0,9	0,5
Mașini și utilaje	117,9	283,0	248,0	1,1	6,4	0	0
Mijloace de transport	457,2	484,2	350,4	0,3	0,1	0	0
Unelte și scule, inventar de producere și gospodăresc	98,7	180,7	160,9	0,9	0,7	0,03	0
Active nemateriale	4,3	11,3	2,4	0	0	0	0
Alte mijloace fixe	81,3	78,8	63,1	0,5	0,4	0	0
Investiții capitale în active în curs de execuție	251,2	991,8	618,9	5,9	80,0	0,04	5,5
Total	2.852,1	5.095,4	3.819,3	17,5	204,1	1,1	8,5

Sursa: Rapoartele financiare consolidate (Formularul FD-044) pentru anul 2021.

La 31.12.2021, UAT au admis datorii pentru lucrările executate în valoare de 204,0 mil.lei, din care cu termenul de achitare expirat – în sumă totală de 8,5 mil. lei. De asemenea, unele UAT au admis achitarea în avans a unor lucrări în sumă de 17,5 mil.lei, din care 1,1 mil.lei – cu termenul de achitare expirat.

Cele mai mari datorii aferente cheltuielilor pentru active nefinanciare – de la 3,0 mil. lei până la 39,0 mil. lei, care însumează **134,2 mil. lei (din totalul de 204,0 mil.lei)**, le-au înregistrat APL din 13 UAT de nivelul II (Chișinău, Anenii Noi, Basarabeasca, Criuleni, Drochia, Fălești, Glodeni, Ialoveni, Ocnița, Strășeni, Șoldănești, Ungheni și UTA Găgăuzia).

Curtea de Conturi a constatat că administrarea resurselor bugetare pentru investiții și reparații capitale nu este asigurată conform unui cadru uniform de planificare strategică, execuție și raportare, fapt ce condiționează, în multiple cazuri, utilizarea resurselor contrar cerințelor normative, iar gestiunea fondurilor și patrimoniului public – în lipsa monitorizării și raportării aferente/corespunzătoare.

Planificarea strategică a dezvoltării localităților nu este reglementată la nivel de studii fundamentate și poartă un caracter ad-hoc din cauza lipsei la nivel de APC și APL a planurilor de amenajare a teritoriilor și a celor urbanistice a localităților.

La momentul aprobării Programului pe termen mediu de elaborare a planurilor urbanistice la nivel de localități pe anii 2013-2016, conform datelor deținute de Ministerul Economiei și Infrastructurii (în prezent – Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării), doar 19 din cele 57 de orașe, sau 33%, și 17 din 1 614 localități rurale, sau 1%, dispuneau de documentație de urbanism. De asemenea, până în prezent nu este elaborată Strategia privind dezvoltarea durabilă a localităților, deși în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 un astfel de obiectiv a fost planificat.

Menționăm că, practic, cadrul normativ nu este aplicat de APL la reglementarea procesului de identificare, aprobare și raportare a proiectelor de investiții capitale, nefiind asigurate pe sistem economicitatea, eficacitatea și eficiența investițiilor.

Ministerul Finanțelor și APL nu dispun de date complete privind derularea investițiilor și reparațiilor capitale la nivel de UAT, precum și privind resursele alocate și necesare pentru implementarea acestora.

APL dispun de multe obiecte începute și nefinalizate până în prezent, pentru care au fost suportate cheltuieli de peste 4 620,97 mil. lei. Autoritățile locale nu au întreprins măsuri pentru evaluarea proiectelor existente și nefinalizate și a necesarului de resurse financiare pentru finalizarea acestora, inițiind, totodată, noi proiecte investiționale. De exemplu,

- Aparatul președintelui raionului Criuleni a utilizat 1,1 mil. lei pentru elaborarea documentației de proiect la obiectivul reparația segmentului de drum s. Cruglic – s. Ohrincea, lucrări care din 2016 nu s-au inițiat; în anul 2021 a fost contractat un alt proiect la drumul de acces spre s. Cruglic, fiind suportate cheltuieli de proiectare în valoare de 237 mii lei, lucrări care de asemenea nu au fost inițiate;
- valoarea lucrărilor executate la obiectivul inițiat în anul 2005 și nefinalizat până în prezent „Evacuarea apelor reziduale din or. Criuleni la stația de epurare din s. Onițcani” constituie 30 mil. lei, iar necesarul de mijloace financiare pentru finalizarea acestuia este de 14 mil. lei;
- în raionul Telenești, din lipsa resurselor financiare, nu au fost finalizate 3 obiecte: Școala Bănești, Cantina pentru 140 de locuri și Gazoductul Chiștelnița-Ordășei;
- Consiliul raional Briceni a inițiat proiecte investiționale a căror finalitate este incertă, fiind suportate cheltuieli de 911,8 mii lei doar pentru documentația de proiect a 2 obiecte cu necesarul estimat de 49,3 mil. lei etc.

Potrivit prevederilor legale, asumarea angajamentelor de către autoritățile bugetare se permite doar în scopurile și în limitele alocațiilor bugetare, cu respectarea tuturor cerințelor legale. Contrar acestor prevederi, unele APL au admis iregularități și deficiențe, cum ar fi:

- în lipsa asigurării cu resurse financiare din bugetul local și din Fondul Ecologic Național (FEN), 4 APL au contractat lucrări de construcție aferente aprovizionării cu apă și epurare a apelor uzate în valoare totală de 82,3 mil. lei, fapt ce a condus la neexecutarea lucrărilor de circa 54,8 mil. lei, sau 67%;
- investițiile în curs de execuție la obiectul „Alimentarea or. Fălești cu apă din râul Prut”, în valoare totală de 149,9 mil. lei, sunt afectate de deficiențele în valoare de 9,2 mil. lei constatate în auditul precedent și neremediate până în prezent;
- Programul privind repartizarea mijloacelor fondului rutier al raionului Ungheni pe anii 2021-2023 cu transferuri alocate în sumă totală de 71,2 mil. lei a fost aprobat și utilizat în lipsa deciziei Consiliului raional și dispoziției președintelui, specificării obiectelor, devizelor aprobate și verificate, fără justificarea și raportarea documentară a stării drumurilor;
- autoritățile raionului Ungheni au admis includerea în planurile de finanțare efectuarea investiției în proprietatea APL de nivelul I, suportând cheltuieli contrar destinației din fondul rutier în sumă totală de 5,3 mil. lei, în lipsa documentației de proiect verificate și expertizate legal; mai mult decât atât, nerespectând normele în construcții a carosabilului, au suportat cheltuieli nejustificate din buget în sumă de circa 0,8 mil. lei;
- 5 APL de nivelul II au adoptat, pe parcursul anului 2021, decizii de alocare a resurselor financiare către IMSP pentru achiziționarea lucrărilor capitale în sumă de 16,2 mil. lei, fără stabilirea bazei legale de acordare și în lipsa transparenței procedurilor de achiziții efectuate. Astfel, Consiliul raional Telenești a repartizat mijloace financiare în sumă de 2,8 mil. lei, fiind încheiate 15 contracte de valoare mică, din care în 2 și, respectiv, în 4 cazuri cu unul și același agent economic; situații analogice au fost constatate la Consiliile raionale: Strășeni (1,6 mil. lei), Criuleni (3,6 mil. lei), Edineț (6,8 mil. lei) și Briceni (1,3 mil. lei);
- unele autoritățile nu au asigurat respectarea prevederilor legale privind perceperea garanției de bună execuție a contractului, estimată la 14,5 mil. lei;
- nu a fost asigurată monitorizarea și controlul privind raportarea financiară a cheltuielilor executate aferente investițiilor și reparațiilor capitale, ceea ce a dus la necapitalizarea investițiilor și reparațiilor capitale în valoare de 78,2 mil. lei și la clasificarea incorectă a acestora în sumă de 103,0 mil. lei.

Curtea de Conturi reiterează că autoritățile publice locale trebuie să asigure inventarierea regulamentară a activelor în curs de execuție, înregistrarea conformă în evidență a infrastructurii tehnico-edilitare și eliminarea deficiențelor aferente situațiilor constatate de **auditul public extern.**

Menționăm că, prin normele noi aprobate cu privire la investițiile capitale³⁰, au fost excluse normele privind majorarea de la an la an a costului total estimat al unui proiect de investiții capitale. Totodată, responsabilitățile privind examinarea și confirmarea eligibilității proiectelor noi de investiții capitale revin MF³¹, iar ajustarea valorii contractelor încheiate periodic se va efectua de către APC cu prezentarea propunerilor de buget la costul ajustat al proiectului.

³⁰ Hotărârea Guvernului nr.684 din 29.09.2022 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la proiectele de investiții capitale publice”.

³¹ Pct.7 și pct.13 din Regulamentul cu privire la proiectele de investiții capitale publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.684 din 29.09.2022.

Totodată, selectarea proiectelor noi pentru a fi incluse în proiectul legii bugetului de stat se va efectua de către Comitetul interministerial pentru planificarea strategică³².

Cu toate acestea, prevederile menționate au un caracter recomandabil pentru APL și nu obligatoriu, ceea ce va facilita și în continuare irosirea banului public prin proiecte investiționale inoportune, ineficiente, irelevante și care nu aduc îmbunătățire în viața cetățeanului.

Implementarea Strategiei de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030)³³

Republica Moldova, aflată în proces de negociere a Acordului de Asociere la Uniunea Europeană (UE), și-a asumat o serie de angajamente în mai multe domenii care necesită alinierea legislației și standardelor naționale la aquis-ul UE.

Printre domeniile de maxim interes este și cel al alimentării cu apă și sanitației. Transpunerea legislației comunitare în domeniul alimentării cu apă și sanitației necesită investiții mari în infrastructură și o atenție deosebită din partea autorităților statului.

Reieșind din importanța tematicii abordate, Curtea de Conturi a evaluat **progresele atinse în cadrul implementării Strategiei de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030)**.

Obiectivul general al Strategiei îl constituie asigurarea graduală a accesului la apă sigură și sanitație adecvată pentru toate localitățile și populația Republicii Moldova, contribuind astfel la îmbunătățirea sănătății, demnității și calității vieții, și la dezvoltarea economică a țării.

În anii 2014-2022 implementarea proiectelor s-a efectuat din mai multe fonduri ale bugetului de stat (Fondul Ecologic Național (FEN), Fondul Național de Dezvoltare Regională (FNDR), Fondul Național de Dezvoltare Regională și Locală (FNDRL), Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural (FNDAMR)), precum și din sursele externe, valoarea totală cifrându-se la 4 miliarde 678,5 milioane lei. Ponderea majoră a investițiilor în infrastructura de alimentare cu apă și sanitație revine resurselor alocate din FEN (2 miliarde 350,5 milioane lei), ce reprezintă 50% din mijloacele investite, fiind urmate de resursele externe (1 miliard 405,9 milioane lei), respectiv 30% din mijloacele investite.

Sub aspect teritorial, cele mai mari investiții s-au efectuat în raioanele Leova (336,1 mil. lei), Florești (260,2 mil. lei), Fălești (247,2 mil. lei), Ungheni (282,9 mil. lei), Edineț (247,2 mil. lei), Căușeni (234,2 mil. lei) etc.

Conform datelor Biroului National de Statistică (BNS), o mare parte a indicatorilor aferenți domeniului au înregistrat creșteri. Astfel, s-a mărit: numărul sistemelor publice de alimentare cu apă, lungimea totală a sistemelor și apeductelor de distribuție a apei, numărul stațiilor tratare și celor de epurare a apelor uzate, numărul sistemelor de canalizare și lungimea acestora etc.

De asemenea, a crescut și numărul localităților conectate la sistemele de alimentare cu apă și canalizare. Astfel, în perioada 2016-2021 numărul localităților conectate la sistemele de canalizare a crescut cu 1,9%, de la 6,8% în anul 2014, la 8,7% în anul 2021, pe când conectarea localităților la sistemele de alimentare cu apă este mult mai ridicată. Astfel, în anul 2014 la apeduct au fost conectate 31,3% din localități, iar în anul 2021 au fost conectate 59,9% din totalul localităților, înregistrând o creștere de 28,6%.

³² Pct.30 din Regulamentul cu privire la proiectele de investiții capitale publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.684 din 29.09.2022.

³³ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1211/hotararea-nr14-din-06-aprilie-2023-cu-privire-la-raportul

Sunt necesare măsuri urgente și stringente din partea factorilor de decizie și participanților la procesul de alimentare cu apă și sanitație, pentru ameliorarea deficiențelor constatate de Curtea de Conturi în acest domeniu.

Astfel, se evidențiază mai multe probleme aferente implementării măsurilor incluse în Strategia de alimentare cu apă și sanitație, și anume:

- lipsa unui Plan de acțiuni unic privind dezvoltarea domeniului de alimentare cu apă și sanitație la nivel național, dezvoltarea domeniului fiind inclusă în mai multe Strategii, incorporând obiective și indicatori aferenți domeniului de alimentare cu apă și sanitație;
- măsurile incluse în Planurile de acțiuni ale Strategiei nu au contribuit la creșterea numărului de operatori regionali care prestează servicii publice de alimentare cu apă și sanitație; numărul operatorilor regionali a crescut de la 8, în anul 2014, la 9, în anul 2022, regionalizarea fiind realizată exclusiv în cadrul unor proiecte cu finanțare externă;
- factorii de decizie (Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului/Ministerul Mediului), responsabili de implementarea Strategiei nu au organizat colectarea, prelucrarea și evaluarea datelor privind investițiile totale efectuate în domeniul alimentării cu apă și sanitației.

La moment nicio structură din țară nu deține informații complete și ample cu privire la infrastructura aferentă domeniului de alimentare cu apă și sanitație, ceea ce face imposibilă sau dificilă evaluarea situației în domeniu. Datele ce țin de sistemele publice de alimentare cu apă și sanitație sunt colectate de BNS, o parte din date sunt colectate de Inspectoratul pentru Protecția Mediului (IPM), iar altă parte de indicatori sunt colectați de către ANRE de la operatorii licențiați.

Conform datelor IPM, o mare parte a stațiilor de epurare a apelor uzate nu asigură epurarea apei la nivel normativ, la finele anului 2021 doar 13,9% din stațiile de epurare corespundeau normativelor, 76,6% realizau o epurare insuficientă, iar 9,1% efectuau o epurare parțială.

Consumul tehnologic și pierderile de apă fac parte din indicatorii importanți pentru funcționarea corectă a rețelelor de distribuție a apei și reprezintă diferența dintre volumul de apă captat și cel furnizat. Pierderile mari de apă sunt condiționate, în mare parte, de starea infrastructurilor de captare, aprovizionare și distribuție a apei, care au uzura avansată sau de 100% și au fost construite în secolul al XX-lea. În anul 2016, doar 68,3% din volumul de apă captat a fost furnizat, iar 31,7% au constituit pierderi. În anul 2021 situația s-a îmbunătățit, din întreg volumul de apă captat, 78,9% erau furnizate, iar pierderile în rețea s-au diminuat până la 21,2%. **Totuși, și acest procent diminuat necesită monitorizare, reieșind din situația actuală privind disponibilitatea limitată a resurselor de apă calitative.**

În perioada 2014-2021, Consiliul de administrare al FEN a acceptat spre finanțare 580 de proiecte investiționale, fiind încheiate 1 471 de contracte de finanțare. **Pe parcursul anilor, o parte din proiectele inițiate au fost excluse din finanțare și au rămas cele nefinalizate, ca urmare a insuficienței sau lipsei contribuției, nerespectării clauzelor contractului de finanțare, persistând riscul sporit de degradare a lucrărilor deja executate și de utilizare neeficientă a banilor publici.**

Auditul a relevat că în anii 2014-2022, din totalul de 580 de proiecte realizate din FEN, în cazul a 216 contracte încheiate între antreprenor și beneficiar au fost semnate 328 de acorduri privind extinderea termenului de implementare a proiectelor și 303 acorduri privind modificarea valorii contractelor de antrepriză. **În consecință, valoarea inițială a contractelor a fost majorată per total cu 338,8 mil. lei, unele proiecte până în prezent nefiind finalizate.**

Nu toate proiectele investiționale realizate prin FEN sunt supuse verificării calității de execuție a lucrărilor de construcții. Astfel, implementarea a 19 proiecte s-a efectuat fără a fi asigurată supravegherea tehnică. Totodată, în cadrul unor controale efectuate de Agenția de Supraveghere Tehnică s-au stabilit cazuri de supraconsum al materialelor de construcție, resurselor energetice și altor resurse în comparație cu normele de consum și desenele de execuție, precum și lucrări neexecutate, incluse în costul obiectului prezentat spre recepție. În consecință, rezultatele controalelor pentru 4 proiecte investiționale au fost remise CNA și SIS, valoarea constatată a deficiențelor care urmează a fi recuperate fiind de 16,25 mil. lei.

Cu referire la proiectele implementate din FNDR, s-a constatat că, în cadrul a 3 proiecte în valoare totală de 87,4 mil. lei, deși au fost construite rețele de alimentare cu apă, acestea nu sunt exploatate. Pregătirea necalitativă a documentației tehnice în cadrul unui proiect în valoare de 20,8 mil. lei, a determinat tergiversarea realizării în termen a acestuia, iar extinderea termenelor de realizare a 4 proiecte în valoare de 122,05 mil. lei, a dus la includerea lor în mai multe Documente unice de program.

În anul 2022, Fondul Ecologic Național a fost reorganizat în Fondul Național de Mediu (FNM), fiind creată Instituția Publică Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în Domeniul Mediului, subordonată Ministerului Mediului. Procesul de primire-predare între FEN și FNM a durat 2 luni (decembrie 2022 – ianuarie 2023), în perioada respectivă finanțarea proiectelor fiind sistată. Valoarea totală a contractelor pentru finanțare preluate din FEN a constituit 129,46 mil. lei, însă în bugetul FNM pentru anul 2023 au fost aprobate alocații bugetare în valoare de 93,08 mil. lei, ceea ce reprezintă un deficit de 36,37 mil. lei.

Tarifele pentru prestarea serviciilor de aprovizionare cu apă și sanitație la mai mulți operatori nu au fost modificate pe parcursul mai multor ani. Astfel, în anul 2014, la 27 din 36 de întreprinderi analizate au fost înregistrate pierderi de 225,7 mil. lei. În anul 2021, numărul întreprinderilor care înregistrează pierderi a crescut până la 32, valoarea pierderilor acumulate fiind în creștere de peste 5 ori, la finele anului 2021 constituind 1 miliard 330,2 milioane lei.

Cuantumul limitat al resurselor financiare publice disponibile, care să acopere necesitățile integrale la finanțarea obiectivelor, a determinat beneficiarii să divizeze proiectele de anvergură în etape de finanțare, fapt care a dus la extinderea termenelor de implementare a acestora și la majorarea costurilor.

Cu referire la calitatea apei distribuite prin sistemele centrale de alimentare cu apă și canalizare, se atestă că un procent mic al populației are acces la servicii îmbunătățite de sanitație și apă potabilă în conformitate cu parametrii de calitate. **Marea parte a volumelor de apă nu corespund cerințelor tehnice pentru apa potabilă, populația fiind deservită cu apă tehnică, în loc de apă potabilă, ceea ce, în consecință, dăunează sănătății cetățenilor.** Aceeași situație se denotă la sistemele de epurare a apelor uzate, doar stațiile nou construite corespunzând parametrilor tehnici.

Participația statului în sectorul corporativ

Guvernanța corporativă constituie ansamblul de reguli care guvernează sistemul de administrare și control al întreprinderilor și societăților publice, raporturile dintre autoritatea publică de supraveghere și organele de conducere, administrare și evaluare, directori/directorat, acționari și alte persoane interesate. Practic, se referă la eficiența sistemelor de management, insistând pe rolul fondatorului, consiliului de administrație, managementului întreprinderii, pe credibilitatea situațiilor financiare și pe eficiența sistemelor de management al riscului.

La situația din 01 ianuarie 2023³⁴, autoritățile publice centrale ale statului gestionau 245 de entități – agenți economici, dintre care 173 întreprinderi de stat, iar APL – 658, din care 49 de societăți pe acțiuni și, respectiv, 609 întreprinderi municipale. Date statistice relevante sunt prezentate în tabelul ce urmează.

Entități gestionate de stat în anii 2021-2022³⁵

(mil. lei)

Entitatea ierarhic superioară	Tipul entității	Numărul entităților			Capitalul social			Rezultatul financiar		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
APC	SA	78	79	72	5432,583	6.233,9	8.176,5	-406,0	531,5	1.407,2
	IS	184	180	173	5601,307	5.636,1	5.611,6	-321,0	37,7	229,6
APL	SA	52	40	49	2.224,38	906,1	1.990,5	116,0	-31,8	151,2
	ÎM	592	618	609	1300,64	1.634,6	1.701,7	-8,8	-33,6	184,1

Sursa: <http://www.app.gov.md/registrul-patrimoniului-public-3-384>

Valoarea cumulată a capitalului social gestionat de ÎM, ÎS și SA, la situația din 01.01.2023, constituia 17 480,8 mil. lei, fiind în creștere cu 3 069,6 mil. lei față de 01.01.2022 (14 410,7 mil. lei).

Contextul geopolitic și economic din regiune în anul 2022 a generat un rezultat total financiar pozitiv de circa 1 972,0 mil. lei, al activității societăților pe acțiuni, întreprinderilor de stat și municipale din subordinea autorităților publice. Însă, aceste rezultate ar putea fi periclitate odată cu scăderea inflației și restabilirea canalelor de transport și comunicare ale Ucrainei. Astfel, de viteza de modernizare și eficientizare a activității operaționale a întreprinderilor și societăților publice depinde performanța viitoare a acestora. Dezvoltarea și implementarea unor planuri de continuitate, care să definească măsurile și procedurile pentru funcționarea continuă a fluxurilor de bunuri și servicii prin intermediul întreprinderilor și societăților publice din Republica Moldova ar contribui la gestiunea riscurilor de afaceri și dezvoltare.

Ca și în anii precedenți, Curtea de Conturi reiterează eficiența redusă a companiilor de stat, iar principalele caracteristici comune ale companiilor de stat cu activitate economică țin de calitatea precară a serviciilor prestate și a bunurilor produse, costurile de operare înalte, precum și managementul defectuos, orientat mai mult spre consumul alocațiilor bugetare, decât spre obiective strategice de dezvoltare și afaceri și investiții pentru implementare.

Astfel, eficiența redusă, în comun cu guvernanța slabă a companiilor de stat, generează irosirea banului public și sporirea pierderilor operaționale, degradarea patrimoniului statului și ratarea veniturilor și beneficiilor din utilizarea acestora în activitatea de afaceri.

³⁴ Extras din Registrul patrimoniului statului deținut de Agenția Proprietății Publice.

³⁵ <http://www.app.gov.md/registrul-patrimoniului-public-3-384>

Atragem atenția că finanțarea din bugetul de stat a instituțiilor publice la autogestiune, a întreprinderilor de stat și a societăților pe acțiuni, nu poate asigura în toate cazurile respectarea în totalitate a principiilor bugetare și a regulilor bugetar-fiscale.

Guvernul continuă să subvenționeze agenții economici de stat, în anul 2022 pentru subvenții³⁶ fiind aprobate alocații în sumă de 4 559,9 mil. lei și executate 4 238,8 mil. lei, sau la nivel de 93,0%. Analiza comparativă cu anul 2021 constată o creștere a cheltuielilor executate pentru subvenții cu 894,7 mil. lei (26,8%). La finele anului au fost înregistrate solduri nevalorificate în sumă de 218,9 mil. lei.

Din totalul subvențiilor executate în cadrul APC, în anul 2022 ponderea cea mai semnificativă revine: MIDR – 44,5% (1 886,5 mil. lei), urmat fiind de MAIA – 37,9% (1 607,3 mil. lei), MM – 3,3% (140,4 mil. lei), MMPS – 2,2% (92,6 mil. lei) etc. Printre instituțiile beneficiare de subvenții, se evidențiază alocarea mijloacelor de la BS către: Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor” (Î.S. ASD) – 1 618,9 mil. lei, S.A. „Energocom” – 243,6 mil. lei, I.P. Compania „Teleradio-Moldova” – 137,3 mil. lei, Centrul Republican Experimental Protezare, Ortopedie și Reabilitare – 70,9 mil. lei, Î.S. „Organizația Concertistică și de Impresariat „Moldova-Concert”” – 27,7 mil. lei, Filarmonica Națională „Serghei Lunchevici” – 20,9 mil. lei, I.P. „Pensiunea din Holercani” – 6,8 mil. lei etc.

Curtea de Conturi atestă abateri de la cadrul normativ la capitolul finanțarea instituțiilor publice la autogestiune, a întreprinderilor de stat și a societăților pe acțiuni, acestea referindu-se la gestionarea mijloacelor financiare atât conform regulilor bugetar-fiscale, cât și celor la autogestiune ale întreprinderilor la autogestiune.

Astfel, Ministerul Finanțelor a deschis coduri bugetare³⁷ unor instituții publice/întreprinderi de stat, prin care acestea au gestionat mijloacele financiare primite de la donatorii externi, care au fost incluse ulterior în executarea și raportarea bugetului de stat³⁸.

Menționăm că, potrivit art.7 din Legea bugetului de stat pentru anul 2022, autoritățile/instituțiile publice la autogestiune, întreprinderile de stat și societățile pe acțiuni ai căror fondatori sunt autoritățile publice centrale și locale, primesc mijloacele financiare de la bugetul de stat, care se gestionează prin CUT al MF. S-a constatat că, contrar prevederilor, 10 instituții au beneficiat de alocații din BS în anul 2022, în sumă totală de 377,1 mil. lei, mijloacele fiind gestionate în conturile bancare deschise în bănci comerciale. Ponderea semnificativă o deține SA „Energocom” – 243,6 mil. lei (64,6%) situația fiind fundamentată prin Deciziile CSE.

Curtea de Conturi constată că, în condițiile modalității actuale de finanțare a instituțiilor publice, în lipsa corelării/alinierii la regulile generale bugetare, anual se condiționează imobilizarea resurselor financiare pe un termen nedeterminat, cu o posibilă utilizare a mijloacelor alocate de la BS în condiții de nerespectare a principiului transparenței.

³⁶ Ordinul MF nr.216 din 28.12.2015 „Cu privire la aprobarea Planului de conturi contabile în sistemul bugetar și a Normelor metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar: „Conturile din subclasa 25 „Subvenții” reprezintă plăți achitate entităților producătoare sau prestatoare de servicii, cu scopul de a influența procesul de producere sau prețurile de livrare. Subvențiile includ transferurile pentru compensarea pierderilor suportate în procesul de producție sau prestare a serviciilor ca rezultat al menținerii prețurilor la un nivel mai jos de costuri atunci când politicile economice și sociale au fost stabilite de stat, pentru compensarea parțială a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii, pentru procurarea utilajului și materiei prime, pentru compensarea diferenței de preț sau tarif la servicii producătorilor sau prestatorilor de servicii, efectuată în folosul tuturor cetățenilor”.

³⁷ Autoritățile/instituțiile bugetare efectuează evidența contabilă în conformitate cu prevederile Legii contabilității nr.113-XVI din 27.04.2007, cu Planul de conturi contabile în sistemul bugetar și cu Normele metodologice, cu Clasificația bugetară și cu alte acte normative emise de Ministerul Finanțelor.

³⁸ De ex., IP Agenția Servicii Publice, IP Agenția de Guvernare Electronică, IP Oficiul Național de Dezvoltare Regională și Locală, ÎS Administrația de Stat a Drumurilor, Agenția pentru Dezvoltare și Modernizare a Agriculturii, IP Oficiul Național al Viei și Vinului, Instituția Publică Națională a Audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova” etc.

Din BS sunt finanțate instituțiile publice/ÎS/SA, prin intermediul APC la care sunt subordonate, mijloacele nefiind executate integral pe parcursul anului bugetar. Astfel, soldurile mijloacelor bănești neutilizate pe parcursul anului rămân pasibile utilizării în contul anului următor, fiind admisă imobilizarea resurselor financiare ale BS pe un termen nedeterminat la instituțiile beneficiare, în condițiile bugetului deficitar și ale limitării resurselor de finanțare a acestuia.

Auditul în domeniul gazelor naturale

În anul 2022, Curtea de Conturi, la inițiativa Parlamentului Republicii Moldova, a realizat auditul conformității cheltuielilor și a investițiilor capitale la întreprinderile de gaze naturale cărora le-au fost impuse obligații de serviciu public, precum și la întreprinderile înrudite, astfel cum sunt definite în Legea nr.108/2016 cu privire la gazele naturale, inclusiv la cele deținute indirect³⁹. Tematica auditului a fost definită în contextul importanței majore a domeniului gazelor naturale pentru economia țării și bunăstarea cetățenilor, per general, precum și în contextul afectării directe și imediate a securității statului și a cetățenilor condiționate de insuficiența de gaze naturale, în particular.

Curtea de Conturi a constatat că unele activități, procese și proceduri, precum și tranzacții, concepute, create și realizate de SA Moldovagaz și persoanele responsabile de guvernare nu au întrunit în totalitate criteriile de conformitate care guvernează acest holding.

De menționat că SA Moldovagaz asigură furnizarea de ultimă opțiune a cca 98% din volumul total de gaze naturale pentru consumatorii Republicii Moldova.

Auditorii, pe parcursul misiunii de audit, au atestat: lipsa unor documente, ca rezultat al distrugerii acestora conform legislației în vigoare sau ridicarea de către organele de urmărire penală; lipsa rapoartelor financiare și documentelor primare aferente activităților economice ale întreprinderilor din stânga Nistrului, necontrolate de SA Moldovagaz și a actelor de verificare între SA Moldovagaz, Gazsnabtranzit și Concernul Moldovagaz cu SA Gazprom și Tiraspoltransgaz, pentru perioadele 1994-1998 și 2005-2013 etc.

Conform evidenței contabile a SA Moldovagaz, din datoriile înregistrate la 31.12.2021 pentru procurarea gazelor naturale în sumă de 590,8 mil. dolari SUA, doar datoriile în sumă de 14,6 mil. dolari SUA s-au format pentru livrările de gaze efectuate în prima jumătate a anului 1999, până la formarea SA Moldovagaz. Cealaltă parte a datoriilor s-a format în perioada de activitate a SA Moldovagaz, dintre care: 144,8 mil. dolari SUA pentru livrările efectuate în perioada 01.07.1999-31.12.2007, 394,1 mil. dolari SUA – în anii 2011-2015, iar 37,3 mil. dolari SUA reprezintă datoriile curente aferente livrărilor pentru luna decembrie 2021. Totodată, datoria în sumă de 155,8 mil. dolari SUA reprezintă penalități calculate în anii 1993-2002, dar care nu sunt înregistrate în evidența contabilă a SA Moldovagaz.

Analiza datelor prezentate de SA Moldovagaz pe perioada 2011-2021 a permis identificarea următorilor factori principali ce au influențat neachitarea consumului curent al gazelor naturale, și anume:

- neachitățile consumatorilor pentru gazele consumate, care au însumat circa 1 519,878 mil. lei, dintre care 103,121 mil. lei reprezintă creanțe compromise decontate;

³⁹ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1202/hotararea-nr56-din-21-noiembrie-2022-cu-privire-la-raportul

- devierile tarifare aferente gazului consumat (diferența dintre prețul inclus în tarif și prețul real achitat) de circa 1 876,8 mil. lei;
- devierile tarifare aferente diminuării tarifelor cu devierea pozitivă a valorii gazelor în sumă de 774,9 mil. lei;
- valoarea pierderilor supranormative a gazelor naturale, inclusiv cu suspiciuni de consum fraudulos, neacceptate de ANRE în scopuri tarifare în sumă de 1 022,8 mil. lei;
- investiții nefundamentate de SA Moldovagaz și neacceptate de ANRE în scopuri tarifare de 815,8 mil. lei, dintre care investiții în clădirea SA Moldovagaz de 445,6 mil. lei, precum și în clădirea administrativă din mun. Ungheni de 20,7 mil. lei;
- cheltuieli ce nu țin de activitatea de întreprinzător, ajustate în scop fiscal conform declarațiilor VEN de întreprinderile din sistemul SA Moldovagaz în sumă de 1 000,2 mil. lei;
- cheltuieli aferente diferenței între cursul de schimb al valutei și cursul oficial al BNM în sumă de 102,7 mil. lei, neacceptate în scopuri tarifare în perioada 2011-2014;
- dobânzi și comisioane aferente creditelor neacceptate în tarif de 64,1 mil. lei;
- cheltuielile pentru remunerarea muncii neacceptate spre recuperare prin tarif în perioada 2017-2021 în sumă de 246,2 mil. lei etc.

Potrivit informațiilor furnizate de SA Moldovagaz, doar o parte din gazoductele prin care întreprinderile de transport și de distribuție a gazelor naturale ale SA Moldovagaz prestează aceste servicii sunt în proprietatea SA Moldovagaz⁴⁰.

Prin utilizarea rețelelor ce nu îi aparțin, grupul SA Moldovagaz are acces la un număr mai mare de consumatori de gaze naturale, fără a investi în reparațiile lor capitale, prin ce nu doar își asigură un volum mai mare de vânzări, dar și beneficii economice mai sporite.

Conform informațiilor furnizate de Ministerul Finanțelor, doar în perioada 2000-2021 din bugetul de stat au fost investite 1 006,8 mil. lei în construcția gazoductelor. Suplimentar, ca surse de finanțare a gazoductelor proprietate publică au servit și finanțările efectuate din contul Fondului de Investiții Sociale din Moldova, sursele bugetelor locale, precum și alți diferiți donatori interni și externi.

Rețelele de transport și distribuție a gazelor naturale construite din contul bugetului public național au fost transmise pentru deservire tehnică întreprinderilor de transport și de distribuție în lipsa achitării de către acestea a unor redevențe, precum și în lipsa prevederii unor cerințe de suportare a cheltuielilor de reparație capitală.

Auditurile Curții de Conturi efectuate la Autoritățile Publice Locale au relevat că nu toate rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale sunt înregistrate în evidența lor contabilă, iar ca urmare valoarea gazoductelor proprietate publică nu este cunoscută. Autoritățile publice nu au efectuat o inventariere exhaustivă a rețelelor de transport și distribuție create din contul bugetului public național, ceea ce generează riscuri reale de pierdere sau utilizare neconformă a acestui patrimoniu.

Deși potrivit cadrului normativ în vigoare⁴¹, *rețelele și instalațiile de gaze construite cu contribuția bănească a beneficiarilor de investiții, alții decât unitățile de distribuție a SA Moldovagaz, care*

⁴⁰ Din totalul celor 23 803 km de gazoducte de distribuție, doar 34,7% aparțin SA Moldovagaz, 25,6% aparțin Autorităților Administrației Publice Locale, 34,8% – persoanelor fizice și juridice, iar 4,9% nu au acte de proprietate.

Totodată, din 1 559,8 km de gazoducte de transport, doar 83,3% aparțin SA Moldovagaz, 12,1% aparțin Autorităților Administrației Publice Locale, 3% – aparțin Ministerului Economiei, și 1,6% – persoanelor fizice și juridice.

⁴¹ Pct.17 din Regulamentul privind modul de transmitere a rețelelor de gaze întreprinderilor de gaze ale SA „Moldovagaz” la deservire tehnică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 683 din 18.06.2004.

actualmente au rămas fără proprietar se consideră proprietate a AAPL, în baza deciziilor instanțelor judecătorești, se relevă că majoritatea autorităților locale nu au întreprins măsuri concrete pentru preluarea la balanța acestora a gazoductelor fără stăpân.

Lipsa unor delimitări clare a drepturilor și obligațiilor proprietarilor rețelelor de transport și distribuție a gazelor naturale, transmise la deservire tehnică întreprinderilor SA Moldovagaz, condiționează incertitudini cu privire la modul de gestionare, întreținere și reparație curentă/capitală a acestora.

Folosindu-se de cadrul lacunar de reglementare a drepturilor de proprietate asupra gazoductelor fără stăpân, restricțiile nejustificate existente în metodologiile aprobate de ANRE și de lipsa mijloacelor bugetare pentru reparația capitală a celor ce aparțin APL, întreprinderile de distribuție au preluat în proprietatea lor fără plată mai multe gazoducte în valoare totală de circa 39,4 mil. lei, prin ce au adus pierderi proprietății publice.

Curtea de Conturi constată că, deși în ultimii trei ani se atestă o eficientizare a cheltuielilor și investițiilor efectuate de grupul SA Moldovagaz, acestea nu sunt în măsură să elimine efectele gestiunii neconforme și ineficiente a patrimoniului societății efectuate în perioada 1999-2018.

Curtea de Conturi concluzionează că, consecințele guvernantei deficiente identificate în cadrul întreprinderilor de stat s-au manifestat prin performanța redusă a acestora, generarea de pierderi, lipsa de uniformitate, iar gestionarea fondurilor s-a efectuat la un nivel redus.

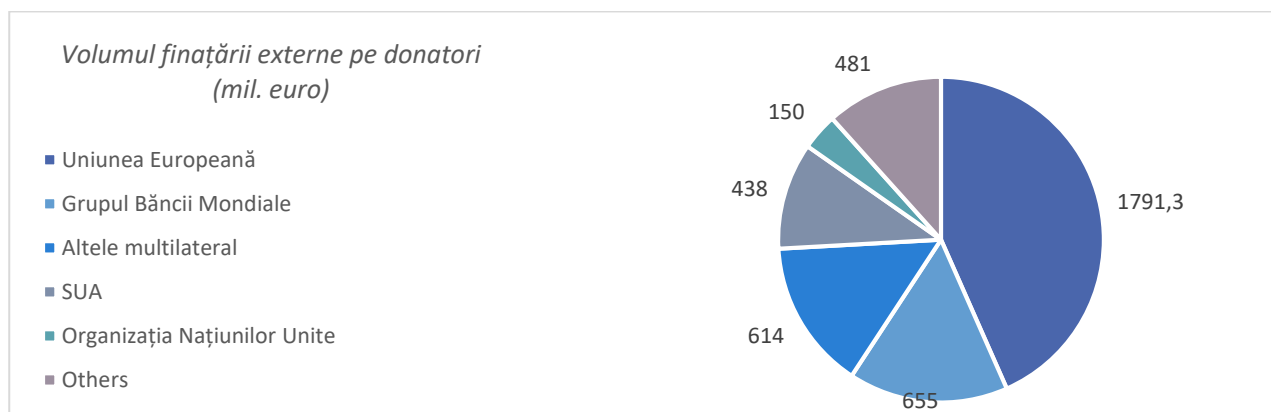
Situația atestată a condiționat: i) nedezvoltarea sistemelor de management orientate spre obiective; ii) neeficientizarea controlului financiar, precum și iii) neinstituirea controlului managerial asupra riscurilor ce pot afecta atingerea obiectivelor.

În aceste condiții se atestă capacitatea foarte redusă a sectorului antreprenorial public de a atrage finanțare din surse externe, în scopul valorificării activelor deținute și modernizării tehnologiilor utilizate în activitatea operațională.

Utilizarea finanțării externe

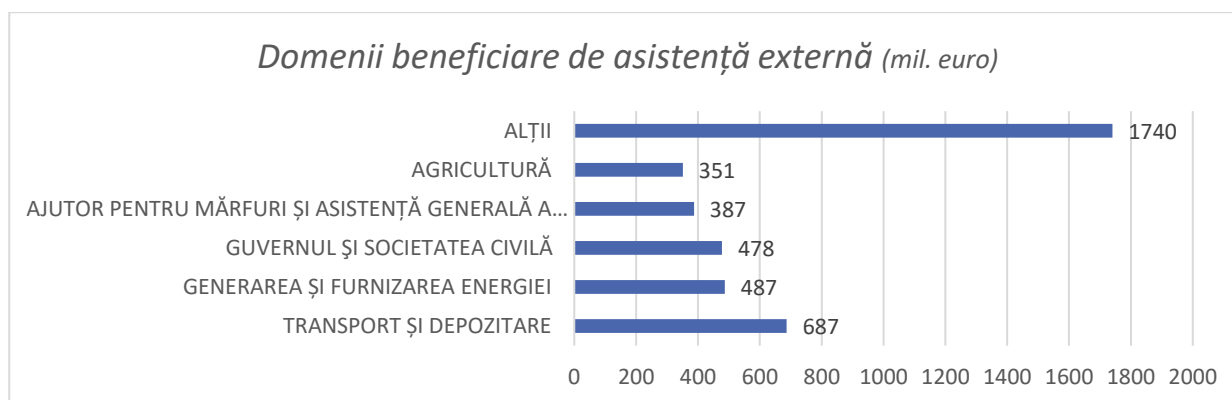
Republica Moldova a început să beneficieze de asistență externă pentru dezvoltare imediat după obținerea independenței, fie sub formă de grant, fie sub formă de împrumut, din partea principalilor parteneri de dezvoltare și donatori externi, precum: Uniunea Europeană, Banca Mondială, Statele Unite ale Americii, Banca Europeană de Investiții etc.⁴²

Uniunea Europeană (UE) rămâne actorul de bază la capitolul asistenței financiare nerambursabile acordate Republicii Moldova, alocând de la începutul cooperării peste 1,79 mld. euro sub formă de grant. Obiectivul principal al asistenței externe acordate de Uniunea Europeană este constituirea unei administrații publice consolidate. Un aport substanțial este destinat pentru susținerea consolidării capacităților instituționale și funcționale ale autorităților administrației publice centrale și locale.

Sursa: <https://amp.gov.md/TEMPLATE/ampTemplate/dashboard/build/index.html>

Banii donatorilor sunt investiți preponderent în reabilitarea drumurilor, construcția de centre sociale, gazoducte și apeducte, în reparația grădinițelor și școlilor, în construcția sau reparația centrelor medicale, în susținerea autorităților locale, în dezvoltarea afacerilor în mediul rural, în reabilitarea sistemelor de irigare și în acordarea de finanțare în domeniul agricol.

Sursa: <https://amp.gov.md/TEMPLATE/ampTemplate/dashboard/build/index.html>

În anul 2022 Republica Moldova a beneficiat de suport considerabil din partea partenerilor externi de dezvoltare, direcționat la consolidarea independenței energetice, precum și la gestionarea fluxului mare de refugiați după declanșarea războiului din Ucraina. Astfel, din partea donatorilor externi au fost prevăzute de a fi debursate granturi în sumă de 4 626,3 mil. lei, inclusiv granturi pentru susținerea bugetului – 3 855,3 mil. lei (echivalentul a 190,86 mil. euro) și granturi pentru proiecte finanțate din surse externe – 771,0 mil. lei (echivalentul a 41,0 mil. dolari SUA).

⁴² <https://amp.gov.md/TEMPLATE/ampTemplate/dashboard/build/index.html>

Pe parcursul anului 2022 au fost debursate în bugetul de stat granturi în sumă de 4 306,3 mil. lei. Granturi pentru susținerea bugetului au fost debursate în sumă de 3 784,9 mil. lei (echivalentul a 190,2 mil. euro), sau la nivel de 98,2 la sută față de prevederile anuale precizate, ca urmare a fluctuației cursului de schimb al monedei naționale.

La situația din 31.12.2022, veniturile executate din granturi au constituit 4 306,3 mil. lei (93,1%), din care: granturile pentru susținerea bugetului de stat – 3 784,9 mil. lei (98,2%), și granturile pentru proiecte finanțate din surse externe – 521,4 mil. lei (67,6%).

Informații privind executarea încasărilor din granturi pe anul 2022

(mii lei)

Indicatori	Aprobat	Precizat	Executat	Executat față de precizat		Executat în anul precedent	Executat față de anul precedent
				(+/-)	(%)		
1	2	3	4	5=4-3	6=4/3	7	8=4-7
GRANTURI PRIMITE, inclusiv:							
pentru susținerea BS	440.000,0	3.855.311,4	3.784.935,1	-70.376,3	98,2%	2.013.447,6	1.771.487,5
pentru proiecte finanțate din surse externe	877.917,8	770.985,7	521.378,9	-249.606,8	67,6%	277.175,5	244.203,4

Sursă: Date generalizate de echipa de audit din Raportul privind sinteza proiectelor finanțate din surse externe, incluse în bugetul de stat la situația din 31.12.2022 (Formularul-FE-014).

Se relevă că veniturile din granturile externe înregistrează, față de anul precedent, o sporire majoră cu 2 015,7 mil. lei datorită mijloacelor primite de la donatorii externi pentru atenuarea impactului multiplelor crize cu care s-a confruntat Republica Moldova (criza refugiaților, criza energetică). Totodată, un factor care a influențat nivelul de executare a veniturilor din granturi pentru proiectele finanțate din surse externe a fost fluctuația cursului de schimb valutar (curs euro – 20,20 lei planificat, față de 19,90 lei efectiv).

În anul 2022 au fost încasate granturi pentru suport bugetar în sumă de 3 784,9 mil. lei, care în aspectul valorii au fost efectuate de către: Comisia Europeană (1 763,7 mil. lei), BIRD (1 015,9 mil. lei), Guvernul Germaniei (805,4 mil. lei) și Guvernul României (199,9 mil. lei). La data de 30.12.2022 au fost debursate mijloacele financiare de la BIRD din Fondul fiduciar multi-donator, contribuția SUA și Norvegiei (838,3 mil. lei). Suplimentar, pentru suportul/susținerea bugetului de stat au fost acordate împrumuturi în sumă de 8 966,6 mil. lei. **Astfel, suma totală a mijloacelor externe (granturi și împrumuturi) pentru suportul bugetar a constituit 12 751,6 mil. lei.**

În anul 2022, granturile primite de la 26 de donatori pentru proiectele finanțate din surse externe au însumat 521,4 mil. lei. Cei mai semnificativi donatori sunt: Fondul Global pentru Combaterea SIDA, Tuberculozei și Malariei (165,7 mil. lei), Comisia Europeană (117,3 mil. lei), Fondul pentru copii al Națiunilor Unite (111,2 mil. lei), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (55,3 mil. lei), ceea ce constituie 86,2% din suma totală (521,4 mil. lei), iar pentru 19,0 mil. lei nu au fost atribuite coduri privind originea sursei de venituri.

Granturile primite pentru proiectele finanțate din surse externe au fost utilizate preponderat de următoarele entități: MS – 186,06 mil. lei, MMPS – 128,3 mil. lei, MAI – 82,0 mil. lei, și MIDR –

74,08 mil. lei, ceea ce constituie 90,2% din suma totală (521,4 mil. lei), precum și de alte 15 instituții bugetare – 51,0 mil. lei.

Curtea de Conturi atestă în continuare un nivel redus de valorificare a resurselor pentru proiectele finanțate din surse externe, care, în mare parte, este determinat de neîndeplinirea condițiilor precontractuale de către beneficiari și de tergiversarea procedurilor de achiziții publice aferente. Analiza resurselor externe acumulate de către instituțiile/autoritățile bugetare, care în anul 2022 au constituit suma totală de 8 027,0 mil. lei, inclusiv soldul inițial rămas la dispoziția acestora pentru utilizare din anul precedent⁴³, evidențiază nivelul foarte scăzut de executare a cheltuielilor din aceste mijloace disponibile, **de doar 38,3%**, sau 3 074,9 mil. lei. În același timp, limitele alocațiilor aprobate pentru implementarea proiectelor finanțate din surse externe (granturi și împrumuturi) în sumă de 5 433,2 mil. lei, ulterior precizate în sumă de 5 043,5 mil. lei, au fost executate la nivel de 61,0% (3 074,9 mil. lei).

Nivelul de executare a proiectelor a fost influențat, de asemenea, de capacitatea slabă de absorbție a asistenței externe de către autorități, drept factori negativi fiind invocați crizele actuale, deficitul forței de muncă, lipsa specialiștilor în domeniile vizate, tergiversarea procedurilor de achiziții etc.

Menționăm că capacitatea administrativă de absorbție a fondurilor externe prezintă importanță mai ales în prezent din perspectiva aderării Republicii Moldova la UE, precum și a procesului general de dezvoltare economică și socială a țării.

Nedebursarea mijloacelor financiare contractate crește riscul suportării cheltuielilor suplimentare, ca rezultat al aplicării comisioanelor la resursele nedebursate. Potrivit explicațiilor MF, granturile pentru proiectele finanțate din surse externe nu au fost debursate în volumul planificat din cauza nerespectării clauzelor contractuale, neplanificării corecte a debursărilor de granturi de către ministerele de profil, precum și din cauza incapacității de implementare a proiectelor.

Curtea de Conturi constată că valorificarea resurselor externe sub nivelul alocațiilor acordate a fost cauzată, în principal, de:

- neîndeplinirea în termen a precondițiilor de debursare prevăzute în contractele de împrumut/grant;
- restructurarea proiectelor sau modificarea componentelor acestora;
- tergiversarea procedurilor de implementare a activităților în cadrul proiectelor, determinată îndeosebi de procesul îndelungat de desfășurare a achizițiilor de bunuri și servicii;
- capacitățile modeste de management al proiectelor în unele sectoare;
- executarea lentă a lucrărilor de către antreprenori etc.

Atragem atenția la lipsa cadrului operațional și a unui control eficient privind monitorizarea implementării proiectelor finanțate din surse externe, condiții ce creează premise de creștere a costurilor și de nerespectare a termenelor aprobate.

Cadrul instituțional determină eficiența și derularea optimă și în timp a proiectelor de asistență externă implementate de autoritățile naționale. În acest sens, circumstanțele apărute la nivel

⁴³ Soldul inițial 1 312,3 mil. lei, alte venituri/transferuri – 95,4 mil. lei, granturi – 521,4 mil. lei, și împrumuturi externe – 6 092,0 mil. lei.

național, cât și european au determinat necesitatea adaptării sistemului de management și control aferent programelor finanțate din surse externe la noile cerințe de programare, asigurând concentrarea funcției de coordonare și management al asistenței externe (atât financiară, cât și tehnică) doar în sfera de competență a unei singure autorități a administrației publice centrale, și anume a Ministerului Finanțelor.

Distribuirea responsabilităților între instituțiile implicate în gestionarea domeniului și abordarea sistemică în stabilirea priorităților de dezvoltare reprezintă factorii care determină eficiența de ansamblu a proceselor de alocare a asistenței externe. În acest sens, este crucial să existe instituții puternice, cu un personal bine calificat și motivat.

Sustenabilitatea implementării proiectelor de asistență externă depinde, de asemenea, de existența unor proceduri și instrumente eficiente, care să garanteze acumularea și transmiterea de cunoștințe. Existența sistemelor și instrumentelor reduce vulnerabilitatea instituțiilor implementatoare, iar creșterea capacității administrative și de cunoaștere a autorităților locale și centrale favorizează elaborarea mai multor proiecte capabile să genereze venituri pentru a rambursa fondurile împrumutate.

Sectorul medical și social

Sistemul de sănătate este o prioritate la nivel național și mondial, iar îmbunătățirea continuă a sănătății este unul din cele 17 Obiective de dezvoltare durabilă promovate de ONU pentru asigurarea unei societăți prospere și sustenabile.

*Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă*⁴⁴ a ONU identifică domeniul sănătății ca un sector cu problemele critice, care rămâne o condiție fundamentală în realizarea Agendei. Obiectivul 3 de dezvoltare durabilă „Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă” are scopul de a reduce riscurile legate de sănătate, prin oferirea accesului larg la serviciile de sănătate, inclusiv la serviciile de bază de calitate și un acces mai larg la medicamente și vaccinuri sigure, eficiente, de calitate și accesibile.

Curtea de Conturi acordă o atenție permanentă auditării domeniului sănătății și celui social, abordând tematici sensibile pentru societate.

Tematicile din domeniul medical și social și-au găsit reflecție în perioada de raportare prin auditarea Programului național de control al cancerului, realizat în perioada 2017-2022; prin abordarea subiectului introducerii pe piață și gestionării medicamentelor și dispozitivelor medicale în Republica Moldova; prin auditarea procedurilor de protecție specială a copiilor aflați în situație de risc.

Curtea de Conturi a constatat că măsurile întreprinse de către autoritățile responsabile pentru reducerea mortalității prin cancer în rândul populației din Republica Moldova nu s-au realizat eficace.

Cancerul este o problemă de sănătate publică majoră atât la nivel global, cât și național, care reprezintă principala cauză de deces. Povara mare prin maladia de cancer în Republică Moldova este determinată de prezența înaltă a factorilor de risc, cum ar fi: fumatul, consumul de alcool, alimentația nesănătoasă, activitatea fizică limitată etc. În acest context, a fost aprobat primul Program național de control al cancerului (PNCC) pentru anii 2016-2025, cu implementarea Planului de acțiuni al I etape ce cuprinde perioada 2016-2021. Scopul Programului este reducerea poverii maladiei asupra societății, în general, și asupra persoanei, în particular.

Evoluția spre atingerea obiectivelor din Planul de acțiuni al Programului național de control al cancerului este una lentă, reieșind din situația constatată la evaluarea a trei obiective specifice din PNCC⁴⁵.

Curtea de Conturi atestă că instituțiile implicate în procesul de realizare a Programului și a Planului de acțiuni nu au dispus de procese care să asigure îndeplinirea eficientă și eficace a atribuțiilor, obiectivelor și indicatorilor de monitorizare, situație exprimată prin:

- planificarea inefficientă și neidentificarea mijloacelor financiare pentru finanțarea acțiunilor Programului, ceea ce a condiționat nerealizarea pe deplin a obiectivelor stabilite;
- insuficiența comunicării privind monitorizarea, evaluarea și raportarea indicatorilor de rezultat între instituțiile de resort, ceea ce a determinat neajustarea cadrului regulator necesar, neaprobarea etapei a II-a a PNCC etc.;

⁴⁴ <https://sdgs.un.org/2030agenda>

⁴⁵ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1204/hotararea-nr62-din-20-decembrie-2022-pentru-aprobarea-raportului-auditului

- nerealizarea nivelului preconizat al unor acțiuni stabilite în PNCC, ca rezultat al insuficienței mijloacelor financiare alocate și al neidentificării surselor de finanțare a acestora, a condus la: neasigurarea sau asigurarea parțială a necesităților de dispozitive și echipamente pentru diagnosticare și tratare a pacienților cu cancer; neasigurarea creării centrelor de referință pentru asigurarea dezvoltării și acordării serviciilor de diagnostic, tratament, îngrijiri paliative și educație, precum și a laboratorului citogenetic pentru tratamentele complexe oncohematologice;
- neasigurarea studiilor de fezabilitate privind tratamentul cu iod și transplantul medular;
- neglementarea serviciilor de îngrijiri paliative și neînstituirea Registrului Național de Cancer;
- accesul limitat al pacienților cu cancer la servicii multidisciplinare în îngrijiri paliative;
- lipsa ajustării Protocoalelor Clinice Naționale privind acordarea serviciilor paliative și de reabilitare;
- micșorarea numărului de paturi în incinta IMSP Institutul Oncologic, ceea ce a influențat majorarea termenului de așteptare pentru spitalizare a populației diagnosticate cu cancer etc.

Situațiile constatate au fost determinate, în special, de insuficiența mijloacelor financiare pentru realizarea acțiunilor stabilite în PNCC, neajustarea cadrului regulator la normele legale, fluctuația sau lipsa resurselor umane și interacțiunea scăzută între părțile implicate etc.

În perioada de raportare, Curtea de Conturi a abordat o tematică conexasă domeniului sănătății, și anume din **sectorul medicamentelor și dispozitivelor medicale**⁴⁶, a cărei importanță derivă din contribuția acestor componente la salvarea vieților omenești, oferind soluții inovatoare pentru diagnosticarea, prevenirea, monitorizarea și tratarea diverselor maladii.

Astfel, în cadrul auditului conformității asupra introducerii pe piață și gestionării medicamentelor și dispozitivelor medicale în Republica Moldova, au fost constatate dificultăți și neconformități care necesită în continuare fortificarea sistemului medical cu responsabilizarea tuturor părților implicate.

Autoritățile și instituțiile implicate în aceste procese nu au manifestat, în unele cazuri, responsabilitatea corespunzătoare în materie de realizare conformă a obiectivelor, situație condiționată inclusiv de comunicarea intersectorială fragmentată, de cadrul normativ neactualizat și de lipsa resurselor necesare.

Curtea de Conturi constată că numărul redus al medicamentelor înregistrate în Republica Moldova atestă retragerea de pe piață a unei cantități semnificative de medicamente, ceea ce poate determina diminuarea numărului de competitori și producători pentru denumirile comune internaționale de medicamente. În anul 2021 în Nomenclatorul de Stat erau înregistrate 5 800 de medicamente, sau cu 350 de medicamente mai puțin comparativ cu anul 2020. Situația a fost cauzată de faptul că nu au fost depuse cereri pentru autorizarea medicamentelor. **Aceste circumstanțe condiționează riscuri privind discontinuitatea stocurilor de medicamente pe piața Republicii Moldova, cu impact asupra accesului pacienților la asistența cu medicamente.**

Cu referire la prețurile producătorilor la medicamentele de import, cât și ale celor autohtone, se constată deficiențe condiționate de faptul că deținătorii Certificatului de Înregistrare a

⁴⁶ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1207/hotararea-nr1-din-17-februarie-2023-cu-privire-la-auditul

Medicamentelor nu au asigurat declararea prețului de producător. Astfel, în Catalogul Național de prețuri au fost declarate și avizate prețurile doar pentru 3 195 tipuri de medicamente, ceea ce reprezintă 55% din medicamentele înregistrate în Nomenclatorul de Stat. **Această situație creează premise de majorare a prețurilor la medicamentele livrate către instituțiile medicale și procurate de cetățeni, deoarece nu sunt aprobate regulamentar.**

La capitolul importul de medicamente neautorizate în Republica Moldova, se atestă sporirea semnificativă a numărului de autorizații eliberate, fiind constatate neconformități la importul medicamentelor în valoare de 289 mil. lei.

În cadrul procedurilor de achiziții publice centralizate în sănătate au fost contractate medicamente neautorizate destinate pentru circa 60 mii de pacienți din cadrul a 23 de Programe naționale în sănătate. S-a stabilit că 28% din medicamentele necesare serviciilor de sănătate nu au fost autorizate în Republica Moldova.

Medicamentele pentru realizarea Programului Național privind controlul bolilor rare (maladia Wilson-Konovalov) nu au fost procurate conform necesităților înaintate de comisia de specialitate, fiind reduse cu 50% cantitățile de medicamente inițial solicitate pentru acești pacienți.

La capitolul importul de medicamente au fost constatate deficiențe legate de necorespunderea cantității, prețului și datei importului cu datele autorizației de import, și anume:

- unele medicamente au fost importate la prețuri mai mari, comparativ cu cele solicitate la etapa de autorizare, cumulativ depășind cu 11 mil. lei prețul medicamentelor din specificația tehnică și de preț prezentată de către operatorii economici;
- unele medicamente în sumă de 55 mil. lei au fost importate în țară după expirarea termenului de valabilitate a autorizației de import;
- unele medicamente în sumă de 117 mil. lei au fost importate în țară înainte de a fi emisă autorizația pentru permisiunea importului;
- operatorii economici au importat medicamente cu depășirea cantității permise pentru import, iar valoarea medicamentelor importate peste limita admisă a constituit 1 mil. de lei.

Cu referire la importul unui medicament (Linex), s-a constatat că acesta a fost clasificat ca supliment alimentar, fiind aplicată TVA de 20%, și nu de 8%, ceea ce a condiționat majorarea prețului final de comercializare cu cel puțin 1 mil. lei, comparativ cu situația în care preparatul ar fi clasificat ca medicament.

La capitolul accesul la asistența farmaceutică, s-a constatat că instituțiile farmaceutice au fost înființate și amplasate în orașe cu nerespectarea normativelor demografice. Drept exemplu, pentru 935 mii de persoane din 7 orașe, instituțiile farmaceutice licențiate au depășit cu 40% cerința de înființare a unei farmacii de la 3 000 la 4 000 de persoane, iar în unele localități rurale farmaciile sunt insuficiente și afectează accesul la asistența farmaceutică pentru 71 mii de persoane.

Curtea de Conturi a stabilit că adaosul comercial pentru dispozitivele medicale nu este reglementat de legislația în vigoare, ceea ce generează cheltuieli semnificative la procurarea acestora de către instituțiile medicale, în sumă de 10 mil. lei.

Datele privind dispozitivele medicale utilizate în cadrul sistemului de sănătate sunt imprecise și neactualizate, întrucât nu toate dispozitivele medicale au fost înregistrate în cele 2 sisteme informaționale administrate de Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale. Astfel, instituțiile medico-sanitare publice nu au înregistrat în sistemul informațional 707 dispozitive medicale, în sumă de 165,9 mil. lei, din 2 906 dispozitive medicale aflate în gestiunea acestora.

Un alt aspect sensibil care a fost vizat de Curtea de Conturi se referă la **evaluarea conformității procedurilor de protecție specială a copiilor aflați în situație de risc, inclusiv a proceselor de plasare a copiilor aflați în dificultate în centre specializate, precum și de adopție, pentru perioada 2019-2022**⁴⁷.

Potrivit datelor statistice, circa 60% din copiii din Republica Moldova trăiesc cu ambii părinți, iar 11% nu locuiesc cu niciunul dintre părinții biologici. Circa 28% din copiii din țară trăiesc sub limita pragului de sărăcie.

În 2013 a fost adoptată Legea nr.140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, care include articole speciale referitoare la identificarea, evaluarea, asistența, referirea, monitorizarea și luarea în evidență a acestora, precum și atribuțiile instituțiilor responsabile de aplicarea acestor proceduri. Cadrul legislativ reglementează, de asemenea, modalitatea de evaluare a situației copilului, evidența și asistența copiilor aflați în situație de risc, luarea copilului de la părinți sau de la persoanele în grija cărora acesta se află, plasamentul de urgență, cel planificat al copiilor separați de părinți.

În cadrul auditului, Curtea de Conturi a verificat procesele de evaluare a copiilor aflați în situații de risc, cu plasare acestora în serviciile sociale, în cadrul a 12 autorități tutelare teritoriale.

Potrivit datelor sistematizate de audit, în perioada 2019-2021 autoritățile tutelare teritoriale pentru protecția drepturilor copilului au asigurat plasamentul a circa 15 mii de copii, ceea ce denotă o evoluție în scădere. Numărul copiilor plasați în servicii de tip plasament în centre și case comunitare în evoluție, de asemenea, se diminuează, prioritate fiind acordată serviciilor sociale, prin care se menține copilul în mediul familial.

Curtea de Conturi a constatat că, în cazul copiilor aflați în situație de risc, instituțiile statului au asigurat evaluarea, identificarea, plasarea și monitorizarea copiilor aflați în situație de risc, fiind identificate unele neconformități.

Astfel, Ministerului Muncii și Protecției Sociale (MMPS) nu deține Registrul de stat al copiilor aflați în situație de risc și al copiilor separați de părinți, datele statistice fiind colectate de la autoritățile tutelare locale, care dețin registre improvizate. Un aspect pozitiv în acest sens este aprobarea în iunie 2022 a Conceptului Sistemului Informațional în domeniul Protecției Copilului, care este destinat managementului de caz al copiilor aflați în evidența autorităților competente și urmării serviciilor sociale prestate copiilor sau a formelor de protecție identificate pentru copii.

Curtea de Conturi a constatat nerespectarea cadrului legal și a lipsei unei monitorizări eficiente din partea autorităților administrației publice locale în contextul asigurării cu locuințe sociale a copiilor orfani care au împlinit vârsta de majorat.

Evaluarea situației în cadrul a 12 APL de nivelul I și nivelul II a stabilit că, în anii 2019-2022, din 24 de copii care au părăsit instituția de plasament la atingerea majoratului, doar 8 tineri din cadrul

⁴⁷ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1205/hotararea-nr63-din-22-decembrie-2022-cu-privire-la-raportul

a 3 autorități publice locale au primit spații de locuit. Se menționează că, în 9 APL de nivelul II, la 16 copii nici până în prezent nu le-au fost repartizate locuințe sociale. Nerealizarea regulamentară a atribuțiilor ce le revin a fost motivată de entități prin lipsa de spații disponibile.

Curtea de Conturi atenționează asupra lipsei cadrului normativ ce ar reglementa exhaustiv crearea unor centre specializate pentru copiii vulnerabili, care practică vagabondajul, cerșitul, prostituția, în scopul creării oportunităților pentru incluziune socială și diminuarea influenței mediului de risc. Se recomandă îmbunătățirea comunicării autorităților competente în cazul protecției categoriei de copii care necesită măsuri de reeducare în cazul comportamentului deviant.

Cadrul normativ privind adopția națională și internațională reglementează atribuțiile autorităților publice centrale, autorităților tutelare teritoriale la nivelul autorităților publice de rangul I și II. Conform datelor din Registrul de stat al adopției, în perioada 2019-2022 au fost adoptați 305 copii, dintre care 282 de copii prin procedura de adopție națională și 23 de copii prin intermediul adopției internaționale. Totodată, în Registru se regăsesc 332 de adoptatori naționali, 24 de adoptatori internaționali și 570 de copii cu statut de copil adoptabil. Ponderea copiilor adoptabili cu vârsta de până la 5 ani este de 12%, iar cererile de adopție fiind preponderent pentru această categorie de vârstă.

Curtea de Conturi a depistat lipsa mecanismelor privind monitorizarea copiilor adoptați prin procedura de adopție națională și a celor plecați cu părinții adoptați peste hotarele țării. Astfel, 18 copii adoptați prin procedura adopției naționale au plecat cu părinții adoptatori peste hotarele țării, nefiind monitorizați post adopție de către autoritățile locale responsabile.

Principalele cauze care au determinat prezența neconformităților în acest domeniu sunt lipsa Registrului copiilor în situație de risc, lipsa unor centre specializate pentru copiii cu vulnerabilitate severă, lipsa mecanismelor privind monitorizarea copiilor adoptați prin procedura de adopție națională și plecați cu părinții adoptatori peste hotarele țării, precum și transparența insuficientă la inițierea procesului de adopție.

Acordarea asistenței juridice garantate de stat

Dreptul la asistență juridică este o parte indispensabilă a garanțiilor oferite omului de către stat la un proces judiciar echitabil și reprezintă un drept inalienabil stabilit de articolul 6 al Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Asigurarea accesului liber la justiție fiecărui cetățean este unul dintre principiile de bază ale statului de drept și o condiție obligatorie ce rezultă din actele internaționale la care Republica Moldova a aderat. Astfel, un instrument instituit de stat în vederea respectării acestui principiu este garantarea asistenței juridice persoanelor care nu dispun de mijloace financiare suficiente pentru a o plăti.

Asistența juridică garantată de stat se clasifică în următoarele tipuri de asistență: *(i) asistență juridică primară* – care preponderent este acordată de para-juriști, precum și de avocații publici, și *(ii) asistență juridică calificată* – care poate fi ordinară și de urgență și este acordată de avocații publici și avocații contractați la cerere.

În domeniul asistenței juridice garantate de stat responsabilitățile revin Ministerului Justiției care este responsabil de promovarea politicilor; Consiliului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat (CNAJGS) care asigură organizarea și gestionarea întregului sistem; Oficiilor teritoriale ale Consiliului, care sunt responsabile de administrarea în teritoriu a procesului.

În perioada 2020-2022, au fost înregistrate, per total, 182 mii cazuri de acordare a asistenței juridice garantate de stat, pentru finanțarea cărora, din contul bugetului s-au utilizat 226,9 mil. lei. Cel mai mare număr de cazuri de acordare a serviciilor juridice a fost înregistrat în anul 2022 – circa 64 mii de cazuri, fiind utilizate 92,7 mil. lei⁴⁸.

Curtea de Conturi constată necesitatea îmbunătățirii cadrului normativ, care pe alocuri conține viduri legislative, iar în alte cazuri admite interpretări diferite, fapt ce creează premise de solicitare excesivă a serviciilor juridice de către organele de drept, precum și de către alți solicitanți.

O primă situație constatată reprezintă solicitarea asistenței juridice pentru beneficiarul ce nu posedă sau posedă în măsură insuficientă limba în care se desfășoară procesul penal. În acest context, cetățenii care au săvârșit infracțiuni „ușoare” și „mai puțin grave” nu au dreptul la asistență juridică garantată de stat, urmând a le fi verificate veniturile, și doar în cazurile în care aceștia nu dispun de mijloace bănești pot beneficia de asistență pe principii generale.

Organele de drept, folosind imperfecțiunile legii, pentru a încadra în schema de asistență juridică garantată de stat cazurile menționate, au solicitat servicii juridice pe motiv că beneficiarii nu posedă limba. În aceste condiții, beneficiari ai asistenței juridice au devenit juristul unei Întreprinderi de Stat, persoane cu funcții publice, primari de localități, angajați ai organelor de drept și ai organelor cadastrale, precum și persoane care încalcă regulile de circulație în stare de ebrietate. Ca rezultat, din contul mijloacelor bugetare, doar în cazul eșantionului verificat au fost identificate cazuri pentru care au fost suportate cheltuieli în sumă de 14,9 mil. lei.

O altă prevedere legală și practică cutumiară explicată de Curtea Supremă de Justiție denotă că doar procurorul sau instanța de judecată are dreptul de a cere asistență juridică în cazurile în

⁴⁸ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1208/hotararea-nr-8-din-28-februarie-2023-cu-privire-la

care „interesele justiției cer participarea avocatului în ședință de judecată în primă instanță, în apel și în recurs, precum și la judecarea cauzei pe cale extraordinară de atac”.

Curtea de Conturi denotă că oficiile teritoriale, contrar normei expuse, au acordat asistență juridică la solicitarea ofițerilor de urmărire penală din cadrul structurilor subordonate Ministerului Afacerilor Interne, fără a dispune de ordonanțele procurorilor. În consecință au fost suportate cheltuieli neconforme în sumă de 233,1 mii lei.

Responsabilii Oficiilor teritoriale, la acordarea asistenței juridice garantate de stat în funcție de nivelul veniturilor beneficiarilor, nu au respectat în totalitate normele prestabilite, nefiind solicitate și anexate la cerere certificatele obligatorii, în baza cărora se stabilește eligibilitatea beneficiarului, precum declarația cu privire la venituri, certificatul privind componența familiei și certificatul ce confirmă veniturile obținute din producția agricolă și zootehnică.

O altă abatere a fost constatată în cazul oferirii asistenței juridice agenților economici insolvabili, în pofida faptului că aceștia aveau desemnate persoane care le gestionau problemele juridice și nu necesitau servicii adiționale de avocat. În acest context, se exemplifică cazul de acordare a asistenței juridice unui agent economic căruia i se imputa infracțiunea de „evaziune fiscală” și care avea ca gestionar administratorul de insolvabilitate.

CNAJGS și Oficiile teritoriale au instituit unele activități de control intern în vederea asigurării conformității cheltuielilor pentru remunerarea asistenței juridice calificate prestată de avocați, însă acestea pe anumite activități operaționale sunt doar parțial funcționale.

CNAJGS nu a asigurat reglementarea volumului de lucru în cazul avocaților contractați să acorde la cerere servicii juridice calificate. Cele mai neuniforme practici se atestă la Oficiul teritorial Comrat, unde la 10 avocați nu le-a fost repartizat niciun dosar, iar unui singur avocat i-au fost distribuite 472 de dosare. Situații similare se atestă și în alte Oficii teritoriale. Totodată, au fost identificate cazuri de achitare nejustificată de către OT Chișinău a acțiunilor raportate de avocați privind întrevederile cu beneficiarii care se află în locurile de detenție, privind achitarea dublă a unor acțiuni raportate de avocați.

Existența slăbiciunilor instituționale a determinat funcționarea defectuoasă a procesului de monitorizare a calității asistenței juridice prestate de avocați, precum și a mecanismului de restituire a cheltuielilor aferente asistenței juridice acordate.

Structura organizațională a entităților responsabile de administrarea procesului de asistență juridică garantată de stat este una difuză, existând neclarități privind statutul juridic și poziționarea acestora, rolul și responsabilitățile atribuite, inclusiv în procesele de planificare, de gestionare și de raportare a mijloacelor bugetare.

Acordarea compensațiilor și ajutorului umanitar agricultorilor

Un alt subiect abordat de Curtea de Conturi a fost organizarea necorespunzătoare de către IPM a evidenței amenzilor și prejudiciilor calculate, achitate și anulate. Mecanismele de evidență nu permit evaluarea obligațiunilor față de bugetul de stat și plenitudinii încasării lor, acestea, în mare parte, fiind compromise ca urmare a survenirii termenului de prescripție, nefiind încasate estimativ 0,8 mil. lei din amenzi și 60,3 mil. lei din prejudiciile cauzate mediului.

În perioada de raportare, Curtea de Conturi a abordat o altă tematică sensibilă din domeniul agricol, și anume **conformitatea acordării compensațiilor și ajutorului umanitar agricultorilor afectați de efectele calamităților naturale asupra recoltei anului 2020**⁴⁹.

Ca urmare, s-a stabilit că cadrul regulator aferent calamităților naturale necesită a fi revizuit, iar unele acte normative și legislative urmează a fi armonizate.

Republica Moldova este vulnerabilă la schimbările climatice, iar impactul acestora asupra agriculturii reprezintă o preocupare deosebită, agricultura fiind o sursă majoră de venit pentru o mare parte a populației Republicii Moldova. Peste jumătate din populația țării locuiește în zonele rurale și circa o treime din forța de muncă lucrează în agricultură. Anul agricol 2020 a avut un impact negativ asupra activității agricultorilor din țară din cauza secetei pedologice prelungite, care a afectat atât culturile de toamnă, cât și culturile de primăvară.

În vederea atenuării consecințelor calamităților naturale, au fost efectuate intervenții directe, prin acordarea compensațiilor și ajutorului umanitar agricultorilor afectați, din trei surse de finanțare în valoare totală de 462,8 mil. lei: prin derogare de la prevederile legale, din mijloacele Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural au fost alocate 324 mil. lei; din contul asistenței financiare nerambursabile acordate de Federația Rusă au fost alocate 275 milioane ruble rusești, echivalentul a 59,7 mil. lei; ajutor umanitar extern – 6 mii tone de motorină în valoare de 79,1 mil. lei, acordat cu titlu gratuit de Guvernul României.

În procesul de acordare a compensațiilor și ajutorului umanitar agricultorilor, au fost implicate mai multe autorități: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA), Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA), Ministerul Finanțelor (MF), Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (MSMPS), Comisia interdepartamentală pentru ajutoarele umanitare, precum și Agenția Rezerve Materiale (ARM).

Potrivit constatărilor Curții de Conturi, termenele restrânse de realizare a sarcinilor delegate actorilor implicați în procesul de gestiune a mijloacelor destinate acordării compensațiilor și ajutorului umanitar au generat un șir de deficiențe și neconformități.

Astfel, unele dosare de subvenționare pentru acordarea compensațiilor și ajutorului umanitar conțin acte de constatare cu date neveridice și nejustificate documentar, ceea ce poate condiționa validarea dosarelor neconforme; situația este generată de faptul că AIPA nu deține instrumente de verificare a corectitudinii datelor din actele anexate la dosarele solicitanților.

Aplicarea neuniformă de către AIPA a prevederilor legale față de termenele limită de acceptare a dosarelor a determinat favorizarea unor beneficiari, prin extinderea cu o zi a termenului de depunere și defavorizarea altora, termenul limită de depunere fiind diminuat cu o zi.

⁴⁹ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1206/hotararea-nr64-din-22-decembrie-2022-cu-privire-la-raportul

Capacitățile reduse de stocare în Sistemul Informațional Automatizat „Evidența solicitanților și beneficiarilor de subvenții” a informațiilor din dosarele depuse a determinat, prin derogare de la prevederile legale, introducerea de către AIPA în SIA doar a informațiilor strict necesare pentru validarea dosarelor.

Modificările operate în unele hotărâri de Guvern pe parcursul implementării acestora, și anume **excluderea obligațiunilor de a justifica deținerea în proprietate sau folosință a terenurilor agricole afectate de calamitățile naturale, a limitat AIPA în acțiuni privind validarea suprafețelor terenurilor indicate de către solicitanți.** În această situație, a persistat riscul de acordare dublă a mijloacelor financiare atât proprietarilor, cât și gestionarilor pentru aceleași suprafețe afectate.

Pentru repartizarea sprijinului acordat producătorilor agricoli, au fost aprobare prevederi regulatorii prin hotărâri de Guvern distincte, însă întocmirea Actului de constatare a pagubelor s-a efectuat în lipsa unui act normativ aprobat în modul stabilit. **Lipsa unui mecanism normativ bine conceput și aprobat regulamentar a determinat un șir de deficiențe și neconformități la completarea actelor de constatare a pagubelor, întocmite de către Comisiile pentru examinarea și evaluarea gradului de afectare a culturilor agricole, ca urmare a calamităților naturale înregistrate.**

Volumele produselor petroliere distribuite unor producători agricoli au fost majorate față de cele aprobate, ca urmare a aplicării unilaterale a densității medii a motorinei utilizate pentru transformarea din kg în litri, de către distribuitor, în lipsa coordonării deciziilor sale cu ARM. Totodată, se atestă prezența unui vid regulator privind acțiunile care urmează a fi întreprinse în condițiile în care beneficiarul considerat eligibil refuză să-l primească, a decedat sau se află peste hotare.

Unii membri ai Comisiilor locale de stabilire a pagubelor, precum și factorii de decizie care aprobă Actele de constatare a pagubelor au admis încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese. Totodată, materializarea riscurilor privind imposibilitatea rambursării mijloacelor financiare acordate neconform este condiționată de lipsa unor instrumente de informare a organelor de stat ale căror drepturi ar putea fi sau au fost lezate, ca urmare a încălcării regimului juridic al conflictelor de interese, inclusiv termenul de un an privind adresarea în instanța de judecată pentru declararea nulității actului și recuperarea mijloacelor acordate în baza acestui act.

Cadrul normativ-legal ambiguu include mai multe prevederi necorelate între ele privitor la declararea fenomenului natural „secetă”, urmând a fi întreprinse măsuri pentru armonizarea prevederilor și elaborarea unor indicatori și praguri pentru acestea, în vederea determinării tipului de secetă și nivelului ei.

Curtea de Conturi relevă necesitatea întreprinderii unor măsuri urgente de revizuire, ajustare și aprobare în modul stabilit a îndrumarului metodologic cu privire la evaluarea gradului de afectare a culturilor agricole ca urmare a calamităților naturale, pentru a exclude pe viitor abordările neuniforme la întocmirea Actelor de constatare a pagubelor. De asemenea, sunt necesare măsuri de rigoare pentru recuperarea la buget a mijloacelor financiare acordate neregulamentar și suplimentar, iar cadrul regulator aferent calamităților naturale necesită a fi revizuit și armonizat.

Tehnologiile Informaționale

Pandemia de Covid-19, precum și războiul curent din Europa de Est, criza energetică au subliniat și mai mult necesitatea transformării digitale a țării, fortificarea digitalizării serviciilor, asigurarea securității informaționale/cibernetice pentru ridicarea bunăstării cetățenilor. Sectorul TIC a devenit un motor al dezvoltării, depășind în volumul exporturilor (ponderea exporturilor de servicii TIC a atins 5% din totalul comerțului, sau 23,8% din totalul exportului de servicii) ramurile tradiționale. Potrivit analizelor efectuate, implementarea strategiilor „Moldova Electronică (2005)”, „Moldova Digitală 2020”, a programelor „e-Transformare”, a altor documente de politici a condus la crearea unei infrastructuri solide, cu o acoperire de 99% din populație cu acces la Internet, jumătate din utilizatorii serviciilor publice accesează serviciile în mod electronic, 127 din 662 de servicii publice sunt accesibile în mod electronic.

În virtutea mandatului său, Curtea de Conturi atrage o atenție sporită corectitudinii și rezonabilității ce stă la baza investițiilor în TI de către autoritățile și instituțiile publice pentru automatizarea proceselor administrative, precum și pentru ca aceste autorități să poată obține performanțe din utilizarea fondurilor publice și administrarea serviciilor publice.

Verificările efectuate elucidează un șir de probleme sistemice, factori de risc și neconformități, cu impact negativ asupra eficienței și eficacității utilizării resurselor financiare alocate/utilizate în acest scop, precum și riscuri de securitate și integritate a datelor prelucrate prin intermediul acestor SI, riscuri privind asigurarea continuității și durabilității Sistemelor/activităților. Printre acestea se evidențiază:

- carențele și neajunsurile în cadrul normativ ce reglementează domeniul TIC, ceea ce creează dificultăți și abordări neuniforme la aplicarea acestuia;
- similar perioadei precedente, se remarcă lipsa unei evidențe centralizate adecvate la nivel național a SI implementate în cadrul entităților publice, precum și insuficienta coordonare, monitorizare și control în procesul de dezvoltare a acestora, fapt ce condiționează riscuri de utilizare inefficientă a resurselor (umane, financiare etc.);
- elaborarea, dezvoltarea SI cu aplicarea superficială a prevederilor legislației în domeniul TIC, precum și necorelarea acestora cu platformele și serviciile electronice guvernamentale (MCloud, MConnect, MPass, MSign etc.), ceea ce a condiționat incompatibilitatea soluțiilor TI, dificultăți în asigurarea interoperabilității între SI de stat, precum și costuri adiționale în vederea conformării acestora la cerințele impuse (cheltuieli de întreținere, mentenanță și dezvoltare), pentru obținerea impactului scontat. Astfel, unele dintre SI create și implementate nu asigură schimbul de informații între ele, necesitând eforturi suplimentare și reducând eficiența utilizării SI respective;
- capacitatea instituțională redusă a autorităților publice pentru gestiunea proiectelor de elaborare, implementare și dezvoltare a SI, precum și de gestionare/administrare și mentenanță a SI, condiționează externalizarea serviciilor în acest sens, generând riscuri majore de securitate și integritate a datelor prelucrate prin intermediul sistemelor respective, inclusiv riscuri de fraudă. Totodată, lipsa unui sistem de evaluare a conformității SI, precum și lipsa/insuficiența specialiștilor TI calificați în cadrul autorităților publice generează dependența considerabilă a calității serviciilor prestate de conștiinciozitatea prestatorului sau de nivelul conlucrării cu acesta;

- neînregistrarea adecvată a serviciilor și SI în evidența contabilă a entităților, fie deși sunt înregistrate, acestea, din diverse motive, nu sunt utilizate/valorificate corespunzător, afectează și veridicitatea raportării elementelor patrimoniale reflectate în situațiile financiare ale autorităților publice;
- lipsa unui sistem **eficient** de management al securității cibernetice/informaționale la nivelul autorităților/instituțiilor publice, cât și sectorial, destinat să asigure identificarea vulnerabilităților și gestionarea riscurilor de securitate.

În contextul curențelor și neajunsurilor constatate și pentru a contribui la realizarea îmbunătățirilor în domeniile auditate, Curtea de Conturi atrage atenția asupra necesității întreprinderii măsurilor necesare pentru:

- fortificarea cadrului normativ aferent domeniilor TIC, cât și a celui ce reglementează domeniile auditate (managementul rezervelor de stat și de mobilizare, achizițiile publice, educația etc.), inclusiv prin eliminarea curențelor și neconcordanțelor din cadrul acestora;
- responsabilizarea autorităților pentru evidența, valorificarea/utilizarea SI implementate, eficientizarea resurselor (umane, financiare, de timp) utilizate în acest sens;
- asigurarea dezvoltării și sustenabilității SIA implementate, inclusiv prin schimbări pozitive în comunicarea interinstituțională/intersectorială, ceea ce va genera posibilități de modernizare a serviciilor publice mai rapide și mai calitative;
- consolidarea controalelor TI aferente SI implementate în cadrul entităților publice în vederea asigurării securității SI și a informațiilor prelucrate prin intermediul acestora etc.

Combaterea fraudei și corupției

În conformitate cu Standardele Internaționale ale Instituțiilor Supreme de Audit, în cazurile identificării în timpul misiunilor de audit a suspiciunilor întemeiate cu privire la o infracțiune sau un delict, Curtea trebuie să analizeze fenomenul de corupție în cadrul fiecărui audit și, potrivit prevederilor Codului de procedură penală, să notifice organul responsabil privind investigarea infracțiunilor și delictelor referitor la încălcările ce cad sub incidența Codului penal.

În perioada de raportare (septembrie 2022 – septembrie 2023), ca urmare a evaluării riscurilor de fraudă și eroare în procesul de administrare a finanțelor publice și a patrimoniului public, Curtea de Conturi a remis organelor de drept materialele a 10 misiuni de audit, pe marginea cărora au fost pornite 3 cauze penale, referitor la 4 materiale a fost emis refuz în pornirea cauzelor penale, iar materialele aferente a 3 rapoarte de audit se află în proces de examinare.

Cazurile identificate de către auditori cu prezența indicatorilor de fraudă s-au referit, în special, la încălcări ce țin de:

- conformitatea administrării veniturilor publice de către Serviciul Vamal;
- acordarea neregulamentară a facilităților fiscale și vamale;
- nerespectarea cadrului normativ în procedurile de achiziții publice;
- depășirea atribuțiilor de serviciu și excesul de putere;
- încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese de către persoanele cu funcții de răspundere;
- utilizarea neconformă a mijloacelor bugetare, cu admiterea cheltuielilor ineficiente;
- repartizarea neconformă a locuințelor construite pentru păturile social vulnerabile;
- modul de executare a lucrărilor de defrișare în cadrul reconstrucției digurilor;
- procedurile de achiziții aferente Sistemului Informațional Automatizat „Urmărire penală: E-Dosar”.

În perioada menționată Curtea de Conturi a participat, în calitate de parte, în procese judiciare. Astfel, interesele CCRM au fost reprezentate în instanțele de judecată în cadrul unui dosar, în contencios administrativ, pe care a fost pronunțată hotărârea instanței de fond, prin care a fost respinsă cerința reclamantului de anulare a hotărârii CCRM, hotărârea Curții de Conturi rămânând în vigoare. Totodată, hotărârea instanței de fond a fost contestată de către reclamant, iar, la moment, cauza este pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

Colaborarea CCRM cu Parlamentul

În conformitate cu cerințele Legii nr.260 din 07.12.2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova, CCRM anual elaborează și prezintă Parlamentului: în luna mai – Raportul anual de activitate al Curții de Conturi; în luna iunie – Rapoartele auditurilor asupra rapoartelor anuale ale Guvernului privind executarea bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, precum și Rapoartele auditurilor financiare obligatorii, efectuate la ministere, pentru exercițiul bugetar încheiat; în luna septembrie – Raportul asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și a patrimoniului public.

Parlamentul se bazează pe rezultatele de audit și pe expertiza Curții de Conturi pentru a exercita controlul parlamentar și a identifica domeniile în care se pot face îmbunătățiri și se pot promova bunele practici. Astfel, în structura organelor statului, Curtea de Conturi are un rol unic în ceea ce privește contribuția la eficientizarea gestiunii banilor publici, precum și la îmbunătățirea standardelor de guvernanță.

Impactul activității Curții de Conturi depinde în mod direct de nivelul de utilizare a rezultatelor activității de audit de către Parlament. În acest context, sunt de o importanță majoră menținerea și promovarea în continuare a unor relații eficiente și permanente cu comisia parlamentară de profil, precum și dinamizarea conlucrării cu alte comisii specializate.

În perioada septembrie 2022 – septembrie 2023, Comisia de control al finanțelor publice (CCFP) a examinat 38 de rapoarte aprobate de CCRM, în cadrul unor ședințe publice cu participarea reprezentanților Curții de Conturi și ai entităților auditate. Ca urmare a acestor audieri, au fost emise rapoarte ale Comisiei, care includ decizii privind condițiile și termenele de raportare pentru entitățile auditate despre acțiunile întreprinse în vederea implementării recomandărilor CCRM. Pentru a facilita procesul de monitorizare a implementării recomandărilor de audit, Curtea de Conturi a prezentat Comisiei informații pertinente privind nivelul de implementare și acțiunile întreprinse de entități în vederea remedierii deficiențelor constatate de audit.

Prin examinarea în cadrul CCFP a rezultatelor misiunilor de audit financiar obligatoriu realizate de CCRM se exercită controlul parlamentar asupra executării BS, BASS și FAOAM, precum și asupra bugetelor consolidate ale ministerelor și ale altor autorități, cu accent pe fiabilitate, precizie, plenitudine și conformitate cu procedurile/legile aplicate, inclusiv asupra evaluării gradului în care bugetele au fost executate în scopurile indicate la adoptarea acestora.

În perioada de raportare, unele rapoarte de audit ale Curții de Conturi au fost examinate în cadrul Comisiei protecție socială, sănătate și familie (Rapoartele auditului financiar asupra Rapoartelor Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor obligatorii de asistență medicală în anul 2022), precum și în cadrul Comisiei economie, buget și finanțe (Raportul auditului financiar privind executarea bugetului de stat în anul 2022).

În cadrul ședinței plenare a Parlamentului din 3 martie 2023 au fost audiate Rapoartele anuale ale Curții de Conturi asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și a patrimoniului public pe anii 2020 și 2021 și Rapoartele anuale de activitate ale CCRM pe anii 2020 și 2021.

Ca urmare a audierilor, Parlamentul aluat act de rapoartele de activitate ale CCRM și a recomandat Curții de Conturi să consolideze capacitățile instituționale în spiritul prevederilor art. 49 din Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, conform

recomandărilor Raportului evaluării internaționale a Curții de Conturi „peer-review” și conform concluziilor expuse în Raportul analitic al Comisiei Uniunii Europene (Capitolul 32: Controlul financiar, Compartimentul II: Auditul extern), fiind aprobată în acest sens Hotărârea Parlamentului nr. 41 din 03.03.2023⁵⁰.

Pe parcursul perioadei de raportare, prin derogare de la prevederile art.88 din Legea nr. 1134/1997 privind societățile pe acțiuni și ale art.32 din Legea nr. 260/2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova, Parlamentul a votat realizarea de către CCRM a **auditului conformității cheltuielilor și a investițiilor capitale la întreprinderile de gaze naturale cărora le-au fost impuse obligațiile de serviciu public, precum și la întreprinderile înrudite, astfel cum sunt definite în Legea nr.10/2016 cu privire la gazele naturale, inclusiv la cele deținute indirect**⁵¹. Solicitarea Parlamentului a fost condiționată de importanța tematicii pentru întreaga societate, precum și de interesul public sporit în contextul crizei energetice cu impact negativ asupra cetățenilor. Ca urmare, în premieră, Curtea de Conturi a efectuat un audit amplu și de rezonanță în domeniul gazelor naturale.

Rezultatele misiunii de audit au fost raportate către finele lunii noiembrie 2022 și au fost prezentate de Curtea de Conturi în cadrul ședinței plenare a Parlamentului din 03.03.2023. În urma examinării, Parlamentul a adoptat o Hotărâre⁵² care prevede un șir de acțiuni importante pentru remedierea deficiențelor identificate de auditul Curții de Conturi.

Astfel, Guvernul va demara procedura de revendicare a sumei de 3,3 mld. lei, la cursul mediu de schimb valutar din anul 2008, aferentă reevaluării mijloacelor fixe depuse de Guvernul Republicii Moldova în capitalul social al SA „Moldovagaz”. De asemenea, Hotărârea prevede efectuarea de către Executiv a reinventarierii patrimoniului depus de Guvern în calitate de cotă-parte în capitalul social al SA „Moldovagaz” și determinarea patrimoniului ce nu a participat la diminuarea datoriilor față de „Gazprom”. Totodată, va fi evaluată activitatea reprezentanților Guvernului în Consiliul de observatori și în Consiliul de administrație ale SA „Moldovagaz”.

O altă tendință pozitivă, care se menține al doilea an consecutiv, este examinarea în ședința plenară a Parlamentului a rapoartelor de audit privind executarea bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, pentru exercițiul bugetar încheiat, simultan cu rapoartele respective ale Guvernului.

În final, reiterăm alinierea Curții de Conturi la principiile Documentului SIGMA nr.54⁵³, care specifică că *„Instituția supremă de audit are rolul de a furniza rapoarte și informații independente și obiective privind fiabilitatea rapoartelor financiare ale Guvernului, utilizarea resurselor financiare, gestionarea activelor, respectarea legilor”, pe care Parlamentul trebuie să le utilizeze pentru îmbunătățirea cadrului legal și pentru exercitarea funcției de control parlamentar.*

⁵⁰ Hotărârea Parlamentului nr. 41 din 03.03.2023 privind Raportul anual 2020 al Curții de Conturi asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și a patrimoniului public și Raportul anual 2021 al Curții de Conturi asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și a patrimoniului public.

⁵¹ Legea nr.244 din 24.12.2021 privind efectuarea auditului public extern în domeniul gazelor naturale.

⁵² Hotărârea Parlamentului nr.39 din 03.03.2023 privind rezultatele audierii Raportului auditului conformității asupra cheltuielilor și investițiilor capitale la întreprinderile de gaze naturale cărora le-au fost impuse obligații de serviciu public, precum și la întreprinderile înrudite, astfel cum sunt definite în Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, inclusiv la cele deținute indirect.

⁵³ <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/d56ab899en.pdf?expires=1661436644&id=id&accname=guest&checksum=9FE6C6C30D53923ECC654CDC89A669>
Developing effective working relationships between supreme audit institutions and parliaments. SIGMA PAPER No. 54 („Dezvoltarea unor relații de lucru eficiente între instituțiile supreme de audit și parlamente”).

Impactul activității de audit

În conformitate cu principiile definite în INTOSAI-P 12 „Valoarea și beneficiile ISA – făcând o diferență în viețile cetățenilor”, Curtea de Conturi, prin activitatea desfășurată, tinde să demonstreze relevanța continuă pentru cetățeni, Parlament și alte părți interesate.

Impactul activității de audit poate fi definit ca efectul sau influența unui audit ori a Curții de Conturi asupra entităților auditate, a Guvernului, a Parlamentului sau a societății, ori, altfel spus, impactul este schimbarea rezultată dintr-un audit.

Prin intermediul rapoartelor de audit, oferim în mod constant informații despre modul în care se cheltuiesc banii de către autoritățile publice centrale și locale și despre performanța sectorului public. De asemenea, înaintăm recomandări care ajută entitățile auditate să-și îmbunătățească și să consolideze managementul instituțional, să remedieze deficiențele constatate de audit, să optimizeze gestionarea resurselor în baza principiilor bunei guvernări, prin prisma beneficiilor pentru societate.

Bazată pe principiul prevalenței laturii calitative, activitatea Curții de Conturi nu se limitează doar la aspectul constatator al abaterilor identificate în misiunile de audit, aria de abordare vizând și sprijinirea oricărui demers legal de remediere operativă a disfuncționalităților și/sau devierilor de la aplicarea corectă a normelor juridice de către entitățile auditate.

Curtea de Conturi tinde constant spre diminuarea numărului și îmbunătățirea calității recomandărilor formulate ca urmare a misiunilor de audit efectuate, în acest scop intensificând procesul de comunicare și conlucrare cu entitățile auditate. Ca urmare, o parte semnificativă din deficiențele constatate sunt remediate de entități pe parcursul misiunilor de audit.

În acest context, entitățile supuse auditului au abordat corespunzător problemele identificate, drept rezultat, în perioada septembrie 2022 - septembrie 2023, pe parcursul misiunilor de audit realizate *s-a reușit*:

- înregistrarea și corectarea înscrisurilor în evidența contabilă în sumă totală de 539,9 mil. lei;
- contabilizarea a peste 840 de bunuri muzeale mobile în valoare de 922,28 mil. lei;
- evaluarea și contabilizarea a 36 de clădiri și 6 terenuri în valoare totală de 251,2 mil. lei;
- transmiterea către Agenția Proprietății Publice a 33 de terenuri publice în valoare totală de 66,4 mil. lei;
- semnarea Actului de primire-predare a investițiilor în valoare de 19,9 mil. lei, realizate în 31 de apartamente sociale;
- ajustarea valorii locuințelor sociale construite cu suma de 7,8 mil. lei;
- recalcularea uzurii mijloacelor fixe și efectuarea corectărilor contabile corespunzătoare în sumă de 3,94 mil. lei etc.

Curtea de Conturi, prin înaintarea recomandărilor și monitorizarea executării lor, contribuie la modificarea/armonizarea cadrului juridic. Impactul unor recomandări ale Curții de Conturi este greu de cuantificat, însă anume aceste schimbări produc efecte benefice și contribuie la protejarea banului public, mediului economic și social, precum și asigură o mai bună transparență a serviciilor publice prestate de autoritățile statului.

Implicarea celor însărcinați cu guvernanta și a tuturor autorităților statului abilitate cu atribuții în domeniile lor de specialitate pentru contribuirea la buna administrare și îmbunătățirea managementului finanțelor publice este esențială pentru un stat de drept. În acest context,

Curtea de Conturi salută inițiativa Guvernului de a institui un proces de monitorizare a modului în care sunt implementate recomandările auditului public extern.

Un progres important în asumarea răspunderii Guvernului și în responsabilizarea entităților auditate a fost includerea în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023 a 108 acțiuni rezultate din 53 de Hotărâri ale Curții de Conturi. Analiza nivelului de realizare a acestor acțiuni denotă că, la situația din 07 iulie 2023, 16 din acțiunile planificate au fost implementate în totalitate, iar celelalte sunt implementate parțial sau în proces de implementare.

Totodată, pe parcursul anului 2023 în cadrul Cămarilor de Stat a fost instituită o subdiviziune specializată cu responsabilități de monitorizare a modului de implementare a recomandărilor auditului public extern.

Conform prevederilor legale⁵⁴ și în scopul executării acțiunii 1.6 „Instituirea unui mecanism eficient de monitorizare a executării sarcinilor trasate de către Guvern” din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023⁵⁵, Cămarile de Stat a implementat, la nivel de Guvern, mecanismul de monitorizare și control privind implementarea recomandărilor ce rezultă din Hotărârile Curții de Conturi.

La fel, Cămarile de Stat a elaborat Ghidul practic „Monitorizarea, evaluarea și acordarea suportului metodologic în procesul de implementare a cerințelor/recomandărilor ce rezultă din Hotărârile Curții de Conturi”⁵⁶, destinat să optimizeze și să eficientizeze efortul autorităților administrative centrale în procesul de monitorizare și raportare a cerințelor/recomandărilor ce rezultă din Hotărârile Curții de Conturi; să standardizeze structura rapoartelor și modul de raportare a acțiunilor întreprinse pentru implementarea cerințelor/recomandărilor Curții de Conturi; să îmbunătățească calitatea și conținutul rapoartelor aferente implementării cerințelor/recomandărilor din Hotărârile Curții de Conturi, astfel încât acestea să includă informații bazate pe evidențe, date care pot fi confirmate; să asigure coerența între rapoartele de progres prezentate Cămarilor de Stat și cele prezentate Curții de Conturi; să asigure caracterul transparent și participativ al întregului proces de monitorizare și raportare.

Drept urmare a acțiunilor întreprinse de Guvern și entitățile auditate, pe parcursul perioade de raportare au fost implementate mai multe recomandări de audit public extern care au vizat următoarele aspecte din domeniul **„Gestiunea patrimoniului public”**:

- au fost înregistrate drepturile patrimoniale asupra a 250 de bunuri imobile proprietate publică;
- au fost contractate lucrările de delimitare a bunurilor imobile proprietate publică pentru 82 190 de bunuri imobile amplasate în 472 de unități administrativ-teritoriale; delimitarea proprietății publice a fost efectuată pentru 6 226 de bunuri din 29 de unități administrativ-teritoriale; la Comisia de delimitare se află pentru aprobare 3 543 de bunuri pentru 18 unități administrativ-teritoriale; termenul de executare a contractelor de executare a lucrărilor, în funcție de localitate, este iunie 2024;

în domeniul **„Managementul finanțelor publice”**:

- au fost examinate în ședința Guvernului rapoartele Guvernului privind executarea bugetului de stat, a bugetului asigurărilor sociale de stat și a fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală;

⁵⁴ Art. 22 lit. e) din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern, art.313-315 din Regulamentul Guvernului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 610/2018, pct. 7 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea Cămarilor de Stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 657/2009.

⁵⁵ Hotărârea Guvernului nr. 90/2023 „Cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023”.

⁵⁶ Ordinul Secretarului general al Guvernului nr. 82 din 18.07.2023.

- în premieră, pentru executarea prevederilor legale⁵⁷ cu referire la cazurile emiterii de către Curtea de Conturi a opiniei contrare sau în cazul imposibilității exprimării opiniei asupra situației financiare, Guvernul a examinat rapoartele de audit asupra situațiilor financiare consolidate în anul 2022 a 2 ministere (Ministerul Educației și Ministerul Culturii), fiind emise indicații privind întreprinderea măsurilor concrete de remediere a situației create și, după caz, examinarea acțiunilor persoanelor cu funcții de răspundere responsabile de implementarea recomandărilor/cerințelor Curții de Conturi;
- au fost operate modificări la cadrul regulator de raportare financiară (Ordinele ministrului Finanțelor nr. 261/2015, 215/2015, 159/2016 și nr. 44/2018);
- a fost aprobată Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030⁵⁸, care prevede măsurile prioritare de elaborare a Standardelor Naționale de Contabilitate pentru Sectorul Public până în 2030; unul dintre elementele-cheie ale reformei managementului finanțelor publice a fost de a alinia evidența contabilă și raportarea financiară din sectorul bugetar la Standardele Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public (IPSAS), această acțiune fiind inclusă și în Matricea politicilor de reformă, ca una din condițiile de îmbunătățire a controlului și raportării financiare, stabilite în baza Acordului de finanțare încheiat între Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană, în prezent acest obiectiv este în proces de realizare; au fost elaborate 22 de proiecte de standarde cu sprijinul UE, aliniate la IPSAS, însă acestea încă nu au fost aprobate oficial, necesitând unele ajustări pentru a fi aliniate la particularitățile Republicii Moldova; totodată, 8 standarde, precum și notele metodologice aferente pentru toate cele 30 de standarde urmează a fi elaborate;

în domeniul „**Agricultură**”:

- au fost operate o serie de modificări legale⁵⁹ aferente domeniului viei și vinului care au eliminat deficiențele legate de componența Consiliului de coordonare;
- a fost efectuată modificarea în „Manualul de Operațiuni privind Programul de Vânzări în Rate 2KR în Agricultura Performantă Irigată pentru perioada post-compact”, prin care selectarea furnizorilor de echipamente va fi efectuată în baza licitațiilor, concursurilor sau la prezentarea ofertei de la furnizor de către cumpărător (beneficiarul final), care va negocia cele mai bune condiții;
- a fost aprobat Conceptul tehnic al Sistemului Informațional Automatizat „Evidența solicitanților și beneficiarilor de subvenții”⁶⁰; acest sistem prevede crearea unui modul („Subvenții în avans”) care va asigura generarea de rapoarte pentru monitorizarea implementării prevederilor normative;
- a fost realizată armonizarea și aducerea în concordanță a prevederilor cadrului normativ privitor la obligativitatea anexării la dosarul privind acordarea mijloacelor pentru stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură a contractului de asigurare, precum și specificarea expresă în cadrul regulator a anului în care pot fi acceptate documentele pentru acordarea subvențiilor în vederea asigurării riscurilor în agricultură (anul precedent, curent sau și următor) prin operarea modificărilor în cadrul legal aferent subvențiilor⁶¹ și Regulamentul privind măsurile de subvenționare

⁵⁷ Art.4 alin.(4) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014.

⁵⁸ Hotărârea Guvernului nr.71/2023.

⁵⁹ Legea viei și vinului nr.57 din 10.03.2006.

⁶⁰ Hotărârea Guvernului nr.227/2020.

⁶¹ Legea nr. 71 din 31.03.2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural.

complementară și condițiile specifice de eligibilitate pentru subvenționarea complementară din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural⁶²;

în domeniul **„Dezvoltare regională”**:

- a fost aprobată Strategia națională de dezvoltare regională a Republicii Moldova pentru anii 2022-2028⁶³;
- a fost reglementat statutul legal al Fondului național pentru dezvoltare regională și locală, fiind aprobată Legea nr. 27 din 10.02.2022 și Hotărârea Guvernului nr. 152 din 09.03.2022 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind gestionarea mijloacelor financiare ale Fondului național pentru dezvoltare regională și locală”;
- a fost elaborat și aprobat spre aplicare Documentul unic de program pentru anii 2022-2024⁶⁴, care prevede includerea doar a proiectelor investiționale de prioritate majoră pentru regiune și asigurarea acestora cu resurse financiare reale, în scopul de a exclude practica de dezafectare a mijloacelor financiare pentru proiectele care nu sunt de importanță regională majoră, dar și asigurarea nivelului adecvat de realizare a proiectelor reieșind din resursele financiare disponibile;
- a fost determinat de Guvern modul de organizare și funcționare a Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale⁶⁵;
- a fost creat Sistemul informațional pentru gestionarea programelor și proiectelor de dezvoltare regională și locală⁶⁶;
- a fost elaborat Ghidul privind gestionarea și administrarea piețelor agricole locale, destinat reprezentanților APL;

în domeniul **„Mediu”**:

- a fost aprobat formatul autorizației pentru emisia în atmosferă a poluanților de la surse fixe de poluare⁶⁷;
- Agenția de Mediu a delegat reprezentantul său în Grupul de lucru din cadrul Ministerului Mediului, responsabil pentru elaborarea proiectului de modificare a cadrului normativ de mediu⁶⁸;

în domeniul **„Infrastructură”**:

- a fost aprobat Programul privind repartizarea mijloacelor fondului rutier pentru drumurile publice naționale pe anul 2023⁶⁹;
- a fost aprobat Regulamentul privind stabilirea cerințelor și procedurilor administrative pentru furnizorii de management al traficului aerian și serviciilor de navigație aeriană⁷⁰;

în domeniul **„Transformare digitală”**:

- a fost aprobată legea privind securitatea cibernetică⁷¹;
- a fost elaborată și aprobată Strategia de Transformare Digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030⁷²;

⁶² Hotărârea Guvernului nr. 464 din 05.07.2023

⁶³ Hotărârea Guvernului nr. 40 din 26.01.2022

⁶⁴ Hotărârea Guvernului nr. 23/2022

⁶⁵ HG nr.172/2022

⁶⁶ art. 12 al Legii nr.27/2022 privind Fondul național pentru dezvoltare regională și locală

⁶⁷ Legea nr. 115/2023.

⁶⁸ Legea nr. 226/2022.

⁶⁹ Hotărârea Guvernului nr.73/2023 din 22.02.2023.

⁷⁰ Hotărârea Guvernului nr.119/2023 din 07.03.2023.

⁷¹ Legea nr. 48 din 16.03.2023 privind securitatea cibernetică.

⁷² Hotărârea Guvernului nr.650 din 06.09.2023.

- au fost aprobate Conceptele, după caz, Regulamentele mai multor SI, inclusiv: Conceptul SI „Vulnerabilitatea energetică”⁷³; Conceptul SI integrat „e-ANSA”⁷⁴; Conceptul Sistemului Informațional „Protecția Socială”⁷⁵; Conceptul SI integrat „Asigurarea obligatorie de asistență medicală”⁷⁶; Conceptul SI⁷⁷ „Recrutarea și evaluarea resurselor umane în sistemul afacerilor interne”; Conceptul SI „Registrul de stat al unităților de drept”⁷⁸; Conceptul SI „Acte de stare civilă”⁷⁹; Conceptul SI „Evidența semnalărilor și evenimentelor de ordine publică”⁸⁰; Conceptul SI geografic de stat „Registrul de stat al lucrărilor topografo-geodezice”⁸¹; Conceptul SI integrat al finanțelor publice⁸²; Conceptul SI „Migrație”⁸³; Conceptul SI „Statistici demografice și sociale”⁸⁴
- a fost elaborat conceptului Registrului cauzelor de insolvență;

În domeniul **„Muncă și protecție socială”**:

- este în proces de elaborare proiectul hotărârii Guvernului, Nota de argumentare și proiectul Fișei de date de securitate pentru implementarea platformei informaționale pentru serviciile sociale;
- este în proces de elaborarea cadrului normativ aferent Programului național în domeniul raporturilor de muncă (securitatea și sănătatea în muncă și combaterea economiei informale – fenomenul „muncii la negru” și a „muncii la gri” și de achitare a salariilor „în plic”) etc.

Obținerea unor rezultate în viitor depinde de măsura în care managementul fiecărei entități publice se va orienta spre respectarea reglementărilor legale ce definesc atribuțiile specifice în domeniul fundamentării, elaborării, aprobării și executării bugetului, gestionării patrimoniului public și a celui privat al acestora și spre principiile de economicitate, eficiență și eficacitate în privința valorificării resurselor materiale, umane, financiare și informaționale de care dispun.

⁷³ Hotărârea Guvernului nr.703 din 05.10.2022 „Cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional „Vulnerabilitatea energetică””.

⁷⁴ Hotărârea Guvernului nr.791 din 16.11.2022 „Cu privire la instituirea și aprobarea Conceptului Sistemului informațional integrat „e-ANSA””.

⁷⁵ Hotărârea Guvernului nr.788 din 16.11.2022 „Cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional „Protecția Socială””.

⁷⁶ Hotărârea Guvernului nr.575 din 03.08.2022 „Cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional integrat „Asigurarea obligatorie de asistență medicală””.

⁷⁷ Hotărârea Guvernului nr.882 din 14.12.2022 „Pentru aprobarea Conceptului Sistemului Informațional „Recrutarea și evaluarea resurselor umane în sistemul afacerilor interne” și a Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Sistemului informațional „Recrutarea și evaluarea resurselor umane în sistemul afacerilor interne””.

⁷⁸ Hotărârea Guvernului nr.955 din 28.12.2022 „Cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional „Registrul de stat al unităților de drept””.

⁷⁹ Hotărârea Guvernului nr.956 din 28.12.2022 „Cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional „Acte de stare civilă””.

⁸⁰ Hotărârea Guvernului nr.34 din 25.01.2023 „Cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional departamental „Evidența semnalărilor și evenimentelor de ordine publică””.

⁸¹ Hotărârea Guvernului nr.229 din 19.04.2023 „Cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional geografic de stat „Registrul de stat al lucrărilor topografo-geodezice””.

⁸² Hotărârea Guvernului nr.278 din 10.05.2023 „Cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional integrat al finanțelor publice”.

⁸³ Hotărârea Guvernului nr.618 din 21.08.2023 „Cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional „Migrație””.

⁸⁴ Hotărârea Guvernului nr.604 din 24.08.2022 „Cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional „Statistici demografice și sociale””.

Anexe

MISIUNI DE AUDIT FINANCIAR 64

Auditul financiar al Raportului Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.18 din 25 mai 2023)	64
Auditul financiar al Raportului Guvernului privind executarea bugetului de stat pe anul 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.19 din 26 mai 2023)	68
Auditul financiar al Raportului Guvernului privind executarea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală în anul 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.23 din 29 mai 2023)	73
Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Finanțelor încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.21 din 26 mai 2023)	78
Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Justiției încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.22 din 29 mai 2023)	81
Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Economiei încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.24 din 30 mai 2023)	83
Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.27 din 30.05.2023)	85
Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.28 din 15 iunie 2022)	87
Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Apărării încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.30 din 26 iunie 2023)	89
Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.31 din 27 iunie 2023)	91
Auditul financiar asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Mediului încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.33 din 29 iunie 2023)	94
Auditul financiar asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Afacerilor Interne încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.34 din 29 iunie 2023)	97
Auditul financiar asupra rapoartelor financiare ale Proiectului „Reforma învățământului în Moldova” încheiate la 22 februarie 2023 (Hotărârea Curții de Conturi nr.35 din 29 iunie 2023)	101
Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Sănătății încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.37 din 4 iulie 2023)	105
Auditul asupra situațiilor financiare ale Operațiunii „Modernizarea sectorului sănătății în Republica Moldova” încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.38 din 04 iulie 2022)	108
Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Culturii încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.39 din 07 iulie 2023)	110
Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Muncii și Protecției Sociale încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.40 din 18 iulie 2023)	113
Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Educației și Cercetării încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.41 din 28 iulie 2023)	117

MISIUNI DE AUDIT AL CONFORMITĂȚII 120

Auditul conformității asupra cheltuielilor și investițiilor capitale la întreprinderile de gaze naturale cărora le-au fost impuse obligații de serviciu public, precum și la întreprinderile înrudite, astfel cum sunt definite în Legea nr.108/2016 cu privire la gazele naturale, inclusiv la cele deținute indirect (Hotărârea Curții de Conturi nr.56 din 21 noiembrie 2022)	120
Auditul conformității gestionării patrimoniului public (inclusiv subsidiile) de către instituțiile publice din domeniul infrastructurii calității în anii 2020-2021 (Hotărârea Curții de Conturi nr.60 din 13 decembrie 2022)	124
Auditul conformității asupra procedurilor de protecție specială a copiilor aflați în situație de risc (Hotărârea Curții de Conturi nr.63 din 22 decembrie 2022)	126

Auditul conformității privind acordarea compensațiilor și ajutorului umanitar agricultorilor afectați de calamitățile naturale asupra recoltei anului 2020 (Hotărârea Curții de Conturi nr.64 din 22 decembrie 2022)	129
Auditul conformității asupra introducerii pe piață și gestionării medicamentelor și dispozitivelor medicale în Republica Moldova (Hotărârea Curții de Conturi nr.1 din 17 februarie 2023)	133
Auditul conformității asupra utilizării resurselor financiare publice alocate pentru administrarea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat în anii 2020-2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.8 din 28 februarie 2023)	137
Auditul conformității asupra modului de formare, administrare și întrebuințare a resurselor financiare publice și a patrimoniului public de către Consiliul Superior al Procurorilor în perioada anilor 2018-2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.9 din 28 februarie 2023).....	140
Auditul conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.20 din 26 mai 2023)	143
Auditul asupra conformității investițiilor și reparațiilor capitale efectuate de către unele unități administrativ-teritoriale de nivelul I și de nivelul II în perioada anului 2021 (Hotărârea Curții de Conturi nr.32 din 27 iunie 2023)	146
Auditul conformității asupra modului de formare, administrare și întrebuințare a resurselor financiare publice și a patrimoniului public de către Procuratura Generală în perioada anilor 2018-2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.44 din 21 august 2023)	150
MISIUNI DE AUDIT AL PERFORMANȚEI	154
Auditul performanței performanței „Acțiunile aferente obiectivelor specifice ale Programului național de control al cancerului, realizate în perioada 2017-2022 (I semestru) de autoritățile responsabile, contribuie la atingerea rezultatelor așteptate?” (Hotărârea Curții de Conturi nr. 62 din 20 decembrie 2022)	154
Auditul performanței „Progresele atinse în cadrul implementării Strategiei de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030)” (Hotărârea Curții de Conturi nr.14 din 06 aprilie 2022)	158
Auditul performanței privind funcționalitatea și eficiența Sistemului Informațional Automatizat „Registrul rezervelor de stat și de mobilizare”, inclusiv a resurselor investite (cu parafa secret (Hotărârea Curții de Conturi nr.29 din 16 iunie 2023).....	166
Misiuni Follow-up	168
Misiunea de follow-up privind implementarea recomandărilor aprobate prin Hotărârea Curții de Conturi nr.36 din 16.07.2021 cu privire la Raportul auditului conformității asupra implementării Proiectului de construcție a locuințelor pentru păturile socialmente vulnerabile II (Hotărârea Curții de Conturi nr.7 din 27 februarie 2023)	168
Misiunea de follow-up privind evaluarea nivelului de implementare a recomandărilor înaintate prin Hotărârea Curții de Conturi nr.84 din 30 noiembrie 2018 cu privire la Raportul auditului performanței cu tema: „În ce mod resursele investite în dezvoltarea și implementarea Sistemului Informațional de Management în Educație (SIME) asigură realizarea scopului stabilit și cum poate fi acesta îmbunătățit pentru atingerea impactului scontat?” (Hotărârea Curții de Conturi 45 din 21 august 2023)	172

Auditul financiar al Raportului Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.18 din 25 mai 2023)⁸⁵

Informații generale	Bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS) reprezintă totalitatea veniturilor, cheltuielilor și a surselor de finanțare destinate pentru realizarea funcțiilor și gestionarea sistemului public de asigurări sociale⁸⁶, în special pentru ocrotirea pensionarilor, salariaților și membrilor de familie. Administrarea cheltuielilor BASS și implementarea programelor în conformitate cu obiectivele și indicatorii de performanță sunt în competența Casei Naționale de Asigurări Sociale⁸⁷ (CNAS). În anul 2022 CNAS a avut în administrare peste 2,31 milioane de persoane, care au beneficiat cel puțin de o prestație socială. Administrarea veniturilor este în responsabilitatea Serviciului Fiscal de Stat (SFS) și constă în crearea condițiilor și efectuarea controlului asupra calculării corecte și a virării în termen a contribuțiilor la BASS de către contribuabili. La 31 decembrie 2022 veniturile executate ale acestui buget au constituit suma de 33 796,07 mil. lei, cu 1,2 la sută, sau cu 404,5 mil. lei mai puțin față de prevederile anuale, iar cheltuielile au fost executate în sumă de 33 745,3 mil. lei, cu 455,3 mil. lei mai puțin în raport cu prevederile anuale, sau la nivel de 98,7%. Exercițiul bugetar s-a soldat cu un excedent de 50,8 mil. lei, iar soldul de mijloace bănești la sfârșitul perioadei a constituit 51,2 mil. lei. În structura veniturilor BASS, veniturile proprii au constituit 56,2%, iar transferurile de la bugetul de stat – 43,8%. Conform datelor CNAS, comparativ cu anul precedent, în anul 2022 numărul persoanelor asigurate s-a diminuat nesemnificativ, cu circa 500 de persoane, până la 804,4 mii de persoane (din care 180 mii de persoane sunt în același timp și contribuabili și beneficiari de prestații), care au achitat contribuții de asigurări sociale în sumă de 19 177,3 mil. lei, sau 56,7 % din totalul veniturilor BASS. Ponderea cheltuielilor totale executate ale BASS în PIB a constituit 12,4%, iar în BPN a fost la nivel de 33,6%, cu 0,5% mai mult față de anul 2021. Comparativ cu anul 2021, cheltuielile executate au crescut cu 6 537,9 mil. lei, sau cu 24,4%. Asupra creșterii cheltuielilor a influențat creșterea mărimii medii a pensiei, ca urmare a unui șir de măsuri noi prevăzute de legislație în domeniul pensiilor publice și implementate pe parcursul anului 2022.
Scop	Oferirea unei asigurări rezonabile că Raportul Guvernului privind executarea BASS în ansamblu nu este afectat de denaturări semnificative, cauzate de fraude și/sau erori, cu exprimarea unei opinii asupra faptului că acest raport oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Opinie fără rezerve	În opinia noastră, Raportul Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă, în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Baza pentru opinie	Nu este aplicabil

⁸⁵ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1212/hotartrea-nr18-din-25-mai-2023-cu-privire-la-raportul

⁸⁶ Art.1 din Legea nr.489-XIV din 08.07.1999.

⁸⁷ Art.22 din Legea nr.181 din 25.07.2014.

**Alte
observații
de audit**

Constatări și concluzii care nu au influențat opinia de audit:

- în anii 2018-2022 ritmul de creștere a cheltuielilor suportate din BASS depășește cu 26,5 puncte procentuale ritmul de creștere a veniturilor proprii, ceea ce a cauzat menținerea insuficienței mijloacelor proprii ale sistemului public de asigurări sociale pentru onorarea obligațiilor și formarea dependenței de transferurile de la bugetul de stat, care s-au majorat de 4 ori în ultimii cinci ani, și poate afecta sustenabilitatea acestui buget. În anii 2018-2022, cheltuielile BASS au depășit veniturile proprii, de la 842,4 mil. lei în anul 2018, până la 4 902,6 mil. lei;
- datele estimate de audit indică că populația aptă de muncă, dar neîncadrată în câmpul muncii reprezintă cca 498,8 mii de persoane. Deși există potențial de creștere a numărului de contribuabili la BASS, rezerva se menține din cauza existenței muncii la negru și a salariilor în plic;
- achitarea dividendelor la persoanele fizice la o cotă impozabilă de 6%, comparativ cu celelalte impozite achitate la plățile salariale, este o metodă legală ce favorizează riscul apariției și menținerii salariilor în plic. În anul 2022 au beneficiat de dividende 8 861 de persoane fizice, valoarea dividendelor achitate fiind de 10,1 miliarde lei, iar impozitul pe venit reținut din dividende a constituit 0,6 miliarde lei. În trimestrul IV al anului 2022, potrivit datelor statistice, munca informală era prestată de circa 192,4 mii de persoane, în timp ce Inspectoratul de Stat al Muncii a depistat doar 82 de persoane ce activau fără forme legale de angajare;
- politicile de micșorare a cotei contribuțiilor pentru sectorul privat, de la 29% la 24%, nu au avut impactul așteptat, și anume de lărgire a bazei de calcul și de scoatere a fondului de remunerare a muncii din tenebritate. Astfel, numărul persoanelor asigurate în sectorul privat în anul 2022 a constituit 552,6 mii de persoane, sau doar cu 1,6 mii mai mult decât în anul 2018. De asemenea, deși se achită un tarif mai mare pentru salariații din instituțiile bugetare, comparativ cu angajații din sectorul privat, baza de calcul pentru stabilirea prestațiilor este aceeași. Astfel, se denotă că nu se asigură principiul contributivității și obligativității, principii fundamentale care stau la baza sistemului de asigurări sociale;
- susținerea sectorului TI prin excluderea din sistemul unic de calculare a contribuțiilor limitează quantumul drepturilor sociale, precum și afectează veniturile BASS. Astfel, suma contribuțiilor de asigurări sociale obligatorii achitate în unele cazuri nu acoperă integral quantumul contribuțiilor calculate. Quantumul prestațiilor stabilite pentru salariații TI sunt direct dependente de prevederile legale impuse cu privire la calcularea și achitarea contribuțiilor de asigurări sociale, astfel aceștia sunt limitați în obținerea drepturilor sociale;
- cadrul regulator imperfect, lipsa unui registru electronic de evidență a liber-profesioniștilor ce practică activitatea în sectorul justiției, lipsa furnizării electronice a datelor către CNAS, precum și acțiunile insuficiente de control al corectitudinii calculării și virării lor în termen de către SFS au determinat venituri ratate la BASS de la această categorie de contribuabili în sumă de 310,5 mii lei;
- auditul a fost în imposibilitate de a verifica corectitudinea alocării indemnizației de șomaj tehnic, în sumă de 2 126,9 mii lei, situația fiind generată de lipsa informațiilor complete, de neprezentarea în termen a acestora de către instituțiile implicate, de lipsa controalelor etc.;

- recepționarea cu întârziere a informațiilor privind decesul beneficiarilor a determinat cheltuieli nejustificate în sumă de 1,2 mil. lei. Aceasta a fost cauzată de procesul sistemic de schimb al datelor privind decesul beneficiarilor și introducerea informațiilor despre deces cu o întârziere de până la 1 an;

- formarea datoriilor la BASS și declanșarea procedurii de insolabilitate a acestor agenți economici afectează stabilirea prestațiilor sociale ale salariaților. Soldul creanțelor dubioase luate în evidență specială de către CNAS la situația 31.12.2022, aferente agenților economici aflați în insolvență, constituia 475,3 mil. lei. Deși CNAS a întreprins acțiuni ce țin de validarea creanțelor, urmărire a masei debitoare întrunite la dobândirea creanțelor compromise, se denotă că, pe parcursul perioadei auditate, au fost încasate datorii de la debitorii aflați în proces de insolvență în sumă de 99,3 mii lei, ceea ce constituie 3,85% din creanțele compromise luate în evidență specială în anul 2022.

În același timp, la SFS valoarea creanțelor agenților economici insolvenți constituia 73,4 mil. lei. Conform tabelului de validare a creanțelor prezentat de SFS, în anul 2022 au fost luați în evidență 65 de operatori economici insolvenți, cu 152 mai puțini în comparație cu datele aferente aceleiași perioade deținute de către CNAS. Totodată, și suma creanțelor constituia 14,7 mil. lei, cu 11,1 mil. lei mai puțin în comparație cu datele deținute de CNAS.

Dat fiind faptul că, în sistemul public de asigurări sociale, prestațiile se stabilesc persoanelor asigurate în baza venitului asigurat și perioadei de activitate, care sunt condiții obligatorii, perioadele de aflare a agentului economic în insolabilitate și de neachitare a contribuțiilor au impact asupra stabilirii prestațiilor. În aceste condiții, beneficiarilor de prestații li se micșorează nu doar venitul asigurat, dar nu li se recunoaște nici perioada de activitate completă, diminuând astfel stagiul de cotizare;

- deși scopul scanării carnetelor de muncă a fost completarea conturilor personale ale viitorilor beneficiari de pensii cu date privind stagiul de muncă, până la momentul actual cadrul legal nu a suportat modificări, iar deținerea carnetului de muncă pentru obținerea dreptului la pensie este o condiție obligatorie;

- procesul de acordare, verificare și plată a ajutorului social și a ajutorului pentru perioada rece a anului, care este fragmentat, determină incoerența datelor la toate etapele și nivelurile. Aceasta influențează direct indicatorii BASS și generează nerestituirea sumelor achitate necuvenit. Pentru perioada 2017-2022, se constată plăți achitate necuvenit în sumă de 11,7 mil. lei și un indice scăzut de restituire la nivel de 53,4% a acestor sume, determinând astfel cheltuieli nejustificate de peste 5,4 mil. lei;

- transmiterea tardivă de către angajatori a documentelor de cercetare a accidentului de muncă sau de constatare a îmbolnăvirii profesionale întocmite de autoritățile competente, a determinat depășirea termenului de stabilire a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de accidente de muncă sau boală profesională, de la 1 zi până la 265 de zile întârziere, ceea ce a privat beneficiarii de a primi în timp util prestația în sumă de 134,7 mii lei;

- normele interpretative și ambiguitățile cadrului legal creează incertitudini la stabilirea cuantumului pensiilor pentru vechime în muncă militarilor și persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne.

<i>Cauzele și impactul deficiențelor constatate</i>	Insuficiența reglementărilor și acțiunilor de colectare și administrare a veniturilor BASS pot afecta sustenabilitatea acestui buget. Totodată, activitățile de control fragmentate la stabilirea, plata și evidența unor prestații sociale au impact asupra indicatorilor de raportare BASS, precum și pot leza dreptul cetățenilor la anumite prestații.
<i>Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare</i>	Prin Hotărârea Curții de Conturi nr. 17 din 24.05.2022 au fost înaintate 14 recomandări, dintre care 7 recomandări (înaintate CNAS) au fost implementate, 2 recomandări au fost parțial implementate și 5 recomandări au rămas neimplementate. Astfel, se atestă progrese în îmbunătățirea cadrului regulator cu privire la perfecționarea procesului de stabilire și calculare a unor prestații sociale, precum indemnizații de incapacitate de muncă și paternale, asigurarea integrității dosarelor aferente acordării biletelor de tratament balneo-sanatorial, precum și acțiuni de corectare și raportare a indicatorilor BASS, ceea ce sporește capacitatea CNAS de a oferi informații veridice utilizatorilor rapoartelor și de a presta servicii calitative cetățenilor. Totodată, neimplementarea recomandărilor de către alte entități, precum Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Agenția Servicii Publice, Ministerul Sănătății, mențin în continuare situații incerte în stabilirea și acordarea prestațiilor, inclusiv cu suportarea cheltuielilor neargumentate.
<i>Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii</i>	Măsurile dispuse și întreprinse de Serviciul Fiscal de Stat au vizat acțiuni de conformare a liber-profesioniștilor în aspectul declarării și virării în termen a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii.
<i>Măsurile dispuse pentru remediere</i>	În vederea remedierii carențelor și problemelor constatate, au fost înaintate recomandările de rigoare, care au drept scop îmbunătățirea modului de administrare și utilizare a resurselor publice. Acestea sunt orientate în continuare spre consolidarea managementului finanțelor publice și dezvoltarea la un nivel corespunzător a capacității instituționale de execuție a BASS, precum și eliminarea erorilor și iregularităților stabilite. Totodată, au fost înaintate recomandări de ajustare a cadrului legal, ce vor contribui la eficientizarea proceselor realizate în cadrul executării BASS.
<i>Punctul de vedere al conducerii entității auditate</i>	Entitățile auditate nu au avut obiecții aferente constatărilor și recomandărilor de audit, iar pentru unele cazuri au prezentat acțiuni ce vor fi întreprinse pentru remedierea situațiilor constatate.
<i>Recomandări Legislativului</i>	Să solicite Guvernului ajustarea actelor normative , în special ce țin de stabilirea uniformă a pensiei pentru vechime în muncă foștilor angajați ai instituțiilor de forță; stabilirea și achitarea pensiilor persoanelor care au ocupat funcția de Președinte al Republicii Moldova; determinarea exhaustivă a categoriilor de angajați din aviația civilă ce au dreptul la stabilirea pensiei în condiții speciale etc.

Auditul financiar al Raportului Guvernului privind executarea bugetului de stat pe anul 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.19 din 26 mai 2023)⁸⁸

Informații generale	MF este organul central de specialitate al administrației publice care asigură realizarea politicii guvernamentale în domeniile de competență, are misiunea de realizare a managementului finanțelor publice ⁸⁹ și administrează bugetul de stat ⁹⁰ . Executarea BS pe anul 2022 relevă că veniturile și cheltuielile au fost executate sub nivelul prevederilor bugetare precizate. Execuția bugetului de stat s-a încheiat cu un deficit bugetar în sumă de 9 325,5 mil. lei, fiind în creștere cu 4 592,4 mil. lei față de anul precedent.
Scopul	Oferirea unei asigurări rezonabile cu privire la faptul că Raportul Guvernului privind executarea bugetului de stat pentru anul 2022, întocmit de MF și prezentat Guvernului, în ansamblu nu este afectat de denaturări semnificative, cauzate de fraude sau erori, cu exprimarea unei opinii asupra faptului că rapoartele financiare <i>privind executarea de casă</i> oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Opinie fără rezerve	În opinia noastră, Raportul Guvernului privind executarea bugetului de stat pentru anul 2022 oferă, sub toate aspectele semnificative, <i>o imagine corectă și fidelă privind executarea de casă</i> , în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Baza pentru opinie	Nu este aplicabilă.
Alte observații de audit	Constatări și concluzii care nu au influențat opinia de audit: - lipsa cadrului operațional și a unui control eficient privind monitorizarea implementării proiectelor finanțate din surse externe, condiții care creează premise de creștere a costurilor și de nerespectare a termenelor aprobate; - rămâne problematică situația privind planificarea și valorificarea mijloacelor alocate din bugetul de stat pentru proiectele de investiții capitale, preponderent cheltuielile executate fiind rezumate doar la cele pentru dezvoltarea drumurilor, care în aspectul programelor constituie 84,2%; - creșterea continuă a necesarului de mijloace bugetare pentru Programul de stat „Prima casă” peste limita celor aprobate inițial în buget, ceea ce a condiționat alocarea suplimentară de mijloace din fondul de rezervă al Guvernului, deși acoperirea lor nu întrunește toate criteriile de eligibilitate pentru finanțare din această sursă; - mecanismele de evidență, monitorizare și raportare a obligațiilor față de BS, inclusiv la amenzi și sancțiuni, nu permit evaluarea totalității valorii obligațiilor, iar valoarea raportată a creanțelor contribuabililor (2 377,7 mil. lei) nu corespunde realității calculate și restante, fiind diminuată semnificativ; - în vederea gestionării crizei energetice, bugetul de stat a executat cheltuieli pentru majorarea capitalului social al S.A. „Energocom”, în sumă totală de 6 083,0 mil. lei, până la finele anului fiind parțial înregistrată majorarea acestuia;

⁸⁸ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1213/hotararea-nr-19-din-26-mai-2023-cu-privire-la

⁸⁹ Hotărârea Guvernului nr.696 din 30.08.2017 „Cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Finanțelor”.

⁹⁰ Art.31 alin.(1) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25.07.2014.

	- lipsa conformării la prevederile Legii nr. 181 din 25.07.2014 a modului de finanțare, executare și raportare de către instituțiile publice a subvențiilor și granturilor acordate, nefiind stabilite principii clare și unice de repartizare până la indicarea beneficiarului final. Imobilizarea resurselor financiare pe un termen nedeterminat, cu o posibilă utilizare a mijloacelor alocate de la BS în condiții de nerespectare a principiului transparenței; - nereglementarea mecanismului unic de raportare a soldului reflectat la contul „Drepturile de import/export achitate în avans”, de către SV și MF, formează o divergență în sumă de 7,8 mil. lei; - transferurile de la BS către bugetele de alt nivel mențin o tendință continuă de creștere, în totalul cheltuielilor constituind în anul 2022 o pondere de circa 57,6%; - se atestă rezerve semnificative la planificarea limitelor de alocații la unele APC și la executarea de cheltuieli pentru implementarea sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar; - nu toate cheltuielile executate din fondul de urgență al Guvernului întrunesc criteriile de eligibilitate aprobate de cadrul normativ, având impact asupra conformității utilizării resurselor acestuia; - la elaborarea și aprobarea BS pentru anul 2022 nu a fost respectat calendarul bugetar, iar CBTM nu a fost aprobat de către Guvern pentru a servi ca punct de reper în estimarea liniei de bază pentru ciclul bugetar.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	- Nivelul de valorificare a resurselor externe acumulate de către instituțiile/autoritățile bugetare, care în anul 2022 au constituit suma totală de 8 027,0 mil. lei, inclusiv soldul inițial rămas la dispoziția acestora pentru utilizare din anul precedent, evidențiază nivelul foarte scăzut de executare a cheltuielilor din mijloacele disponibile în conturile beneficiarilor provenite din sursele externe, de doar 38,3%, sau 3 074,9 mil. lei. În același timp, limitele alocațiilor aprobate pentru implementarea proiectelor finanțate din surse externe (granturi și împrumuturi) în sumă de 5 433,2 mil. lei, ulterior precizate în sumă de 5 043,5 mil. lei-, au fost executate la nivel de 61,0% (3 074,9 mil. lei). - Pentru anul 2022 se atestă o diminuare a nivelului de executare a cheltuielilor pentru investiții capitale, cu circa 3,4 p.p. față de anul 2021, și cu 24,9 p.p. față de anul 2020. - În anul 2022, cheltuielile totale din bugetul de stat și din fondul de rezervă al Guvernului pentru Programul de stat „Prima casă” au fost executate în sumă de 117,2 mil. lei, ceea ce este de 2,3 ori mai mult față de anul precedent (51,4 mil. lei). - Nefuncționalitatea modului pentru calcularea majorărilor de întârziere la plățile de bază din SI al SV, ceea ce conduce la raportarea anuală eronată a acestor obligații restante către MF. Astfel, suma de 86,6 mil. lei a majorărilor de întârziere din „Raportul privind datoriile agenților economici și ale persoanelor fizice la data de 31.12.2022”, nu asigură plenitudinea și veridicitatea datelor. - Neînregistrarea la Agenția Servicii Publice, în anul 2022, a majorării capitalului social de către „Calea Ferată din Moldova” cu 153,4 mil. lei, și „Energocom” – cu 5,6 mld. lei a condiționat nereflectarea acestor majorări la grupa de conturi 415 „Acțiuni și alte forme de participare în capital în interiorul țării” de către fondator (Agenția Proprietății Publice). - Finanțarea din bugetul de stat a instituțiilor publice la autogestiune, a întreprinderilor de stat și a societăților pe acțiuni, nu în toate cazurile poate

	asigura respectarea în totalitate a principiilor bugetare și a regulilor bugetar-fiscale. - În anul 2022 se menține situația condiționată de încasările drepturilor de import-export achitate în avans de către agenții economici și persoanele fizice în ultimele zile ale anului în curs, după închiderea operațiunilor prin sistemul trezorerial al MF, sumele respective (7 827,1 mii lei) fiind înscrise cu prima zi a anului bugetar viitor. Deși, conform prevederilor Codului vamal, se consideră dată a stingerii obligației vamale achitate în numerar sau prin intermediul cardurilor bancare data la care sumele au fost depuse la băncile deservente ale birourilor (posturilor) vamale, SV reflectă în raport inclusiv veniturile încasate în ultimele zile din luna decembrie. - Creșterea în continuare a gradului de dependență financiară a bugetelor de alt nivel față de finanțarea de la bugetul de stat. Astfel, ponderea transferurilor executate de la BS în totalul veniturilor BASS constituie 43,8%, FAOAM – 48,2%, și BUAT – 71,9%. - Autoritățile publice/instituțiile bugetare au înregistrat creanțe la cheltuieli de personal în sumă totală de 12,3 mil. lei. De asemenea, la sfârșitul anului 2022 a fost înregistrat un sold de alocații nevalorificate la cheltuielile de personal în sumă totală de 284,6 mil. lei.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Prin Hotărârea Curții de Conturi nr. 24 din 30.05.2022⁹¹, MF i-au fost înaintate 9 recomandări, dintre care: implementate – 3, parțial implementate – 4, neimplementate – 1, iar recomandarea nr. 1 „Examinarea oportunităților de dezvoltare continuă și durabilă prin prisma elaborării noii strategii pe termen mediu în domeniul managementului finanțelor publice, inclusiv cu determinarea necesităților de implementare a sistemului de evidență pe bază de angajamente în sectorul public” va fi implementată treptat, conform Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030. Implementarea recomandărilor fiind la nivel de 62,5%.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	Ca urmare a evaluării sistemului de controlul intern managerial, a fost constatată lipsa cadrului operațional și a unui control eficient privind monitorizarea implementării proiectelor finanțate din surse externe, condiții care creează premise de creștere a costurilor și de nerespectare a termenelor aprobate. Una din cauzele neexecutării atribuțiilor MF la compartimentul respectiv este că unele atribuții stabilite prin HG nr.377/2018 nu se regăsesc expres în Regulamentele subdiviziunilor interne ale MF și în procesele operaționale descrise. Astfel, nu au fost repartizate responsabilitățile/atribuțiile de bază pe domeniul respectiv de competență. Drept urmare a examinării și comunicării în cadrul auditului, conducerea MF a dispus efectuarea unei misiuni de audit intern ad-hoc cu obiectivul general „Evaluarea procesului de evidență, monitorizare și implementare a proiectelor de asistență externă și a programelor de suport bugetar”.
Măsurile dispuse pentru remediere	Guvernului Republicii Moldova, pentru informare și luare de atitudine în vederea examinării și monitorizării acțiunilor pentru: - elaborarea cadrului normativ de reglementare a activității instituțiilor publice la autogestiune/autofinanțare și dezvoltarea cadrului normativ în scopul determinării/stabilirii unor criterii clare, unice și exhaustive de acordare a granturilor și subvențiilor de la bugetul de stat, cu alinierea

⁹¹ Hotărârea Curții de Conturi nr.30 din 28.06.2021 „Cu privire la Raportul auditului financiar asupra Raportului Guvernului privind executarea bugetului de stat pe anul 2020”.

modului de finanțare, executare și raportare la principiile, regulile și responsabilitățile bugetare;

- fortificarea de către autoritățile publice centrale a capacităților instituționale aferente proceselor de elaborare, gestionare și raportare a proiectelor investiționale, pentru sporirea nivelului de absorbție și valorificare a resurselor externe, cu respectarea termenelor de debursare și atingerea rezultatelor în implementarea proiectelor;
- ajustarea de către **Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, de comun cu autoritățile publice**, a prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 454 din 24 martie 2008 „Cu privire la optimizarea participării organelor centrale de specialitate ale administrației publice, precum și a altor autorități administrative centrale la executarea angajamentelor asumate de organizațiile internaționale”, ținând cont de prevederile cadrului normativ în vigoare și actualizarea listei organizațiilor la care Republica Moldova este membru, cu efectuarea inventarierii depline a acestora;
- elaborarea de către **Ministerul Educației și Cercetării** și înaintarea spre aprobare a metodologiei de calcul pentru transferurile cu destinație specială la finanțarea instituțiilor de învățământ (instituții preșcolare, licee-internat cu profil sportiv, școli de tip internat, instituții extrașcolare etc.), precum și completarea/modificarea cadrului normativ cu referire la determinarea transferurilor destinate școlilor primare, gimnaziilor și liceelor (*reiterată*)⁹²;
- asigurarea monitorizării de către **Agenția Proprietății Publice** a înregistrării majorărilor de capital, finanțate de la bugetul de stat, ale întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni, în vederea garantării plenitudinii raportării acestora la valoarea acțiunilor și a altor forme de participare a statului în capitalul entităților respective;

Ministerului Finanțelor pentru:

- asigurarea activității pe termen mediu în vederea instituirii unui sistem de evidență în sectorul public/bugetar, cu alinierea/conformarea la normele comunitare, în scopul atingerii obiectivelor stabilite în Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030;
- aprobarea Ghidului operațional privind coordonarea și managementul asistenței externe, în scopul evaluării eficienței, eficacității, impactului și durabilității la monitorizarea implementării proiectelor de asistență externă;
- ajustarea actelor interne și actualizarea descrierii proceselor operaționale, cu specificarea responsabilităților clare în vederea atingerii executării atribuțiilor conform prevederilor cadrului normativ, în calitate de autoritate națională de coordonare a asistenței externe;
- elaborarea/modificarea și aprobarea instrucțiunii și normelor privind managementul proiectelor de investiții capitale, în concordanță cu normele noi aprobate prin HG nr.684 din 29.09.2022 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la proiectele de investiții capitale publice”;
- respectarea prevederilor regulamentare privind procesul de examinare și de confirmare a eligibilității propunerilor de proiecte pentru investiții capitale, precum și a principiilor de priorizare și de conformitate ale acestora cu documentele de planificare strategică națională și sectorială;
- determinarea modalității de raportare integrală a volumului transferurilor de la bugetul de stat către bugetele locale, inclusiv în aspectul beneficiarilor

⁹² Hotărârea Curții de Conturi nr.24 din 30.05.2022 „Cu privire la Raportul auditului financiar asupra Raportului Guvernului privind executarea bugetului de stat pe anul 2021”.

	și surselor de finanțare, prin completarea/suplinirea formularelor anexate la Raportul privind executarea BS; - aducerea în concordanță a prevederilor cadrului metodologic cu prevederile HG nr. 862 din 18.12.2015 „Pentru aprobarea Regulamentului privind gestionarea fondurilor de urgență ale Guvernului”; Serviciului Fiscal de Stat pentru: - instituirea mecanismelor de conlucrare între instituțiile statului privind calcularea și raportarea taxelor, amenzilor, altor plăți la buget, a căror administrare este pusă în seama organelor fiscale; - intensificarea procesului de prezentare și utilizare a datelor/informațiilor cu privire la amenzile contravenționale aplicate de către autoritățile competente să soluționeze cauzele contravenționale, în vederea asigurării evidenței analitice conforme a calculării și achitării amenzilor, urmării plenitudinii încasării și raportării acestora; Serviciului Vamal pentru asigurarea procesului de calculare a majorărilor de întârziere la plățile de bază și plenitudinea raportării către MF a datoriilor agenților economici și ale persoanelor fizice.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Echipa de audit a comunicat MF observațiile de audit și pe măsură a ținut cont de motivațiile și documentele suplimentar prezentate. Astfel, conducerea MF nu a avut obiecții la Raportul de audit final.
Recomandări Legislativului	Nu sunt.

Auditul financiar al Raportului Guvernului privind executarea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală în anul 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.23 din 29.05.2023)⁹³

Informații generale	Fondurile Asigurării Obligatorii de Asistență Medicală (FAOAM) în anul 2022 au fost executate la venituri în sumă de 12 639,56 mil.lei și la cheltuieli – de 11 963,3 mil.lei, a căror pondere în Bugetul Public Național a constituit 12%. În anul 2022, veniturile executate ale FAOAM au fost cu 0,6%, sau cu 79,8 mil.lei, mai mari față de prevederile anuale, fiind în creștere cu 1 099,54 mil.lei comparativ cu anul precedent. În structura veniturilor FAOAM, contribuțiile și primele de asigurări obligatorii au constituit 50,2%, iar transferurile de la bugetul de stat – 48,2%, alte venituri – 1,4%, și granturi primite – 0,1%. Cu referire la cheltuieli, ponderea cea mai semnificativă revine cheltuielilor pentru achitarea serviciilor medicale curente, care au constituit 11 824,8 mil.lei (99%). Subprogramele de cheltuieli, structurate pe tipuri de asistență medicală, denotă că, la fel ca și în anii precedenți, ponderea cea mai semnificativă o deține asistența medicală spitalicească, în cuantum de 6 149,4 mil.lei, sau 51,4% din totalul cheltuielilor, fiind urmată de asistența medicală primară – 2 429,0 mil.lei (20,3%), asistența medicală urgentă prespitalicească – 1 063,2 mil.lei (8,9%), asistența medicală de ambulatoriu – 1 018,6 mil.lei (8,5%), serviciile destinate compensării medicamentelor și dispozitivelor medicale – 760,8 mil. lei (6,4%) etc. Cheltuielile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală în anul 2022 nu au atins nivelul precizat, situație determinată de diminuarea volumului de servicii medicale prestate populației cu 819,1 mil.lei, la toate nivelurile de asistență medicală. Nerealizarea la nivelul precizat a tuturor fondurilor AOAM a determinat acumularea mijloacelor financiare la cont, în sumă de 1 350,9 mil.lei, ceea ce reprezintă cu 676,2 mil.lei mai mult decât la 01.01.2022. Bugetul fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală garantează tuturor cetățenilor Republicii Moldova asistență medicală pe principii de echitate și de solidaritate. În anul 2022 în sistemul informațional al CNAM erau înregistrați circa 3 422 007 persoane, dintre care 1 136 933 de persoane neasigurate. Comparativ cu anii precedenți, în anul 2022 numărul persoanelor asigurate a înregistrat un trend descrescător, fiind de 2 518 mii de persoane, comparativ cu 2 545 mii înregistrate în 2021 și cu 2 573,4 mii – în anul 2020. Persoanele asigurate în anul 2022 determină particularități specifice privind finanțarea sistemului: - 1 583 517 de persoane au fost asigurate de Guvern, pentru care au fost transferate 5 921,1 mil.lei, ceea ce reprezintă circa 3 740 lei alocați pentru o persoană; - 734 467 de persoane au achitat contribuțiile la FAOAM în cotă procentuală din salariu și din alte recompense, în sumă de 6 218,9 mil.lei, sau în medie 8 467 lei pentru o persoană; - 61 357 de persoane s-au asigurat în mod individual achitând prime de doar 130,8 mil.lei, sau circa 2 132 lei pentru o persoană.
Scop	Oferirea unei asigurări rezonabile că Raportul Guvernului privind executarea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală nu este afectat de denaturări semnificative, cauzate de fraude sau erori, precum și emiterea unei opinii.

⁹³ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1216/hotararea-nr23-din-29-mai-2023-cu-privire-la-raportul

Opinie cu rezerve	În opinia noastră, cu excepția posibilelor efecte ale aspectelor expuse în Baza pentru opinia cu rezerve, Raportul Guvernului privind executarea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă privind executarea FAOAM în anul 2022, în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil ⁹⁴ .
Baza pentru opinie cu rezerve	Auditul a evidențiat unele probleme și iregularități, cum ar fi: • pentru cheltuielile raportate în subprogramul „Asistență medicală spitalicească” în sumă de 3 254,2 mil.lei, auditul a fost în imposibilitatea evaluării acestora, deoarece 52 de instituții medicale au prestat supracontract 16 364 de cazuri tratate, în sumă de 151,9 mil.lei, care nu au fost achitate. Serviciile medicale spitalicești raportate de către instituțiile medicale nu pot fi delimitate în cele achitate de către CNAM și cele executate de instituțiile medicale, dar neachitate. S-a constatat că atât Compania, cât și instituțiile medicale nu dispun de măsuri de monitorizare și delimitare exactă a cuantumului serviciilor spitalicești raportate și achitate; • cu referire la serviciile medicale spitalicești prestate în cadrul programului special „Tratament operator pentru cataractă”, s-a constatat că acestea au fost contractate și achitate cu aplicarea tarifelor mai mici decât cele aprobate pentru anul 2022, ceea ce a determinat diminuarea cu 22,2 mil.lei a volumului de mijloace financiare pentru 6 400 de serviciile medicale. Procesul de negociere nu a dispus de documentări, ceea ce afectează contractarea și achitarea uniformă și echitabilă a serviciilor medicale. La capitolul servicii medicale stomatologice de profilaxie, s-a constatat: • centrele stomatologice raionale și municipale nu au asigurat organizarea anuală obligatorie a examenelor medicale stomatologice pentru 80 900 de copii din grădinițe și instituții de învățământ, deși au fost achitate în sumă de 28,2 mil.lei pentru prestarea asistenței medicale stomatologice, care acoperă inclusiv examenele profilactice anuale; • examenele profilactice stomatologice au fost contractate și achitate și din fondul măsurilor de profilaxie prin alocarea a 3,7 mil.lei, care au fost realizate de către echipa mobilă. S-a constatat că în localitățile unde și-a desfășurat activitatea echipa mobilă a Policlinicii Stomatologice Republicane, 11 400 de copii au beneficiat de servicii stomatologice profilactice repetate în anul 2022, deoarece aceste servicii au fost acordate și de către centrele stomatologice raionale, care de asemenea au fost achitate în acest sens în sumă de 11,6 mil.lei; • serviciile medicale primare (în sumă de 2 387,7 mil.lei) și cele urgente prespitalicești (în sumă de 1 045,4 mil.lei) au fost contractate și achitate pentru circa 3,4 milioane de persoane, deși potrivit datelor statistice numărul populației cu reședință obișnuită a fost de 2,6 milioane de persoane, cu 815,5 mii de persoane mai puțin. Actualizarea și validarea numărului total de persoane care sunt în evidența instituțiilor medicale primare nu au fost realizate pe deplin și aceasta denotă afectarea mijloacelor financiare primare și urgente prespitalicești în sumă de 796,6 mil.lei;

⁹⁴ Legea contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017; Ordinul ministrului Finanțelor nr.118 din 06.08.2013 „Privind aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate”; Ordinul ministrului Finanțelor nr.02 din 05.01.2018 „Cu privire la aprobarea formularelor Rapoartelor privind executarea FAOAM”.

- datele din sistemul informațional al CNAM privind categoriile de persoane asigurate de Guvern nu sunt susținute de date veridice cu privire la numărul și statutul acestora, ceea ce poate afecta accesul la servicii medicale;

- deși statul asigură accesul la servicii medicale, nu toate persoanele au avut statut de persoană asigurată dacă ne referim la cele 6 968 de persoane din familii defavorizate care beneficiază de ajutor social și la cele 1 037 de persoanele care îngrijesc la domiciliu o persoană cu dizabilitate severă cu vârsta de până la 18 ani.

Numărul copiilor care urmau să dispună de statut de persoană asigurată era de 813 299, ceea ce relevă riscuri privind statutul de asigurat pentru 606 copii, deoarece Sistemul Informațional „Asigurarea obligatorie de asistență medicală” a generat date privind numărul copiilor de 812 693 (persoane);

- criteriile de selectare a prestatorilor de servicii medicale nu au fost aprobate de Guvern, ceea ce afectează regularitatea cheltuielilor în sumă de 11 824,7 mil. lei, privind serviciile medicale contractate cu 448 prestatori de servicii medicale și 212 prestatori de servicii farmaceutice;

- misiunea de audit denotă că sistemul de sănătate al Republicii Moldova a prestat servicii medicale pentru cetățenii străini refugiați din Ucraina, în sumă de 55,5 milioane lei, la toate nivelurile de asistență medicală. Pentru serviciile medicale urgente prespitalicești prestate refugiaților din Ucraina, auditul a fost limitat în evaluarea acestora în sumă de 800,0 mii lei, deoarece pentru 10 224 de servicii urgente, ora solicitării nu a fost documentată. Astfel, există riscul ca datele raportate privind serviciile urgente prespitalicești acordate în aceeași zi la 108 persoane să se dubleze.

Cu referire la tratamentul în cadrul programelor speciale, se denotă nivelul scăzut al accesului pacienților la servicii costisitoare, și anume:

- au fost efectuate 4 208 intervenții de protezare a aparatului locomotor și 7 247 intervenții de cataractă, dintre care doar 1 360 și, respectiv, 1 259 au fost pentru persoanele din listele de așteptare;
- din 2 776 de persoane transmise pentru protezarea aparatului locomotor, doar 1 158 au beneficiat de servicii medicale, iar de tratament operator la cataractă au beneficiat 2 100 de persoane, sau 46% din cele transmise;
- 1 515 persoane au fost transmise de urgență pentru beneficierea de intervenții chirurgicale, deși Lista urgentată de pacienți nu a fost elaborată regulamentar;
- 730 de persoane au beneficiat de intervenție chirurgicală înainte de a fi incluse în lista de așteptare, iar pentru alte 1 269 de persoane auditul nu a dispus de informații cu privire la faptul că CNAM a transmis lista acestor persoane către instituții medicale pentru efectuarea intervenției.

Aceste circumstanțe nu contribuie la diminuarea timpului de așteptare și condiționează riscul ca persoanele din listele de așteptare să achite costul serviciilor medicale prin adresarea de sine stătător la instituțiile medicale.

- La capitolul medicamente compensate, misiunea de audit a constatat deficiențe precum:

- prestatorii de servicii farmaceutice au eliberat, în temeiul a 361 de rețete, medicamente și dispozitive medicale în sumă de 93,7 mii lei, aplicând sume fixe compensate mai mari decât cele aprobate. Prin urmare, CNAM a compensat și a achitat prestatorilor de instituții farmaceutice cu 8,0 mii lei mai mult;

	- exoprotezele mamare nu au fost incluse în lista dispozitivelor medicale compensate necesare pentru 850 de persoane, deși au fost planificate în acest scop mijloace financiare în sumă de circa 400,0 mii lei.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Carențele constatate de audit au fost condiționate de: (i) reglementările insuficiente ce vizează procesele de contractare, specificul de raportare și achitare a serviciilor medicale în cadrul sistemului asigurării obligatorii de asistență medicală, ceea ce afectează modul de administrare și utilizare rezultativă a resurselor publice; (ii) insuficiența funcționalităților și interconexiunii sistemelor informaționale ce pun în dificultate evaluarea serviciilor medicale prestate cetățenilor.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Prin Hotărârea Curții de Conturi nr.20 din 26.05.2022 „Cu privire la auditul financiar asupra Raportului Guvernului privind executarea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală în anul 2021” au fost înaintate 8 recomandări de audit, care au fost implementate la un nivel de 31%: 5 recomandări fiind implementate parțial, iar 3 recomandări nu au fost implementate. Un impact benefic al recomandărilor de audit reprezintă măsurile întreprinse privind evaluarea necesităților și accesului populației la serviciile medicale de înaltă performanță și eliminarea erorilor semnificative identificate anterior la capitolul medicamente compensate. Recomandările neimplementate au determinat caracterul permanent al unor observații de audit, inclusiv care au condiționat emiterea opiniei cu rezerve, ceea ce afectează transparența procesului de gestionare a mijloacelor FAOM.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	CNAM, de comun cu MS, a elaborat și a înaintat spre consultare Regulamentul cu privire la modul de gestionare și actualizare a Listelor de așteptare pentru tratament în cadrul programelor de activitate spitalicească „Protezarea aparatului locomotor” și „Tratament operator pentru cataractă”, ceea ce va asigura transparența accesului cetățenilor la serviciile medicale costisitoare.
Măsurile dispuse pentru remediere	Misiunea de audit a înaintat 16 recomandări de audit care au drept scop îmbunătățirea proceselor de contractare, raportare și achitare a serviciilor medicale, sporirea accesului la serviciile medicale garantate de către stat, cu asigurarea responsabilizării instituțiilor implicate în acordarea serviciilor medicale și utilizarea rezultativă a mijloacelor financiare publice, în special: • monitorizarea și controlul realizării contractelor de prestări servicii în cadrul AOAM, în scopul gestionării resurselor financiare alocate cu asigurarea revizuirii și ajustării cadrului de raportare a instituțiilor medicale, în condițiile realizării serviciilor medicale supra contract; • în cadrul modificării cadrului normativ aferent asigurării obligatorii de asistență medicală, potrivit Planului de Acțiuni al Guvernului pentru anul 2023, să asigure inclusiv elaborarea și aprobarea criteriilor de selectare a prestatorilor de servicii medicale și farmaceutice care întrunesc principiile ce stau la baza încheierii contractelor; • stabilirea acțiunilor menite să realizeze prioritățile strategice privind politicile de compensare a medicamentelor și dispozitivelor medicale din FAOM, ceea ce ar asigura determinarea necesităților de mijloace financiare, fundamentate prin analize și calcule etc.
Punctul de vedere al conducerii	Se relevă că Compania Națională de Asigurări în Medicină a înaintat dezacord privind rezultatele auditului financiar asupra Raportului Guvernului privind executarea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală. Pentru opinia

entității auditate	de audit și unele aspecte redată în dezacord, echipa de audit și-a menținut opinia și constatările deoarece nu a dispus de probe și informații suplimentare și fundamentate în acest sens.
Recomandări legislativului	Să solicite Guvernului: prezentarea informațiilor privind măsurile întreprinse în scopul promovării unui grad avansat de răspundere managerială, în vederea gestionării mijloacelor publice, cu asigurarea accesului populației la servicii medicale garantate de către stat.

Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Finanțelor încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.21 din 26 mai 2023)⁹⁵

Informații generale	Prin Legea bugetului de stat pe anul 2022 Ministerului Finanțelor i-au fost aprobate mijloace financiare în sumă totală de 1 504,2 mil.lei, fiind precizate în sumă totală de 1 543,9 mil.lei. Executarea de casă, față de planul precizat, s-a realizat la nivel de 91,0 %, sau 1 404,2 mil. lei.
Scop	Oferirea unei asigurări rezonabile cu privire la faptul că rapoartele financiare consolidate ale Ministerului Finanțelor încheiate la 31 decembrie 2022 nu conțin, în ansamblul lor, denaturări semnificative cauzate de fraude sau erori, precum și emiterea unei opinii.
Opinia fără rezerve	În opinia noastră, rapoartele financiare oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Baza pentru opinie	Nu este aplicabilă
Alte observații de audit	Constatări și concluzii care nu au influențat opinia de audit: - recunoașterea, clasificarea incorectă și raportarea neveridică a unor active nefinanciare în sumă de 9,5 mil.lei de către Serviciul Vamal, Serviciul Fiscal de Stat, Inspekția Financiară și Agenția Achiziții Publice, au denaturat nesemnificativ cu suma menționată soldurile unor grupuri de conturi din raportul financiar consolidat; - clasificarea și atribuirea incorectă a unor cheltuieli de 0,7 mil.lei de către Serviciul Vamal, au afectat inteligibilitatea informațiilor respective din rapoartele financiare consolidate; - nivelul redus de executare a unor proiecte investiționale în cadrul Ministerului Finanțelor și unor instituții din subordine, nefiind valorificate resurse financiare în sumă totală de 89,8 mil. lei; - lucrările de reparație capitală a clădirii Serviciului Fiscal de Stat, transmisă în gestiune prin Hotărârea Guvernului nr.462 din 01.07.2020, nu au fost demarate, nefiind utilizată circa ½ din suprafața totală a clădirii de 9 829 m². Deși, până la 31 decembrie 2022, la obiectivul menționat s-au efectuat servicii de proiectare în sumă de 1,7 mil.lei, nu au fost valorificate resursele financiare aprobate în anul 2022 în sumă de 50,2 mil.lei pentru reparația capitală a clădirii. De asemenea, Agenția Servicii Publice a constatat problematici cu referire la unele suprafețe interioare ale clădirii care nu corespund cu cele înregistrate în Registrul bunurilor imobile; - procesul de reorganizare instituțională a Serviciului Vamal nu a fost finalizat, nefiind aprobate structura, statul de personal și schemele de încadrare pentru subdiviziunile teritoriale, proiectele de regulamente și fișele de post conform noii structuri; - Nivelul redus de asigurare cu concepte și regulamente ale sistemelor informaționale în cadrul Ministerului Finanțelor și Serviciului Fiscal de Stat, care urmau a fi elaborate în temeiul Legii cu privire la informatizare și la resursele informaționale de stat nr.467 din 21.11.2003. De asemenea, în cadrul Serviciului Fiscal de Stat s-au constatat abordări neunivoce cu referire la contabilizarea sistemelor informaționale și a componentelor acestora, dezvoltarea unor

⁹⁵ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1215/hotararea-nr-21-din-26-mai-2023-cu-privire-la

	sisteme necontabilizate și reflectarea în evidența contabilă a cheltuielilor aferente; - reglementarea normativă insuficientă a procedeeleor cu referire la evidența unor bunuri confiscate care nu aparțin instituției generează în continuare neclarități privind modul de contabilizare a acestora, precum și inexactități între valoarea activelor confiscate de către Serviciul Vamal și cea transmisă Serviciului Fiscal de Stat spre comercializare; - dinamica ascendentă a creanțelor executorilor judecătorești, care la 31.12.2022 au însumat 5,6 mil.lei (inclusiv 3,9 mil.lei cu termen de achitare expirat), fiind în creștere cu 1,7 mil.lei față de 31.12.2021 și cu 2,4 mil.lei față de 31.12.2020, formate în urma avansării de către SFS a cheltuielilor către 110 executori judecătorești; - Ministerul Finanțelor, Serviciul Fiscal de Stat și Inspekția Financiară nu au asigurat transmiterea în temeiul Hotărârii Guvernului nr.161 din 07.03.2019 către Agenția Proprietății Publice a 14 terenuri cu suprafața de 4,2072 ha și valoarea de 12,5 mil.lei; - se atestă problematica ce vizează prezentarea reală și veridică în rapoartele financiare consolidate a valorii unor clădiri din gestiunea Serviciului Fiscal de Stat și a Serviciului Vamal, care nu au fost supuse reevaluării, în scopul determinării valorii juste a acestora, ținându-se cont de utilitatea bunului, starea acestuia și de prețul de piață. Ca rezultat, valoarea de bilanț a unor bunuri imobile prezintă diferențe de 22,8 mil.lei în raport cu valoarea cadastrală.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Cauzele deficiențelor constatate sunt: interpretarea eronată și neunivocă a prevederilor normelor metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar, actualizarea costurilor estimative ale proiectelor, neefectuarea achizițiilor privind evaluarea capacității sistemului informațional al Serviciului Fiscal de Stat, a sondajului în rândul contribuabililor și a serviciilor de audit, creșterea semnificativă a prețurilor pentru echipamentele și serviciile TI, lipsa suportului din partea unor specialiști în domeniul TI în cadrul Ministerului Finanțelor, înțelegerea neunivocă a reglementărilor privind modul de transmitere a bunurilor proprietate publică, lipsa verificării continue a valorii de bilanț a bunurilor gestionate în raport cu valoarea lor cadastrală, monitorizarea insuficientă a creanțelor executorilor judecătorești.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Prin Hotărârea Curții de Conturi nr.26 din 30 mai 2022 „Cu privire la Raportul auditului asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Finanțelor încheiate la 31 decembrie 2021”, Ministerului și instituțiilor din subordine le-au fost înaintate 9 recomandări, din care 6 au fost implementate, iar 3 - parțial implementate, nivelul de implementare fiind de 77,8 %. Pentru implementarea recomandărilor, în anul 2021 Ministerul Finanțelor s-a adresat Camerei de Comerț și Industrie pentru evaluarea sistemelor informaționale fără valoare identificate în cadrul auditului precedent. Totodată, Serviciul Fiscal de Stat a elaborat un proiect de Hotărâre de modificare a Hotărârii Guvernului nr.972/2001, care după coordonarea acestuia cu Ministerul Finanțelor și Serviciul Vamal a fost înregistrat la Cancelaria de Stat.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	Pe parcursul misiunii de audit responsabili din cadrul Ministerului Finanțelor și instituțiilor din subordine au asigurat corectarea înregistrărilor contabile aferente activelor nefinanciare în sumă de 9,5 mil.lei și a cheltuielilor de 0,7 mil.lei, darea în exploatare a sistemelor informaționale în valoare de 0,9 mil.lei,

	recalcularea amortizării de 0,2 mil.lei, precum și contabilizarea activelor nemateriale de 0,05 mil.lei.
Măsurile dispuse pentru remediere	În urma misiunii de audit, Ministerului Finanțelor și instituțiilor din subordine le-au fost dispuse măsuri pentru remedierea deficiențelor constatate: - transmiterea regulamentară către Agenția Proprietății Publice a terenurilor din gestiune; - elaborarea conceptelor și regulamentelor sistemelor informaționale, înregistrarea conformă și raportarea veridică a acestora; - înaintarea către Guvern a propunerilor de modificare a cadrului normativ aferent evidenței, evaluării și raportării bunurilor confiscate; - reevaluarea clădirilor din gestiune, în scopul determinării și raportării valorii juste a acestora; - recuperarea creanțelor executorilor judecătorești, inclusiv cu termenul de achitare expirat; - realizarea investițiilor și valorificarea resurselor financiare, inclusiv din surse externe, aferente proiectelor implementate; - aprobarea structurii, statelor de personal și schemelor de încadrare ale Serviciului Vamal; - identificarea soluțiilor privind înregistrarea regulamentară de către Serviciul Fiscal de Stat a clădirii din gestiune.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Ministerul Finanțelor și instituțiile din subordine au fost de acord cu constatările de audit și vor întreprinde măsuri pentru remedierea deficiențelor constatate.
Recomandări Legislativului	Nu sunt.

Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Justiției încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.22 din 29 mai 2023)⁹⁶	
Informații generale	Ministerul Justiției este organul central de specialitate al administrației publice responsabil de: i) reforma sistemului justiției și de drept, ii) creația legislativă și perfecționarea legislației, iii) informația juridică, evidența și sistematizarea legislației, iv) relații internaționale pe segmentul justiției și drepturilor omului, v) reprezentarea Guvernului la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, vi) reprezentarea Guvernului în Parlament și la Curtea Constituțională, vii) reprezentarea intereselor statului în instanțele judecătorești, viii) profesii și servicii juridice, ix) politici punitive ale statului, x) administrarea, în limitele stabilite de lege, a instanțelor judecătorești, xi) înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, xii) organizații necomerciale, xiii) actele de stare civilă, xiv) expertiză judiciară, xv) anticorupție și integritate, și xvi) arhivă și ținerea lucrărilor de secretariat.
Scop	Oferirea unei asigurări rezonabile cu privire la faptul că rapoartele financiare consolidate ale Ministerului Justiției încheiate la 31 decembrie 2022 nu conțin, în ansamblul lor, denaturări semnificative, cauzate de fraude sau erori, precum și emiterea unei opinii.
Opinie cu rezerve	În opinia noastră, cu excepția posibilelor efecte ale aspectelor descrise în secțiunea Baza pentru opinia cu rezerve din Raportul de audit, rapoartele financiare, sub toate aspectele semnificative, oferă o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Baza pentru opinie cu rezerve	Erorile semnificative care au determinat modificarea opiniei de audit sunt: - cele circa 74,6 mii de dosare ale Fondului arhivistic de stat, proprietate a Republicii Moldova, păstrate în depozitele Agenției Naționale a Arhivelor și catalogate de către aceasta ca „Monumente documentare” cu valoare istorică, științifică și culturală deosebită, la moment, nu sunt evaluate, contabilizate și raportate în rapoartele financiare individuale și cele consolidate, întocmite la sfârșitul anului de gestiune 2022; - Administrația Națională a Penitenciarelor și unele instituții subordonate nu au înregistrat în evidența contabilă și nu au raportat la sfârșitul perioadei de gestiune 71 de imobile și construcții speciale cu suprafața totală de cca 9 668,4 m², iar Ministerul Justiției și Inspectoratul Național de Probațiune au înregistrat în evidența contabilă 18 clădiri și construcții speciale, cu suprafața totală de cel puțin 1 216,4 m², doar în expresie cantitativă, ceea ce a generat subevaluarea imobilelor raportate cu circa 13 907,6 mii lei; - calcularea neconformă a uzurii de către Ministerul Justiției și unele entități subordonate a condiționat supraevaluarea uzurii mijloacelor fixe și, concomitent, subevaluarea valorii de bilanț a mijloacelor fixe cu cca 8 097,0 mii lei; - Aparatul central al Ministerului Justiției nu a efectuat inventarierea generală a elementelor de activ și datorii, ca activitate premergătoare întocmirii rapoartelor financiare la situația din 31.12.2022, ținând cont de prevederile cadrului normativ în vigoare.
Cauzele și impactul	Ansamblul activităților financiar-contabile nu au fost realizate în totalitate în conformitate cu cadrul normativ în vigoare și cu reglementările interne relevante,

⁹⁶ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1219/hotararea-nr22-din-26-mai-2023-cu-privire-la-raportul

deficiențelor constatate	cea ce a condiționat denaturarea semnificativă a unor elemente/poziții din rapoartele financiare consolidate emise la 31.12.2022.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Prin Hotărârea anterioară a Curții de Conturi nr.18 din 25 mai 2022, Ministerului Justiției și instituțiilor din subordine auditate le-au fost înaintate 17 recomandări, 4 dintre care au stat la baza opiniei cu rezerve. Din totalul recomandărilor înaintate, 6 recomandări au fost implementate, 6 recomandări - parțial implementate, iar 5 recomandări - neimplementate. Neimplementarea integrală a recomandărilor de către Ministerul Justiției și instituțiile din subordine a generat menținerea în continuare a unor aspecte semnificative, care au determinat emiterea opiniei cu rezervă și pentru anul de gestiune 2022. De menționat că, urmare a implementării, au fost: i) evaluate toate terenurile din evidența contabilă a Administrației Naționale a Penitenciarelor, aspect care ulterior a determinat majorarea valorii acestor active cu 89 972,5 mii lei; ii) capitalizate, de către Administrația Națională a Penitenciarelor, la costul mijloacelor fixe, investiții capitale în sumă totală de 38 326,5 mii lei; iii) clasificate și contabilizate în conturile corespunzătoare, de către Administrația Națională a Penitenciarelor, active nefinanciare în valoare de 4 100,0 mii lei și cheltuieli în sumă de 800,0 mii lei, precum și iv) evaluate, de către Ministerul Justiției, 32 de imobile, a căror valoare de bilanț s-a majorat cu 75 346,8 mii lei.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	Pe parcursul desfășurării misiunii de audit: i) Ministerul Justiției a transmis Agenției Proprietății Publice 33 de terenuri publice în valoare totală de 66 367,1 mii lei; ii) Ministerul Justiției a efectuat recalcularea uzurii calculate în plus în sumă totală de 2 108,4 mii lei; iii) Detașamentul cu Destinație Specială „Pantera” al Administrației Naționale a Penitenciarelor a efectuat corectările privind uzura calculată în plus pentru armament și alte mijloace fixe în sumă totală de 592,2 mii lei; iv) Penitenciarul nr.3, Penitenciarul nr.13 și Penitenciarul nr.15 au corectat uzura calculată mai mult decât valoarea activului, respectiv, în sumă totală de 4,2 mii lei, 43,7 mii lei și 81,4 mii lei; v) Penitenciarul nr.5 a corectat uzura calculată neregulamentar pentru armament în sumă totală de 84,1 mii lei, și vi) Aparatul administrativ al Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat a efectuat corectarea divergenței în sumă de 1,4 mii lei, admisă în registrele de evidență contabilă și în rapoartele financiare, prin capitalizarea costurilor de reparație a unui mijloc fix la valoarea contabilă a acestuia.
Măsurile dispuse pentru remediere	În scopul înlăturării cauzelor ce au stat la baza denaturărilor și neconformităților expuse în Raportul de audit, Ministerului Justiției și instituțiilor sale subordonate le-au fost înaintate recomandări pentru a preveni denaturările semnificative în perioadele viitoare.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Conducerea Aparatului central al Ministerului Justiției, precum și conducerea entităților subordonate auditate au acceptat constatările și recomandările de audit, considerând că ultimele sunt fiabile și implementabile.
Recomandări Legislativului	Nu sunt.

Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Economiei încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.24 din 30 mai 2023)⁹⁷	
Informații generale	Autoritatea publică centrală Ministerul Economiei (ME) s-a creat în baza Hotărârii Guvernului nr.117 din 12.08.2021 „Cu privire la restructurarea administrației publice centrale de specialitate” și HG nr.143 din 25.08.2021 „Cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Economiei”. Ministerul Economiei este un organ central de specialitate al administrației publice, care asigură realizarea politicii guvernamentale în domeniile de activitate încredințate (politici economice; reglementarea mediului de afaceri și a întreprinderilor mici și mijlocii; investiții și dezvoltare industrială; politici de administrare a proprietății publice; tehnologia informației și economie digitală; infrastructura calității și supravegherea pieței; cooperare economică internațională și politici comerciale).
Scop	Oferirea unei asigurări rezonabile că rapoartele financiare consolidate ale Ministerului Economiei încheiate la 31 decembrie 2022, în ansamblu, nu sunt afectate de denaturări semnificative, cauzate de fraude și/sau erori, precum și emiterea unei opinii.
Opinie cu rezerve	În opinia noastră, cu excepția unor efecte ale aspectelor descrise în secțiunea <i>Baza pentru opinia cu rezerve</i> , rapoartele financiare oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Baza pentru opinia cu rezerve	Urmare dizolvării Unității de implementare a grantului acordat de Guvernul Japoniei, bunurile acesteia urmau a fi transferate la Ministerul Economiei conform Regulamentului privind modul de transmitere a bunurilor proprietate publică, însă actele de transmitere, perfectate de către Unitate, nu conțin informațiile privind creanțele compromise în conturile extrabilanțiere în sumă totală de 8067,8 mii lei.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Din cauza lacunelor admise în actele de transmitere a elementelor de activ și datorii ale Unității de implementare a grantului acordat de Guvernul Japoniei, precum și a controlului insuficient din partea ministerului asupra inventarierii conturilor extrabilanțiere, Ministerul Economiei, în Bilanțul contabil consolidat încheiat la 31 decembrie 2022, a raportat eronat informațiile privind creanțele compromise în conturile extrabilanțiere, acestea fiind subevaluate cu 8067,8 mii lei.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Prin Hotărârea Curții de Conturi nr. 23 din 27.05.2022 au fost înaintate Ministerului Economiei 2 recomandări, dintre care 1 a fost implementată, iar 1 - parțial implementată. Acest fapt a contribuit direct la consolidarea sistemului de control intern managerial și oferă o asigurare de atenuare sau excludere în timp util a erorilor identificate de către audit. Astfel, a fost restituită suma de 6,3 mil. lei (din suma totală de 10,0 mil.lei) la conturile trezoreriale ale Organizației pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, preconizate pentru implementarea Programului „Transformare digitală a întreprinderilor mici și mijlocii”, precum și majorată de către Ministerul Economiei valoarea mijloacelor fixe cu suma totală de 56,4 mii lei.
Măsurile luate de entități pe	Pe parcursul misiunii de audit, au fost întreprinse unele măsuri de remediere a deficiențelor constatate, și anume :

⁹⁷ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1217/hotararea-nr-24-din-30-mai-2023-cu-privire-la

<i>parcursul misiunii</i>	- de către Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorilor a fost majorată valoarea mijloacelor fixe cu suma totală de 45,93 mii lei, aferentă serviciilor de modernizare a paginii web și a sistemului video; - de către Ministerul Economiei a fost corectată grupa de conturi a mijloacelor fixe prin diminuare cu suma totală de 3.01 lei, aferentă serviciilor informaționale.
<i>Măsurile dispuse pentru remediere</i>	Pentru remedierea situațiilor constatate, entităților auditate le-au fost înaintate 2 recomandări: - asigurarea inventarierii, delimitării și contabilizării conforme a patrimoniului de stat, inclusiv la entitățile fondate, precum și a inventarierii și înregistrării contabile a creanțelor compromise în conturile extrabilanțiere ale Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării; - asigurarea suplinirii resurselor financiare la conturile trezoreriale ale Organizației pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (succesoare de drepturi a Organizației pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii), preconizate pentru implementarea Programului „Transformare digitală a întreprinderilor mici și mijlocii”.
<i>Punctul de vedere al conducerii entității auditate</i>	Ministerul Economiei și instituțiile din subordine au fost de acord cu constatările și recomandările de audit și vor întreprinde măsuri de remediere, în special pe aspectele la care au fost identificate problematici, cu îmbunătățirea CIM.
<i>Recomandări Legislativului</i>	Nu sunt.

Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.27 din 30 mai 2023)⁹⁸	
Informații generale	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR) este autoritatea publică centrală de specialitate care, inclusiv prin entitățile subordonate, în perioada auditată, asigura realizarea politicii guvernamentale în următoarele domenii de activitate: i)infrastructura de comunicații; ii)urbanism, construcții și locuințe; iii)transport; iv)infrastructura de transport; v)securitate și eficiență energetică; vi)dezvoltare regională și locală; vii) infrastructura de apă și sanitație.
Scop	Obținerea unei asigurări rezonabile că rapoartele financiare consolidate ale Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale încheiate la 31 decembrie 2022, în ansamblu, nu sunt afectate de denaturări semnificative, cauzate de fraude și/sau erori, precum și emiterea unei opinii.
Opinie cu rezerve	În opinia noastră, cu excepția unor efecte ale aspectelor descrise în secțiunea <i>Baza pentru opinia cu rezerve</i> , rapoartele financiare oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Baza pentru opinia cu rezerve	Informațiile din rapoartele financiare consolidate ale Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale au fost denaturate la nivel agregat, prin supraevaluarea activelor nefinanciare și subevaluarea cheltuielilor cu circa 48,0 mil. lei, fiind afectat și rezultatul financiar al anului de gestiune în aceeași mărime. Astfel, Instituția Publică Oficiul Național de Dezvoltare Regională și Locală nu a transmis integral către comunitățile beneficiare valoarea investițiilor efectuate cu scopul de a îmbunătăți condițiile de activitate în unitățile de învățământ, deși cadrul normativ⁹⁹ prevede că „în cazul când autoritatea publică centrală sau locală, din contul mijloacelor bugetare, efectuează lucrări de reparație capitală a mijloacelor fixe aflate la balanța altei autorități/instituții bugetare, volumele lucrărilor îndeplinite în decursul anului bugetar se transmit, până la finele anului de gestiune, autorității/instituției la balanța căreia se află mijloacele fixe respective”. O situație similară se atestă și în cazul lucrărilor de reparații capitale efectuate de către Agenția pentru Supraveghere Tehnică în clădirea administrativă care aparține altei entități publice. Astfel, din cauza lacunelor admise în procesul de transmitere a investițiilor efectuate, se constată supraevaluarea agregată a grupei de conturi „Clădiri” cu 20,8 mil. lei. Instituția Publică Unitatea de Implementare a Proiectului de Construcție a Locuințelor pentru Păturile Socialmente Vulnerabile II, din cauza neacceptării și nesemnării actelor de primire-predare de către Consiliul raional Ialoveni, nu a transmis valoarea investițiilor realizate în 31 de apartamente sociale din complexul locativ din or. Ialoveni, în condițiile în care acesta a fost finisat în anul 2018 și repartizat locatarilor. Se denotă că la 31.12.2022 apartamentele erau reflectate incorect în componența investițiilor în active în curs de execuție, ceea ce a determinat supraevaluarea grupei de conturi respective cu 19,9 mil. lei.

⁹⁸ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1218/hotararea-nr27-din-30-mai-2023-cu-privire-la-raportul

⁹⁹ ⁹⁹ Pct.3.3.47. din Ordinul ministrului finanțelor nr.216 din 28.12.2015 „Cu privire la aprobarea Planului de conturi contabile în sistemul bugetar și a Normelor metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar”.

Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Din cauza unor lacune din sistemul de control intern managerial, dar și a fluctuației personalului responsabil din cadrul entităților auditate, s-a admis denaturarea rapoartelor financiare consolidate.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	În vederea remedierii erorilor constatate în misiunile de audit precedente ¹⁰⁰ , Curtea de Conturi a înaintat ministerului 4 recomandări, 2 dintre acestea nefiind implementate. Recomandările neimplementate au influențat direct modificarea opiniei de audit pentru anul 2022.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	Pe parcursul desfășurării misiunii de audit: i) Instituția Publică Unitatea de Implementare a Proiectului de Construcție a Locuințelor pentru Păturile Socialmente Vulnerabile II a semnat Actul de primire-predare a investițiilor în valoare de 19,9 mil. lei, realizate în 31 de apartamente sociale din complexul locativ din or. Ialoveni; ii) Agenția pentru Supraveghere Tehnică a semnat actul de primire-predare a lucrărilor de reparații capitale în valoare de 3,5 mil. lei, efectuate în clădirea administrativă care aparține altei entități publice; iii) Agenția Națională Transport Auto a calculat amortizarea pentru sistemul informațional E-Autorizație și a efectuat corectările contabile corespunzătoare în sumă de 0,8 mil.lei.
Măsurile dispuse pentru remediere	Ca urmare a celor constatate în cadrul misiunii de audit, au fost înaintate și acceptate recomandări specifice de remediere a deficiențelor identificate.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	MIDR și entitățile subordonate au confirmat admiterea deficiențelor identificate de către audit și au dat asigurări că recomandările de audit vor fi implementate.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

¹⁰⁰ Hotărârea Curții de Conturi nr.21 din 27.05.2022 cu privire la Raportul auditului asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Economiei și Infrastructurii încheiate la 31 decembrie 2021; Hotărârea Curții de Conturi nr.22 din 27.05.2022 cu privire la Raportul auditului asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale încheiate la 31 decembrie 2021.

Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.28 din 15 iunie 2023)¹⁰¹

Informații generale	Prin Legea bugetului de stat pentru anul 2022, pentru realizarea obiectivelor și desfășurarea activităților preconizate, Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE) i s-au aprobat alocații în sumă de 480,5 mil.lei, care pe parcursul anului au fost precizate în sumă de 649,8 mil.lei. Executarea de casă, față de planul precizat, s-a realizat la nivel de 91 % (589,9 mil.lei), din care aparatul central a executat cheltuieli în sumă de 86,8 mil.lei, iar misiunile diplomatice și oficiile consulare – de 503,1 mil.lei. Patrimoniul gestionat aparține în totalitate statului și, în aspectul existenței și componenței materiale, la finele anului 2022 a constituit 392,7 mil.lei.
Scop	Oferirea unei asigurări rezonabile cu privire la faptul că rapoartele financiare consolidate ale Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene încheiate la 31 decembrie 2022 nu conțin, în ansamblul lor, denaturări semnificative, cauzate de fraude sau erori, precum și emiterea unei opinii.
Opinie cu rezerve	În opinia noastră, cu excepția efectelor unor aspecte descrise în secțiunea <i>Baza pentru opinia cu rezerve</i> , rapoartele financiare oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Baza pentru opinia cu rezerve	Ambasada Republicii Moldova în republica Franceză și MAEIE nu au aplicat prevederile Ordinului ministrului finanțelor nr.216 din 28.12.2015 și nu au asigurat înregistrarea separată în evidența contabilă a clădirii în valoare de 108,1 mil. lei (5,3 mil. euro) și a terenului aferent cu suprafața de 1,59 ari, al cărui cost constituie 46,3 mil. lei (2,2 mil. euro). Astfel, modul de recunoaștere a activelor a condiționat clasificarea incorectă ca un singur obiect de inventar și calificarea integrală a valorii ca uzurabilă, în timp ce unele active nu se depreciază în timp (terenul).
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Carențele constatate au fost condiționate de insuficiența reglementărilor, neînstituirea pe deplin a controlului intern managerial, monitorizarea limitată a activității financiare a entităților subordonate, insuficiența conlucrării autorității cu alte entități statale, neimplementarea integrală a recomandărilor Curții de Conturi, precum și nerespectarea cadrului de raportare financiară aplicabil, care, cumulativ, au determinat supraevaluarea activelor nefinanciare și subevaluarea activelor neproductive (terenuri).
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Prin Hotărârea Curții de Conturi nr.16 din 23 mai 2022, au fost înaintate MAEIE și instituțiilor din subordine 11 recomandări, dintre care 6 au fost implementate în totalitate. Cât privește recomandarea înaintată la patru entități, se atestă implementarea parțială a acestora, iar o recomandare rămâne neexecutată integral, fapt care a condiționat reiterarea lor, nivelul de executare a hotărârii constituind 75,0%. Principalele rezultate ale implementării recomandărilor înaintate în anul precedent se exprimă prin următoarele: - au fost operate două modificări ale cadrului normativ, și anume: MAEIE i s-a atribuit rolul de administrator de venituri pentru plățile parvenite din prestarea serviciilor consulare (cod ECO 115620 „Taxa consulară”), precum și a fost

¹⁰¹ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1220/hotararea-nr-28-din-15-iunie-2023-cu-privire-la

	reglementată posibilitatea achitării pentru serviciile de perfectare a actelor de identitate peste hotare prin intermediul platformei guvernamentale MPay; - a fost organizată și finalizată procedura de transmitere în administrarea APP a două terenuri pentru înregistrare în Registrul bunurilor imobile; - a fost fortificat CIM, prin crearea grupului de lucru pentru coordonare și menținerea sistemului de control intern managerial, precum și prin descrierea unor procese operaționale cu incidență asupra domeniului financiar-contabil.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	Ambasada Republicii Moldova în Republica Franceză a asigurat corectarea operațiunilor contabile aferente elementelor de activ ale bilanțului, înregistrând la data de 14.03.2023 terenul în valoare de 46,3 mil. lei, aferent clădirii procurate, la contul 371 „Terenuri”.
Măsurile dispuse pentru remediere	(i) completarea cadrului normativ-metodologic de evidență contabilă și raportare bugetară cu reglementări privind modul de contabilizare a operațiunilor economice aferente procurărilor în valută străină (restituirea TVA, contabilizarea diferențelor de curs valutar favorabile și nefavorabile); (ii) reglementarea responsabilităților MAEIE privind modul de încasare, utilizare și evidență a taxelor consulare provenite din serviciile prestate contra plată, reieșind din noile funcții atribuite MAEIE în calitate de administrator de venituri; (iii) consolidarea sistemului de control intern, inclusiv dezvoltarea cadrului reglementator intern la gestionarea riscurilor financiar-contabile aferente evidenței contabile și întocmirii rapoartelor financiare. La fel, s-a recomandat Guvernului să examineze și să dispună întreprinderea de către MAEIE, în comun cu ASP, a acțiunilor pentru soluționarea aspectelor legate de recuperarea cheltuielilor suportate de instituțiile Serviciului diplomatic privind prestarea în străinătate a serviciilor de înregistrare și evidență a populației, precum și să actualizeze prevederile acordului interinstituțional încheiat între entitățile menționate.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	MAEIE a confirmat admiterea deficiențelor identificate de către audit și a dat asigurări că recomandările înaintate vor fi implementate.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Apărării încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.30 din 26 iunie 2023)¹⁰²

Informații generale	Ministerul Apărării (MA) este organul central de specialitate al administrației publice care asigură realizarea politicii guvernamentale în domeniul politicii de apărare; planificării apărării naționale; analizei și informației militare; resurselor sistemului național de apărare; dezvoltării resurselor umane în domeniul militar; învățământului în domeniul milităriei; cooperării internaționale în domeniul militar și interoperabilității militare. În anul 2022, Ministerul a gestionat resurse în valoare de 1,5 mld. lei și cheltuieli în sumă de 1,2 mld. lei, precum și a administrat patrimoniu în valoare totală de 4,2 mld. lei.
Scop	Oferirea unei asigurări rezonabile cu privire la faptul că rapoartele financiare consolidate ale Ministerului Apărării încheiate la 31 decembrie 2022 nu conțin, în ansamblul lor, denaturări semnificative, cauzate de fraude sau erori, precum și emiterea unei opinii.
Opinie cu rezerve	În opinia noastră, cu excepția posibilelor efecte asupra aspectelor descrise în secțiunea <i>Baza pentru opinia cu rezerve</i> , rapoartele financiare oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Baza pentru opinia cu rezerve	Opinia de audit a fost modificată datorită efectului următoarelor deficiențe: – subevaluarea acțiunilor și altor forme de participare în capital în interiorul țării cu 21,3 mil.lei, ca urmare a nereflectării în evidența contabilă a terenurilor și clădirilor transmise în gestiunea economică a 2 întreprinderi de stat¹⁰³, al căror fondator este MA; – lipsa unei liste exhaustive a bunurilor transmise în capitalul social al întreprinderilor de stat, valoarea declarată de minister de 22,4 mil. lei neputând fi validată; – supraevaluarea grupei de conturi „Clădiri” cu 5,4 mil. lei, ca urmare a recunoașterii neregulamentare în evidența contabilă a 13 bunuri imobile cu suprafața de 13,48 mii m², care, potrivit înscrisurilor din Registrul bunurilor imobile, aparțin terților; – supraevaluarea soldului grupei de conturi „Active nemateriale” și subevaluarea soldului contului „Investiții capitale în active în curs de execuție” cu 2,7 mil. lei, ca urmare a contabilizării eronate a cheltuielilor/investițiilor pentru crearea unui sistem informațional; – necalcularea uzurii în sumă de 1,0 mil. lei.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Neînstituirea controlului intern managerial corespunzător, în special, în domeniile financiar-contabil și patrimoniu, precum și aplicarea greșită sau neaplicarea prevederilor cadrului regulator aferent domeniului au constituit un factor generator de iregularități și deficiențe, constatate în cadrul misiunii de audit.
Impactul implementării recomandărilor înaintate	Prin Hotărârea Curții de Conturi nr.32 din 30 iunie 2022 „Cu privire la Raportul auditului situațiilor financiare consolidate ale Ministerului Apărării încheiate la 31 decembrie 2021”, au fost înaintate 18 recomandări de audit. Urmare evaluării gradului de implementare a acestora, s-a constatat că 3 recomandări au fost implementate integral, 7 recomandări - implementate parțial, iar 8

¹⁰² https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1222/hotararea-nr30-din-26-iunie-2023-cu-privire-la-raportul

¹⁰³ ÎS „Combinatul de deservire socială” și ÎS „Centrul de pregătire a specialiștilor pentru Armata Națională”.

prin HCC anterioare	recomandări nu s-au implementat. Astfel, nivelul de implementare a recomandărilor constituie 36,1 %. - Au fost reclasificate monumentele culturale¹⁰⁴ în valoare de 58,8 mil. lei, cu contabilizarea lor în pozițiile distincte din bilanț, precum și s-a anulat uzura calculată în anii precedenți pentru acestea în valoare de 53,2 mil. lei. - Ministerul a exclus din evidența contabilă un lot de teren cu suprafața de 4,03 ha¹⁰⁵, în valoare de 5,2 mil. lei, care, conform înscrisurilor din Registrul cadastral, aparține terților. - Anexele nr.1 și nr.3 la HG nr.161/2019¹⁰⁶ au fost completate cu 3 loturi de teren (961,77 ha/4,3 mil. lei), gestionate de MA și entitățile din subordine. - A fost aprobat un nou regulament intern¹⁰⁷ aferent casării bunurilor materiale și mijloacelor bănești în Armata Națională, care este corelat cu Regulamentul privind casarea bunurilor uzate, raportate la mijloacele fixe, aprobat de Guvern¹⁰⁸. - Ministerul Finanțelor a completat Normele metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor nr.216/2015, cu prevederi exhaustive aferente evidenței încăperilor izolate, stabilind reguli clare de separare a valorii construcțiilor pentru încăperi izolate și de excludere a lor din evidența contabilă a autorităților/ instituțiilor publice, în cazul când acestea aparțin cu drept de proprietate terților.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	1. Ministerul a inițiat procesul de ajustare a înscrisurilor contabile eronate, prin divizarea valorilor contabile și a suprafețelor aferente încăperilor privatizate din cadrul blocurilor locative gestionate de MA, și a întocmit proiectele Proceselor- verbale de divizare a valorii contabile a acestor bunuri imobile. 2. Au fost încetate relațiile contractuale cu 2 agenți economici care arendau terenurile proprietate publică de la o întreprindere de stat pentru desfășurarea activităților agricole. 3. În vederea unificării structurii Centrelor militare teritoriale, în anul 2023, au fost elaborate Statele de personal identice pentru toate Centrele militare, care s-au aprobat de Cancelaria de Stat la 30.05.2023, ulterior urmând a fi actualizate și Fișele de post.
Măsurile dispușe pentru remediere	Ca urmare a celor constatate în cadrul misiunii de audit, conducerii i-au fost înaintate recomandări specifice de remediere a neconformităților și deficiențelor identificate.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Entitățile auditate nu au avut obiecții la constatările expuse în Raportul de audit.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

¹⁰⁴ Complexul memorial „Eternitate” și Complexul memorial „Capul de pod Șerpeni”.

¹⁰⁵ Cod cadastral 0100208.431.

¹⁰⁶ Hotărârea Guvernului nr.161/2019 cu privire la aprobarea listei terenurilor proprietate publică a statului din administrarea Agenției Proprietăți Publice.

¹⁰⁷ Ordinul ministrului apărării nr.230 din 30.03.2023 despre aprobarea Instrucțiunii de casare a bunurilor materiale și mijloacelor bănești în Armata Națională.

¹⁰⁸ Hotărârea Guvernului nr.500 din 12.05.1998 despre aprobarea Regulamentului privind casarea bunurilor uzate, raportate la mijloacele fixe.

Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.31 din 27 iunie 2023)¹⁰⁹

Informații generale	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA) este autoritatea publică centrală care în anul 2022 a avut în subordine 26 de instituții, inclusiv 12 instituții bugetare finanțate din bugetul de stat și 14 instituții publice la autogestiune. În anul 2022, Ministerul și instituțiile din subordine au gestionat resurse în valoare de 2 346,05 mil lei, cheltuieli și active nefinanciare în valoare de 2 454,74 mil. lei, nivelul de realizare a veniturilor fiind de 96%, a cheltuielilor și activelor nefinanciare – de 87 %. Totodată, conform datelor bilanțului contabil, în anul 2022, patrimoniul total consolidat administrat de către MAIA a constituit 870,1 mil.lei.
Scop	Oferirea unei asigurări rezonabile cu privire la faptul că rapoartele financiare consolidate ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare încheiate la 31 decembrie 2022 nu conțin, în ansamblul lor, denaturări semnificative, cauzate de fraude sau erori, precum și emiterea unei opinii.
Opinie cu rezerve	În opinia noastră, cu excepția posibilelor efecte asupra aspectelor descrise în secțiunea <i>Baza pentru opinia cu rezerve</i> , rapoartele financiare, sub toate aspectele semnificative, oferă o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil ¹¹⁰ .
Baza pentru opinia cu rezerve	Opinia de audit a fost modificată datorită efectului următoarelor deficiențe: • Subevaluarea soldului grupei de conturi 415 „Acțiuni și alte forme de participare în capital în interiorul țării” cu cel puțin 185,89 mil. lei¹¹¹, cauzată de neasigurarea aplicării prevederilor normative¹¹² privind identificarea, evaluarea/reevaluarea și înregistrarea în evidența contabilă a bunurilor domeniului public transmise în gestiune economică la 12 instituții publice la autogestiune ale căror fondatoare sunt potrivit Hotărârii Guvernului nr.695/2017¹¹³. • Ministerul nu s-a conformat prevederilor Legii nr.29/2018¹¹⁴ și Legii nr.246/2017¹¹⁵ în ceea ce privește capitalul social și componența bunurilor depuse în acesta¹¹⁶. Din lipsa listei exhaustive a bunurilor transmise în capitalul social al 6 întreprinderi de stat nu este posibilă validarea valorii de 87,07 mil.lei, declarată și raportată de minister. • Supraevaluarea soldului grupei de conturi 371 „Terenuri” cu 37,18 mil. lei¹¹⁷, ca urmare a menținerii în evidența contabilă a 50 de loturi de teren, cu

¹⁰⁹ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1223/hotararea-nr31-din-27-iunie-2023-cu-privire-la-raportul

¹¹⁰ Legea contabilității nr.113-XVI din 27.04.2007; Planul de conturi contabile în sistemul bugetar și Normele metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor nr.216 din 28.12.2015.

¹¹¹ Calculul: Valoarea contabilizată a clădirilor gestionate de 8 colegii și centre de excelență (157,08 mil. lei) + valoarea clădirilor a 4 instituții publice la autogestiune al căror fondator este MAIA (28,81 mil. lei)= 185,89 mil.lei.

¹¹² Art. 5 alin.(4), lit b) din Legea nr.29/2018 privind delimitarea proprietății publice privind regimul juridic al bunurilor domeniului public; art.11 alin.(2) din Legea nr.121-XVI din 04.05.2007 privind administrarea și deținutarea proprietății publice; art.307 din Codul civil al Republicii Moldova; pct. 3.3.8. din Ordinul ministrului finanțelor nr. 216 din 28.12.2015.

¹¹³ Hotărârea Guvernului nr. 695 din 30.08.2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare.

¹¹⁴ Legea nr.29/2018 privind delimitarea proprietății publice.

¹¹⁵ Legea nr.246/2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală (în continuare – Legea nr. 246/2017).

¹¹⁶ Art.4 din Legea nr.246/2017.

¹¹⁷ Serviciul special pentru influențe active asupra proceselor hidrologice (SSIAPH) – 10 loturi/0,39 mil. lei/9,93 ha; Comisia de Stat pentru Testarea Soiurilor de Plante (CSTSP) – 2 loturi/0,11 mil. lei/9,875 ha; IP Institutul Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologii Alimentare(IP IȘPHTA) – 31 loturi/31,31 mil. lei; 598,1389 ha; IP Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară (IP IȘPBZMV) – 7 loturi/5,37 mil. lei; 133,2117 ha.

	suprafața totală de 751,65 ha, care, potrivit înscrisurilor din Registrul bunurilor imobile, aparțin persoanelor terțe¹¹⁸. • Subevaluarea soldului grupei de conturi 319 „Investiții capitale în active în curs de execuție” cu 64,43 mil. lei¹¹⁹, ca urmare a neaplicării prevederilor Ordinului ministrului finanțelor nr. 216/2015¹²⁰ și a neasigurării acumulării și capitalizării în soldul grupei de conturi menționate a cheltuielilor suportate pentru efectuarea cercetărilor științifice de către instituțiile de cercetări din subordine, inclusiv a cheltuielilor efectuate în anii precedenți, acestea fiind contabilizate ca cheltuieli, care, ulterior, la finele fiecărui an bugetar, au fost trecute la rezultatele anilor respectivi.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Neînstituirea controlului intern managerial corespunzător, în special, în domeniile financiar-contabil și patrimoniu, precum și aplicarea greșită sau neaplicarea prevederilor cadrului regulator aferent domeniului au constituit un factor generator de iregularități și deficiențe, constatate în cadrul misiunii de audit.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Prin Hotărârea Curții de Conturi nr.32 din 30 iunie 2022 „Cu privire la Raportul auditului asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Apărării încheiate la 31 decembrie 2021”, au fost înaintate 26 de recomandări de audit. Urmare evaluării gradului de implementare a acestora, s-a constatat că 7 recomandări au fost implementate integral, 9 recomandări - implementate parțial, iar 10 recomandări nu s-au implementat. Astfel, nivelul de implementare a recomandărilor constituie 48 %. Majoritatea recomandărilor neimplementate țin de proprietate, fiind reiterate în cadrul prezentei misiuni de audit. Totodată, - au fost contabilizate 31 de loturi de teren cu suprafața de 698,2 ha, în valoare de 112,8 mil. lei; - au fost excluse din evidența contabilă 7 loturi de teren, cu suprafața de 417,95 ha, în valoare de 8,92 mil. lei; - au fost înregistrate la conturile extrabilanțiere 9 loturi de teren, cu suprafața de 1668,73 ha, în valoare de 57,13 mil. lei; - a fost exclusă din evidența contabilă valoarea capitalului social al 2 întreprinderi de stat aflate pe teritoriul Ucrainei, al căror fondator a devenit APP (25,7 mil. lei), și al unei întreprinderi de stat lichidate (20,5 mil. lei); - a fost exclusă din evidența contabilă valoarea volumelor de lucrări de reparație capitală efectuate pentru bunurile imobile care aparțin terților, în sumă de 0,92 mil. lei; - HG nr.161/2015 a fost completată cu 9 loturi de teren, cu suprafața totală de 500 ha, care au fost delimitate. Loturile respective au fost incluse în actele de primire-predare semnate de către MAIA și IP IȘPHTA, care au fost transmise către APP la 10.11.2022. - APP a operat modificări în statutul unei întreprinderi de stat¹²¹ (0,014 mil. lei), valoarea capitalului social al căreia, până în anul 2022, a fost contabilizat la MAIA, înregistrându-și drepturile de fondator la ASP.

¹¹⁸ SSIAPH – 7 loturi de teren (APL), 3 loturi (pers. fizice), CSTSP – 1 lot (APP) și 1 lot (pers. fizice); IP IȘPHTA – 29 loturi (APP) și 2 loturi (pers. fizice/pers. juridice); IP IȘPBZMV – 7 loturi (APP).

¹¹⁹ S-au finanțat: în anul 2022 - 23,7 mil. lei; în anul 2021 – 19,6 mil.lei, și în anul 2020 – 18,2 mil.lei.

¹²⁰ Pct. 1.4.5.1. și pct. 3.3.37. din Planul de conturi contabile în sistemul bugetar și Normele metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor nr. 216 din 28.12.2015.

¹²¹ ÎS Publicația periodică Revista „Agricultura Moldovei”.

Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	MAIA, prin Ordinul nr. 50 din 15.06.2023, a dispus excluderea din evidența contabilă a valorii capitalului social al ÎS Publicația periodică Revista „Agricultura Moldovei” în mărime de 0,014 mil. lei.
Măsurile dispuse pentru remediere	Ca urmare a celor constatate în cadrul misiunii de audit, conducerii i-au fost înaintate recomandări specifice de remediere a neconformităților și deficiențelor identificate.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Entitățile auditate nu au avut obiecții la constatările expuse în Raportul de audit.
Recomandări Legislativul ui	Nu sunt

Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Mediului încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.33 din 28 iunie 2023)¹²²

Informații generale	Ministerul Mediului (MM) este organul central de specialitate al administrației publice care asigură elaborarea politicilor în domeniile de protecție a mediului, schimbărilor climatice, precum și de gestionare durabilă a resurselor naturale. Ministerul are în subordine 8 instituții. În anul 2022, Ministerul și instituțiile din subordine au gestionat resurse în valoare de 579,1 mil. lei, cheltuieli și active nefinanciare în valoare de 509,2 mil.lei, nivelul de realizare a veniturilor fiind de 89,7%, a cheltuielilor și activelor nefinanciare – 88,4%. Totodată, conform datelor bilanțului contabil, în anul 2022, patrimoniul total consolidat administrat de către MM a constituit 1718,9 mil. lei.
Scop	Oferirea unei asigurări rezonabile cu privire la faptul că rapoartele financiare consolidate ale Ministerului Mediului încheiate la 31 decembrie 2022, nu conțin, în ansamblul lor, denaturări semnificative, cauzate de fraude sau erori, precum și emiterea unei opinii.
Opinie cu rezerve	În opinia noastră, cu excepția posibilelor efecte asupra aspectelor descrise în secțiunea <i>Baza pentru opinia cu rezerve</i> , rapoartele financiare oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Baza pentru opinia cu rezerve	Opinia de audit a fost modificată datorită efectului următoarelor deficiențe: - Ministerul nu a evaluat și nu a contabilizat în modul stabilit terenurile fondului forestier și fondului apelor, transmise în gestiune economică întreprinderilor de stat ai căror fondatori sunt instituțiile subordonate¹²³, soldul grupei de contului 415 „Acțiuni și alte forme de participare în capital în interiorul țării” fiind subevaluat minimum¹²⁴ cu 3 719,5 mil.lei¹²⁵ și maximum cu 24 724,7 mil.lei¹²⁶. - Totodată, Ministerul nu s-a conformat prevederilor Legii nr.29 din 05.04.2018¹²⁷ și ale Legii nr.246 din 22.11.2017¹²⁸ în ceea ce privește contabilizarea valorii a 1 089 de clădiri cu suprafața totală de 182,3 mii m², transmise în gestiune economică către întreprinderile silvice, dintre care 171 de clădiri, în valoare de 67,3 mil.lei, atribuite domeniului public sunt incluse neregulamentar în componența capitalului social al 20 de întreprinderi de stat silvice. Aceasta a dus la supraevaluarea soldului contului 415100 „Procurarea pachetelor de acțiuni” și la subevaluarea soldului contului 415310 „Investiții în părți legate și nelegate”, soldul grupei de conturi 415 „Acțiuni și alte forme de participare în capital în interiorul țării” nefiind afectat.

¹²² https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1224/hotararea-nr33-din-28-iunie-2023-cu-privire-la-raportul

¹²³ Agenția Apele Moldovei – fondul apelor (2 Î.S.) și Agenția Moldsilva – 24 fondul silvic (24 Î.S.).

¹²⁴ Sunt incluse doar terenurile cu drepturi patrimoniale înregistrate.

¹²⁵ Calcul: Agenția „Moldsilva”: suprafața (50,3 mii ha) x prețul normativ al terenurilor (1.130,31 lei) x bonitatea medie (65) = 3 695,5 mil. lei – suprafața terenurilor gestionate de Agenția „Moldsilva” asupra cărora sunt înregistrate drepturile patrimoniale; Agenția „Apele Moldovei”: suprafața terenului (326,8 ha) x bonitatea medie (65,0) x prețul normativ al pământului (1 130,31 lei) = 24,0 mil.lei. Calculul total: 3 695,5 mil. lei + 24,0 mil.lei = 3 719,5 mil.lei.

¹²⁶ Calcul: Agenția „Moldsilva”: suprafața (336,2 mii ha) x prețul normativ al terenurilor (1 130,31 lei) x bonitatea medie (65) = 24 700,7 mil. lei – suprafața tuturor terenurilor gestionate de Agenția „Moldsilva”, cu excepția suprafețelor terenurilor date în arendă (cu drepturi patrimoniale înregistrate în RBI - 112 loturi/569,1 ha, fără drepturi patrimoniale – 135 loturi /1068,1 ha); Agenția „Apele Moldovei”: suprafața terenului (326,8 ha) x bonitatea medie (65,0) x prețul normativ al pământului (1 130,31 lei) = 24,0 mil.lei. Calculul total: 24700,7 mil. lei + 24,0 mil.lei = 24724,7 mil.lei.

¹²⁷ Legea nr.29 din 05.04.2018 privind delimitarea proprietății publice.

¹²⁸ Legea nr. 246 din 22.11.2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală.

	• Ministerul nu a evaluat și, respectiv, nu a înregistrat în evidența sa contabilă 256 de loturi de teren¹²⁹ cu suprafața totală de 1 643,4 ha. Din totalul loturilor de teren neevaluate și necontabilizate, 1 637,8 ha¹³⁰ sunt date în arendă, dintre care în Registrul bunurilor imobile (RBI) sunt înregistrate 112 loturi de teren cu suprafața de 569,7 ha, iar 135 de loturi de teren cu suprafața de 1 068,1 ha au fost date în arendă fără delimitarea lor și înregistrarea drepturilor patrimoniale asupra acestora. Ca rezultat, soldul grupei de conturi 371 „Terenuri” a fost subevaluat minimum cu 43,3 mil.lei¹³¹ și maximum cu 120,3 mil.lei¹³². • Ministerul a recunoscut în evidența contabilă valoarea a 2 clădiri care, conform înscrisurilor din RBI, aparțin terților¹³³. Ca rezultat al acestor erori, valoarea raportată a soldului grupei de conturi 311 „Clădiri” a fost supraevaluată cu 12,9 mil.lei. • Ministerul nu a ținut cont de prevederile Ordinului ministrului finanțelor nr.216/2015 și a contabilizat eronat la soldurile grupelor de conturi 312 „Construcții speciale” și 314 „Mașini și utilaje” volumele de investiții realizate la obiectivele care aparțin terților. Ca rezultat, soldul grupei de conturi 319 „Investiții capitale în active în curs de execuție” a fost subevaluat cu 177,0 mil.lei, iar soldurile grupelor de conturi 312 „Construcții speciale” și 314 „Mașini și utilaje” - supraevaluate cu 146,0 mil.lei și, respectiv, cu 31,0 mil.lei. De menționat că, din totalul investițiilor efectuate, 88,5 mil.lei reprezintă lucrările de investiții capitale finalizate, iar alte 52,3 mil.lei reprezintă volumul investițiilor în curs de execuție sau la care nu au fost întocmite actele de recepție finală, din care investiții la obiective de 36,2 mil.lei, deși nu au fost date în exploatare, sunt utilizate de gestionar¹³⁴ pe parcursul mai multor ani. Întregul volum de investiții (177,0 mil.lei) nu a fost transmis regulamentar¹³⁵ către terți – gestionari ai bunurilor respective, pentru a fi efectuată capitalizarea valorii acestora. • Totodată, Ministerul a admis clasificarea eronată a alocațiilor destinate implementării în cadrul Programului Național de Împădurire și Reîmpădurire, ECO 251 „Subvenții acordate întreprinderilor de stat și municipale” fiind supraevaluat cu 57,1 mil.lei, iar ECO 282 „Alte cheltuieli capitale” - subevaluat cu aceeași sumă. De asemenea, au fost clasificate eronat bunuri în valoare de 1,2 mil. lei¹³⁶, soldul contului 33 „Stocuri de materiale circulante” fiind supraevaluat, iar soldul contului 31 „Mijloace fixe” - subevaluat cu aceeași sumă.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Neînstituirea controlului intern managerial corespunzător, în special, în domeniile financiar-contabil și patrimoniu, precum și aplicarea greșită sau neaplicarea prevederilor cadrului regulator aferent domeniului au constituit un factor generator de iregularități și deficiențe constatate în cadrul misiunii de audit.

¹²⁹ Agenția „Moldsilva” – 247 loturi de teren, IPM – 9 loturi de teren.

¹³⁰ Agenția „Moldsilva”.

¹³¹ Calculul: Agenția „Moldsilva” (569,7 ha – terenuri cu drepturi patrimoniale x bonitatea medie (65) x (1 130,31 lei - prețul normativ) = 41,9 mil.lei + IPM - 1,4 mil.lei – valoarea terenurilor contabilizate în anul 2023) = 43,3 mil.lei.

¹³² Calcul: Agenția „Moldsilva” (569,7 ha + 1068,1 ha – terenuri date în arendă x bonitatea medie (65) x (1 130,31 lei - prețul normativ) = 120,3 mil.lei + IPM - 1,4 mil.lei – valoarea terenurilor contabilizate în anul 2023) = 121,7 mil.lei.

¹³³ AMS și SHS – o clădire (nr. cadastral 9601211092.01) se află în proprietatea APL și un apartament (nr. cadastral 0100207.161.01.013) – în proprietatea unei persoane fizice.

¹³⁴ ÎS „Acva-Nord”.

¹³⁵ Pct. 3.3.47 din Ordinul ministrului finanțelor nr.216/2015.

¹³⁶ IPM – 723,7 mii lei; AAM – 370,6 mii lei; SHS – 4,0 mii lei, AAM – 100,0 mii lei.

Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	În anul precedent, pentru remedierea deficiențelor constatate, au fost înaintate 22 de recomandări, dintre care 5 recomandări - implementate integral, 4 - realizate parțial, iar 13 - neimplementate, nivelul de implementare a recomandărilor fiind de 32%. Marea parte a recomandărilor neimplementate ține de gestionarea proprietăților, având impact semnificativ și asupra opiniei de audit. Ca urmare a recomandărilor înaintate în anul precedent: 1. IPM, în noiembrie și decembrie 2022, a evaluat 9 loturi de teren cu suprafața totală de 5,6 ha, care sunt contabilizate în anul 2023 la 1,4 mil.lei. 2. În pct. 2 din HG nr.91/2019 au fost operate modificări privind aplicarea prevederilor HG nr.901/2015 la transmiterea terenurilor de la APC către APP, cu obligațiunea de a întocmi actele de primire-predare a bunurilor proprietate publică. Recomandările neimplementate sau implementate parțial sunt reiterate în cadrul misiunii de audit respective.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	În cadrul misiunii de audit: - Serviciul Hidrometeorologic de Stat a reclasificat bunurile clasificate eronat din contul „Piese de schimb” la contul „Mașini și utilaje”. - Cu referire la investițiile efectuate în obiectivele care aparțin terților, Ministerul, în comun cu APP și AAM, au stabilit că APP va transmite construcțiile hidrotehnice către AAM, iar apoi AAM va capitaliza investițiile. La zi, transmiterea nu a avut loc, dar sunt desemnați reprezentanții ambelor structuri în comisia de primire-predare. - Inspectoratul pentru Protecția Mediului și Serviciul Hidrometeorologic de Stat au inițiat procedura de transmitere a terenurilor către APP. Totodată, la data raportării rezultatelor misiunii de audit, reprezentanții ministerului au comunicat că, în ceea ce privește terenurile din fondul apelor, ministerul este la etapa de elaborare a modificărilor asupra Legii apelor nr.272/2011 și a propunerilor de modificări ale Legii pentru administrarea și deetizarea proprietăților publice nr.121/2007. - Agenția „Apele Moldovei”, prin Ordinul nr. 13 din 19.06.2023, și-a delegat auditorul intern pentru efectuarea, în perioada 26.06.2023-07.07.2023, a misiunii de audit cu obiectivul - corectitudinea utilizării masei lemnoase și a procesului lucrărilor efectuate de către SA „Orizontul Lux” și SA „Aqua Prut”.
Măsurile dispuse pentru remediere	Ca urmare a celor constatate în cadrul misiunii de audit, conducerii i-au fost înaintate recomandări specifice de remediere a neconformităților și deficiențelor identificate.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Entitățile auditate nu au avut obiecții la constatările expuse în Raportul de audit.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Afacerilor Interne încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.34 din 29 iunie 2023)¹³⁷

Informații generale	Prin Legea bugetului de stat pentru anul 2022, pentru realizarea obiectivelor și desfășurarea activităților preconizate, Ministerului Afacerilor Externe (MAI) i-au fost aprobate alocații în cuantum de 3758,9 mil. lei, care pe parcursul anului au fost precizate în sumă de 4728,2 mil. lei, sau cu 969,4 mil. lei (26%) mai mult. Executarea de casă, față de planul precizat, a fost realizată la nivel de 96,8% (4577,7 mil. lei). Patrimoniul gestionat aparține în totalitate statului și, în aspectul existenței și componenței materiale, a constituit la finele anului 2022 suma de 5431,0 mil. lei. Pentru întocmirea rapoartelor financiare consolidate, instituțiile din subordine întocmesc și prezintă MAI 79 de rapoarte financiare distincte.
Scop	Obținerea unei asigurări rezonabile că rapoartele financiare consolidate ale Ministerului Afacerilor Interne încheiate la 31 decembrie 2022, în ansamblu, nu sunt afectate de denaturări semnificative, cauzate de fraude și/sau erori, cu exprimarea unei opinii asupra faptului că rapoartele financiare oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Opinie cu rezerve	În opinia noastră, cu excepția efectelor unor aspecte descrise în secțiunea <i>Baza pentru opinia cu rezerve</i> , rapoartele financiare oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Baza pentru opinia cu rezerve	Erorile semnificative care au determinat modificarea opiniei de audit sunt: • subevaluarea activelor nefinanciare la grupele de conturi 311 „Clădiri” și 371 „Terenuri” cu suma de 204,9 mil. lei¹³⁸, cauza fiind neevaluarea și nerecunoașterea¹³⁹ unor bunuri imobile și terenuri; • clasificarea neregulamentară a mijloacelor fixe, și anume, a rețelelor de radiocomunicații¹⁴⁰, a condiționat subevaluarea soldului grupei de conturi 313 „Instalații de transmisie” din raportul financiar consolidat cu suma de 251,8 mil. lei și supraevaluarea soldurilor grupelor de conturi 314 „Mașini și utilaje” - cu 231,9 mil. lei; 312 „Construcții speciale” - cu 17,7 mil. lei; 316 „Unelte și scule, inventar de producere și gospodăresc” - cu 1,1 mil. lei, și 33 „Stocuri de materiale circulante” - cu 1,1 mil. lei; • grupa de conturi 319 „Investiții capitale în active în curs de execuție” este subevaluată cu suma de 44,6 mil. lei¹⁴¹, din cauza că Serviciul Tehnologii Informaționale al MAI nu a planificat regulamentar la grupa de conturi 319 „Investiții capitale în active în curs de execuție” și în Legile bugetului de stat pe anii 2021 și 2022 mijloacele financiare cheltuite pentru extinderea și modernizarea Sistemului automatizat de supraveghere a circulației rutiere „Controlul traficului”;

¹³⁷ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1230/hotararea-nr-34-din-29-iunie-2023-cu-privire-la

¹³⁸ Aparatul Central (AC) al MAI a evaluat 36 de clădiri de 5,8 mii m² (96,1 mil. lei) și 5 terenuri de 2,7 ha (108,8 mil. lei).

¹³⁹ Art.5 alin. (4) lit. b) din Legea cu privire la activitatea de evaluare nr.989-XV din 18.04.2002; art.17 alin.(1) și alin.(4) din Legea contabilității nr.113-XVI din 27.04.2007; pct.1.4.5.2., subpct. 3 din Ordinul ministrului finanțelor nr.216 din 28.12.2015.

¹⁴⁰ Serviciul Tehnologii Informaționale –156,3 mil. lei (STI); Inspectoratul General al Poliției de Frontieră – 95,4 mil. lei (IGPF).

¹⁴¹ Investiții capitale neincluse în Legile bugetului de stat pe anul 2021 - în sumă de 22,0 mil. lei, și, respectiv, pe anul 2022- de 22,6 mil. lei, lucrările fiind executate în lipsa proiectului și a devizului de cheltuieli.

- la testarea procesului de consolidare a rapoartelor financiare a fost identificată o denaturare semnificativă în valoare de 83,3 mil.lei, cauzată de neexcluderea tranzacțiilor intragrup, ceea ce a determinat supraevaluarea veniturilor și cheltuielilor aferente transmiterii cu titlu gratuit a unui teren între subdiviziunile MAI. Totodată, soldul uzurii mijloacelor fixe a fost subevaluat cu suma de 9,5 mil.lei, datorită omiterii valorii uzurii clădirii transmise în cadrul instituțiilor din subordinea ministerului la consolidarea rapoartelor financiare;
- din cauza contabilizării neregulamentare de către Clubul sportiv central „Dinamo” a cheltuielilor aferente construcției bazinului de înot, contul 312 „Construcții speciale” a fost subevaluat cu suma de 12,3 mil. lei și nu s-a restabilit creanța în sumă de 1,3 mil. lei;
- două subdiviziuni din cadrul ministerului¹⁴² nu au casat regulamentar în perioada de raportare materiale circulante în sumă de 7,4 mil.lei, utilizate efectiv în decembrie 2022 și decontate în ianuarie 2023, fapt care a determinat diminuarea cheltuielilor și majorarea stocurilor cu suma menționată;
- la Serviciul Tehnologii Informaționale, soldul creanțelor raportat la 31.12.2022 la compartimentul active nefinanciare este subevaluat cu suma de 7,1 mil. lei, datorită reflectării neregulamentare¹⁴³ a creanței la contul extrabilanțier „Alte datorii și restanțe extrabilanțiere”;
- la Inspectoratul General al Poliției, soldul datoriilor raportat la 31.12.2022 la compartimentul cheltuieli este subevaluat cu suma de 4,9 mil. lei, datorită nereflectării regulamentare a serviciilor de efectuare a expertizelor medico-legale acordate în luna decembrie la grupa de conturi 222 „Servicii”, cu suma indicată fiind subevaluate și cheltuielile din perioada dată;
- nu au fost încasate veniturile din locațiunea bunurilor proprietate publică și din prestarea serviciilor cu plată, formându-se creanțe în sumă de 10,3 mil. lei¹⁴⁴, inclusiv 5,4 mil. lei - din vânzarea mărfurilor și serviciilor cu plată, și 4,2 mil. lei - din locațiunea bunurilor proprietate publică¹⁴⁵ (2,0 mil. lei sunt creanțe cu termenul de achitare expirat);
- creanțele formate neregulamentar¹⁴⁶ la partea de cheltuieli și active nefinanciare au însumat 19,4 mil. lei și aparțin la 11 instituții din subordinea MAI¹⁴⁷, inclusiv 10,7 mil.lei - din cauza achitării plăților în avans pentru mărfuri, lucrări și servicii nelivrate la 31.12.2022;
- la situația din 31.12.2022, soldul stocului de materiale circulante care aparține la 12 instituții din subordinea MAI a însumat 473,1 mil. lei, înregistrând o creștere cu 90,7 mil. lei, sau cu 23,7% față de perioada precedentă, fiind admisă imobilizarea mijloacelor financiare bugetare din circuitul economic;

¹⁴² Inspectoratul General al Poliției de Frontieră a raportat neregulamentar stocuri în valoare de 3,6 mil.lei, inclusiv combustibil în sumă de 1681,1 mii lei, piese de schimb – de 221,7 mii lei, medicamente – de 16,4 mii lei, produse alimentare – de 217,3 mii lei, materiale de uz gospodăresc – de 196,4 mii lei, materiale de construcție – de 152,7 mii lei, îmbrăcăminte și încălțăminte – de 910,8 mii lei, alte materiale – de 176,6 mii lei; IGSU a raportat stocul de combustibil majorat cu 3,8 mil.lei, fiind consumat, de fapt, în luna decembrie, dar decontat în luna ianuarie 2023.

¹⁴³ Art.66 alin.(5), lit. a) și art.80 alin.(1) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25.07.2014 (în continuare - Legea nr.181 din 25.07.2014).

¹⁴⁴ IGP – 2,4 mil. lei; IGSU – 0,6 mil. lei; IGPF – 0,1 mil. lei; IGC – 0,3 mil. lei; ARM – 0,8 mil. lei; SM – 0,3 mil. lei; CSC „Dinamo” – 1,0 mil. lei.

¹⁴⁵ AC al MAI – 0,7 mil. lei; IGP – 1,2 mil. lei; CSC „Dinamo” – 0,8 mil. lei; IGSU – 0,6 mil. lei; IGC – 0,1 mil. lei; ARM – 0,8 mil. lei.

¹⁴⁶ Art.66 alin.(5), lit. a) și art.80 alin.(1) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25.07.2014.

¹⁴⁷ IGP – 6,2 mil. lei; IGPF – 5,8 mil. lei; STI – 2,5 mil. lei; SM – 1,5 mil. lei; IGSU – 1,7 mil. lei; AC al MAI – 0,3 mil. lei; AȘM – 0,2 mil. lei; IGM – 0,7 mil. lei; CSC „Dinamo” – 0,3 mil. lei; ARM – 0,3 mil. lei, și IGC – 0,1 mil. lei.

	• cinci instituții din subordinea ministerului¹⁴⁸ nu au delimitat și nici înregistrat drepturile patrimoniale asupra a 303 imobile cu suprafața de 97,8 mii m² și a 41 de terenuri cu suprafața de 15,9 ha, unul dintre motivele neînregistrării drepturilor de proprietate invocate de către organele cadastrale este lipsa actelor de recepție finală a lucrărilor privind clădirile construite până în anii '90; • soldurile conturilor reflectate în Bilanțul contabil consolidat sunt afectate de mijloace fixe și stocuri de materiale circulante moral învechite sau uzate integral în sumă de 130,3 mil. lei (124,5 mil. lei – mijloace fixe), care în ultimii 3 ani nu se utilizează de către 12 instituții din subordinea ministerului; • la situația din 31.12.2022, circa 6191¹⁴⁹ de angajați din cadrul subdiviziunilor MAI înregistrau restanțe la concediul anual (435,9 mii de zile de concediu nefolosite), fiind impuse obligații legale față de personalul încadrat, în sumă de circa 181,8 mil.lei¹⁵⁰, cu cheltuieli bugetare suplimentare viitoare, ceea ce condiționează perturbarea echilibrului bugetar al ministerului; • la determinarea în două cazuri a ofertei câștigătoare, o autoritate contractantă¹⁵¹ nu a aplicat regulamentar¹⁵² criteriile de atribuire și factorii de evaluare din documentația de atribuire, în special, prețul anunțat, fapt care a determinat acceptarea ofertelor privind achiziția de păcură și grâu alimentară, prezentate de către operatorii economici, cu 69,7 mil.lei mai scumpe; • la procurarea unor bunuri de către autoritățile contractante¹⁵³, operatorii economici au stabilit adaosuri comerciale de până la 115,1% la prețul de achiziție, cauza fiind anunțarea de către autoritatea contractantă a valorii estimative majorate a achiziției publice.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Denaturările aferente mijloacelor fixe, inclusiv investiții capitale în active în curs de investiție, terenuri, stocuri de materiale circulante, active financiare, venituri și cheltuieli, sunt condiționate de funcționalitatea redusă a sistemului de control intern managerial.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Curtea de Conturi, prin Hotărârea nr.33 din 01.07.2022 „Cu privire la Raportul auditului rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Afacerilor Interne încheiate la 31 decembrie 2021”, a înaintat MAI 11 recomandări, inclusiv 4 recomandări (36,4%) au fost implementate integral, iar 7 recomandări, sau 63,6%, s-au implementat parțial.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	Pe parcursul desfășurării misiunii de audit, o instituție din subordinea Ministerului Afacerilor Interne ¹⁵⁴ a evaluat și a contabilizat 36 de clădiri și 5 terenuri în valoare totală de 204,9 mil.lei.

¹⁴⁸IGSU, IGP, IGPF, IGC, ARM și AC al MAI.

¹⁴⁹IGP-3697 persoane, IGPF-1190 persoane, IGC- 547 persoane, IGSI- 499 persoane, AC al MAI - 178 persoane, IGM - 86 persoane, AȘM-118 persoane, IMO-20 persoane, STI-34 persoane, CSC „Dinamo”-1 persoană.

¹⁵⁰IGP-114,9 mil.lei, IGPF – 13,3 mil.lei, IGSI-19,7 mil.lei, IGC- 10,2 mil.lei, IGM – 6,2 mil.lei, AC al MAI - 7,4 mil.lei, AȘM - 4,4 mil.lei, STI – 1,9 mil.lei, IMO-1,7 mil.lei.

¹⁵¹ARM.

¹⁵²Art.69 alin. (2) din Legea privind achizițiile publice nr.131/2015.

¹⁵³ARM; IGP.

¹⁵⁴Aparatul Central al MAI a evaluat 36 de clădiri de 5,8 mii m² (96,1 mil. lei) și 5 terenuri de 2,7 ha (108,8 mil. lei).

Măsurile dispuse pentru remediere	Pentru remedierea situațiilor constatate, entităților auditate le-au fost înaintate 11 recomandări, în vederea: • evaluării și înregistrării conforme în evidența contabilă a clădirilor și terenurilor din gestiunea instituțiilor subordonate ministerului, precum și delimitării și înregistrării la organele cadastrale a drepturilor patrimoniale asupra bunurilor imobile din gestiune; • respectării regulilor de descriere a bunurilor și de evaluare reală a prețurilor medii de piață, necesare pentru stabilirea unor criterii clare de calificare în documentația de atribuire la inițierea licitațiilor publice, menite să asigure regularitatea procedurilor de achiziție, concurența ofertelor și utilizarea eficientă a fondurilor publice etc.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Instituțiile din subordinea Ministerului Afacerilor Interne sunt de acord cu constatările auditului și întreprind măsuri de remediere a neregulilor și abaterilor constatate, cu îmbunătățirea sistemului de control intern.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

Auditul asupra rapoartelor financiare ale Proiectului „Reforma învățământului în Moldova” încheiate la 22 februarie 2023 (Hotărârea Curții de Conturi nr.35 din 29 iunie 2023)¹⁵⁵

Informații generale	La data de 7 februarie 2013 a fost semnat Acordul de finanțare nr.5196 dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare, în vederea obținerii unui credit în valoare de 26,1 mil. Drepturi Speciale de Tragere (DST), echivalent, <i>la momentul negocierilor, cu 40,0 mil. dolari SUA</i>, pentru realizarea Proiectului „Reforma învățământului în Moldova” (PRIM) de către Ministerul Educației și Cercetării (MEC). Acordul a fost ratificat de către Parlamentul RM (Legea nr.89 din 19 aprilie 2013) și promulgat de către Președintele RM (Decretul Președintelui nr.645-VII din 21 mai 2013). Totodată, a fost semnat Acordul de finanțare adițională nr.6181 la data de 12 martie 2018, prin care RM a beneficiat de <i>finanțare adițională în sumă de 7,1 mil. DST (echivalentul a 10,0 mil. dolari SUA)</i>, necesară pentru extinderea activităților deja inițiate în cadrul PRIM. Astfel, urmare acestor modificări, <i>costul Proiectului a constituit 33,2 mil. DST, sau echivalentul a 50,0 mil. dolari SUA</i>. Inițial implementarea Proiectului s-a planificat pentru un termen de 5 ani (aprilie 2013 – august 2018), care ulterior a fost extins de 4 ori, în final, acesta realizându-se în 10 ani (aprilie 2013 – 31 decembrie 2022), plus perioada de grație de 4 luni. Creditul inițial a fost acordat Republicii Moldova pe o perioadă de rambursare de 25 de ani, iar finanțarea adițională - pe o perioadă de 30 de ani. Proiectul este un împrumut investițional specific, finanțat de Banca Mondială (BM), care a sprijinit programul de reforme al Guvernului RM prin finanțarea activităților care consolidează calitatea educației. Proiectul a fost implementat prin intermediul MEC și cu suportul Oficiului Național de Dezvoltare Regională și Locală (ONDRL) pentru unele activități specifice. <i>Obiectivul de dezvoltare al Proiectului (revizuit de 2 ori)¹⁵⁶</i> a fost de a îmbunătăți condițiile de învățare în școlile vizate și de a consolida sistemele de monitorizare în educație ale beneficiarului, prin promovarea reformelor eficiente în sectorul educației. Potrivit datelor raportate BM, la situația din 22.02.2023, din suma totală prevăzută pentru implementarea Proiectului de 33,2 mil. DST, sau 50,0 mil. dolari SUA, au fost debursate 32,8 mil. DST, sau la nivel de 98,8%, din care 25,7 mil. DST - din creditul inițial, și 7,04 mil. DST – din creditul de finanțare adițională. Astfel, au fost debursate mijloace financiare în sumă totală de 46,2 mil. dolari SUA, sau la nivel de 92,4%, din care 36,5 mil. dolari SUA – din creditul inițial, și 9,7 mil. dolari SUA – din creditul de finanțare adițională. La situația din 22.02.2023, nivelul de executare a cheltuielilor pentru implementarea Proiectului constituia 92,1%, sau 46,04 mil. dolari SUA, din care cheltuielile de 4,6 mil. dolari SUA au fost executate în anul 2022.
Scop	Oferirea unei asigurări rezonabile că, la închiderea PRIM, toate operațiunile financiare semnificative au fost prezentate la valori veridice și fidele, cu exprimarea opiniei de audit asupra rapoartelor financiare interimare întocmite de către responsabilii de implementarea Proiectului și prezentate BM.

¹⁵⁵ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1225/hotararea-nr35-din-29-iunie-2023-cu-privire-la-raportul

¹⁵⁶ Aprobat de către Consiliul de Directori executivi ai BM la 16.02.2018.

Opinie fără rezerve	În opinia noastră, rapoartele financiare menționate oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil, potrivit cerințelor Băncii Mondiale.
Baza pentru opinie	Nu este aplicabilă.
Alte observații de audit	Urmare verificărilor de audit, s-au constatat următoarele: - Deși, conform prevederilor cadrului normativ¹⁵⁷, după finalizarea Proiectului conturile bancare și trezoreriale se închid, s-a constatat că la închiderea Proiectului au fost înregistrate solduri de mijloace bănești neutilizate de 0,6 mil. lei la contul bancar al ONDRL și de 16,0 mil. lei la Ministerul Finanțelor. Mijloacele financiare acumulate la componenta bugetară în sumă de 16,0 mil. lei au fost debursate direct de către Ministerul Finanțelor pentru susținerea bugetului de stat, fiind reflectate ca executate integral în rapoartele financiare interimare ale Proiectului. Conform scrisorii Ministerului Finanțelor¹⁵⁸, BM a acceptat executarea acestora după închiderea Proiectului, iar ONDRL, cu soldul neutilizat în sumă de 0,6 mil. lei, urma să întreprindă una dintre următoarele acțiuni: (i) să-i restituie donatorului ori, după caz, autorităților publice locale beneficiare, sau (ii) să-i transfere la contul bugetelor componente ale bugetului public național. - Cu toate că în pondere majoră au fost remediate până la finele misiunii de audit, neconformitățile admise la gestionarea mijloacelor financiare de către ONDRL în cadrul Proiectului au constat în următoarele: - nesemnarea actelor de verificare cu agenții economici contractați pentru efectuarea lucrărilor la cele 17 școli; - la situația din 31.12.2022 erau înregistrate datorii în sumă de 7,1 mii lei (LT „Ion Pelivan”, Răzeni); - neîntocmirea conform prevederilor cadrului normativ¹⁵⁹ a facturilor fiscale la transmiterea cheltuielilor/investițiilor APL pentru majorarea valorii clădirilor renovate în cadrul Proiectului, fiind întocmite doar actele de transmitere a investițiilor; - nerespectarea pentru majoritatea instituțiilor a termenului de transmitere a investițiilor, la unele fiind transmise peste un an de la recepția finală. Conform Acordurilor încheiate, ONDRL urma să transmită investiția la balanța beneficiarului de investiții în termen de 2 luni din data recepției finale a acestora; - în anul 2022 au fost executate cheltuieli pentru supravegherea tehnică/lucrări în sumă de 177,7 mii lei, în baza facturilor fiscale emise în anul 2021, cheltuielile respective nefiind raportate la datorii la finele anului 2021. - Suma contribuțiilor transferate de către APL la ONDRL (9,6 mil. lei) depășește cu 3,1 mil. lei suma totală stipulată în Acorduri, fiind executate 5,3 mil. lei, sau la nivel de 55,5%. Astfel, a fost înregistrat un sold de mijloace neutilizate în sumă de 4,3 mil. lei. Totodată, deși nu s-au încheiat Acorduri pentru transferarea unor contribuții adiționale, 3 APL au transferat la ONDRL suma de 2,2 mil. lei, mijloace care nu au fost utilizate, iar peste o perioadă îndelungată de timp s-au restituit APL, deoarece școlile au fost renovate integral din contul Proiectului. În acest context, se conturează riscuri

¹⁵⁷ Pct.4.4.6 din Ordinul ministrului finanțelor nr.215 din 28.12.2015 „Cu privire la aprobarea Normelor metodologice privind executarea de casă a bugetelor componente ale BPN prin Contul unic Trezorerial al MF”.

¹⁵⁸ Scrisoarea MF nr.07/1-17/26 din 10.04.2023.

¹⁵⁹ Art.11 din Legea contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017.

	referitor la conformitatea gestionării mijloacelor încasate de la APL, având în vedere neutilizarea acestora și restituirea lor peste un timp îndelungat, astfel fiind cauzată defazectarea mijloacelor din bugetele APL. - La finele anului 2022 s-au procurat 5 500 de laptopuri în sumă de 42,7 mil. lei, din care 480, în sumă de 3,7 mil. lei, au fost redistribuite la 160 de instituții de învățământ, iar 5 020 buc. în sumă de 38,9 mil. lei sunt depozitate de către MEC. Astfel, la etapa executării misiunii, echipei de audit i s-a comunicat că au fost elaborate doar proiectul Ordinului și proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la transmiterea bunurilor. - Au fost achitate mijloace în sumă totală de 27,5 mii dolari SUA/521,2 mii lei din contul Proiectului pentru ajustarea formulei, în iunie 2022 fiind elaborat proiectul de modificare a Anexei nr.1 la HG nr.868/2014, cu Nota informativă aferentă, dar până la momentul efectuării auditului MEC nu a înaintat propuneri de modificare a HG¹⁶⁰. MEC a afirmat că proiectul documentului menționat mai sus prevede implementarea acestuia din 01.01.2024. Se menționează că Regulamentele aprobate prin HG nr.868/2014 sunt principalele instrucțiuni metodice pentru planificarea bugetelor școlilor, iar MEC trebuie să propună anual Ministerului Finanțelor formula de alocare a transferurilor cu destinație specială pentru instituțiile de învățământ.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Auditul a remarcat multiple rezerve la acuratețea ținerii evidenței contabile de către ONDRL în aspectul Proiectelor gestionate, cerință obligatorie conform Manualului operațional al Proiectului¹⁶¹: „menținerea unui control corespunzător asupra informației contabile și asigurarea înregistrării corespunzătoare a tranzacțiilor proiectului în sistemul contabil”, ceea ce a afectat raportarea și admiterea erorilor identificate de către audit.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Prin Hotărârea Curții de Conturi nr.49 din 22.09.2022¹⁶², MEC i-au fost înaintate 3 recomandări, ONDRL – 3 recomandări, și o recomandare MEC. Recomandările (6) au fost evaluate de audit ca implementate, doar o recomandare fiind evaluată ca parțial implementată, sau cumulativ realizate la nivel de 85,7%. La data de 23.02.2022 au fost restituite donatorului cheltuielile operaționale neeligibile, constatate de audit, în valoare de 79 134,30 dolari SUA.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	Pe parcursul desfășurării misiunii de audit, ONDRL: - a corectat, cu suma cheltuielilor returnate donatorului (79,1 mii dolari SUA/1 420,7 mii lei), rapoartele financiare interimare și le-a prezentat echipei de management a Proiectului, pentru consolidare și prezentare repetată Biroului de țară al Băncii Mondiale în Republica Moldova; - a prezentat 7 acte de verificare privind decontările reciproce semnate cu antreprenorii și a stins datoria în sumă de 7,1 mii lei; - a remis facturile fiscale pentru 9 instituții de învățământ, cu transmiterea cheltuielilor/investițiilor pentru majorarea valorii clădirilor renovate în cadrul Proiectului.

¹⁶⁰ HG nr.868 din 08.10.2014 „Privind finanțarea în bază de cost standard per elev a instituțiilor de învățământ primar și secundar general din subordinea autorităților publice locale de nivelul al doilea”.

¹⁶¹ Pct. 7.7. Evidența contabilă și efectuarea debursărilor din MOP.

¹⁶² Hotărârea Curții de Conturi nr.49 din 22.09.2022 „Cu privire la Raportul auditului asupra rapoartelor financiare ale Proiectului „Reforma învățământului în Moldova” încheiate la 31 decembrie 2021”.

Măsurile dispuse pentru remediere	- Guvernul Republicii Moldova să examineze și să dispună întreprinderea de către MEC, în comun cu ONDRL, în colaborare cu autoritățile publice locale și/sau cu instituțiile beneficiare în cadrul PRIM, a acțiunilor pentru finalizarea transiterii/luării la evidență a valorii investițiilor executate și a bunurilor procurate în perioada de implementare a Proiectului; - MEC să finalizeze procesul de primire-predare a bunurilor procurate și să raporteze conform valoarea rezultatelor Proiectului; - ONDRL să transfere către APL soldul de mijloace financiare neutilizate din contribuțiile acestora și să prezinte Trezoreriei de Stat cererea de închidere a conturilor pe „zero” ; - MEC să coordoneze, în comun cu ONDRL, acțiunile pentru încheierea activităților, stabilite în Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare, privind realizarea Proiectului „Reforma învățământului în Moldova” din 07.02.2013¹⁶³ și să monitorizeze finalizarea transiterii și luării la evidență a valorii investițiilor executate și a bunurilor procurate în perioada de realizare a Proiectului.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Echipa de audit a comunicat MEC, echipei de management al Proiectului și ONDRL observațiile de audit și, pe măsură, a ținut cont de motivațiile și documentele prezentate suplimentar, neavând obiecții la Raportul de audit final.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

¹⁶³ Legea nr.129 din 07.07.2017 pentru ratificarea Amendamentului nr.2 la Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare privind realizarea Proiectului „Reforma învățământului în Moldova”; Legea nr.88 din 24.05.2018 pentru ratificarea Acordului de finanțare (finanțare adițională pentru Proiectul „Reforma învățământului în Moldova”) dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare; Manualul operațional al Proiectului.

Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Sănătății încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.37 din 4 iulie 2023)¹⁶⁴

Informații generale	Ministerul Sănătății (MS) este organul central de specialitate al administrației publice care asigură realizarea politicii guvernamentale în domeniul sănătății. La 31.12.2022 acesta avea în subordine 18 entități bugetare și 30 de entități pentru care deținea calitatea de fondator. Conform Legii bugetului de stat, în anul 2022, pentru MS au fost precizate alocații bugetare la partea de cheltuieli în sumă de 1.575.252,8 mii lei, care au fost executate în sumă de 1.362.026,5 mii lei. Ponderea cea mai mare a cheltuielilor revine altor cheltuieli curente, în sumă de 550.311,2 mii lei, sau 40,4%, care se constituie din comanda de stat, cheltuieli curente neatribuite la alte categorii, burse de studii; urmate de cheltuielile pentru remunerarea muncii - în sumă de 341.450,4 mii lei, sau 25,1%; granturi capitale acordate instituțiilor publice la autogestiune - în sumă de 170.325,6 mii lei, sau 12,5%; servicii - în sumă de 148.649,5 mii lei, sau 10,9%. Totodată, pentru procurarea și reparația capitală a mijloacelor fixe s-au executat 238.463,0 mii lei, sau 17,5%.
Scop	Oferirea unei asigurări rezonabile că rapoartele financiare consolidate ale Ministerului Sănătății, în ansamblu, nu sunt afectate de denaturări semnificative, cauzate de fraude și/sau erori, cu exprimarea unei opinii asupra faptului că rapoartele financiare oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Opinie rezerve	cu În opinia noastră, rapoartele financiare menționate, cu excepția efectelor unor aspecte descrise în secțiunea <i>Baza pentru opinia cu rezerve</i>, sub toate aspectele semnificative, oferă o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Baza pentru opinia cu rezerve	Erorile semnificative care au determinat modificarea opiniei de audit sunt următoarele: - neînregistrarea investițiilor efectuate de Ministerul Sănătății și alte entități de stat în infrastructura instituțiilor fondate de Ministerul Sănătății, precum și a transmiterii în gestiune a clădirilor și terenurilor care fac parte din domeniul public al proprietății de stat¹⁶⁵ a dus la diminuarea valorii contului 415 „Acțiuni și alte forme de participare în capital în interiorul țării” cu 2,1 miliarde lei; - neînregistrarea în evidența contabilă și în Registrul bunurilor imobile a 25 de clădiri cu suprafața totală de 9.474,8 m² aflate în gestiunea economică a instituțiilor la autogestiune, a căror valoare estimată de audit constituie circa 64,2 milioane lei; - neînregistrarea ca investiții efectuate de Ministerul Sănătății și trecerea neconformă la cheltuieli a sumei de 22,3 milioane lei, alocată de Instituția Publică „Unitatea de coordonare, implementare și monitorizare a proiectelor în domeniul sănătății” (IP UCIMPDS) către IMSP Institutul Oncologic din mijloacele Fondului Global pentru lupta împotriva HIV/SIDA, Tuberculozei și Malariei. Mai mult decât atât, IMSP Institutul Oncologic nu

¹⁶⁴ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1227/hotararea-nr-37-din-4-iulie-2023-cu-privire-la

¹⁶⁵ 523 de clădiri cu valoarea de bilanț de 1,8 miliarde lei și 192 de terenuri cu suprafața de 1.698,78 ha, în valoare de cel puțin 492,6 milioane lei.

	a înregistrat în evidența contabilă suma respectivă nici ca creanță aferentă avansului acordat pentru achiziția acceleratorului liniar, nici ca datorie față de fondator. Achitarea avansului de către IMSP Institutul Oncologic s-a efectuat în lipsa unui acord sau contract care ar stabili obiectul, temeiul, termenele, condițiile de achitare și livrare, situațiile excepționale, etc.; - IP UCIMPDS a raportat la cheltuieli suma de 26.300,8 mii lei, acceptând cheltuielile efectuate de către Asociațiile Obștești (AO), care au inclus costurile administrative ale AO aferente salariilor și regiei, procurării telefoanelor mobile, tabletelor, întreținerii transportului etc., în lipsa documentelor confirmative contabile întocmite de AO (facturi, acte de prestare a serviciilor, devize de cheltuieli aferente activităților desfășurate, liste de participanți) privind utilizarea acestor mijloace în scopul realizării programului (acordarea serviciilor medicale, de diagnostic/profilaxie, de consultanță/consiliere privind TB/SIDA); - de asemenea, auditorul a fost în imposibilitate de a verifica și a evalua utilizarea conform destinației a mijloacelor publice în sumă de 28.365,76 mii lei, alocate de IP UCIMPDS unei AO – corecipient al grantului, din cauza nedelimitării mijloacelor financiare utilizate în scopul realizării programului de cele ale administrației AO, precum și din lipsa justificării mijloacelor financiare alocate și utilizate reieșind din serviciile acordate, numărul persoanelor deservite, atingerea indicatorilor de rezultat stabiliți în contract etc.; - neînregistrarea în evidența contabilă a 31 de clădiri¹⁶⁶ cu suprafața totală de 4007,2 m², a căror valoare estimată de audit potrivit valorii medii contabile a clădirilor deținute constituie 27,1 milioane lei; - înregistrarea în evidența contabilă și raportarea de către Agenția Națională pentru Sănătate Publică a 18 terenuri în valoare de 25,9 milioane lei și a unui bun imobil în valoare de 14,8 mii lei pentru care entitatea nu deține drepturile de proprietate, acestea fiind înregistrate după APL și, respectiv, după 2 persoane fizice; - neînregistrarea de către 7 instituții în Registrul bunurilor imobile a 17 clădiri în valoare totală de 7,7 milioane lei cu o suprafață de 1.143,7 m²; - raportarea situațiilor în Darea de seamă privind bunurile imobile proprietate publică a statului s-a efectuat cu erori (numere cadastrale inexistente sau incorecte, reflectarea incorectă a valorii de bilanț și a suprafețelor clădirilor, reflectarea unor bunuri care lipsesc în evidența contabilă¹⁶⁷).
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Necorelarea prevederilor Ordinului ministrului finanțelor nr.216/2015 în ce privește evidența bunurilor proprietate publică din domeniul public transmise în gestiune entităților la autogestiune în care MS este fondator cu prevederile pct. 6 din SNC - Imobilizări corporale și necorporale, aprobat prin Ordinul MF nr.118 din 06.08.2013, conform cărora entitățile la autogestiune nu pot reflecta în bilanțul acestora bunurile respective ca imobilizări corporale.

¹⁶⁶ Inclusiv 23 de clădiri cu suprafață totală de 1.893,1 m² neînregistrate în Registrul bunurilor imobile.

¹⁶⁷ ANSP a reflectat în Darea de seamă 2 clădiri cu suprafața de 890,5 m², pe când acestea sunt înregistrate în Registrul bunurilor imobile după alte entități (IMSP SR Briceni, iar o clădire - în gestiunea IMSP IMU și SRL BB-DIALIZA).

	Nerespectarea prevederilor actelor normative și metodologice de evidență și raportare, fapt care afectează caracteristicile calitative ale informației din rapoartele financiare consolidate. Deficiențele controlului intern managerial la toate nivelurile, în special, executarea superficială a obligațiilor de serviciu de către unele persoane responsabile la capitolul auditat, lipsa de monitorizare a subdiviziunilor și nefuncționalitatea Serviciului de audit intern, duc la utilizarea inefficientă a patrimoniului public.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Prin Hotărârea Curții de Conturi nr.36 din 28.07.2022¹⁶⁸, MS i s-au înaintat 5 recomandări, dintre care 4 au fost implementate parțial, iar una - neimplementată. Deși MS a realizat unele activități aferente mijloacelor fixe și terenurilor, acestea urmează a fi definitive în anul 2023. De menționat că neimplementarea în totalitate a recomandărilor a avut impact asupra opiniei de audit și asupra situațiilor financiare consolidate ale Ministerului Sănătății încheiate la 31 decembrie 2022.
Măsurile luate de entitate pe parcursul misiunii	ANSP, CRC Ceadâr-Lunga, CEMF „Raisa Pacalo”, IMSP Spitalul de Stat și CML au efectuat unele corectări în evidența contabilă în sumă de 126,2 mii lei, au corectat unele informații privind patrimoniul gestionat, prezentate APP, au înregistrat la organele cadastrale 6 clădiri cu suprafața de 699 m² etc.
Măsurile dispuse pentru remediere	- ajustarea informațiilor raportate la capitolul clădiri; - intensificarea proceselor de coordonare și monitorizare a activității autorităților administrative din subordine și a instituțiilor publice în care Ministerul deține calitatea de fondator; - întreprinderea măsurilor de rigoare, cu exercitarea atribuțiilor de monitorizare a realizării prevederilor Hotărârii Guvernului nr.789/2014, precum și informarea Guvernului despre situațiile existente, cu înaintarea propunerilor de soluționare; - întreprinderea măsurilor în vederea clarificării situației privind „Blocul Curativ nr.2 al Spitalului de Ftiziopneumologie din satul Vorniceni” și identificării soluțiilor optime; - asigurarea confirmării documentare a executării prevederilor contractuale ce țin de atingerea scopului de utilizare a mijloacelor publice și de realizare a indicatorilor de rezultat stabiliți, precum și documentarea regulamentară a tranzacției și restabilirea creanței în sumă de 22.346,9 mii lei, aferentă achiziționării utilajului medical.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Constatările și recomandările auditului au fost comunicate și acceptate de entitățile auditate.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

¹⁶⁸ Hotărârea Curții de Conturi nr. 36 din 28.07.2022 „Cu privire la Raportul auditului asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Sănătății încheiate la 31 decembrie 2021”.

Auditul asupra situațiilor financiare ale Operațiunii „Modernizarea sectorului sănătății în Republica Moldova” încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.38 din 4 iulie 2023)¹⁶⁹

Informații generale	La 11 iulie 2014 a fost semnat Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare, în vederea realizării Proiectului „Modernizarea sectorului sănătății în Republica Moldova”, în sumă de 20 milioane DST (30,8 mil. dolari SUA), pe un termen de 5 ani, ratificat prin Legea nr.35 din 19.03.2015. Ulterior, a fost extins termenul de închidere a activităților din cadrul Proiectului până în luna august 2022.
Scop	Oferirea unei asigurări rezonabile cu privire la faptul că situațiile financiare ale Operațiunii „Modernizarea sectorului sănătății în Republica Moldova” încheiate la 31 decembrie 2022 ¹⁷⁰ nu conțin, în ansamblu, denaturări semnificative, cauzate de fraude sau erori, precum și emiterea unei opinii.
Opinie fără rezerve	În opinia noastră, situațiile financiare menționate oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cerințele specifice de raportare financiară ale Băncii Mondiale ¹⁷¹ și ale sistemului bugetar ¹⁷² .
Baza pentru opinie	Nu este aplicabil.
Alte observații de audit	Constatări și concluzii care n-au influențat opinia de audit: În anul 2022, pentru realizarea Proiectului, au fost efectuate debursări în sumă de 7.204.830 DTS (39.963,3 mii lei), pentru patru indicatori, care au fost realizați spre finele Operațiunii: ➤ Majorarea procentului de persoane cu boli cardiovasculare (BCV) care beneficiază de medicamente compensate pentru tratamentul BCV. Astfel, numărul de beneficiari unici de medicamente compensate s-a majorat de la 414.744 de persoane în anul 2017 până la 453.160 de persoane în anul 2019, cu o creștere de 38.416 persoane, sau 9,26 puncte procentuale, indicatorul fiind validat la nivel de 92%, iar în luna iunie 2022, la bugetul CNAM au fost transferate mijloace financiare în sumă de 2.678.580 DST (din 2.911.500 DST). ➤ Proiectarea și pilotarea schemei de stimulente bazate pe performanță pentru toate spitalele, validat, cu debursarea a 566.450 DST. Astfel, la 24 decembrie 2021 a fost aprobat Ordinul comun al MS și CNAM „Cu privire la pilotarea mecanismului de plată pentru performanța în asistența medicală spitalicească” de către șapte IMSP în anul 2022. Mecanismul de calcul al plăților pentru performanța spitalelor necesită a fi dezvoltat, cu extinderea numărului de instituții la nivel național, ceea ce ar contribui la eficientizarea utilizării mijloacelor FAOM și ar spori calitatea serviciilor medicale acordate. ➤ Consolidarea spitalelor departamentale aflate în administrarea MS, evaluat ca fiind realizat în proporție de 50%, cu debursarea și alocarea a 258.750 DST la 8 august 2022. Astfel, MS a informat Banca Mondială despre

¹⁶⁹ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1226/hotararea-nr-38-din-4-iulie-2023-cu-privire-la

¹⁷⁰ Sursele și utilizarea fondurilor din mijloacele Proiectului de Asistență Tehnică din cadrul Operațiunii „Modernizarea sectorului sănătății în Republica Moldova”; Raportul privind executarea cheltuielilor din mijloacele Proiectului de Asistență Tehnică din cadrul Programului „Modernizarea sectorului sănătății în Republica Moldova”; Declarația de contabilitate DA-A aferentă Proiectului de Asistență Tehnică din cadrul Programului „Modernizarea sectorului sănătății în Republica Moldova”.

¹⁷¹ Legea nr. 35 din 19.03.2015 pentru ratificarea Acordului de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare, în vederea realizării Proiectului „Modernizarea sectorului sănătății în Republica Moldova”.

¹⁷² Ordinul Ministerului Finanțelor nr.216 din 28.12.2015 „Cu privire la aprobarea Planului de conturi contabile în sistemul bugetar și a Normelor metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar”.

	realizarea parțială a acestui indicator, prin comasarea Spitalului Căilor Ferate din Chișinău cu Spitalul Clinic al Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, deși ținta asigurării managementului comun a fost pentru 3 spitale. Integrarea lecțiilor învățate în campaniile de comunicare privind schimbarea comportamentului populației și evaluarea gradului de pregătire pentru vaccin (3.297.000 DTS). Acest indicator a fost validat și debursat în mai 2022 pentru finalizarea de către OMS a studiului de evaluare a cunoștințelor, comportamentelor și atitudinii persoanelor în legătură cu încetinirea transmiterii COVID-19; evaluarea gradului de pregătire pentru vaccinul COVID-19 și revizuirea Strategiei naționale de comunicare pentru COVID-19, pe baza rezultatelor studiului și evaluării gradului de pregătire pentru vaccin.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Nu au fost constatate erori sau deficiențe.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Recomandarea înaintată anterior prin Hotărârea Curții de Conturi nr.38 din 28.07.2022 „Cu privire la Raportul auditului situațiilor financiare ale Operațiunii „Modernizarea sectorului sănătății în Republica Moldova” încheiate la 31 decembrie 2021” a fost implementată, ceea ce a determinat evaluarea realizării indicatorilor și debursării mijloacelor la nivelul atingerii acestora.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	-
Măsurile dispuse pentru remediere	-
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Constatările și concluziile auditului au fost comunicate și acceptate.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Culturii încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.39 din 07 iulie 2023)¹⁷³

Informații generale	Pentru anul 2022 bugetul Ministerului Culturii (MC) a fost executat la cheltuielile de casă la nivel de 95,97% (435,4 mil.lei) din planul precizat (453,7 mil.lei), iar la cheltuielile efective - în sumă de 445,3 mil.lei. La 31.12.2022, în subordinea MC erau 18 instituții publice finanțate din buget și 21 de instituții la autogestiune. Astfel, patrimoniul gestionat de MC la 31.12.2022 a constituit 1,1 mld. lei, sau cu 706,5 mil.lei mai mult comparativ cu situația din 31.12.2021 (352,4 mil.lei).
Scop	Oferirea asigurării rezonabile precum că rapoartele financiare consolidate ale Ministerului Culturii încheiate la 31 decembrie 2022 au fost întocmite și prezentate în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil și nu conțin denaturări semnificative, datorate fraudei și/sau erorii, cu ulterioara emitere a unei opinii de audit.
Opinie contrară	În opinia noastră, ținând cont de semnificația aspectelor descrise în secțiunea <i>Baza pentru opinia contrară</i> , rapoartele financiare nu prezintă o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil ¹⁷⁴ .
Baza pentru opinia contrară	Deficiențele la nivelul rapoartelor financiare, care au afectat bilanțul contabil și raportul de execuție a bugetului cu cel puțin 1,98 mld. lei: • diminuarea valorii activelor moștenirii culturale cu cel puțin 1.102,85 mil.lei, din cauza necontabilizării bunurilor muzeale mobile (922,28 mil.lei¹⁷⁵), a clădirilor-monumente în valoare de cel puțin 180,23 mil.lei¹⁷⁶ (2 din 634 de monumente/edificii de cult ocrotite de stat aflate în proprietatea de stat¹⁷⁷) și a obiectelor culturale ale Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi” (0,27 mil.lei); • diminuarea valorii terenurilor cu 527,01 mil.lei, datorită neînregistrării în evidența contabilă a 21 de terenuri cu suprafața de 211,49 ha (506,77 mil.lei) și neajustării valorii contabile la valoarea din Registrul bunurilor imobile a 2 terenuri cu suprafața de 0,57 ha (20,24 mil.lei); • diminuarea valorii acțiunilor și altor forme de participare în capital în interiorul țării cu cel puțin 328,23 mil.lei, din cauza neajustării și necontabilizării integrale a valorii patrimoniului public transmis în gestiune instituțiilor publice (IP) fondate; • diminuarea valorii clădirilor cu cel puțin 7,49 mil.lei, ca urmare a neajustării valorii clădirilor administrate (3.342,2 m²) la valoarea cadastrală și a necontabilizării valorii unor clădiri administrate (suprafața totală la sol de 1.841,2 m²); • auditul nu a putut obține dovezi suficiente pentru a determina valoarea patrimoniului național proprietate publică a statului în domeniul cinematografiei, care urma a fi administrat de Centrul Național al

¹⁷³ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1228/hotararea-nr-39-din-07-iulie-2023-cu-privire-la

¹⁷⁴ Legea contabilității nr.113 –XVI din 27.04.2007; Planul de conturi contabile în sistemul bugetar și Normele metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor nr.216 din 28.12.2015; Ordinul ministrului finanțelor nr.164 din 30.12.2016 „Cu privire la aprobarea Cerințelor la întocmirea Raportului narativ privind executarea bugetelor autorităților/instituțiilor bugetare” (în continuare – Ordinul ministrului Finanțelor nr.164/2016).

¹⁷⁵ Valoarea a 4.988 de exponate evaluate de 2 instituții: Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, cu filiale - 4.456 de exponate în valoare de 2.146,43 mii lei, și Muzeul Național de Artă – 532 de exponate în valoare de 920.136,8 mii lei.

¹⁷⁶ Complexul Monastic „Căpřiana” – 87.804,5 mii lei, și Complexul Monastic „Curchi” – 92.491,0 mii lei.

¹⁷⁷ Hotărârea Guvernului nr.740 din 11.06.2002 „Cu privire la edificiile și lăcașurile de cult”.

	Cinematografiei¹⁷⁸, prin urmare, fiind limitat în domeniul său de aplicare, considerând că această deficiență se așteaptă a fi una semnificativă; • neasigurarea de către Ministerul Culturii a elaborării și aprobării reglementărilor privind modul de susținere financiară a teatrelor, circurilor și organizațiilor concertistice, precum și a corelării susținerii financiare cu activitățile desfășurate de acestea. Astfel, dat fiind faptul că prevederile art.17 din Legea nr.1421 din 31.10.2002 privind principiile de subvenționare a organizațiilor teatral-concertistice au fost abrogate de la 01.01.2019, atunci și prevederile pct. 37 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1242 din 15.10.2003, prin care se face trimitere la Legea nr.1421 din 31.10.2002, sunt desuete și urmează a fi racordate la cadrul normativ existent. Prin urmare, auditul a fost limitat în posibilitatea de a evalua regularitatea alocării mijloacelor respective, care în anul 2022 au constituit suma de 207,95 mil. lei, sau 47,4% din totalul cheltuielilor efective raportate de minister.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Capacitatea instituțională redusă, lipsa monitorizării activității entităților subordonate, neimplementarea recomandărilor Curții de Conturi, precum și nerespectarea cadrului de raportare financiară aplicabil au determinat denaturarea rapoartelor financiare și lipsa informațiilor privind patrimoniul gestionat.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Din 10 recomandări înaintate prin Hotărârea Curții de Conturi nr.42 din 29 iulie 2022, 1 recomandare a fost executată, 2 recomandări - parțial executate, iar 7 – neexecutate. Situația dată a condiționat persistența unor aspecte care au influențat opinia de audit, asupra cărora este orientată în continuare atenția noastră.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	Ministerul Culturii și instituțiile din subordine ¹⁷⁹ au efectuat corectări financiar-contabile de 922,28 mil.lei, contabilizând peste 840 de bunuri muzeale mobile.
Măsurile dispuse pentru remediere	- asigurarea implementării unui sistem de control intern managerial viabil, inclusiv în toate entitățile din subordine, precum și a unui Serviciu de audit intern funcțional; - efectuarea inventarierii totale a patrimoniului gestionat și a celui declarat proprietate de stat conform Hotărârii Guvernului nr.740 din 11.06.2002, inclusiv la toate entitățile din subordine, asigurând raportarea fidelă și reală a situațiilor patrimoniale; - elaborarea și aprobarea reglementărilor privind modul de susținere financiară a teatrelor, circurilor și organizațiilor concertistice și corelarea susținerii financiare cu activitățile desfășurate de acestea; - revizuirea listei monumentelor, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr.1531 din 22.06.1993, ținându-se cont de starea lor actuală, precum și completarea acestora cu informații ce țin de amplasare, zona de protecție (codul cadastral al terenurilor și bunurilor imobile) și tipul de proprietate (publică de stat, publică locală, privată);

¹⁷⁸ Art.18 alin.(1) și alin.(3) din Legea cinematografiei nr.116 din 03.07.2014.

¹⁷⁹ Muzeul Național de Artă și Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală.

	- aprobarea unui plan pe termen mediu prin care să se asigure identificarea, inventarierea, evaluarea și înregistrarea în evidență a patrimoniului național proprietate publică a statului în domeniul cinematografiei; etc.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Entitatea a dat explicații și a înaintat sugestii suplimentare pentru unele constatări, unele dintre care au fost luate în considerație la redactarea finală a constatărilor de audit.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Muncii și Protecției Sociale încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.40 din 18 iulie 2023)¹⁸⁰

Informații generale	Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS) este organul central de specialitate care asigură elaborarea și realizarea politicii guvernamentale în domeniul muncii și protecției sociale. Acesta are în subordine 21 de autorități publice, inclusiv 5 autorități administrative și 16 instituții publice. Conform Legii bugetului de stat, în anul 2022, pentru MMPS au fost precizate alocații bugetare la partea de cheltuieli în sumă de 3 421 543,5 mii lei, care s-au executat în sumă de 3 317 252,2 mii lei. Ponderea cea mai mare a cheltuielilor revine: prestațiilor sociale (compensații, ajutoare bănești, alte prestații), în valoare de 2 617 864,4 mii lei, sau 78,9%; remunerării muncii - 209 092,9 mii lei, sau 6,3%.
Scop	Oferirea unei asigurări rezonabile că rapoartele financiare consolidate ale MMPS, în ansamblul lor, nu sunt afectate de denaturări semnificative, cauzate de fraude și/sau erori, cu exprimarea unei opinii asupra faptului că rapoartele financiare oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Opinie rezerve	cu În opinia noastră, cu excepția posibilelor efecte ale aspectelor descrise în secțiunea <i>Baza pentru opinia cu rezerve</i>, rapoartele financiare oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.
Baza pentru opinia rezerve	cu Opinia cu rezerve asupra rapoartelor financiare consolidate ale MMPS a fost determinată de erorile identificate în sumă de 76.354,98 mii lei, care au dus la diminuarea valorii bilanțului cu 6.063,7 mii lei, și anume: • Limitarea și imposibilitatea echipei de audit de a se expune asupra cheltuielilor în sumă de 851.376,4 mii lei, reflectate la contul 270 „Prestații sociale”, utilizate pentru acordarea compensațiilor cetățenilor în perioada rece a anului 2022 (noiembrie-decembrie), determinată de nerealizarea operațiunilor de interacțiune și schimb de date între Sistemul informațional al ministerului „Vulnerabilitatea energetică” și sistemele deținute de SFS, inclusiv formularele extrase din aceste sisteme (IALS21, CET18); • Limitarea și imposibilitatea echipei de audit de a se expune asupra valorii ajutoarelor umanitare destinate refugiaților din Ucraina, în sumă de 59.172,8 mii lei, reflectate la contul 144 „Donații voluntare”; • Subevaluarea contului 415 „Acțiuni și alte forme de participare în capital în interiorul țării” cu suma de 32.990,88 mii lei, aferentă investițiilor în IP Centrul Republican Experimental Protezare Ortopedie și Reabilitare (IP CREPOR), situație determinată de necapitalizarea investițiilor efectuate în mijloace fixe (clădiri, mașini și utilaje) și de neajustarea valorii reale a terenurilor primite în gestiune economică; • Contul 317 „Active nemateriale” a fost supraevaluat cu 24.740,8 mii lei, ca urmare a necasării de către MMPS a 15 module nefuncționale din 21 existente în SIA „Asistența Socială”, și, respectiv, a fost subevaluat cu 905,2 mii lei, prin necontabilizarea a 3 sisteme informaționale de către 3 entități, din care SI „Vulnerabilitatea energetică” în valoare de circa 815,2 mii lei; • Contul 311 „Clădiri” a fost supraevaluat de către 2 entități cu suma de 3.396,3 mii lei, ca urmare a clasificării incorecte a echipamentului instalat și

¹⁸⁰ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1231/hotararea-nr-40-din-18-iulie-2023-cu-privire-la

	deținerii bunului privatizat în evidență , precum și a fost subevaluat de către 3 entități cu 9.768,7 mii lei, ca urmare a netransmiterii la balanță a investițiilor efectuate de locatari, necapitalizării investițiilor efectuate și casării neregulamentare.
Alte deficiențe	Deficiențele care nu au afectat baza pentru opinie: - La acordarea compensațiilor pentru achitarea facturilor la gazele naturale, energia termică și energia electrică, datele Sistemului informațional „Vulnerabilitatea energetică” nu au interacționat cu cele din alte sisteme, situație care a condiționat acordarea gradului foarte ridicat de vulnerabilitate energetică unor persoane fizice cu venituri semnificative; - Cadrul normativ aprobat de MMPS nu stabilește criterii de delimitare și atribuire a cheltuielilor per refugiat în cazul amplasării Centrelor de Plasament Temporar pentru Refugiați (CPTR) pe teritoriul sau în sediul fondatorului unde sunt desfășurate și alte activități, fapt care a condiționat aplicarea neuniformă a criteriilor de determinare a cheltuielilor aferente întreținerii refugiaților în aceste centre; - Cadrul normativ nu reglementează proceduri de verificare a veridicității datelor prezentate de fondatorii CPTR privind cheltuielile estimative (la etapele solicitării și finanțării), precum și privind cheltuielile efective, în cazul încheierii contractelor de achiziționare a acestor servicii. Astfel, în unele cazuri, mijloacele financiare publice alocate din Fondul de intervenție al Guvernului pentru compensarea cheltuielilor suportate de centre nu au fost valorificate regulamentar și pe deplin, iar în alte cazuri, fondatorii centrelor au solicitat nejustificat aceste mijloace (circa 1,2 mil. lei); - Insuficiența reglementărilor de definire a condițiilor de risc sporit pentru sănătate, precum și aplicarea incorectă de către MMPS și entitățile subordonate a actelor normative în vigoare au condiționat utilizarea neconformă a mijloacelor publice în sumă de 1,4 milioane lei, alocate din Fondul de intervenție al Guvernului, cu destinație specială - acordarea sporului de compensare pentru munca prestată în condiții de risc sporit pentru sănătate; - Procesul de utilizare a mijloacelor financiare primite prin Proiectul de asistență externă în cadrul Memorandumului de Înțelegere încheiat între MMPS și Înalțul Comisariat pentru Refugiați al Națiunilor Unite la 07.11.2022 a fost unul complex și însoțit de probleme și incertitudini, care au determinat nevalorificarea acestora în sumă de 2,0 mil. lei, acestea fiind returnate donatorului la 26.05.2023. Astfel, (i) volumul mare de sarcini și termenul restrâns de implementare a Proiectului (1,5 luni) au condiționat neidentificarea a 285 de persoane vulnerabile, determinând și faptul ca alte 1392 de persoane vulnerabile să nu reușească să primească ajutorul material de 1000 de lei, în termen de doar 7 zile lucrătoare; (ii) planificarea incorectă a alocațiilor pentru remunerarea asistenților sociali, neținând cont de numărul lor real angajați, a determinat 19 unități teritorial-administrative să restituie suma de 356,0 mii lei, din cauza funcțiilor vacante de asistent social comunitar; - Lipsa unor criterii de apreciere valorică și cantitativă a ajutoarelor umanitare a afectat veridicitatea datelor reflectate în evidența contabilă. Astfel, donatorul a indicat valoarea totală de import a bunurilor în baza listei generalizate, sau în lipsa specificațiilor pe categorii (haine, medicamente, produse alimentare, produse de igienă), acestea fiind evaluate de la zeci la sute de euro, iar unele - declarate în kg, perechi, bucăți, cutii, palete, saci, etc.

	- Organele de specialitate au fost în imposibilitatea de a monitoriza condițiile de păstrare și transportare a donațiilor și ajutoarelor umanitare sub formă de medicamente și, respectiv, au lipsit documentația analitică și reglementările aferente, prin ce a fost compromis controlul calității medicamentelor destinate refugiaților din Ucraina.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	➤ Nerespectarea prevederilor actelor normative și metodologice de evidență și raportare, fapt ce afectează caracteristicile calitative ale informației din rapoartele financiare consolidate; ➤ Gestionarea ineficientă și defectuoasă a patrimoniului și banilor publici, situație determinată de insuficiența controlului intern managerial; ➤ Deficiențe ale controlului intern managerial la toate nivelurile, în special, executarea superficială a obligațiilor de serviciu, lipsa de monitorizare a subdiviziunilor și nefuncționalitatea Serviciului de audit intern.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	MMPS, deși a întreprins unele măsuri de implementare a recomandărilor înaintate prin HCC nr.37 din 28.07.2022¹⁸¹, a asigurat implementarea numai a unei recomandări, iar 2 au fost implementate parțial. Astfel, a rămas nesoluționată situația în ce privește asigurarea realizării scopului propus la construcția blocului de locuințe din mun. Chișinău, str. Alba Iulia nr.91/3, pentru participanții la lichidarea consecințelor avariei de la Cernobîl, precum și privind transmiterea terenurilor proprietate publică în administrarea APP în conformitate cu prevederile HG nr.161 din 07.03.2019.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	Pe parcursul desfășurării misiunii de audit entitatea nu a întreprins careva măsuri de redresare a constatărilor expuse în raportul de audit. Astfel, au fost înaintate propuneri de revizuire a Regulamentului de organizare și funcționare a Centrului de plasament temporar pentru refugiați și de conectare a modului privind evidența refugiaților la alte sisteme informaționale (HG nr. 21/2023), precum și propuneri de îmbunătățire/restricționare a importului de ajutoare umanitare (HG nr.535/2023).
Măsurile dispuse pentru remediere	➤ asigurarea implementării unui sistem de control intern managerial viabil, inclusiv în toate entitățile din subordine, precum și a unui Serviciu de audit intern funcțional; ➤ efectuarea inventarierii generale a patrimoniului gestionat, inclusiv la toate entitățile din subordine, asigurând raportarea conformă a situațiilor patrimoniale; ➤ asigurarea interoperabilității și schimbului de date între sistemul informațional al ministerului (SIA „Vulnerabilitatea energetică”) și sistemul deținut de Serviciul Fiscal de Stat (SIA „e-Cerere”), inclusiv cu formularele extrase din aceste sisteme (IALS21, CET18) etc., în vederea realizării scopului propus de acordare beneficiarilor cu venituri mici a compensațiilor pentru perioada rece a anului; ➤ evaluarea situației privind blocul de locuit cu 80 de apartamente, construit din mijloace publice pentru participanții la lichidarea consecințelor avariei de la Cernobîl, și asigurarea utilizării acestuia conform scopului propus, ținând cont de prevederile Legii nr.1324/1993 și Legii nr.75/2015 ; ➤ elaborarea mecanismelor și procedurilor necesare pentru determinarea cantității și valorii ajutoarelor umanitare primite în vrac (haine, medicamente,

¹⁸¹ Hotărârea Curții de Conturi nr.37 din 28.07.2022 „Cu privire la Raportul auditului rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Muncii și Protecției Sociale încheiate la 31 decembrie 2021”.

	produse alimentare și igienice etc.), pentru a asigura trasabilitatea utilizării și distribuției ulterioare a acestora; ➤ elaborarea și aprobarea conform prevederilor Legii nr.100/2017 a cadrului normativ privind organizarea, funcționarea și finanțarea centrelor de plasament temporar pentru refugiați, cu indicarea expresă a mecanismelor de determinare a cheltuielilor în cazul în care acestea nu pot fi stabilite direct; ➤ revizuirea cadrului normativ privind asigurarea sustenabilității veniturilor din Fondul de susținere a populației; ➤ elaborarea și aprobarea mecanismelor și procedurilor privind realizarea prevederilor regulamentelor aprobate prin HG nr.1276 din 26.12.2018, aferente subvenționării locului de muncă pentru șomeri, inclusiv pentru șomerii cu dizabilități angajați, cu specificarea exhaustivă a responsabilităților; ➤ elaborarea reglementărilor necesare care ar specifica exhaustiv condițiile de muncă ce oferă dreptul la acordarea sporului de compensare pentru munca prestată în condițiile de risc sporit pentru sănătate; ➤ asigurarea transmiterii terenurilor în administrarea APP în conformitate cu prevederile HG nr.161 din 07.03.2019; ➤ inițierea inspecțiilor financiare tematice privind corectitudinea acordării sporului de compensare pentru munca prestată în condițiile de risc sporit pentru sănătate, precum și privind corectitudinea determinării și finanțării cheltuielilor de întreținere a centrelor de plasament temporar pentru refugiați.
Punctul de vedere conducerii entității auditate	Entitățile auditate și cele de la care s-au colectat probe de audit nu au avut obiecții privind constatările, concluziile și recomandările de audit.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

Auditul asupra rapoartelor financiare consolidate ale Ministerului Educației și Cercetării încheiate la 31 decembrie 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.41 din 28 iulie 2023)¹⁸²	
Informații generale	Patrimoniul gestionat de Ministerul Educației și Cercetării (MEC), care este administrat de 73 de instituții bugetare și 78 de instituții la autogestiune, la situația din 31 decembrie 2022, a constituit 6,8 mld. lei. Cheltuielile efective ale Ministerului pentru anul 2022 au constituit 2,7 mld. lei, iar veniturile efective – 4,1 mld. lei.
Scop	Oferirea asigurării rezonabile precum că rapoartele financiare consolidate ale MEC încheiate la 31 decembrie 2022 au fost întocmite și prezentate în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil și nu conțin denaturări semnificative, datorate fraudei și/sau erorii, cu ulterioara emitere a unei opinii de audit.
Opinie contrară	În opinia noastră, ținând cont de semnificația aspectelor descrise în secțiunea <i>Baza pentru opinia contrară</i> , rapoartele financiare consolidate nu prezintă o imagine corectă și fidelă în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil .
Baza pentru opinia contrară	Deficiențele la nivelul rapoartelor financiare, care au afectat bilanțul contabil cu cel puțin 2,6 mld. lei și raportul de executare a bugetului cu 1,24 mld. lei: • diminuarea valorii clădirilor cu cel puțin 17,28 mil.lei, ca urmare a neajustării valorii clădirilor administrate (4.194,2 m²) la valoarea cadastrală și necontabilizării valorii unor clădiri administrate (suprafața totală la sol de 19.777,28 m²), precum și a necapitalizării lucrărilor de reparații capitale (refectate ca reparații curente); • diminuarea valorii terenurilor cu 132,3 mil.lei, datorită neînregistrării în evidența contabilă a 29 de terenuri cu suprafața de 154,89 ha (117,54 mil.lei) și neajustării valorii contabile la valoarea din Registrul bunurilor imobile a unui teren cu suprafața de 3,54 ha (14,76 mil. lei); • diminuarea valorii acțiunilor și altor forme de participare în capital în interiorul țării cu cel puțin 2.316,03 mil.lei, din cauza neajustării și necontabilizării integrale a valorii patrimoniului public transmis în gestiune instituțiilor publice fondate; • diminuarea valorii contului „Alte mijloace fixe” cu cel puțin 145,88 mil.lei, datorită neînregistrării ca proprietate a MEC a fondului de manuale; • diminuarea veniturilor (1.000,2 mil.lei) și majorarea cheltuielilor (231,86 mil.lei), ca urmare a nerespectării prevederilor cadrului normativ în vigoare privind înregistrarea operațiunilor economice în urma reorganizării. De asemenea, au fost relevate și alte deficiențe, dar care nu au influențat opinia de audit, și anume: • Procesul de reorganizare/fuziune a instituțiilor de învățământ superior nu s-a realizat în corespundere cu prevederile cadrului normativ în vigoare¹⁸³, cu impact asupra veniturilor și cheltuielilor raportate; • MEC nu a revizuit nomenclatorul serviciilor și quantumul tarifelor pentru serviciile prestate de către instituțiile de învățământ profesional tehnic

¹⁸² https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1232/hotararea-nr-41-din-28-iulie-2023-cu-privire-la

¹⁸³ Pct.13 din Hotărârea Guvernului nr.485 din 13.07.2022 „Cu privire la reorganizarea prin fuziune (absorbție) a unor instituții din domeniile educației, cercetării și inovării și modificarea unor hotărâri ale Guvernului” (în continuare - Hotărârea Guvernului nr.485/2022); pct. 1.4.5.2. și pct. 3.7.11. din Ordinul ministrului finanțelor nr. 216/2015.

postsecundar și nonterțiar. Astfel, taxele de studii nu corespund costului real, acestea variind de la 3,6 mii lei până la 8,5 mii lei per instituție, meserie/profesie, pe când costul per elev finanțat de buget este de 18,5 mii lei pentru învățământul profesional tehnic secundar și 27,3 mii lei pentru învățământul profesional tehnic postsecundar;

- MEC nu a întreprins măsuri nici pentru elaborarea și aprobarea Metodologiei de restituire la bugetul de stat a cheltuielilor pentru instruire, pentru a asigura restituirea la bugetul de stat a cheltuielilor suportate pentru instruirea studenților care au refuzat plasarea obligatorie în câmpul muncii și a celor exmatriculați. Astfel, conform datelor prezentate de instituțiile de învățământ, în anul 2022 au fost exmatriculate 5160¹⁸⁴ de persoane, iar cheltuielile suportate de stat pentru pregătirea acestora, doar pentru un an de studii (fără bursă), evaluate de audit, constituie cca 100,2 mil. lei¹⁸⁵;

- Metodologia de finanțare bugetară a instituțiilor publice de învățământ superior, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.343 din 10.06.2020¹⁸⁶, necesită ajustare, urmând a fi stabilit și mecanismul de raportare a alocațiilor bugetare după tipul finanțării (finanțare-standard și compensatorie), precum și în baza numărului real lunar de studenți instruiți. Astfel, s-a constatat că finanțarea-standard aprobată de MEC¹⁸⁷ pentru anul 2022 a constituit cu circa 8,1 mil. lei mai mult față de finanțarea-standard stabilită în baza numărului real lunar de studenți instruiți;

- MEC dispune de bunuri care nu sunt necesare în activitatea sa, cum ar fi investițiile capitale în valoare de **15,4 mil. lei** efectuate în construcția a 14 instituții de învățământ¹⁸⁸ din diferite localități ale RM, realizate în anii '90, necesitatea finalizării cărora a decăzut și care urmau a fi transmise în gestiunea autorităților publice locale. Menționăm că, în urma verificărilor efectuate în teren, la 12 construcții nefinalizate, se atestă un grad înalt de deteriorare/ruinare a acestora, iar în două cazuri - chiar lipsa construcțiilor. Lipsa prevederilor legale și abrogarea în anul 2013 a HG nr.875/1999¹⁸⁹ cu privire la obiectele de construcții nefinalizate a generat impedimente în întreprinderea de către MEC a măsurilor privind transmiterea obiectelor de construcții nefinalizate de la autoritatea publică centrală la autoritatea publică locală. Mai mult decât atât, unele autorități locale refuză preluarea acestor bunuri la balanța sa.

Cauzele și impactul deficiențelor constatate

Deficiențele cele mai semnificative asupra rapoartelor financiare sunt condiționate de nerespectarea prevederilor cadrului normativ în procesul reorganizării instituțiilor din domeniile educației, cercetării și inovării, de lipsa evidenței analitice a patrimoniului public din domeniul public transmis în gestiune economică, precum și de capacitatea instituțională redusă și neimplementarea recomandărilor Curții de Conturi.

¹⁸⁴ Instituții de învățământ profesional tehnic secundar – 1717 studenți, instituții de învățământ profesional tehnic postsecundar - 1647 studenți, instituții de învățământ superior - 1796 studenți.

¹⁸⁵ Instituții de învățământ profesional tehnic secundar – 31745,09 mii lei (1717 st. x 18.488,0 lei), instituții de învățământ profesional tehnic postsecundar - 44.951,57 mii lei (1647 st. x 27.293,0 lei), instituții de învățământ superior – 23.452,28 mii lei (1796 st. x 13.058,07 lei).

¹⁸⁶ Hotărârea Guvernului nr.343 din 10.06.2020 „Cu privire la aprobarea Metodologiei de finanțare bugetară a instituțiilor publice de învățământ superior” (în continuare - Hotărârea Guvernului nr.343 din 10.06.2020).

¹⁸⁷ Ordinul MEC nr.02 din 05.01.2022

¹⁸⁸ Școala din or. Rezina – 4,4 mil. lei; Școala din s. Brătușeni, r-nul Edineț – 2,6 mil. lei; Școala din s. Cerlina, r-nul Soroca – 0,25 mil. lei; Școala din s. Merenii, r-nul Cimișlia – 0,3 mil. lei; Școala din s. Voroteț, r-nul Orhei – 0,37 mil. lei; Școala din s. Bălășești, r-nul Singerei – 0,31 mil. lei; Școala din s. Lalova, r-nul Rezina – 0,3 mil. lei; Școala din s. Bravicea, r-nul Călărași – 1,0 mil. lei; Școala din or. Dondușeni, r-nul Dondușeni – 2,2 mil. lei; Școala din s. Carabetovca, r-nul Basarabeasca – 1,0 mil. lei; Școala din s. Recea, r-nul Strășeni – 0,2 mil. lei; Școala din s. Hirova, r-nul Călărași – 1,6 mil. lei; Școala din s. Cucoara, r-nul Cahul – 0,33 mil. lei; Școala din s. Pohoarna, r-nul Șoldănești – 0,48 mil. lei.

¹⁸⁹ Hotărârea Guvernului nr.875 din 27.09.1999 „Cu privire la obiectele de construcție nefinalizate”.

Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Din 23 de recomandări înaintate prin Hotărârea Curții de Conturi nr. 41 din 29.07.2022, 6 recomandări au fost executate, 6 recomandări - parțial executate, iar 11 - neexecutate. Situația dată a condiționat persistența unor aspecte care au influențat opinia de audit, asupra cărora este orientată în continuare atenția noastră.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	Pe parcursul misiunii de audit, Ministerul Educației și Cercetării a efectuat corectări financiar-contabile în sumă de 520,32 mil. lei.
Măsurile dispuse pentru remediere	- implementarea unui sistem de control intern managerial viabil, inclusiv în toate entitățile din subordine, precum și a unui Serviciu de audit intern funcțional; - inventarierea, evaluarea, delimitarea drepturilor de proprietate după domeniu, contabilizarea conformă a patrimoniului public gestionat și reînregistrarea drepturilor de proprietate de stat asupra terenurilor și clădirilor; - transmiterea către beneficiarii finali a investițiilor finalizate, cu ajustarea de rigoare a valorii investițiilor în entitățile fondate; - asigurarea ținerii evidenței separate a cheltuielilor de către instituțiile din subordine și elaborarea unei metodologii exhaustive privind determinarea costului de studii per elev/student, specializare/ocupație și nivel de studii, cu completarea cadrului normativ aferent finanțării instituțiilor de învățământ cu referințe privind utilizarea costurilor respective la determinarea costului standard de instruire/program de studiu; - modificarea și completarea cadrului legal-normativ, în scopul eliminării cheltuielilor ineficiente aferente studiilor elevilor/studentilor care au fost exmatriculați și ale celor care nu s-au prezentat la locul de muncă conform repartizării; - revizuirea cadrului normativ aferent aprobării taxelor de studii în bază de contract din instituțiile de învățământ profesional tehnic care activează în regim de autogestiune financiar-economică (Hotărârile Guvernului nr.872 din 21.12.2015 și nr.1311 din 12.12.2005); - etc.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Entitatea a dat explicații și a înaintat sugestii suplimentare pentru unele constatări, unele dintre care au fost luate în considerație la redactarea finală a constatărilor de audit.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

Auditul conformității asupra cheltuielilor și investițiilor capitale la întreprinderile de gaze naturale cărora le-au fost impuse obligații de serviciu public, precum și la întreprinderile înrudite, astfel cum sunt definite în Legea nr.108/2016 cu privire la gazele naturale, inclusiv la cele deținute indirect (Hotărârea Curții de Conturi nr.56 din 21 noiembrie 2022)¹⁹⁰

Informații generale	SA Moldovagaz a fost creată în anul 1999, ca rezultat al reorganizării prin fuziune a Concernului de Stat Moldovagaz și a întreprinderii mixte moldo-ruse SA Gazsnabtranzit (ulterior redenumită în SA Aprogaztranzit), cu scopul de a asigura consumatorii cu gaze naturale, tranzitul lor sigur în țările terțe în baza activității economico-financiare eficiente și profitabile a sectorului de gaze naturale, ca un mecanism de producție unic. La 31.12.2021, SA Moldovagaz era fondatorul direct al 23 SRL¹⁹¹, precum și fondator indirect al 3 SRL fondate de SRL Moldovatrangaz și SRL Bălți-gaz, care își desfășoară activitățile de producție și financiare conform principiului de autogestiune, pe baza patrimoniului transmis lor în gestiune economică. Conform situațiilor financiare consolidate întocmite la sfârșitul perioadei de gestiune 2021, patrimoniul gestionat de grupul SA Moldovagaz a constituit 11.106.542,67 mii lei. Datoriile consolidate raportate pe termen lung au constituit 23.529,3 mii lei și pe termen scurt – 13.787.190,0 mii lei, iar rezervele – 45.307,8 mii lei. Astfel, capitalul propriu al SA Moldovagaz a înregistrat o valoare negativă de (2.749.484,5) mii lei, care se menține începând cu anul 2014.
Scop	Evaluarea conformității cheltuielilor și a investițiilor capitale la întreprinderile de gaze naturale cărora le-au fost impuse obligații de serviciu public, precum și la întreprinderile înrudite, astfel cum sunt definite în Legea nr.108/2016, inclusiv la cele deținute indirect.
Obiectiv	Auditul a avut ca obiectiv să răspundă la următoarele întrebări: ✓ Planificarea, fundamentarea și realizarea investițiilor capitale la întreprinderile de gaze naturale s-au efectuat în conformitate cu reglementările aplicabile în vigoare? ✓ Planificarea, executarea și raportarea cheltuielilor aferente activității operaționale a întreprinderilor de gaze naturale s-au efectuat în baza principiului eficienței maxime la cheltuieli minime? ✓ Procesul de gestionare a rețelelor de transport și distribuție a gazelor naturale, transmise către grupul SA Moldovagaz la deservire, asigură evidența și integritatea corespunzătoare a acestor active? ✓ A fost asigurat un management corespunzător al Societății pentru maximizarea profiturilor și identificarea soluțiilor fiabile de rambursare a datoriilor, precum și a fost atins scopul stabilit la momentul fondării SA Moldovagaz¹⁹² privind „ameliorarea decontărilor și reducerea datoriilor față de SA Gazprom”? ✓ Patrimoniul transmis în capitalul social al SA Moldovagaz a fost depus la valoarea justă, iar cotele de participare au fost determinate corect?
Concluzie	Unele activități, procese și proceduri, precum și tranzacții, concepute, create și realizate de SA Moldovagaz și persoanele responsabile de guvernare, nu au întrunit în totalitate criteriile de conformitate care guvernează acest holding.

¹⁹⁰ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1202/hotararea-nr56-din-21-noiembrie-2022-cu-privire-la-raportul

¹⁹¹ Inclusiv 7 în partea stângă a râului Nistru.

¹⁹² HP nr.1556/26.02.1998 cu privire la reorganizarea și privatizarea complexului de gaze din Republica Moldova.

**Constatările și
concluziile
principale**

Concluzia a fost determinată de:

- nefundamentarea și neplanificarea conformă, în perioada 2011-2021, a investițiilor capitale în sumă de 815.796,6 mii lei (inclusiv 466.363,5 mii lei în clădiri), dar și nejustificarea acestora în temeiul criteriilor de obligativitate, necesitate și eficiență, au condiționat neaprobarea recuperării prin tarif a acestora de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică;
- schimbarea în anul 2018 a proprietarului imobilului din str. A. Pușkin nr.64, prin vânzarea clădirii respective companiei-fiice SRL „Flacăra Albastră”, a majorat cheltuielile SA Moldovagaz în perioada 2019-2021 cu 17.923,2 mii lei, sau anual cu circa 5.974,4 mii lei;
- includerea cheltuielilor de regie și a beneficiului antreprenorului, în cazul materialelor procurate de către beneficiar, a majorat neregulamentar în perioada 2017-2021, cu cel puțin 15.920,6 mii lei, costurile aferente executării lucrărilor de construcție/reconstrucție a infrastructurii de distribuție a gazelor naturale;
- nearmonizarea reglementărilor interne ale grupului SA Moldovagaz, aferente proceselor de achiziții în domeniul activităților de reglementare a gazelor naturale, creează posibilități de aplicare neuniformă a practicilor de procurări;
- nerealizarea unor studii privind competitivitatea prețurilor oferite pe piața internă și cea externă a condiționat efectuarea unor achiziții prin intermediari, care au aplicat adaosuri comerciale de circa 153.365,8 mii lei față de valoarea bunurilor declarată în vamă;
- acordarea în perioada 2017-2020, pe termene îndelungate, a unor avansuri în proporție de peste 50 la sută din valoarea contractelor de achiziție a bunurilor, a lipsit Societatea de mijloace financiare pentru achitarea datoriilor;
- depășirea, în perioada 2011-2021, a volumelor pierderilor efective la distribuția gazelor naturale, de 2 ori față de volumul pierderilor normative acceptate în scopuri tarifare, a generat cheltuieli de 1.022.761,8 mii lei;
- calcularea necorespunzătoare a TVA în cazul serviciilor de transport al gazelor naturale în regim de tranzit s-a soldat cu aplicarea și plata în anul 2018 a unor penalități în sumă totală de 39.274,48 mii lei;
- luarea în locațiune a propriilor spații deținute cu drept de proprietate de SA Moldovagaz a generat în perioada 2017-2021 cheltuieli de 8.932,0 mii lei;
- nejustificarea și nefundamentarea serviciilor juridice procurate în perioada 2017-2019 în bază de abonament, în sumă de 8.958,7 mii lei, au condiționat cheltuieli suplimentare;
- rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale proprietate publică (inclusiv cele finanțate din bugetul de stat în perioada 2000-2021, în sumă de 1.006.819,4 mii lei) și private sunt utilizate de întreprinderile SA Moldovagaz în lipsa unei evidențe exhaustive a acestora, precum și fără a prevedea achitarea unei redevențe în folosul proprietarilor pentru utilizarea lor și suportarea cheltuielilor de reparație capitală;
- transmiterea neconformă de către autoritățile publice locale și recunoașterea necorespunzătoare în evidența contabilă a operatorilor sistemelor de distribuție a unor rețele de distribuție a gazelor naturale, în valoare totală de cca 39.422,4 mii lei, s-a soldat în perioada 2015-2022 cu pierderea drepturilor de proprietate publică asupra acestui patrimoniu;
- nerealizarea conformă a angajamentelor contractuale a condiționat admiterea în perioada 2011-2021 a datoriilor întreprinderilor de distribuție față de SA Moldovagaz în sumă totală de cca 1.603.528,2 mii lei;

	- admiterea în perioada 2011-2021 a cheltuielilor neproductive, economic neargumentate și nejustificate, în sumă totală de 1.000.214,0 mii lei, în contextul existenței datoriilor, a avut impact negativ asupra funcționării eficiente și asigurării viabilității financiare a grupului SA Moldovagaz; - admiterea investițiilor și cheltuielilor nejustificate pe deplin, precum și a devierilor tarifare și a pierderilor semnificative, a condiționat formarea în perioada 1999-2015 a datoriilor SA Moldovagaz pentru gazele naturale importate, care la situația din 31.12.2021 erau înregistrate în sumă de 590.835,1 mii dolari SUA (fără penalități); - neevaluarea patrimoniului investit de acționari la fondarea SA Gazsnabtranzit (a. 1995), precum și la fondarea SA Moldovagaz (a. 1999) contravine cadrului normativ în vigoare; - nedeterminarea valorii reale a patrimoniului depus în capitalul social al SA Moldovagaz, inclusiv în contul stingerii datoriilor pentru gazele naturale livrate de SA Gazprom, până la momentul actual, denaturează cotele de participare în capitalul social al SA Moldovagaz și valoarea datoriilor pentru gazele naturale livrate; - nedelimitarea exhaustivă, în actele de verificare existente, a datoriilor istorice din partea dreaptă și din partea stângă a râului Nistru determină incertitudini cu privire la veridicitatea acestora; etc.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	- Conformitatea investițiilor în capitalul social al SA Moldovagaz a fost influențată de efectele: i) neevaluării conforme și nedelimitării corespunzătoare, după același principiu prin care au fost stinse datoriile, a patrimoniului investit de acționari la crearea Societății, ii) evidenței, inclusiv a evidenței contabile neconforme a patrimoniului investit la societățile reorganizate și, ca efect, la SA Moldovagaz, iii) deciziei regiunii transnistrene de retragere a patrimoniului depus în capitalul social al SA Moldovagaz, iv) diminuării neîntemeiate a cotei de participare în capitalul social al SA Moldovagaz a Guvernului Republicii Moldova, v) majorării nejustificate a datoriei SA Moldovagaz (malul drept al râului Nistru) pentru gazele consumate, precum și vi) lipsei unor documente privind modul de formare a datoriilor SA Moldovagaz; - Conformitatea executării cheltuielilor investiționale a fost afectată de consecințele: i) nefundamentării și neplanificării conforme a investițiilor capitale, iar ca efect – de neacceptarea unora spre recuperare prin tarif, ii) neconfirmării documentare a unor investiții efectuate în clădiri, iii) nefinalizării și netransmiterii în exploatare a unor imobile și active aferente infrastructurii de transport și distribuție a gazelor naturale, iv) majorării neîntemeiate a costurilor unor investiții în infrastructura de distribuție a gazelor naturale, v) nereglementării sau nearmonizării unor proceduri de achiziții în domeniul gazelor naturale, vi) neplanificării conforme a achizițiilor de bunuri, lucrări și servicii, vii) neaplicării procedurilor de achiziții la procurarea bunurilor, lucrărilor și serviciilor, viii) acordării nejustificate a unor avansuri semnificative la executarea contractelor, și ix) neaplicării consecvente a practicilor de încasare a garanțiilor de bună execuție a contractelor privind reparația infrastructurii de transport al gazelor naturale etc.; - Conformitatea executării cheltuielilor operaționale a fost afectată de efectele: i) luării unor decizii cu impact asupra cheltuielilor, în lipsa alocațiilor sau soluțiilor de finanțare a acestora, ii) pierderilor semnificative de gaze naturale la distribuția acestora, iii) aplicării tarifelor diferențiate la distribuția gazelor neaprobată de reglementator, iv) admiterii cheltuielilor

	neargumentate și nejustificate economic, v) nejustificării statelor de personal prin normative de muncă aprobate regulamentar, vi) luării în locațiune a propriilor spații, vii) casării creanțelor și neconstituirii provizioanelor, precum și de efectele vii) neimplementării recomandărilor auditului intern și celui extern; - Conformitatea gestionării patrimoniului public a fost influențată de efectele: i) transmiterii rețelelor de transport și distribuție a gazelor la întreținere în lipsa unor redevențe privind utilizarea acestora și a obligațiilor pentru reparația capitală a acestora, ii) neînregistrării în evidența contabilă a autorităților publice a rețelelor de gaze construite din bugetul acestor entități, precum și de consecințele iii) preluării neconforme de către SA Moldovagaz și recunoașterii necorespunzătoare în evidența contabilă a Societății a rețelelor de gaze naturale proprietate publică; - Managementul SA Moldovagaz a fost afectat de: i) planificarea deficitară a veniturilor și cheltuielilor pentru asigurarea resurselor de finanțare a investițiilor și cheltuielilor neacceptate în scopuri tarifare, ii) nerealizarea sau realizarea neconformă a funcțiilor și atribuțiilor organelor de conducere și administrare, iii) nerealizarea strategiilor și planurilor de diminuare a datoriilor.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Entitățile responsabile nu au întreprins acțiuni credibile pentru eliminarea deficiențelor indicate în HCC nr.15 din 14.02.2002 „Privind rezultatele controlului asupra unor aspecte ale activității sistemului de aprovizionare cu gaze naturale a Republicii Moldova”.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	SA Moldovagaz a stopat acordarea avansurilor la procurarea bunurilor, lucrărilor și serviciilor. Conform noilor state aprobate ^[1] , în cadrul aparatului administrativ al SA Moldovagaz au fost reduse 6 unități de personal. A fost revizuit Regulamentul de activitate al Secției audit intern și control.
Măsurile dispuse pentru remediere	- ameliorarea gestiunii economico-financiare a SA Moldovagaz și a întreprinderilor fondate de aceasta, inclusiv prin prisma prevederilor HG nr.1068 din 21.10.1998; - inventarierea rețelelor de transport și distribuție a gazelor naturale, evaluarea și gestiunea rețelelor construite din resursele bugetului public național și a celor fără proprietar înregistrat; - revizuirea structurii întreprinderilor din grupul SA Moldovagaz și optimizarea statelor de personal ale acestora; redresarea situației financiare precare, precum și a datoriilor; - revizuirea și actualizarea reglementărilor interne aferente procesului bugetar al SA Moldovagaz, achizițiilor și investițiilor.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Entitatea a dat explicații și a înaintat sugestii suplimentare pentru unele constatări, majoritatea dintre care au fost luate în considerație la redactarea finală a constatărilor de audit.
Recomandări Legislativului	Să asigure o monitorizare strictă a realizării prevederilor din Hotărârea Parlamentului nr. 39 din 03.03.2023.

[1] Statele de personal ale SA Moldovagaz puse în aplicare începând cu 01.07.2022.

Auditul conformității gestionării patrimoniului public (inclusiv subsidiile) de către instituțiile publice din domeniul infrastructurii calității în anii 2020-2021 (Hotărârea Curții de Conturi nr.60 din 13 decembrie 2022)¹⁹³

Informații generale	Asigurarea organizării și coordonării activităților de standardizare, metrologie și supraveghere metrologică, acreditare și evaluare a conformității, reglementare tehnică, securitate industrială, supraveghere a pieței, protecție a consumatorilor la nivel național, constituie misiunea Ministerului Economiei, iar activitățile în domeniul infrastructurii calității sunt exercitate de către : Institutul de Standardizare din Moldova; Institutul Național de Metrologie; Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorilor (succesor de drepturi al Agenției pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței); și Centrul Național de Acreditare din Republica Moldova, în care Ministerul Economiei are calitatea de fondator.
Scop	Evaluarea conformității gestionării patrimoniului public (inclusiv subsidiile) de către instituțiile publice din domeniul infrastructurii calității în anii 2020-2021 în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil.
Obiectiv	Auditul a avut ca obiectiv să răspundă la următoarele întrebări: - A fost asigurată conformitatea gestionării patrimoniului public și respectate principiile de integritate, transparență și legalitate de către instituțiile publice din domeniul infrastructurii calității, inclusiv în rezultatul reorganizării acestora? - Veniturile au fost gestionate într-o manieră prudentă, asigurând acumularea integrală și conformă a acestora? - Resursele bugetare alocate (subsidiile) au fost utilizate conform necesităților reale ale entităților, cu respectarea legalității cheltuielilor?
Concluzie	Misiunea de audit desfășurată a relevat că, în cadrul instituțiilor publice din domeniul infrastructurii calității, în perioada supusă auditului, modul de gestionare a patrimoniului public, cu unele rezerve de îmbunătățire, per ansamblu, a întrunit principiile de legalitate, transparență și integritate. Totodată, au fost identificate unele deficiențe și neconformități aferente gestionării patrimoniului, dar care nu au afectat semnificativ buna guvernare a patrimoniului public încredințat, acestea fiind cauzate atât de unele lacune ale sistemului de control intern managerial, cât și de neconformarea responsabililor din cadrul instituțiilor la prevederile legale. Astfel, se atestă o abordare neconformă a procesului de gestionare a imobilizărilor necorporale, corporale deținute, a activelor în curs de execuție, precum și a bunurilor neutilizate, ceea ce contravine principiilor bunei guvernări, iar neaplicarea și neînstituirea unor politici, proceduri și reguli interne afectează procesul de remunerare a personalului, generând și alte riscuri în raport și în aspect de regularitate.
Constatările și concluziile principale	Concluzia a fost determinată de următoarele: - rezultatele inventarierii în cadrul instituțiilor publice din domeniul infrastructurii calității indică doar stabilirea existenței faptice și scriptice a bunurilor aflate în gestiunea acestora, nefiind identificate bunurile neutilizate și/sau amortizate integral, neevaluate corespunzător (53 078,46 mii lei), necasate (cu valoarea inițială de 594,04 mii lei), netransmise altor entități (330,8 mii lei) și, prin urmare, nefiind luate deciziile manageriale de rigoare relevante acestora;

¹⁹³ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1203/hotararea-nr60-din-13-decembrie-2022-cu-privire-la-raportul

	- sistemul de tarificare a serviciilor prestate aplicat în cadrul instituțiilor publice din domeniul infrastructurii calității este învechit și urmează a fi reorientat pe costuri reale și principii aplicabile; - neelaborarea și neaplicarea unor reglementări interne nu au asigurat acumularea integrală a unor venituri provenite din prestarea serviciilor, ceea ce a condiționat suportarea unor cheltuieli nejustificate pentru remunerarea muncii persoanelor implicate în procesul prestării serviciilor; - managementul domeniului infrastructurii calității necesită o reabordare prin formularea viziunii strategice a activității instituțiilor publice pe un termen mediu în coraport cu Programul de activitate al Guvernului și CBTM ; - acumularea numărului semnificativ de zile de concediu anual nefolosite impune obligații legale față de personalul încadrat de cca 1 176,0 mii lei (inclusiv contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii); - neaplicarea și neînstituirea unor politici, proceduri și reguli interne afectează procesul de remunerare a personalului, generând în așa fel și alte riscuri în raport și în aspect de regularitate, printre care: i) aplicarea diferențiată a sporurilor în lipsa criteriilor de stabilire a acestora și a documentelor justificative (1.354,9 mii lei), ii) stabilirea și calcularea neconformă a ajutorului material și a premiilor unice (57,92 mii lei), iii) majorarea necorespunzătoare a cheltuielilor de salarizare aferente personalului neîncadrat în state, dar care prestează servicii (31,2 mii lei), iv) înregistrarea neconformă a tranzacțiilor economice aferente prestării serviciilor de traduceri de către angajații instituției (518,0 mii lei), v) aplicarea prevederilor legale abrogate (247,0 mii lei), vi) acordarea neconformă a sporului pentru cumularea de funcții (85,0 mii lei).
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Deficiențele menționate sunt cauzate atât de unele lacune ale sistemului de control intern managerial, cât și de neconformarea responsabililor din cadrul instituțiilor la prevederile legale, ceea ce a compromis gestionarea patrimoniului public încredințat în conformitate cu principiile de bună guvernare.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Anterior, prin HCC nr. 17 din 29.04.2021 au fost înaintate instituțiilor publice din domeniul infrastructurii calității 8 recomandări, dintre care 4 recomandări s-au implementat integral, 1 recomandare - implementată parțial (INM), și 1 recomandare - neimplementată (APCSP).
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	Institutul de Standardizare din Moldova: - a evaluat și înregistrat în evidența contabilă platforma e-learning www.academia.standard.md, cu valoarea de 15,8 mii lei; - a întocmit actele corespunzătoare și a luat decizia de dare în exploatare a imobilizărilor corporale în curs de execuție în cantitate de 17 unități de echipament tehnic pentru sălile de conferință, cu valoarea de 303,0 mii lei.
Măsurile dispuse pentru remediere	Au fost înaintate recomandări, menite să asigure remedierea lacunelor cadrului de control intern instituit, precum și a neconformităților propriu-zise.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Responsabilii de la instituțiile publice din domeniul infrastructurii calității, precum și ai Ministerului Economiei s-au expus fără obiecții, deficiențele fiind recunoscute, iar recomandările - implementabile în termenele stabilite.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

Auditul conformității asupra procedurilor de protecție specială a copiilor aflați în situație de risc (Hotărârea Curții de Conturi nr.63 din 22 decembrie 2022)¹⁹⁴

Informații generale	Copiii, aflându-se în etapa incipientă a vieții, necesită sprijinul părinților, tutorilor sau altor persoane adulte responsabile, însă când acest sprijin este insuficient, adică când aceste persoane responsabile nu-și îndeplinesc sau nu-și pot îndeplini suficient obligațiunile sale față de copii, aceștia ajung în situații de dificultate, care nu întotdeauna pot fi soluționate în cadrul familial și, prin urmare, necesită intervenția instituțiilor statului, organizațiilor nonguvernamentale, organizațiilor internaționale, sau a altor entități care pot oferi susținere acestor copii. Numărul copiilor aflați în situația de risc în anul 2019 a fost de 10953 copii și în anul 2021 - de 8252 copii, care au necesitat servicii sociale, inclusiv prin decizii de plasare a copilului în servicii de tip rezidențial. Încadrarea copiilor fără părinți într-o familie, sau adopția, constituie o altă problemă care necesită soluții de implementare. Potrivit datelor din Registrul de stat al adopției, în noiembrie 2022, cu statut de copil adoptabil au fost înregistrați 570 de copii, în timp ce erau doar 332 de adoptatori naționali și 24 de adoptatori internaționali. Totodată, în perioada 2019 – 01 septembrie 2022, au fost adoptați 305 copii, dintre care 282 de copii - prin proceduri de adopție națională, și 23 de copii - prin adopție internațională.
Scop	Evaluarea conformității procedurilor de protecție specială a copiilor aflați în situație de risc, inclusiv a procesului de plasare a copiilor aflați în dificultate în centre specializate, a adopției etc.
Obiectiv	Auditul a avut ca obiectiv să răspundă la următoarele întrebări: - Procesul de evaluare și identificare a copiilor aflați în situație de risc, plasarea în instituțiile specializate și monitorizarea au fost realizate conform criteriilor stabilite? - Autoritățile competente au realizat conform etapele în domeniul adopției copiilor?
Concluzie	Autoritățile publice realizează atribuțiile care asigură evaluarea, identificarea și luarea deciziilor aferente ajutorării copiilor aflați în situație de risc, precum plasarea și acordarea serviciilor specializate, dar sunt evidențiate probleme și neconformități, cele mai importante fiind: lipsa registrului copiilor în situație de risc; lipsa unor centre specializate pentru copii cu vulnerabilitate severă; lipsa mecanismelor privind monitorizarea copiilor adoptați prin procedura de adopție națională și plecați cu părinții adoptați peste hotarele țării; transparența insuficientă la inițierea procesului de adopție, etc.
Constatările și concluziile principale	Concluzia a fost determinată de următoarele nereguli: Cu referire la evaluarea și identificarea copiilor aflați în situație de risc • Nedeținerea de către MMPS a Registrului de stat al copiilor aflați în situație de risc și al copiilor separați de părinți a determinat lipsa datelor analitice și imposibilitatea adoptării unor decizii operative. Datele sunt colectate de la Autoritățile Tutelare Locale, care dispun de aceste date în registrele improvizate în format Excel; • Necoresponderea datelor prezentate de unele APL-uri cu datele statistice raportate de minister privind categoria de copii care practică vagabondajul, cerșitul și prostituția. Numărul copiilor problematici care ar necesita o atenție deosebită din partea entităților publice de toate nivelurile a variat de la 111 în anul 2019 până la 78 de copii în anul 2021. Evaluarea activităților părinților

¹⁹⁴ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1205/hotararea-nr63-din-22-decembrie-2022-cu-privire-la-raportul

implicate în acest proces a relevat că în 24 de cazuri entitățile implicate au adoptat decizii de soluționare, inclusiv prin plasarea copilului în centre de reabilitare sau la tratamentul în instituțiile medicale. Totuși, într-un caz procesele de corectare a comportamentului deviant al copilului nu au avut efect, copilul evadând încontinuu din cadrul serviciului unde era plasat;

- Evaluarea situațiilor în cadrul a 12 APL de nivelul I și nivelul II denotă că în anii 2019-2022, din cei 24 de copii ieșiți din instituția de plasament, ca rezultat al împlinirii majoratului, le-au fost acordate spații locative doar la 8 tineri din cadrul a 3 APL. Se menționează că, în 9 APL de nivelul II, la 16 copii, până în noiembrie 2022, nu le-au fost repartizate locuințe sociale. Nerealizarea regulamentară a atribuțiilor ce le revin a fost motivată de responsabilitățile entităților prin nedispunerea de spații locative. În aceste circumstanțe, condițiile de trai al copiilor care au atins majoratul rămâne a fi problematice și implică riscuri.

Cu referire la adopția națională și adopția internațională

- Analiza cauzelor din care părinții biologici ai copiilor adoptați au fost decăzuți din drepturile părintești și s-au stabilit „Datele despre copiii adoptabili” indică predominarea situațiilor de neîndeplinire a obligațiilor părintești, generată de condițiile socio-economice precare, urmate de consumul abuziv de alcool și abandonul la naștere din diferite motive;
- Vârsta copiilor cu statut de copil adoptabil din Registrul de stat al adopției atestă că ponderea copiilor cu vârsta de până la 5 ani constituie numai 12%, în timp ce cererile de adopție, în majoritate, sunt pentru această categorie de vârstă. Situația dată denotă că peste un an-doi, din totalul de 570 de copii cu statut de copil adoptabil, 430 de copii vor depăși categoria solicitată de până la 5 ani și riscă să nu fie adoptați, din motivul lipsei solicitărilor și al netransparenței procesului. De menționat că 374 de copii cu statut de copil adoptabil au avut vârsta mai mare de 10 ani, cererea pentru adopția cărora fiind de doar 2%;
- Accesul limitat la Registrul de stat al adopției, aferent datelor cu caracter personal, atât pentru responsabili din teritorii, cât și pentru adoptatori, determină tergiversarea procesului de adopție.

Probleme, deficiențe și neconformități în procesul de adopție

- 18 copii care au fost adoptați prin procedura adopției naționale au plecat cu părinții adoptatori peste hotarele țării și, respectiv, nu au fost monitorizați post adopție din partea autorităților locale responsabile. Cadrul legal existent nu delimitează responsabilitățile autorităților naționale privind monitorizarea acestor copii adoptați. Deși ministerul deține Registrul de stat al adopției, acesta nu dispune de mecanisme și/sau acces la datele Inspectoratului General al Poliției de Frontieră privind traversarea frontierei de stat de către copii și adoptatorii acestora. Autoritățile centrale, nedispunând de aceste date, nu solicită informații despre copiii adoptați plecați peste hotare, neavând obligația de monitorizare a copiilor adoptați prin procedura adopției naționale;
- Din 72 de dosare verificate, numai la 17 dosare se regăsesc anexate certificatele despre lipsa pe parcursul ultimilor 5 ani a contravențiilor prevăzute de normele legale, iar la 55 de dosare lipsesc sau au fost anexate certificate de contravenții rutiere sau caracteristici eliberate de către subdiviziunile teritoriale ale Poliției de la domiciliul solicitanților, deși în portalul serviciilor publice există posibilitatea solicitării cazierului juridic contravențional general, care ar corespunde criteriilor normelor legale;

	- Doar la 3 dosare a fost anexat consimțământul copiilor adoptați care aveau o vârstă potrivită, iar la 69 de dosare lipsesc acordul în scris al managerului de caz și cel al psihologului. - Din cele 198 de dosare de adopție națională, în 78 de dosare de adopție lipseau de la 1 până la 5 rapoarte de monitorizare post adopție, în total lipseau 100 de rapoarte post adopție. În cazul adopției internaționale a unui copil, dosarul nu se afla în posesia ministerului, situație motivată prin faptul că adoptatorul nu a restituit dosarul, iar ministerul la 21.09.2022 a solicitat părinților adoptivi, autorităților canadiene în domeniu restituirea dosarului. În aceste circumstanțe, copilul adoptat nu este monitorizat post adopție.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Neajustarea cadrului legal-normativ pentru eliminarea lacunelor și incertitudinilor, ceea ce determină riscul neasigurării protecției cuvenite copiilor aflați în situație de risc și a celor adoptați.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Anterior Curtea de Conturi nu a realizat misiuni de audit asupra acestor procese.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	Pe parcursul desfășurării misiunii de audit, entitatea nu a întreprins careva măsuri de redresare a constatărilor expuse în Raportul de audit.
Măsurile dispuse pentru remediere	- crearea Sistemului Informațional în domeniul Protecției Copilului; - inițierea procedurii de creare a unei secțiuni în cadrul Registrului de stat al adopției, cu denumirea de „Profilul public al copilului adoptabil”, la care vor avea acces persoanele responsabile din ATT-uri, precum și adoptatorii, din momentul primirii atestatului de adoptator; - elaborarea și ajustarea cadrului normativ privind copiii în situație de risc, cu măsuri de reeducare în cazul copiilor cu comportament deviant, prin menținerea acestora într-un mediu specializat; - evaluarea și monitorizarea privind acordarea conformă a spațiilor sociale locative pentru copiii orfani care au împlinit vârsta majoratului; - identificarea modalității de monitorizare a copiilor adoptați prin procedură de adopție națională, dar plecați cu părinții adoptivi peste hotarele țării; - elaborarea mecanismelor, convenite cu Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, în vederea dispunerii de datele privind traversarea frontierei de stat de către copii și adoptatorii acestora, ceea ce ar face posibilă monitorizarea obligatorie până la 18 ani a copiilor adoptați.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Entitățile auditate și cele de la care s-au colectat probe de audit nu au avut obiecții privind constatările, concluziile și recomandările de audit.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

Auditul conformității privind acordarea compensațiilor și ajutorului umanitar agricultorilor afectați de calamitățile naturale asupra recoltei anului 2020 (Hotărârea Curții de Conturi nr.64 din 22 decembrie 2022)¹⁹⁵

Informații generale	Schimbările climaterice, și anume - încălzirea globală, contribuie direct la vulnerabilitatea domeniului agrar. Majorarea perioadelor și a duratei de secetă, frecvența și intensitatea acestora se răsfrâng negativ asupra fertilității solului și productivității culturilor agricole. Anul agricol 2020 a fost cel mai provocator an pentru majoritatea fermierilor, din cauza secetei pedologice prelungite, care a afectat culturile de toamnă (grâu, orz, rapiță) și culturile de primăvară (floarea-soarelui și porumb). În vederea atenuării impactului negativ constatat în domeniul agricol, au fost efectuate intervenții directe prin acordarea compensațiilor și a ajutorului umanitar agricultorilor afectați de calamitățile naturale asupra recoltei anului 2020 din trei surse de finanțare, în valoare totală de 462,8 mil. lei ¹⁹⁶ .
Scop	Evaluarea faptului dacă acordarea compensațiilor, ajutorului financiar și umanitar (motorină) pentru pierderile suportate de către agricultori, ca urmare a calamităților naturale din anul 2020, s-a efectuat în conformitate cu reglementările aferente domeniului și dacă au fost respectate criteriile și condițiile de eligibilitate stabilite.
Obiectiv	Pentru atingerea scopului propus și reieșind din riscurile identificate, au fost determinate următoarele obiective specifice: 1. Factorii de decizie au asigurat recepționarea dosarelor complete și conforme? 2. Sprijinul acordat producătorilor agricoli este bine conceput și bine gestionat?
Concluzie	Termenul restrâns atribuit pentru implementarea Hotărârilor de Guvern prin care a fost stabilit modul de acordare a compensațiilor pentru diminuarea consecințelor calamităților naturale asupra recoltei anului 2020 a determinat multiple deficiențe și erori, care au dus la depășirea limitei de alocații prevăzute pentru acordarea ajutorului financiar primit de la Federația Rusă, efectuarea supraplăților către unii producători agricoli și achitarea în cuantumuri diminuate a compensațiilor pentru alți producători agricoli, iar lipsa unor instrumente viabile privind verificarea corectitudinii datelor din actele anexate la dosarele solicitanților condiționează includerea în acestea a datelor neveridice și nejustificate documentar. Urmează a fi întreprinse măsuri urgente de revizuire, ajustare și aprobare în modul stabilit a Îndrumarului metodologic cu privire la evaluarea gradului de afectare a culturilor agricole urmare a calamităților naturale, pentru a exclude pe viitor aplicarea abordărilor neuniforme la întocmirea Actului de constatare a pagubelor. Sunt necesare măsuri de rigoare pentru recuperarea la buget a mijloacelor financiare acordate neregular și suplimentar.
Constatările și concluziile principale	Concluzia este determinată de termenele restrânse de realizare a sarcinilor delegate actorilor implicați în procesul de gestiune a mijloacelor destinate acordării compensațiilor și ajutorului umanitar, ceea ce a generat următoarele deficiențe și neconformități:

¹⁹⁵ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1206/hotararea-nr64-din-22-decembrie-2022-cu-privire-la-raportul

¹⁹⁶ Astfel, prin derogare de la prevederile legale, din mijloacele Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural au fost alocate 324,0 mil. lei; din contul asistenței financiare nerambursabile acordate de Federația Rusă – 275,0 milioane ruble rusești, echivalentul a 59,7 mil. lei; și ajutorul umanitar extern în cantitate de 6000 tone de motorină în valoare de 79,1 mil. lei, acordat cu titlu gratuit, de către România.

- În actul de constatare a pagubelor cauzate: în 72 de dosare¹⁹⁷ nu este indicată data de coordonare a acestuia, în 59 de cazuri¹⁹⁸ lipsește data aprobării, în 5 cazuri¹⁹⁹ actul a fost întocmit în formă liberă/neagreată, în 5 cazuri²⁰⁰ înscrisurile sunt corectate neconform.
- În 22 de cazuri²⁰¹, în documentele anexate la dosarul solicitantului lipsește mențiunea „conform originalului”, în 9 cazuri²⁰² lipsește borderoul de verificare a eligibilității, sau acesta este întocmit parțial; în 7 cazuri²⁰³ nu sunt indicate funcțiile membrilor comisiei.
- Capacitățile reduse de stocare în Sistemul informațional automatizat „Evidența solicitanților și beneficiarilor de subvenții” a informațiilor din dosarele depuse, precum și scopul de a diminua riscul de atingere a limitelor critice și de blocare a Sistemului au determinat pe responsabili din cadrul AIPA, prin derogare de la prevederile legale, să introducă în Sistem doar informațiile strict necesare pentru a putea fi validate dosarele depuse.
- Pe parcursul implementării Hotărârilor de Guvern, s-a admis modificarea unor criterii de eligibilitate inițiale, criteriul „să dețină în proprietate sau folosință terenurile” fiind substituit cu criteriul „să dețină sau să prelucreze în fapt terenurile agricole”, ceea ce a determinat prezentarea dosarelor în lipsa informațiilor care conțin numerele cadastrale ale terenurilor agricole, pentru a putea fi verificat faptul dacă terenul respectiv este deținut în proprietate sau este utilizat de terți sub diferite forme (comodat/arendă), în vederea evitării suprapunerii suprafețelor specificate pentru acordarea ajutorului financiar, precum și dublării sumelor acordate pentru aceleași suprafețe în aceleași scopuri, exceptând riscul ca cererile de acordare a ajutorului financiar să fie înaintate și de proprietar, și de utilizatorul real al acestora.
- Îndrumarul metodologic cu privire la evaluarea gradului de afectare a culturilor agricole urmare a calamităților naturale nu are caracter normativ obligatoriu, nefiind aprobat nici prin Hotărâre de Guvern, nici prin ordinul intern al ministerului de ramură, ceea ce a determinat amplificarea multiplelor neconformități. Deși majoritatea producătorilor agricoli s-au ghidat de prevederile Îndrumarului, datele incluse în Actele de constatare a pagubelor, în unele cazuri, s-au dovedit a fi neveridice, necorespunzând realității, fiind modificate și ajustate pentru a corespunde criteriilor de eligibilitate. Astfel, s-a atestat: (i) Calcularea neconformă a gradului de afectare a suprafețelor de către 2 producători²⁰⁴, care nu au întrunit peste 60% din criteriile stabilite în cadrul regulator, gradul de afectare, recalculat de echipa de audit conform formulei de calcul, fiind sub 60%, variind de la 40% până la 50%, solicitările respective urmând a fi respinse, suma suportului acordat neeligibil constituind 447,5 mii lei. (ii) Au fost constatate situații (3 producători agricoli²⁰⁵) în care gradul de afectare recalculat depășește 100%, variind între 113% și 197%²⁰⁶, deși gradul de afectare declarat de producătorii agricoli respectivi variază între 80% și 100%, fiind suspectă

¹⁹⁷ HG nr.582/2022 – 10 dosare, HG nr.846/2020 – 46 de dosare, HG nr.27/2020 – 16 dosare.

¹⁹⁸ HG nr.582/2022 – 12 dosare, HG nr.846/2020 – 43 de dosare, HG nr.27/2020 – 14 dosare.

¹⁹⁹ HG nr.582/2022 – 4 dosare, HG nr.846/2020 – 1 dosar.

²⁰⁰ HG nr.582/2022 – 3 dosare, HG nr.846/2020 – 2 dosare.

²⁰¹ HG nr.582/2022 – 5 dosare, HG nr.846/2020 – 15 dosare, HG nr.27/2020 – 2 dosare.

²⁰² HG nr.582/2022 – 9 dosare.

²⁰³ HG nr.846/2020 – 4 dosare, HG nr.27/2020 – 4 dosare.

²⁰⁴ SRL Global Farming International, SRL Catagropro.

²⁰⁵ SRL Vigfilvas, SRL Global Farming International, SRL Gazangenii.

²⁰⁶ SF/2103LV0653 - SRL Vigfilvas - 197%; SF/2103AN1793 - SRL Global Farming International - 161%; SF/2103LV0573 - SRL Cazangenii - 113%.

întreaga sumă de 226,3 mii lei acordată acestora. Tot în acest context, menționăm și faptul că procedura de stabilire a gradului de afectare a culturilor agricole poartă un caracter formal, nefiind luat în calcul faptul dacă producătorii agricoli au respectat regulile agrotehnice, normele sanitar-veterinare și alte efecte negative care pot compromite producția recoltată.

- Indicarea incorectă a datelor privind recolta medie în ultimii 3 ani (t/ha) a condiționat plăți neconforme în sumă de 336,8 mii lei. Astfel, deși, conform Îndrumarului metodic, recolta medie se calculează în baza informațiilor oferite de BNS²⁰⁷, reconcilierea datelor reflectate în rapoartele statistice pentru anii 2017, 2018, 2019 și cantitatea recoltei medii indicate de Comisie în actele de constatare a pagubelor denotă prezența oscilațiilor, care variază de la +48,3% până la (- 42,5 %).

- Indicarea incorectă a suprafețelor însămânțate, datele declarate la BNS și cele reflectate în dosarele depuse la AIPA fiind majorate de la (+272 ha) până la (+405,7 ha), ceea ce a dus la achitarea suplimentară în doar 3 dosare a sumei de 1.713,9 mii lei.

- Aplicarea greșită a calculelor de către AIPA a condiționat majorarea cuantumului compensației cu 93,9 mii lei pentru 2 producători agricoli²⁰⁸ și diminuarea cu 51,4 mii lei - pentru un producător²⁰⁹.

- Cuantumul valoric al compensației pentru 1 ha a fost calculat greșit, ceea ce a dus la majorarea cu 24,7 mii lei a Fondului total alocat pentru acordarea ajutorului financiar pentru toate suprafețele afectate considerate eligibile, nefiind identificate resursele financiare necesare pentru acoperirea acestora.

- AIPA a continuat achitarea obligațiilor nestinse față de producătorii agricoli și în perioada anilor 2021 – 2022. Astfel, din 4026,7 mii lei rămase nevalorificate la finele anului 2020, în anul 2021 au fost achitate 1996,1 mii lei, iar în 11 luni ale anului 2022 – 30,6 mii lei, valoarea obligațiilor neachitate constituind 2.000,0 mii lei, acestea fiind sistate pentru a asigura recuperarea altor sume achitate în anii precedenți pentru un producător agricol care se află în proces de insolabilitate, ultimul urmând să restituie la bugetul de stat suma de 4.375,2 mii lei.

- Distribuirea ajutorului umanitar acordat Republicii Moldova de către România s-a efectuat cu deficiențe. Astfel, motorina acordată de România a fost livrată în kg, iar distribuirea către beneficiari s-a efectuat în litri. Ca rezultat, unii beneficiari au recepționat cantități mai mari (de la 3,5 litri până la 454 litri) decât s-a aprobat de către Comisia interdepartamentală pentru ajutoarele umanitare²¹⁰.

Nu a fost asigurată distribuirea integrală a ajutorului umanitar acordat de către România, în stoc rămânând nedistribuite 2,573 tone de motorină.

Activitatea Comisiilor locale a fost compromisă prin tolerarea conflictelor de interese. Astfel, în vizorul ANI²¹¹, în vederea examinării dosarelor de control privind încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese de către membrii de comisie, semnatari ai actelor de constatare a pagubelor cauzate culturilor agricole de calamitățile naturale, au nimerit 4 cazuri, care însumează 8.624,8 mii lei, asupra cărora au fost emise decizii, conform

²⁰⁷ Formularul 29-agr „Producția obținută la culturile recoltate pe toată suprafața însămânțată”.

²⁰⁸ SF/2008SV0172 – 93,3 mii lei, SF/2011NS1800 – 0,6 mii lei.

²⁰⁹ SF/2008BS0440 – 51,4 mii lei.

²¹⁰ Decizia CIAU nr.1/1 din 28.05.2021 „Cu privire la aprobarea listei beneficiarilor de ajutor umanitar extern acordat de către România”.

²¹¹ <https://ani.md/ro/acte-constatare>

	căroră: 2 decizii ²¹² privind conflictul de interese consumat sunt definitive (7 dosare/4.036,4 mii lei ²¹³); 1 decizie ²¹⁴ - declarată lipsa conflictului de interese (3 dosare/2.562,9 mii lei ²¹⁵); 1 decizie ²¹⁶ – atacată cu recurs în CSJ (4 dosare/2.025,5 mii lei). De menționat că auditul a identificat alte 44 de dosare (18 producători agricoli) cu suspiciuni privind încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, mărimea ajutoarelor financiare/umanitare acordate constituind 5.122,2 mii lei.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Termenul restrâns alocat pentru implementarea Hotărârilor de Guvern, prin care a fost stabilit modul de acordare a compensațiilor pentru diminuarea consecințelor calamităților naturale asupra recoltei anului 2020, a dus la multiple deficiențe și erori.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Misiuni de audit în acest sens nu au fost efectuate.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	Agenția Rezerve Materiale, în cadrul auditului, a semnat acordul adițional cu agentul economic la care este depozitat stocul de motorină nedistribuit, urmând a fi înaintată către MF o solicitare privind alocarea mijloacelor financiare necesare suplimentar.
Măsurile dispuse pentru remediere	În vederea remedierii deficiențelor constatate, auditul a înaintat 11 recomandări, dintre care 6 - de ordin normativ-legislativ, menite să asigure consolidarea și armonizarea reglementărilor aferente domeniului auditat.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Constatările, concluziile și recomandările de audit au fost comunicate entităților publice auditate, nefiind expuse obiecții.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

²¹² Actele de constatare nr.46/20 din 15.02.2022 (1.400,9 mii lei), nr.181/08 din 11.04.2022 (2.562,8 mii lei).

²¹³ Dosarele: SF/2008CS0472; SF/2012CS4713; SF/2103CS0791 (1.400,9 mii lei), SF/2009DN1266; SF/2012DN3083; SF/2011DN1755; SF/2103DN2148 (2.635,5 mii lei).

²¹⁴ Actul de constatare nr.158/16 din 30.03.2022.

²¹⁵ Dosarele: SF/2008SV0039; SF/2012SV2703; SF/2103SV0549 (2.562,9 mii lei).

²¹⁶ Actul de constatare nr. 68/18 din 23.02.2022 (2.025,5 mii lei).

Auditul conformității asupra introducerii pe piață și gestionării medicamentelor și dispozitivelor medicale în Republica Moldova (Hotărârea Curții de Conturi nr.1 din 17 februarie 2023)²¹⁷

Informații generale	Sistemul de sănătate este o prioritate la nivel mondial și național, iar îmbunătățirea continuă a sănătății este unul din cele 17 Obiective ale Dezvoltării Durabile promovate de ONU pentru asigurarea unei societăți prospere și sustenabile. <i>Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030</i> identifică domeniul sănătății ca un sector cu problemele critice, rămânând condiția fundamentală în realizarea Agendei. <i>Obiectivul 3</i> de dezvoltare durabilă din domeniul sănătății are scopul să reducă riscurile legate de sănătate, prin oferirea accesului mai larg la serviciile de sănătate, inclusiv accesul la serviciile de bază de calitate și un acces mai larg la medicamente și vaccinuri sigure, eficiente, de calitate și accesibile. Sectorul medicamentelor și dispozitivelor medicale contribuie la salvarea vieților, oferind soluții inovatoare pentru diagnosticarea, prevenirea, monitorizarea și tratarea diverselor maladii.
Scop	Evaluarea sistemică a proceselor și mecanismelor de autorizare, import, prin prisma realizării de către entitățile implicate a atribuțiilor și responsabilităților în domeniu, precum și evaluarea conformității proceselor de autorizare și livrare din punctul de vedere al gestionării mijloacelor financiare alocate pentru procurarea medicamentelor și dispozitivelor medicale.
Obiectiv	Auditul a avut ca obiectiv să răspundă la următoarele întrebări: Obiectivul specific nr.1. Entitățile au asigurat conformitatea procesului de autorizare, import și gestionare a medicamentelor? Obiectivul specific nr.2. Entitățile implicate au realizat conform introducerea pe piață și gestionarea dispozitivelor medicale?
Concluzie	Autoritățile și instituțiile implicate nu au manifestat, în unele cazuri, responsabilitatea corespunzătoare în materie de realizare conformă a obiectivelor, fapt exprimat prin următoarele: importurile de medicamente neautorizate nu au fost evaluate și argumentate; aprovizionarea insuficientă cu medicamente vital necesare pentru pacienți; insuficiența activităților de verificare a conformității, de supraveghere și control al dispozitivelor medicale; accesul limitat al cetățenilor din localitățile rurale la asistență farmaceutică etc.
Constatările și concluziile principale	Concluzia a fost determinată de următoarele nereguli: • În Republica Moldova se atestă retragerea de pe piață a unui număr semnificativ de medicamente, în anul 2021 în Nomenclatorul de Stat erau înregistrate 5800 medicamente, sau cu 350 medicamente mai puțin comparativ cu anul 2020; • În Catalogul național de prețuri au fost declarate și avizate prețurile doar pentru 3 359 tipuri de medicamente, sau 55% din medicamentele înregistrate în Nomenclatorul de stat, situație ce creează premise de majorare a prețurilor. • La capitolul importul de medicamente neautorizate, deciziile adoptate privind permisiunea de import și de folosire în practica medicală a medicamentelor neautorizate în valoare de 288,8 mil.lei au fost neconforme, și anume: (i) lipsa argumentelor prezentate de către operatorii economici (258,4 mil.lei); (ii) solicitarea și plasarea pe piață a medicamentelor neautorizate în

²¹⁷ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1207/hotararea-nr1-din-17-februarie-2023-cu-privire-la-auditul

lipsa datelor concrete privind persoanele care necesită astfel de medicamente și/sau medicii care le-au prescris (2,7 mil.lei); **(iii)** eliberarea autorizației de import al medicamentelor neautorizate - Fabiflu, s-a realizat în temeiul datelor contradictorii, deoarece în același proces-verbal a fost acceptată și, totodată, respinsă permisiunea de import a 3300 de cutii ale acestui preparat; **(iv)** medicamentele neautorizate contractate în cadrul procedurilor de achiziții publice centralizate, deși au fost autorizate pentru import, nu s-au evaluat corespunzător (13,1 mil.lei); **(v)** autorizarea importului pentru medicamente neautorizate, cu argumentarea că au preț mai scăzut, deși importul, distribuirea și folosirea în practica medicală a medicamentelor neautorizate, potrivit cadrului legal, se realizează doar în cazul absenței analogilor sau a substituenților pe piața farmaceutică (6,9 mil.lei);

- Autorizarea importului de medicamente pentru persoanele cu maladii ale sistemului cardiovascular (Exforge – 68,9 mii dolari SUA) s-a realizat la prețul de 10,6 dolari SUA, deși ulterior prețul aprobat în Catalogul național de prețuri a fost de 4,83 dolari SUA. Cantitatea de medicamente efectiv importată a fost cu 34,5 mii dolari SUA mai costisitoare, ceea ce denotă că aceste cheltuieli au fost suportate de către cetățeni.

La capitolul importul de medicamente s-au constatat deficiențe, și anume:

- medicamentele au fost importate la prețuri mai mari comparativ cu cel solicitat la etapa de autorizare, cumulativ depășind cu 10,5 mil.lei prețul medicamentelor din specificația tehnică și de preț prezentată de către operatorii economici;
- importul medicamentelor în sumă de 174,1 mil.lei s-a realizat în condițiile necorespunderii termenului de valabilitate a autorizațiilor de import sau cu depășirea cantității permise pentru import.

Unele medicamente au fost înregistrate ca suplimente alimentare, deși sunt înregistrate în Nomenclatorul de stat al medicamentelor, ceea ce poate condiționa aplicarea la suplimente a adaosurilor comerciale mai mari în comparație cu adaosurile la medicamente care sunt reglementate.

La capitolul accesul la asistența farmaceutică, se denotă că pentru 935,0 mii de persoane din cadrul a 7 orașe, instituțiile farmaceutice licențiate au depășit cu 40 % cerința de înființare a unei farmacii la 3 000 - 4 000 de persoane. Pe de altă parte, numărul scăzut al persoanelor din sate condiționează interesul scăzut al operatorilor economici de a presta asistență farmaceutică în unele localități rurale.

Adaosul comercial la medicamentele și dispozitivele medicale afectează costul serviciilor medicale prestate pacienților:

- Adaosul comercial pentru dispozitivele medicale nu este reglementat de către legislația în vigoare, ceea ce generează cheltuieli semnificative la procurarea acestora de către instituțiile medicale. Pentru instituțiile auditate aceste cheltuieli au constituit 10,3 mil.lei;
- În unele cazuri, operatorii economici au admis depășirea cu 2,2 mil.lei a valorii admisibile a adaosului comercial la importul și distribuirea cu ridicata a medicamentelor.

Datele privind dispozitivele medicale utilizate în cadrul sistemului de sănătate sunt imprecise și neactualizate:

	▪ 9 instituții medicale auditate nu au înregistrat în sistemul informațional de management 707 dispozitive medicale aflate în gestiunea acestora, în valoare de 165,9 mil.lei; ▪ 269 de dispozitive medicale în sumă de 20,7 mil.lei, utilizate de către 31 de instituții medicale, la etapa de introducere pe piață, nu au fost înregistrate în Registrul de Stat al Dispozitivelor Medicale. La gestionarea dispozitivelor medicale au fost constatate situații problematice: • instituțiile medicale auditate au procurat utilaje medicale în sumă de 13,0 mil.lei, care nu s-au utilizat în activitatea operațională, fiind păstrate și depozitate, deși acestea sunt indispensabile în prestarea serviciilor medicale; • ventilatoarele pulmonare în sumă de 15,7 mil.lei, primite din donații și repartizate pentru prestarea serviciilor medicale, inclusiv pentru combaterea pandemiei Covid-19, nu au putut fi utilizate, deoarece au fost recepționate fără unele componente și consumabile; • instituțiile auditate nu au supus verificărilor periodice obligatorii 143 de dispozitive medicale, situație care poate afecta rezultatul serviciilor prestate.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Interacțiunea fragmentată între părțile implicate, nerespectarea cadrului normativ de către entitățile de toate nivelurile, inclusiv: insuficiența activităților de solicitare a argumentelor și, respectiv, de evaluare a necesității importului medicamentelor neautorizate; insuficiența activităților de verificare, evaluare și sistematizare a datelor aferente importului de medicamente; instituțiile medicale nu au solicitat verificarea periodică pentru unele categorii de dispozitive medicale etc.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Implementarea recomandărilor înaintate prin Hotărârile Curții de Conturi nr.2 din 07.02.2014 ²¹⁸ și nr.42 din 26.07.2021 ²¹⁹ au contribuit la îmbunătățirea reglementărilor din domeniul auditat.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	- IMSP Institutul Mamei și Copilului a contractat servicii de verificare periodică cu un organism de inspecție acreditat, pentru 4 ventilatoare pulmonare; - IMSP Spitalul de Dermatologie și Maladii Comunicabile a asigurat introducerea în sistemul informațional de management al dispozitivelor medicale a 79 de dispozitive medicale, în valoare de 7,5 mil.lei, precum și a actualizat informațiile aferente a 20 de dispozitive medicale în valoare de 0,7 mil.lei, inclusiv cu ajustarea numărului de inventar, eliminarea curențelor privind dublarea introducerii aceluiași dispozitiv etc.

²¹⁸ Prin Hotărârea Curții de Conturi nr.2 din 07.02.2014, „Privind Raportul auditului conformității la Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale privind avizarea, aprobarea și formarea prețurilor la medicamente pe anii 2012-2013” au fost înaintate 12 recomandări, realizate la nivel de 75%, fiind implementate 7 recomandări, 4 recomandări - implementate parțial, iar 1 recomandare - neimplementată.

²¹⁹ Prin Hotărârea Curții de Conturi nr.42 din 26.07.2021 „Cu privire la Raportul auditului conformității gestionării și utilizării resurselor destinate domeniului sănătății pentru prevenirea și combaterea răspândirii infecției Covid-19”, au fost înaintate 39 de recomandări, realizate la nivel de 80%, fiind implementate 29 de recomandări, 5 recomandări - parțial implementate, și 5 recomandări - neimplementate.

Măsurile dispuse pentru remediere	- aducerea în concordanță a prevederilor Ordinului ministrului sănătății nr.559 din 29.06.2017 cu prevederile art.23 alin.(5) din Legea nr.1456 din 25.05.1993 cu privire la activitatea farmaceutică; - actualizarea Ordinului ministrului sănătății nr.200 din 14.03.2017 și Ordinului ministrului sănătății, muncii și protecției sociale nr.839 din 07.11.2017 cu privire la implementarea Sistemului informațional de management al dispozitivelor medicale, inclusiv cu stabilirea criteriilor privind tipurile de dispozitive medicale care necesită a fi înregistrate în sistemul informațional .
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Entitățile auditate și cele de la care s-au colectat probe de audit nu au avut obiecții privind constatările, concluziile și recomandările de audit.
Recomandări Legislativului	Să solicite Guvernului examinarea oportunității de inițiere a procedurii de revizuire și ajustare a cadrului legislativ-normativ aferent: - procedurii de reglementare de stat a adaosului comercial pentru dispozitivele medicale, în special, a celor achiziționate din mijloace financiare publice; - stabilirii criteriilor și drepturilor la eliberarea autorizațiilor de import/export al medicamentelor în caz de: (i) necesitate stringentă a acestora la nivel național; (ii) lipsă a ofertelor în cadrul procedurilor de achiziții publice de medicamente și de lipsă a analogilor și substituenților pe piața farmaceutică.

Auditul conformității asupra utilizării resurselor financiare publice alocate pentru administrarea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat în anii 2020-2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.8 din 28 februarie 2023)²²⁰

Informații generale	Pe parcursul ultimilor ani, beneficiari ai asistenței juridice garantate de stat (AJGS) au devenit tot mai mulți cetățeni ai țării, reieșind din ce, statul, în scopul asigurării accesului liber la justiție oricărui apelant, a majorat constant cuantumul mijloacelor financiare alocate de la bugetul de stat pentru acoperirea necesităților respective. Astfel, raportul dintre sumele executate în anul 2022, față de anul 2020, a crescut semnificativ, sau în pondere de 71% (38,6 mil. lei). Per total, în perioada auditată, au fost înregistrate și examinate 182 mii cazuri de acordare a asistenței juridice garantate de stat, pentru finanțarea cărora, din contul bugetului, s-au utilizat 226,9 mil. lei. În domeniul sistemului de AJGS sunt antrenate mai multe autorități ale statului, după cum urmează: - Ministerul Justiției, căruia îi revine responsabilitatea privind garantarea în sens general a implementării dreptului la AJGS, precum și formularea politicilor de stat în domeniu; - Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (CNAJGS, care organizează și administrează, la nivel consolidat, acest sistem, precum și asigură elaborarea metodologiilor și a normelor regulatorii interne; - Oficiile teritoriale ale Consiliului Național (OT Chișinău, OT Bălți, OT Cahul și OT Comrat), fiindu-le delegată responsabilitatea privind administrarea în teritoriu a procesului de acordare a serviciilor juridice oferite de stat. Pentru susținerea eforturilor privind administrarea și gestionarea mijloacelor alocate pentru asistența juridică a fost instituit Aparatul administrativ al Consiliului Național.
Scop	Evaluarea conformității gestionării mijloacelor financiare alocate pentru acordarea asistenței juridice calificate de stat în anii 2020-2022, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil.
Obiectiv	Auditul a avut ca obiectiv să răspundă la următoarele întrebări: <i>(i)</i> Instrumentele de reglementare asigură direcționarea asistenței juridice către beneficiarii eligibili? <i>(ii)</i> Factorii responsabili au asigurat conformitatea procesului de valorificare a resurselor pentru serviciile de asistență juridică garantată de stat? <i>(iii)</i> Organele de administrare ale sistemului de AJGS sunt organizate conform principiilor bunei guvernări?
Concluzie	Auditul public constată că, în pofida faptului că în administrarea sistemului de AJGA entitățile responsabile, în mare parte, au asigurat conformitatea procesului de valorificare a resurselor alocate în aceste scopuri, totuși, se conchide că sistemul este influențat de un șir de viduri și neconcordanțe legislative, curențe și neconformități atât în direcționarea asistenței juridice

²²⁰ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1208/hotararea-nr-8-din-28-februarie-2023-cu-privire-la

	garantate de stat beneficiarilor eligibili, cât și în remunerarea muncii avocaților contractați de stat.
Constatările și concluziile principale	Concluzia a fost determinată de următoarele nereguli: - solicitarea excesivă a serviciilor juridice garantate de stat din partea diferitor apelanți, care, invocând unele temeuri legale obligatorii, au ocolit procedura prestabilă de acordare a asistenței juridice în temeiul aplicării testului de venit; - nerespectarea întocmai a prevederilor actelor normative la calcularea venitului mediu determinat în scopul acordării AJGS beneficiarilor, precum și caracterul desuet și neaplicabilitatea unor spețe ale cadrului normativ prenotat; - discrepanțe semnificative și practici neuniforme în cadrul procesului de repartizare a cauzelor de AJGS avocaților contractați, fiind necesară reglementarea și îmbunătățirea cadrului normativ la această componentă; - remunerarea nejustificată a muncii unor avocați, în lipsa documentelor confirmative privind acțiunile juridice efectuate, ceea ce denotă că activitățile de control intern sunt slabe și permit iregularități; - lipsa unor instrumente funcționale care ar asigura recuperarea la buget a tuturor costurilor asistenței juridice pasibile restituirii în cazurile când beneficiarii s-au dovedit a fi neeligibili; - tergiversarea punerii în aplicare a mecanismului de evaluare a calității serviciilor juridice prestate de către avocați; - neclarități privind statutul juridic al unor structuri responsabile de administrarea sistemului de AJGS, rolul și responsabilitățile atribuite acestora, inclusiv în procesul de planificare, gestionare și raportare a mijloacelor bugetare.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Deficiențele identificate de audit au fost generate de următorii factori: (i) existența unui cadru normativ de reglementare a AJGS imperfect, interpretabil, precum și caracterul desuet al acestuia, ceea ce declanșează solicitări abuzive ale serviciilor juridice de către organele de drept, precum și de alți solicitanți; (ii) complexitatea și aspectele deficitare în implementarea unor instrumente și mecanisme de identificare a beneficiarilor eligibili; (iii) deficiențe și neconformități la remunerarea acțiunilor raportate de către avocați, fapt care contribuie la utilizarea nereglementară a mijloacelor bugetare; (iv) funcționarea defectuoasă a mecanismului de restituire a cheltuielilor de acordare a asistenței juridice calificate, ca urmare, nefiind încasate la buget mijloacele financiare cuvenite; (v) nefuncționalitatea instrumentelor de evaluare a calității serviciilor juridice prestate de către avocați, ceea ce condiționează faptul ca unii apărători să nu fie monitorizați în vederea identificării cazurilor deficitare de acordare a asistenței juridice; (vi) neînstituirea în cadrul OT ale CNAJGS a activităților de control intern potrivite, în special, a celor care ar asigura un mediu de control intern viabil.
Impactul implementării recomandărilor	-

Înaintate prin HCC anterioare	
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	-
Măsurile dispuse pentru remediere	Pentru remedierea abaterilor și deficiențelor constatate în cadrul auditului conformității asupra utilizării resurselor financiare publice alocate pentru administrarea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat în anii 2020-2022, au fost formulate și înaintate 19 recomandări de audit, dintre care, pentru MJ - 5 recomandări, CNAJGS – 11 recomandări, și OT – 3 recomandări. În principal, recomandările înaintate vizau: 1. îmbunătățirea cadrului normativ referitor la reglementarea exhaustivă și explicită a tuturor particularităților aferente procesului de administrare a sistemului de AJGS; 2. modificarea și perfecționarea normelor interne care ar asigura direcționarea AJGS către beneficiarii eligibili, repartizarea echitabilă a volumului de lucru către avocații contractați la cerere, precum și conformitatea utilizării mijloacelor bugetare pentru remunerarea muncii avocaților de stat; 3. fortificarea și punerea în aplicare a instrumentelor de monitorizare a calității asistenței juridice calificate acordate de către avocații contractați; 4. consolidarea elementelor CIM, inclusiv a managementului financiar și a cadrului instituțional al entităților responsabile.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Nu au fost obiecții la concluzia generală de audit și la constatările expuse în Raportul de audit, factorii decizionali confirmând admiterea deficiențelor identificate și dând asigurări că recomandările de audit vor fi implementate.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

Auditul conformității asupra modului de formare, administrare și întrebuințare a resurselor financiare publice și a patrimoniului public de către Consiliul Superior al Procurorilor în perioada anilor 2018-2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.9 din 28 februarie 2023)²²¹

Informații generale	Consiliul Superior al Procurorilor (CSP) și-a început activitatea în anul 2018, ca autoritate publică independentă, reprezentativă și de autoadministrare a procurorilor, fiind garantul independenței și imparțialității acestora. Consiliul este finanțat de la bugetul de stat în limita alocațiilor bugetare aprobate prin Legea bugetară anuală. În perioada auditată 2018-2022, Consiliul Superior al Procurorilor a gestionat mijloace în sumă totală de circa 51,4 milioane lei, din care: circa 30,3 milioane lei au fost utilizate pentru remunerarea muncii și achitarea contribuțiilor aferente; 9,8 milioane lei - pentru achitarea prestațiilor sociale; 5,5 milioane lei - pentru achiziționarea bunurilor și serviciilor, precum și alte cheltuieli.
Scop	Evaluarea conformității modului de formare, administrare și întrebuințare a resurselor financiare publice și a patrimoniului public de către Consiliul Superior al Procurorilor în perioada anilor 2018-2022.
Obiectiv	Reieșind din scopul misiunii de audit și din riscurile identificate, au fost stabilite următoarele obiective specifice de audit: (i) Consiliul Superior al Procurorilor a planificat și a utilizat alocațiile bugetare în conformitate cu principiile, regulile și procedurile stabilite de legislația privind finanțele publice și responsabilitatea bugetar-fiscală? (ii) Consiliul Superior al Procurorilor a gestionat patrimoniul în conformitate cu prevederile cadrului normativ aplicabil? (iii) Consiliul Superior al Procurorilor, în calitate de autoritate publică, are implementat un sistem de control intern managerial funcțional?
Concluzie	Consiliul Superior al Procurorilor a asigurat parțial funcționalitatea CIM, ceea ce a generat neconformități și deficiențe, dar și aspecte problematice la planificarea și utilizarea mijloacelor bugetare.
Constatările și concluziile principale	Principalele neconformități, deficiențe și aspecte problematice identificate de audit se rezumă la următoarele: - estimarea neconformă a necesităților pentru bugetare, care a determinat valorificarea de ansamblu a alocațiilor sub limitele precizate, la finele perioadelor de gestiune formându-se solduri de mijloace nevalorificate: la remunerarea muncii angajaților – de circa 1,6 milioane lei, și la prestarea serviciilor – de 1,16 milioane lei; - acordarea sporurilor pentru performanță începând cu prima lună de activitate a angajaților, în aceste scopuri fiind utilizate mijloace financiare în sumă de circa 184,1 mii lei; - acordarea premiilor unice cu depășirea limitei de 5%, stabilită de cadrul legal, suma totală constituind circa 551,8 mii lei; - depășirea limitei de 10%, stabilită de cadrul legal, la acordarea sporului pentru performanță, cauzată de erori de calcul, suma divergenței constituind circa 131,0 mii lei; - lipsa unui mecanism de monitorizare și asigurare a recuperării zilelor de concediu neutilizate de către angajații instituției, urmare rechemărilor acestora

²²¹ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1209/hotararea-nr-9-din-28-februarie-2023-cu-privire-la

	din concediu, ceea ce a permis acumularea a 94 de zile de concediu anual neutilizate, care urmau a fi recuperate, fiind achitate indemnizații de concediu în sumă de circa 72,5 mii lei; - acumularea a 675 de zile de concediu anual nefolosite de către 20 de angajați, care ar putea genera obligații legale față de aceștia, în sumă de circa 533,4 mii lei; - raportarea neconformă către Agenția Proprietății Publice a valorii patrimoniului administrat, divergența constituind valoarea uzurii acumulate. Evaluarea Sistemului de control intern managerial instituit de Consiliul Superior al Procurorilor a relevat că acesta se află la etapa incipientă de implementare, auditul constatând necesitatea acțiunilor în vederea implementării managementului riscurilor, precum și evaluării activităților de control existente, controalelor ex-ante. Auditul public extern a constatat prezența unor viduri legislative, condiții în care Consiliul Superior al Procurorilor a achitat indemnizația lunară în sumă totală de circa 762,0 mii lei unor membri reprezentanți ai societății civile din cadrul a 2 Colegii, fără ca ei să participe la ședințe. Ca rezultat, aceștia au fost remunerați pentru o muncă neprestată, în unele cazuri, aflându-se chiar în afara hotarelor țării perioade îndelungate de timp.
Cauzele și impactul	Factorii care au determinat nivelul scăzut de valorificare a alocațiilor bugetare sunt gradul scăzut de ocupare a statelor de personal, precum și pandemia de COVID-19, care a influențat procesul aferent achizițiilor de bunuri și servicii planificate. Nivelul scăzut de ocupare a statelor de personal a fost motivat de către Consiliul Superior al Procurorilor prin faptul că procesul de instituire a autorității, precum și procesul de angajare a resurselor umane au fost complicate. Acumularea zilelor de concediu anual neutilizate, în opinia auditului, ar putea genera cheltuieli bugetare suplimentare, care urmează a fi executate în exercițiile financiare viitoare, ceea ce va condiționa perturbarea echilibrului bugetar al Consiliului.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Consiliul Superior al Procurorilor anterior nu a fost supus auditului de către Curtea de Conturi.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	-
Măsurile dispuse pentru remediere	Consiliul Superior al Procurorilor urmează să asigure: - conformitatea acordării premiilor unice și a sporului pentru performanță în conformitate cu cadrul legal în vigoare; - conformarea la cadrul regulator a Regulamentului intern cu privire la acordarea sporului pentru performanță, reieșind și din contextul modificărilor operate în cadrul legal aferent; - monitorizarea recuperării, în conformitate cu cadrul legal în vigoare, a zilelor de concediu anual neutilizate de către angajații CSP;

	- raportarea conformă la Agenția Proprietății Publice a valorii patrimoniului administrat; - dezvoltarea sistemului de CIM în cadrul CSP, prin elaborarea și implementarea unui plan de acțiuni de remediere a deficiențelor constatate în Raportul anual în ce privește CIM.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Constatările de audit au fost aduse la cunoștința conducerii CSP și acceptate. Recomandările înaintate, menite să remedieze deficiențele enunțate în prezentul Raport de audit, la fel, au fost acceptate de către entitatea supusă auditului și recunoscute ca realizabile.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

Auditul conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.20 din 26 mai 2023)²²²

Informații generale	La situația din 31 decembrie 2022, datoria de stat a constituit circa 94660,0 mil. lei, care în comparație cu anul precedent s-a majorat cu circa 16907,3 mil. lei (la valoarea nominală), nivelul atins încadrându-se în plafoanele aprobate prin Legea bugetară anuală. Din totalul datoriei de stat, datoria de stat internă constituie 34492,4 mil. lei și datoria de stat externă – 60167,67 mil. lei. Pentru serviciul datoriei de stat, din bugetul de stat au fost utilizate mijloace în sumă de 2 645,4 mil. lei, inclusiv: pentru serviciul datoriei de stat externe - 560,6 mil. lei, și pentru serviciul datoriei de stat interne - 2 084,8 mil. lei. Ca pondere în PIB, datoria de stat constituie 34,73%, înregistrând cea mai mare valoare în ultimii 5 ani. Pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe, în anul 2022, au fost recreditate împrumuturi în sumă totală de 1506,6 mil. lei, 1,3 mil. dolari SUA și 223,2 mil. euro (echivalentul a cca 5904,0 mil. lei). La situația din 31.12.2022, soldul garanțiilor de stat a constituit 1833,6 mil. lei, acestea fiind formate în totalitate din garanții de stat interne acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă”, fiind în descreștere față de anul precedent cu 0,9 mil. lei.
Scop	Evaluarea conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil.
Obiectiv	În vederea realizării scopului propus și reieșind din riscurile identificate, au fost stabilite următoarele obiective specifice de audit: 1. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil? 2. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea acordării garanțiilor de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil? 3. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea recreditării de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?
Concluzie	MF a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022, totodată, fiind identificate și unele problematice în compartimentele auditate, context în care este necesară în continuare consolidarea managementului de supraveghere și monitorizare a portofoliului datoriei, riscului ratei de dobândă și riscului valutar, pentru evitarea riscurilor financiare adiționale pentru bugetul de stat.
Constatările și concluziile principale	Auditul a identificat unele aspecte problematice în domeniile verificate, reiterându-le pe cele care au fost identificate și în auditurile precedente, și anume: - nivelul de debursare a împrumuturilor externe este în continuare unul redus. La situația din 31 decembrie 2022, din 145 de împrumuturi active, raportate de Ministerul Finanțelor, la 41 au fost înregistrate solduri nedebersate, în sumă totală de circa 1341,56 mil. euro, 834,44 mil. JPY, 303,86 mil. SDR și 5,94 mil. dolari SUA, ca urmare, nefiind atinse obiectivele în implementarea proiectelor investiționale. Suma totală a comisioanelor achitate cumulativ până la finele anului 2022, pentru împrumuturile la care au fost înregistrate solduri nedebersate, constituie circa 21,5 mil. dolari SUA. În acest context, se evidențiază: i) 10 împrumuturi la care termenul-limită de debursare expiră până la finele anului 2023, care înregistrează solduri nedebersate în sumă totală de 281,2 mil. euro și pentru care s-au achitat comisioane în sumă totală de circa 6,3 mil. euro; ii) 3 împrumuturi cu termenul de debursare până la finele anilor 2024-2025, nivelul de debursare fiind în întârziere și

²²² https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1214/hotararea-nr20-din-26-mai-2023-cu-privire-la-raportul

constituind până la 15%; iii) 3 împrumuturi cu termenul de debursare până la finele anilor 2025-2026, la care nu au fost debursări, fiind achitate comisioane de deservire în sumă totală de circa 1 mil. euro;

- imposibilitatea achitării în termen a unei datorii externe în sumă totală de 14,5 mil. dolari SUA, datorită unor factori externi, care nu au depins de Republica Moldova;
- soldul considerabil al datoriei băncilor aflate în proces de lichidare față de Ministerul Finanțelor, care la finele anului 2022 constituie 11 742,9 mil. lei, această situație creată fiind o problemă majoră pentru bugetul de stat. Din totalul datoriei preluate de Ministerul Finanțelor, din valorificarea activelor băncilor, în bugetul de stat s-au transferat în total circa 2 026,7 mil. lei, ce constituie doar 15% din totalul datoriei. În anul 2022 în bugetul de stat au fost restituite numai 63,5 mil. lei;
- prezența și menținerea în continuare a soldurilor considerabile ale datoriilor debitorilor garantați, care la finele anului 2022 constituie 481,0 mil. lei, din care 480,6 mil. lei este datorie cu termenul de achitare expirat. Deși Ministerul Finanțelor informează trimestrial Serviciul Fiscal de Stat despre datoria cu termenul expirat acumulată, pentru întreprinderea măsurilor în conformitate cu cadrul legal, în anul 2022 nu au fost recuperate careva mijloace în bugetul de stat;
- soldul datoriilor beneficiarilor recreditați, la finele anului 2022, a constituit circa 11 499,8 mil. lei, din care circa 273,4 mil. lei este datorie cu termenul expirat. Pentru recuperarea datoriilor expirate, Ministerul Finanțelor, prin intermediul Serviciului Fiscal de Stat, în anul 2022, a recuperat în bugetul de stat doar 1,4 milioane lei, din totalul datoriei cu termenul de achitare expirat de 273,4 mil. lei;
- auditul evidențiază situația în care 3 agenți economici, în baza cadrului legal, au fost eliberați, cu titlu de excepție, de obligația de a garanta rambursarea împrumuturilor recreditate din contul împrumuturilor de stat externe, context în care auditul relevă posibilitatea apariției riscului de nerambursare în termen și în volum deplin a împrumuturilor respective;
- în anul 2022 au fost deja înregistrate două cazuri de activare a garanției de stat în cadrul Programului de stat „Prima casă”, din contul bugetului de stat fiind dezafectate mijloace financiare în sumă totală de 455,6 mii lei.

Cauzele și impactul deficiențelor constatate

Problematicile identificate în cadrul auditului au fost influențate și cauzate de mai mulți factori, și anume:

- nivelul de valorificare a resurselor pentru proiectele finanțate din surse externe, care se menține în continuare scăzut, în mare parte a fost influențat de neîndeplinirea condițiilor precontractuale de către beneficiari și de tergiversarea procedurilor de achiziții publice aferente;
- restituirea lentă a obligațiunilor față de bugetul de stat de către băncile aflate în proces de lichidare este cauzată de valorificarea lentă a activelor acestora;
- achitarea comisiunilor pentru împrumuturile cu un nivel scăzut de debursare, iar în unele cazuri nici nu au fost efectuate debursări, generează cheltuieli suplimentare în condițiile unui buget deficitar;
- datoriile debitorilor recreditați și ale debitorilor garantați sunt, în mare parte, cu termenul de achitare expirat și, practic, nerecuperabile, deoarece agenții economici beneficiari de mijloace recreditate și garantate sau se află în proces de insolvență, sau lipsesc în Registrul de stat al persoanelor juridice. Imposibilitatea recuperării datoriilor aferente beneficiarilor recreditați și garantați generează în continuare creșterea datoriei de stat;
- riscul de creștere a numărului beneficiarilor de credite în cadrul Programului „Prima casă”, care nu vor fi în stare să-și onoreze obligațiunile față de creditele

	aprobate, tinde să se materializeze, în condițiile în care crește numărul de cazuri de activare a garanțiilor de stat, dar și rata inflației fiind în creștere de la an la an.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Prin HCC nr. 25 din 30.05.2022 „Cu privire la Raportul auditului conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2021”, MF i-au fost înaintate 6 recomandări, din care 4 recomandări – implementate, iar altele 2 se consideră parțial implementate. Nivelul de implementare a recomandărilor constituie 67%.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	-
Măsurile dispuse pentru remediere	Ministerul Finanțelor urmează să asigure: - în continuare, în comun cu autoritățile responsabile, intensificarea măsurilor de rigoare în vederea valorificării eficiente și implementării în termenele prevăzute a proiectelor finanțate din surse externe; - în continuare, în comun cu organele de competență, intensificarea măsurilor rezultative de responsabilizare a beneficiarilor garantați și recreditați, în vederea recuperării la bugetul de stat a datoriilor, în special, a datoriilor cu termenul de achitare expirat; - monitorizarea rambursării împrumuturilor externe recreditate din surse externe în termen și în volum deplin, în special, situația agenților economici care, cu titlu de excepție, în baza cadrului normativ, au fost eliberați de obligația de a garanta rambursarea împrumuturilor; - monitorizarea situației aferente datoriei externe, care la moment nu poate fi achitată, din motive care nu depind de Republica Moldova, pentru evitarea unor cheltuieli suplimentare la bugetul de stat, ca urmare a aplicării unor penalități de întârziere a plății. Guvernului Republicii Moldova, pentru informare și luare de atitudine în vederea: - monitorizării situației aferente datoriei de stat externe, care la moment se află în imposibilitatea de achitare, din motive care nu depind de Republica Moldova; - fortificării capacităților instituționale ale autorităților publice centrale aferente proceselor de elaborare, gestionare și raportare a proiectelor investiționale, în vederea sporirii nivelului de absorbție și valorificare a resurselor externe, cu respectarea termenelor de debursare și atingerea rezultatelor în implementarea proiectelor;
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Constatările de audit au fost aduse la cunoștința conducerii MF și acceptate. Recomandările înaintate, menite să remedieze deficiențele enunțate în prezentul Raport de audit, au fost acceptate de către entitățile supuse auditului și recunoscute ca realizabile.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

Auditul asupra conformității investițiilor și reparațiilor capitale efectuate de către unele unități administrativ-teritoriale de nivelul I și de nivelul II în perioada anului 2021 (Hotărârea Curții de Conturi nr.32 din 27 iunie 2023)²²³

Informații generale	Probele de audit au fost colectate la autoritățile administrației publice locale de nivelul I și de nivelul II, precum și la instituțiile din subordine și fondate. De asemenea, unele probe de audit au fost acumulate la Ministerul Finanțelor (inclusiv Trezoreria de Stat), Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (Agenția de Intervenție și Plăți în Agricultură, Fondul Național de Dezvoltare Regională, Agenția pentru Supraveghere Tehnică), Biroul Național de Statistică, Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”. Conform Legii bugetului de stat pe anul 2021, cheltuielile privind investițiile și reparațiile capitale pentru APL constituie 1.367,8 mil.lei²²⁴, sau cu 234,7 mil.lei mai mult față de anul precedent. La situația din 31.12.2021, valoarea totală a activelor nefinanciare gestionate de către UAT a constituit 53,1 mld. lei, fiind în creștere cu 4,3 mld. lei, sau 108,8%, comparativ cu soldul activelor înregistrate la 01.01.2021 (48,8 mld. lei). Bugetul consolidat al UAT de nivelul I și de nivelul II pentru anul 2021 a fost aprobat la active nefinanciare în sumă totală de 2,85 mld. lei, cu rectificarea acestora la 5,1 mld. lei, fiind executate în sumă de 3,8 mld. lei, sau la nivelul de 74,5 % din alocațiile precizate.
Scop	Evaluarea conformității investițiilor și reparațiilor capitale în raport cu cadrul normativ aplicabil și emiterea concluziei generale de audit.
Obiectiv	Auditul a avut ca obiectiv să răspundă la următoarele întrebări: 1. Planificarea investițiilor și reparațiilor capitale este efectuată în conformitate cu obiectivele strategice și cerințele cadrului normativ? 2. Investițiile și reparațiile capitale sunt efectuate cu respectarea destinației surselor alocate și cadrului normativ din domeniul achizițiilor publice? 3. Autoritățile publice locale asigură darea în exploatare și contabilizarea conformă a investițiilor și reparațiilor capitale?
Concluzie	Administrarea resurselor bugetare pentru investiții și reparații capitale nu este asigurată conform unui cadru uniform de planificare strategică, executare și raportare, fapt ce condiționează utilizarea resurselor bugetare și a patrimoniului public contrar cerințelor normative.
Constatările și concluziile principale	Concluzia auditului a fost bazată pe următoarele constatări: - planificarea strategică a dezvoltării localităților nu este reglementată la nivel de studii fundamentate și poartă un caracter ad-hoc, datorită lipsei la nivel de APC și APL a planurilor de amenajare a teritoriilor și a celor urbanistice ale localităților; - documentele de planificare strategică la nivel național și local nu sunt în corelație, autoritățile subestimează etapa respectivă și întocmirea planurilor de investiții capitale, acestea necorespunzând integral cu propunerile de buget și cu planurile de achiziții, fapt care influențează și creează incertitudini la aprobarea temelor de proiectare și estimare a necesităților, la stabilirea sursei de finanțare;

²²³ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1229/hotararea-nr32-din-27-iunie-2023-cu-privire-la-raportul

²²⁴ Inclusiv cu destinația: cheltuieli capitale – 409,54 mil.lei, și infrastructura drumurilor publice locale – 958,27 mil.lei.

- autoritățile, în vederea inițierii unor obiecte investiționale, suportă, în unele cazuri, fără argumentare și/sau bază legală, cheltuieli ineficiente din buget pentru elaborarea documentațiilor de proiect;
- cadrul normativ este, practic, irelevant și neaplicabil de către autoritățile locale în reglementarea proceselor de identificare, pregătire, aprobare, evaluare preliminară și raportare a proiectelor de investiții capitale, nefiind asigurate pe sistem economicitatea, eficacitatea și eficiența cheltuielilor publice;
- la nivel de autorități locale lipsesc proceduri/procese de control intern bine determinate, care să delimiteze clar atribuțiile și responsabilitățile participanților în procesele de inițiere, executare, monitorizare și verificare a realizării obiectivelor investiționale, precum și de diminuare a riscurilor aferente activității de management, fapt ce generează disfuncționalități în procesul de monitorizare a etapelor de realizare/verificare și, implicit, utilizarea ineficientă a banului public;
- Ministerul Finanțelor și APL nu dispun de date complete privind derularea investițiilor și reparațiilor capitale la nivel de UAT, precum și privind resursele alocate și necesare pentru implementarea acestora;
- la stabilirea obiectelor pentru cheltuieli capitale nu se ține cont de investițiile începute anterior și nefinalizate (la 31.12.2021 - 4,62 mld. lei), fapt care determină imobilizarea mijloacelor bugetare și suportarea unor costuri suplimentare, fără impact asupra dezvoltării economico-sociale a localităților;
- deficiențele cadrului legal, necolaborarea între APC și APL, precum și tergiversarea finalizării procedurilor penale aferente exagerării de către antreprenori a valorii lucrărilor executate duc la lipsirea APL de informații privind prejudiciile suportate, ceea ce afectează monitorizarea adecvată a recuperării prejudiciilor admise (27,0 mil.lei) și înregistrarea conformă a evenimentelor în evidența contabilă;
- unele APL de nivelul II au aprobat programul privind repartizarea mijloacelor fondului rutier cu încălcarea prevederilor legale²²⁵, în lipsa deciziilor și specificării obiectelor, fiind utilizate mijloace financiare în sumă de 71,2 mil.lei, precum și efectuate cheltuieli investiționale contrar destinației în sumă de 10,0 mil. lei;
- contrar prevederilor legale²²⁶ și principiilor bunei guvernări, 5 APL de nivelul II au adoptat, pe parcursul anului 2021, decizii de alocare către IMSP a resurselor financiare pentru achiziționarea lucrărilor capitale în sumă de 16,1 mil. lei fără stabilirea bazei legale de acordare și în lipsa transparenței procedurilor de achiziții efectuate;
- autoritățile contractante nu au asigurat regulamentar etapele de planificare, executare și raportare a achizițiilor publice aferente cheltuielilor capitale;
- lucrările de construcții și reparații capitale la diferite obiecte (79,0 mil.lei) au fost contractate și, respectiv, executate în lipsa documentației de proiect;
- autoritățile nu au asigurat respectarea prevederilor legale privind perceperea garanției de bună execuție a contractului, estimată la 14,5 mil.lei;
- autoritățile auditate nu au asigurat, prin intermediul responsabilului tehnic atestat, supravegherea lucrărilor de reparații în valoare totală de 70,6 mil. lei,

²²⁵ Art.4 alin.(2), lit.c) din Legea privind descentralizarea administrativă nr.435-XVI din 28.12.2006 (în continuare - Legea nr. 435 din 28.12.2006).

²²⁶ Art.43 din Legea privind administrația publică locală nr.436-XVI din 28.12.2006 (în continuare - Legea nr.436 din 28.12.2006); art.24 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25.07.2014 (în continuare - Legea nr.181 din 25.07.2014); art.4 și art.76 din Legea nr.131 din 03.07.2015.

	precum și completarea și predarea integrală beneficiarului a documentației/cărții tehnice pentru lucrări în valoare de 250,2 mil.lei; - autoritățile contractante nu au asigurat monitorizarea și controlul privind raportarea financiară a cheltuielilor executate aferente investițiilor și reparațiilor capitale, ceea ce a dus la necapitalizarea investițiilor și reparațiilor capitale în valoare de 78,2 mil.lei și la clasificarea incorectă a acestora în sumă de 103,0 mil. lei.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Problemele identificate se datorează controlului insuficient atât din partea autorităților publice centrale, cât și din partea autorităților publice locale; nerespectării cadrului normativ existent; lipsei inventarierii și evidenței investițiilor și reparațiilor capitale, etc.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Pentru unele constatări privind investițiile și reparațiile capitale menționate de auditurile precedente (HCC nr.33 din 30.06.2014; nr.39 din 20.07.2021; nr.10 din 28.02.2022), neconformitățile se mențin, inclusiv cele care țin de cadrul instituțional și normativ de dezvoltare strategică, acestea fiind, în viziunea auditului, factorii-cheie care determină administrarea neregulamentară a cheltuielilor capitale.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	Pe parcursul misiunii de audit autoritățile au întreprins unele măsuri de corectare a deficiențelor financiar-contabile în sumă de 12,6 mil. lei ²²⁷ .
Măsurile dispuse pentru remediere	Ministerului Finanțelor: - elaborarea modului de reflectare în evidența contabilă a prejudiciilor aferente majorării valorii și volumelor lucrărilor de construcție, constatate în cadrul controalelor efectuate de către Inspekția Financiară și Agenția pentru Supraveghere Tehnică; - în comun cu <i>Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale</i>, inventarierea și întocmirea registrului tuturor proiectelor de investiții și reparații capitale inițiate, dar nefinalizate la nivel de unitate administrativ-teritorială, cu indicarea resurselor financiare utilizate/alocate și a celor necesare pentru finalizarea proiectelor respective; Cancelariei de Stat: - asigurarea unor abordări unice, bazate pe prevederile cadrului legal, la efectuarea controlului asupra legalității deciziilor aprobate de consiliile locale, în special, a celor ce țin de alocarea mijloacelor financiare UAT de alt nivel din transferurile cu destinație specială primite din bugetul de stat și din soldul disponibil (fără a fi modificate deciziile de aprobare a bugetelor locale); Autorităților locale: - elaborarea unui plan de acțiuni racordat la strategia privind proiectele investiționale (inclusiv reparații capitale) necesare pentru implementare, în funcție de prioritățile dezvoltării social-economice a localității, cu stabilirea surselor de finanțare, riscurilor asociate derulării lor etc., care ar asigura

²²⁷ Primăria or. Cricova – 1.264,0 mii lei; Primăria com. Măcărești, r-nul Ungheni – 1.183,8 mii lei; Aparatul președintelui raionului Fălești – 1,7 mii lei; ONDRL pentru primăria s. Brătuleni, r-nul Nisporeni – 1.020,0 mii lei; Primăria com Pîrlița, r-nul Ungheni – 3.706,9 mii lei.

	conformitatea întregului proces de efectuare a investițiilor și reparațiilor capitale la toate etapele de executare, o bună gestiune a banilor publici și, respectiv, dezvoltarea durabilă și eficientă a UAT; - inventarierea regulamentară a activelor în curs de execuție pe toate componentele (inclusiv a documentației de proiect din gestiune, evaluarea integrității, actualității și necesității de implementare a temelor de proiectare), cu raportarea exhaustivă și aprobarea rezultatelor în Consiliul raional; - dispunerea elaborării dosarelor pentru fiecare obiect investițional și atribuirii competențelor funcționale în conformitate cu prevederile regulamentare, cu generalizarea acestor informații într-un circuit documentar și informațional aprobat; - elaborarea planurilor de achiziție conform prevederilor regulamentare²²⁸, inclusiv cu întocmirea acestora înainte de elaborarea propunerii de buget, în coordonare cu bugetul entității publice și în corespundere cu strategia de dezvoltare a entității, etc.; - asigurarea respectării procesului de elaborare a actelor normative locale aferente cheltuielilor capitale, reieșind din competențele atribuite legal și din necesitățile stabilite în Strategii/Programe/Buget/Planuri de achiziții/etc., cu stabilirea clară a responsabilității persoanelor implicate în proces (autor/responsabil/aviz juridic/etc.); - etc.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Constatările și recomandările înaintate de audit au fost acceptate, urmând a fi întreprinse acțiunile necesare în vederea remedierii problemelor identificate.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

²²⁸ Regulamentul aprobat prin HG nr. 1419 din 28.12.2016.

Auditul conformității asupra modului de formare, administrare și întrebuințare a resurselor financiare publice și a patrimoniului public de către Procuratura Generală în perioada anilor 2018-2022 (Hotărârea Curții de Conturi nr.44 din 21 august 2023)²²⁹

Informații generale	Conform Constituției Republicii Moldova și Legii nr.3/2016, Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești, care contribuie la înfăptuirea justiției, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului, prin intermediul procedurilor penale și altor proceduri prevăzute de lege. Una dintre atribuțiile care revin Procurorului General, statuată în Legea cu privire la Procuratură, constă în organizarea și implementarea sistemului de control intern managerial și în răspunderea managerială pentru administrarea bugetului instituției și a patrimoniului public din gestiune.
Scop	Misiunea de audit a avut drept scop exprimarea unei concluzii generale asupra conformității modului de formare, administrare și întrebuințare a resurselor financiare publice și a patrimoniului public de către Procuratura Generală în perioada anilor 2018-2022.
Obiectiv	Verificarea conformității planificării, utilizării mijloacelor și a gestionării patrimoniului public de către Procuratura Generală în perioada anilor 2018-2022, cu identificarea proceselor operaționale nefuncționale care afectează regularitatea componentelor auditate.
Concluzie	În anii 2018-2022, Procuratura Generală nu a organizat și nu a implementat un sistem de control intern managerial racordat la cerințele cadrului normativ, care să asigure în totalitate utilizarea conformă a mijloacelor bugetare, precum și administrarea judicioasă a patrimoniului public. Astfel, auditul a identificat neconformități la planificarea bugetului instituției, multiple ilegalități și suspiciuni de fraudă în valorificarea alocațiilor bugetare, precum și nereguli în administrarea patrimoniului public.
Constatările și concluziile principale	<i>Privind aspectele problematice identificate la elaborarea anuală a proiectului de buget al instituției</i> ✓ Disfuncționalități în mecanismul legal stabilit de elaborare și prezentare spre aprobare a proiectului de buget al Procuraturii Generale, în calitatea sa de instituție autonomă; ✓ Neînstituirea unui proces pe deplin funcțional de elaborare a proiectului de buget al instituției, nefiind implicate plenipotențiar în acesta Procuraturile specializate și cele teritoriale, cu asigurarea evaluării și justificării necesarului de bunuri și servicii pentru funcționalitatea lor. La fel, setul indicatorilor de performanță, elaborat de PG, nu a fost priorizat corespunzător bugetării în bază de program al instituției²³⁰ și nu oferă o viziune clară asupra activităților realizate, precum și o evoluție în dinamică a acestora. <i>Privind aspectele problematice identificate la valorificarea mijloacelor bugetare</i> ✓ Utilizarea neconformă a mijloacelor bugetare, inclusiv fiind identificate suspiciuni de fraudă la procurarea unor programe licențiate, ceea ce se confirmă prin: i) achiziționarea produselor de licențiere pentru calculatoare la un cost majorat cu 2,4 mil. lei, raportat la prețul agreeat cu Compania furnizoare de produse software; ii) achitarea licențelor pentru calculatoare în valoare de 2,5

²²⁹ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1234/hotararea-nr44-din-21-august-2023-cu-privire-la-raportul

²³⁰ Programul „Implementarea politicii penale a statului”, care avea ca scop „Consolidarea și modernizarea Procuraturii în procesul de combatere a infracțiunilor, înfăptuire a actului de justiție, promovarea consecventă a imaginii Procuraturii”.

mil. lei, care real nu au fost livrate și instalate conform prevederilor din contractele încheiate între Procuratura Generală și operatorul economic; iii) procurarea a 48 de licențe în valoare de 1,1 mil. lei, pentru serverele pe care nu le aveau în gestiune; iv) răscumpărarea suspectă în proprietate a licențelor, din buget fiind achitată suma de 7,6 mil. lei.

✓ Riscuri de fraudă la achitarea unor servicii de dezvoltare a funcționalităților Sistemului Informațional Automatizat „Urmărire penală: E-Dosar” în valoare de 1,8 mil. lei, funcționalități care nu au fost dezvoltate și plasate în mediul de producție și, respectiv, nici utilizate de către angajați în activitatea operațională;

✓ Acordarea premiilor unice în anul 2018 cu depășirea limitei prestabilite de 5%, în sumă totală de 8,9 mil. lei, precum și nerespectarea cadrului legal în ce privește obligativitatea acordării concediilor anuale unor categorii de angajați (procurori), fapt care a condiționat acumularea zilelor de concediu neutilizate și poate impune în mod neplanificat obligații legale față de personalul respectiv în valoare de 53,5 mil. lei;

✓ Admiterea neregulilor sistemice la achiziționarea și efectuarea lucrărilor de reparație capitală a sediilor organelor Procuraturii, printre acestea enumerându-se:

- planificarea și fundamentarea neconformă a necesităților de achiziție a lucrărilor de reparații pentru anii bugetari verificați;

- achiziționarea și executarea neregulamentară a lucrărilor de reparație în lipsa documentației de proiect și a devizelor verificate regulamentar, în valoare de 17,7 mil. lei, ceea ce a determinat declanșarea unor litigii în instanțele de judecată, care pot genera pierderi la buget,

- nesolicitarea depunerii garanției de bună execuție la toate contractele încheiate de PG cu antreprenorii de lucrări;

- efectuarea unor cheltuieli nejustificate în valoare de 0,5 mil. lei, prin admiterea unor devieri între prețurile stabilite în devizul-ofertă și cele din procesele-verbale privind executarea lucrărilor de reparații capitale;

✓ Admiterea unui management neconform la valorificarea cheltuielilor aferente consumului de carburanți și lubrifianți, precum și a cheltuielilor pentru reparația curentă a mijloacelor de transport, generat de: a) aplicarea practicii neregulamentare privind raportarea consumului de carburanți utilizat la alimentarea mijloacelor de transport; b) neaplicarea regulamentară a actului normativ la stabilirea și aprobarea normelor de consum de carburanți pentru unele autovehicule, ceea ce a generat cheltuieli bugetare neregulamentare în valoare de 0,3 mil. lei; c) lipsa unor proceduri de lucru la preluarea datelor privind consumul de carburanți pentru autoturismele cu computere de bord sau cu dispozitive speciale de măsurare a consumului de carburanți;

✓ Neaprobarea și neimplementarea unei proceduri care ar reglementa modalitatea de planificare, aprobare și executare a cheltuielilor pentru reparația curentă a mijloacelor de transport, inclusiv delimitarea clară a competențelor persoanelor responsabile de proces, ceea ce condiționează efectuarea unor cheltuieli nejustificate sau dublarea cheltuielilor pentru piesele de schimb;

Privind aspectele problematice identificate la gestionarea patrimoniului public

✓ Lipsa unui monitoring economico-financiar asupra patrimoniului aflat în administrarea/gestiunea Procuraturii Generale, care, în consecință, a determinat:

- înregistrarea în evidența contabilă a instituției a imobilelor care, potrivit înregistrărilor cadastrale, au fost înstrăinate în beneficiul unor persoane fizice;

- neînregistrarea în evidența contabilă a Procuraturii Generale a 19 terenuri aferente sediilor Procuraturilor teritoriale, cu suprafața de 2,0 ha, și a unui garaj,

	concomitent nefiind înregistrate la organul cadastral o clădire administrativă și 12 garaje; - neefectuarea regulamentară a inventarierii complexe a tuturor elementelor patrimoniale aflate în gestiunea Procuraturii Generale și a unor subdiviziuni structurale, în speță, acest proces necuprinzând bunurile din gestiunea Procuraturii Anticorupție, Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale și Procuraturii mun. Chișinău; - netransmiterea regulamentară a bunurilor aflate în gestiunea angajaților la disponibilizarea lor, acestea rămânând înregistrate în evidența contabilă ca fiind în gestiunea persoanelor care nu mai activează în cadrul instituției; - nesoluționarea problemei legate de activul în curs de execuție, amplasat pe str. Alexandru cel Bun nr.100, pentru care s-au valorificat mijloace bugetare în sumă de peste 26,2 mil. lei, lucrările de renovare fiind stopate timp de mai mult de 15 ani, iar construcția aflându-se într-un proces de degradare continuă, deși Procuratura Generală a intervenit cu adresări către Guvern privind transmiterea acestui activ în gestiunea statului, care nu au fost soluționate.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Deficiențele identificate de audit au fost generate de neimplementarea controlului intern managerial conform rigorilor, inclusiv documentarea proceselor de bază, elaborarea procedurilor de lucru aferente acestora, divizarea clară a responsabilităților, dar și de insuficiența personalului, îndeosebi în Direcția finanțe și administrare, de fluctuația acestuia. Impactul ilegalităților și deficiențelor constatate a dus la pierderi de mijloace bugetare, utilizarea alocațiilor fără respectarea principiilor bunei guvernări, dar și la gestionarea neconformă a patrimoniului public.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	În anul 2018 a fost efectuat auditul cu privire la rapoartele financiare ale Procuraturii Generale încheiate la 31 decembrie 2017, ale cărui rezultate s-au aprobat prin Hotărârea Curții de Conturi nr. 97 din 18.12.2018. Din 16 recomandări înaintate PG, care vizau organizarea evidenței contabile, implementarea CIM, au fost implementate doar 8 recomandări, al căror impact asupra utilizării banilor publici și gestionării patrimoniului public este dificil de cuantificat. În rest, aspectele deficitare, care nu au fost remediate ca urmare a neexecutării recomandărilor înaintate anterior, au fost reexamine, fiind înaintate entităților noi recomandări de audit.
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	i) Procuratura Anticorupție, în urma examinării aspectelor expuse în Nota Curții de Conturi privind constatările preliminare aferente achiziționării și recepționării de către Procuratura Generală în anul 2020 a serviciilor de dezvoltare a funcționalităților Sistemului Informațional Automatizat „Urmărire penală: E-Dosar”, la 31 mai 2023, a pornit urmărirea penală pe faptul comiterii infracțiunii prevăzute la art.190 alin.(6) din Codul penal al Republicii Moldova; ii) Pe parcursul auditului, s-au încasat de la IP „ASP” la buget 160,7 mii lei, cheltuielile pentru serviciile comunale suportate incorect de către PG.
Măsurile dispuse pentru remediere	Pentru remedierea deficiențelor constatate, s-au înaintat 17 recomandări de audit, care vizează: i) implementarea CIM, prin elaborarea actelor interne care reglementează unele procese aferente managementului alocațiilor bugetare, descrierea proceselor, identificarea corectă a riscurilor; ii) efectuarea inventarierii bunurilor deținute de entitate, soluționarea aspectelor deficitare referitor la unele bunuri pe care entitatea nu le deține; iii) investigarea riscurilor de fraudă, care au cauzat pierderi de mijloace bugetare.

Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Nu au fost obiecții la concluzia generală de audit și la constatările expuse în Raportul de audit.
Recomandări Legislativului	Să solicite Guvernului RM: a) de comun acord cu MF, să identifice modalitatea de reglementare a mecanismului de elaborare a proiectelor de buget pentru instituțiile autonome; b) îmbunătățirea cadrului legal privind instituirea unor instrumente de coordonare și monitorizare din partea organelor statale specializate privind achiziția de soluții IT de către instituțiile autonome.

Auditul performanței „Acțiunile aferente obiectivelor specifice ale Programului național de control al cancerului, realizate în perioada 2017-2022 (I semestru) de autoritățile responsabile, contribuie la atingerea rezultatelor așteptate?” (Hotărârea Curții de Conturi nr. 62 din 20 decembrie 2022)²³¹

Informații generale	Cancerul reprezintă o problemă de sănătate publică majoră atât la nivel global, cât și la cel național, care este principala cauză de deces și produce consecințe grave cu impact medical, social și economic. În Republica Moldova, maladiile oncologice constituie cea de-a doua cauză principală a mortalității, după maladiile cardiovasculare, fiind o problemă prioritară pentru sistemul de sănătate. Povara mare prin maladia de cancer este influențată de depistarea tardivă a maladiei, accesul limitat la servicii complexe de diagnostic și tratament, inclusiv servicii paliative. În decembrie 2016, în Republica Moldova, în scopul reducerii poverii acestei maladii asupra persoanelor afectate și a familiilor acestora, a fost aprobat pentru prima dată Programul național de control al cancerului (PNCC) pentru anii 2016-2025, care a stabilit implementarea acestuia în două etape. Obiectivul general stabilit este reducerea mortalității prin cancer cu 7% până în anul 2025. Mijloacele financiare stabilite în sumă de 1645,8 mil. lei au fost insuficiente, înregistrând un deficit în sumă de 560,0 mil. lei. Numărul persoanelor cu această maladie este în creștere: în anul 2019 – 60291 pacienți, în anul 2020 – 62161 pacienți, în anul 2021 – 63979 pacienți. Acesta este un semnal alarmant pentru sistemul sănătății și indică necesitatea ajustării politicilor, precum și acțiunilor care ar diminua impactul acesteia, inclusiv sporirea serviciilor de prevenire și susținere a persoanelor afectate.
Scop	Evaluarea performanței implementării Planului de acțiuni al Programului și a impactului de control al poverii cancerului prin prevenirea și controlul acestuia, precum și asigurarea accesului la servicii calitative, centrate pe pacient.
Obiectiv	Auditul a avut ca obiectiv să răspundă la următoarea întrebare: Acțiunile aferente obiectivelor specifice ale PNCC, realizate în perioada 2017-2022 (I semestru) de autoritățile responsabile, contribuie la atingerea rezultatelor așteptate?
Concluzie	Deși autoritățile responsabile au întreprins un șir de măsuri în vederea realizării PNCC, în unele cazuri, acestea nu au asigurat pe deplin realizarea acțiunilor pentru atingerea obiectivului general de reducere a mortalității prin cancer cu 7%. Astfel, (i) mijloacele financiare planificate și alocate nu au fost suficiente pentru finanțarea acțiunilor Programului; (ii) măsurile de monitorizare și control au fost insuficiente și nu au asigurat calitatea, plenitudinea și performanța indicatorilor realizați prin accesul pacienților cu cancer la dispozitive necesare pentru diagnostic, precum și la asigurarea unui tratament mai performant;

²³¹ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1204/hotararea-nr62-din-20-decembrie-2022-pentru-aprobarea-raportului-auditului

	(iii) serviciile de îngrijiri paliative necesită ajustarea reglementărilor, alocarea mijloacelor financiare urmează să se realizeze eficient și eficace, cu accesul pacienților cu cancer la serviciile medicale multidisciplinare; (iv) neaprobarea prin Hotărâre de Guvern a reglementărilor privind Registrul Național de Cancer și imperfecțiunea sistemului informațional pentru evidența și facilitarea procesului de evidență a pacienților diagnosticați cu cancer indică funcționalitatea parțială a acestuia și necoresponderea cu așteptările; (v) responsabilitatea scăzută a managementului decizional, insuficiența controalelor-cheie la toate etapele, precum și a măsurilor de monitorizare și supraveghere a realizării acțiunilor instituite etc.
Constatările și concluziile principale	Concluzia auditului a fost bazată pe următoarele constatări: • Bugetul necesar pentru prima parte a Programului, pentru anii 2016-2020, a fost estimat în sumă de peste 1 miliard 600 mil. lei, cu un deficit bugetar de circa 560,0 mil. lei, pentru care nu au fost identificate surse de finanțare. • Deși implementarea Programului a fost prevăzută în 2 etape, până în decembrie 2022, etapa II, care urma să cuprindă anii 2021-2025, nu a fost aprobată. Respectiv, entitățile implicate pentru anii 2021-2022 nu au dispus de acțiuni aprobate și au activat neorganizat, bazându-se pe acțiunile stabilite pentru I etapă. • Consiliul consultativ, cu un rol important aferent coordonării activităților, eficientizării comunicării intersectoriale și ajustării cadrului legal, în perioada auditată a fost unul nefuncțional. • Institutul Oncologic (IO) s-a confruntat cu dificultăți în evaluarea și raportarea indicatorilor Programului, deoarece nu dispune de o subdiviziune responsabilă de implementarea, monitorizarea, evaluarea și raportarea atingerii obiectivelor. În același timp, angajaților implicați în realizarea Programului nu le-au fost specificate responsabilitățile, iar munca suplimentară nu a fost remunerată. • IO a înaintat oferta serviciilor medicale specializate de ambulator în valoare de circa 143,0 milioane lei, însă s-au contractat servicii în sumă de circa 94,0 milioane lei. Prin urmare, servicii medicale în valoare de peste 49,0 milioane lei nu au fost contractate pe parcursul anilor, ceea ce a determinat micșorarea volumului de investigații și servicii medicale specializate de ambulator și nu a dus la fortificarea capacităților, eficienței și calității serviciului oncologic la nivel național. • Peste 9 500 de servicii de asistență medicală spitalicească supraexecutate de IO, în valoare de 81,0 milioane lei, nu au fost achitate de Compania Națională de Asigurări în Medicină. • Modificarea organigramei și micșorarea numărului de paturi la IO - de la 850 la 535, au determinat unele probleme de programare a pacienților pentru investigații și intervenții chirurgicale, care indică majorarea numărului de persoane în lista de așteptare în 2 secții – secția mamologie și secția cap-gât, pe o perioadă de la o lună până la 3 luni. • Rezultatele cercetărilor științifice realizate de angajații IO (17 cercetări științifice) în domeniile de control ale cancerului, unele fiind prezentate la

conferințe și publicate în reviste științifice internaționale, nu se regăsesc în Protocoalele Clinice Naționale. În domeniul cancerului, la moment, sunt aprobate 30 de protocoale clinice, din care 18 necesită actualizare mai bine de 5 ani. Potrivit Ordinului Ministerului Sănătății, actualizarea Protocoalelor Clinice Naționale se efectuează o dată la 5 ani, situație ce denotă realizarea ineficace de către părțile implicate a acestui proces.

- Lista națională a medicamentelor oncologice esențiale, care este prioritar necesară pentru tratarea celor mai răspândite boli, a fost actualizată în luna noiembrie 2021, sau după 10 ani.
- Sistemul informațional sistematizat „Asistența medicală spitalicească” este însoțit de probleme de mentenanță a softului.
- De către Ministerul Sănătății și IO nu au fost realizate acțiunile PNCC, prin care urmau să creeze Centrul Național de Referință, pentru asigurarea dezvoltării și acordării serviciilor de diagnostic, tratament, îngrijiri paliative și educație, precum și laboratorul citogenetic pentru tratamentele complexe oncohematologice.
- IO nu a fost asigurat pe deplin cu dispozitive radiologice de diagnostic și tratament modern, deoarece cele disponibile, în majoritate, sunt moral și fizic învechite. Astfel, 8 aparate din 14 au mai mult de 5 ani de exploatare, iar instalațiile noi până la 5 ani sunt mobile. Lipește aparataj performant pentru diagnosticare, cum ar fi tomograful, rezonanța magnetică, angiograful și altele, aceste servicii fiind contractate de la alți prestatori.
- Nu s-au realizat acțiunile PNCC privind elaborarea studiului de fezabilitate pentru introducerea transplantului medular și a studiului de fezabilitate privind tratamentul cu iod radioactiv. Astfel, nu a fost organizat/prestat tratamentul cu iod radioactiv pacienților afectați.
- Obiectivul privind dezvoltarea serviciilor paliative și asigurarea accesului pacienților diagnosticați cu cancer la aceste servicii nu și-a atins scopul scontat, prin neaprobarea actelor normative specifice, neasigurarea suficientă cu dispozitive medicale a pacienților, neasigurarea accesului pacienților la serviciile multidisciplinare de îngrijiri paliative, etc.
- În contractele de acordare a asistenței medicale dintre CNAM și instituții care acordă servicii de asistență medicală primară lipsesc serviciile paliative. Acestea au fost substituite prin îngrijiri medicale comunitare și la domiciliu, circumstanțe în care nu se acordă servicii de îngrijiri paliative potrivit cadrului legal în vigoare din noiembrie anul 2020.
- N-au fost formate echipele multidisciplinare specializate de îngrijire paliativă la domiciliu, care urmau să includă medici, psihologi, asistent medical și asistent social, acestea fiind acordate doar de organizații nonguvernamentale. Totodată, numărul de zile în regim de spitalizare pentru îngrijiri paliative este limitat la 30 pe an „per pacient”, norme aprobate în anul 2010 și nerevizuite până în prezent.
- N-a fost realizat pe deplin obiectivul aferent asigurării funcționalității Registrului Național de Cancer, pentru care sunt necesare măsuri în vederea impulsivării valorificării Sistemului Informațional, în special ajustarea reglementărilor care ar asigura deținerea și oferirea informațiilor integrale pe țară aferente pacienților diagnosticați cu cancer.

<i>Cauzele și impactul deficiențelor constatate</i>	Problemele identificate au fost cauzate de: - insuficiența măsurilor de monitorizare și supraveghere a realizării acțiunilor instituite; - comunicarea intersectorială fragmentată între părțile implicate; - responsabilitatea scăzută a managementului entităților de toate nivelurile, etc.
<i>Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare</i>	-
<i>Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii</i>	Complexitatea procesului de realizare a PNCC, precum și neaprobarea acțiunilor pentru etapa II au determinat imposibilitatea entităților auditate de a realiza careva măsuri specifice aferente eliminării deficiențelor identificate de audit.
<i>Măsurile dispuse pentru remediere</i>	Au fost înaintate recomandări pentru îmbunătățirea cadrului regulator aferent, precum și pentru intensificarea activităților de control care ar asigura eficientizarea proceselor aferente.
<i>Punctul de vedere al conducerii entității auditate</i>	Conducerea entităților auditate a susținut constatările și recomandările auditului, evidențiind necesitatea urgentării aprobării acțiunilor pentru Etapa a doua a PNCC, cu specificarea perioadelor de realizare, responsabililor, mijloacelor financiare necesare și a surselor de finanțare etc.
<i>Recomandări Legislativului</i>	Nu sunt

Auditul performanței „Progresele atinse în cadrul implementării Strategiei de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030)” (Hotărârea Curții de Conturi nr.14 din 06 aprilie 2023)²³²

Informații generale	Problema aprovizionării cu apă potabilă și a canalizării este recunoscută la toate nivelurile ca prioritate națională, fiind considerată, în același timp, drept factor de îmbunătățire a calității vieții și de reducere a sărăciei. Sectorul de alimentare cu apă și de canalizare din Republica Moldova a suferit transformări în ultimele decenii, uneori cu impact negativ asupra calității vieții și sănătății utilizatorilor. În acest scop, a fost elaborată o politică de redresare națională a acestui sector prin preluarea bunelor practici europene. Acțiunile incluse în Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030) (în continuare – SAAS) vizează îmbunătățirea politicilor naționale și armonizarea cadrului legal în conformitate cu acquis-ul comunitar și standardele europene. Investițiile în serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare reprezintă o componentă esențială a serviciilor publice, având menirea de a contribui la buna funcționare a serviciilor în colectivitățile locale. SAAS este principalul document de politici în domeniul alimentării cu apă și sanitației, reprezentând o foaie de parcurs detaliată pentru dezvoltarea sectorului de alimentare cu apă și sanitație, atât pe termen mediu (până în anul 2018), cât și pe termen lung (până în anul 2030), precum și pentru asigurarea accesului populației la apă potabilă ca un drept fundamental. În vederea implementării SAAS, au fost aprobate 2 Planuri de acțiuni: pentru perioada 2014-2018 - 30 de activități, pentru perioada 2020-2024 - 28 de activități. În anii 2014-2022, în sistemele de alimentare cu apă și de canalizare s-au investit 4.678,5 mil.lei. Ca rezultat al acestor investiții, au fost construite apeducte noi, reconstruite și reabiliteate cele existente, s-a extins rețeaua de distribuție a apei etc.
Scop	Evaluarea faptului dacă factorii de decizie au întreprins măsuri suficiente pentru implementarea cu succes a acțiunilor incluse în Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030) și dacă acțiunile incluse în Strategie s-au axat pe cele mai stringente probleme ale domeniului de alimentare cu apă și sanitație, astfel încât să fie asigurată dezvoltarea durabilă și sustenabilă a acestui sector.
Obiectiv	Auditul a avut ca obiectiv să răspundă la următoarea întrebare generală de audit: <i>Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030) a contribuit la soluționarea tuturor problemelor aferente dezvoltării și funcționării stabile și durabile a sectorului de alimentare cu apă și sanitație?</i>
Concluzie	Accesul la apă curată și igienă este o precondiție pentru o viață sănătoasă. Din cauza lipsei de investiții capitale și a întreținerii slabe din ultimii 30 de ani, marea parte din infrastructura existentă a serviciilor de apă și canalizare are nevoie de reparații sau reabilitare semnificative. Există probleme atât privind accesul la infrastructură, cât și privind calitatea și siguranța serviciilor prestate, în special, în regiunile rurale. Implementarea obiectivelor de aprovizionare cu apă și canalizare se realizează într-un mod haotic, iar incoerența documentelor de politici afectează și

²³² https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1211/hotararea-nr14-din-06-aprilie-2023-cu-privire-la-raportul

	coordonarea principalelor surse de finanțare a sectorului, nefiind instituit un mecanism de monitorizare a realizărilor în domeniu. Nedisponibilitatea datelor veridice privind situația actuală a ramurii, precum și lipsa studiilor recente efectuate în domeniu ar putea determina tergiversarea implementării politicilor în domeniul vizat. Cuantumul limitat al resurselor financiare publice disponibile, care să acopere necesitățile integrale la finanțarea obiectivelor, determină beneficiarii să divizeze proiectele mari de anvergură în etape de finanțare, ceea ce determină extinderea termenelor de implementare a acestora și majorarea costurilor aferente. Sistemul de monitorizare și supraveghere în domeniul aprovizionării cu apă și canalizării este inefficient și nu asigură plenitudinea informațiilor aferente domeniului. Nemodificarea pe parcursul mai multor ani a tarifelor, în scopul menținerii acestora la un nivel sustenabil, a dus la acumularea pierderilor de către operatorii serviciilor de alimentare cu apă și sanitație, la creșterea gradului de îndatorare și la intrarea unora dintre aceștia în procesul de insolabilitate.
Principalele constatări de audit	La evaluarea implementării acțiunilor din ambele Planuri de acțiuni, precum și a situației per ansamblu în țară în domeniul alimentării cu apă și sanitației, s-au constatat următoarele deficiențe: - factorii de decizie²³³ nu au întreprins măsuri de rigoare suficiente și corespunzătoare pentru realizarea integrală a măsurilor incluse în Planurile de acțiuni. Astfel din 30 de acțiuni din Planul de acțiuni al SAAS pentru anii 2014-2018, integral au fost implementate 8 acțiuni, parțial – 5 și neimplementate – 7 acțiuni, nivelul de implementare constituind 68,3%, iar din Planul de acțiuni pentru anii 2020-2024, din 28 de activități, au fost implementate integral 16 acțiuni, parțial – 1 și 6 acțiuni nu au fost implementate, nivelul de implementare constituind 58,9%. Prin urmare: (i) nu a fost elaborat documentul de politici privind descentralizarea în domeniul serviciilor de AAS în cadrul Programului comun de dezvoltare locală integrată, (ii) nu a fost creată baza de date privind managementul sistemului informațional pentru sectorul de alimentare cu apă și sanitație, (iii) nu a fost efectuată consolidarea capacităților autorităților competente și instruirea personalului pentru toate etapele ciclului unui proiect de AAS, (iv) nu a fost elaborată documentația tehnică a proiectului de parteneriat public-privat pentru regiunile Nord și Centru, (v) nu a fost efectuată îmbunătățirea sistemelor de alimentare cu apă în 6 localități: or. Strășeni, or. Hâncești, or. Taraclia, s.Carbalia (UTA Găgăuzia), s. Sărata Veche (r-nul Fălești), s. Risipeni (r-nul Fălești), (vi) nu au fost elaborate o serie de documente tehnice de referință pentru funcționarea și întreținerea sistemului de alimentare cu apă și canalizare, etc. - Indicatorii de evaluare a accesului populației la apeducte și sisteme de sanitație sigure, stabiliți de SAAS²³⁴, diferă de cei aprobați de SND „Moldova Europeană 2030”²³⁵, nefiind corelați între ele.

²³³ În anii 2014-2017 – MM, 2017-2021 – MADRM, 2022 – MM și MIDR.

²³⁴ Până în anul 2030, ponderea populației cu acces la surse sigure de alimentare cu apă, cât și cele de canalizare urmează să fie 100%.

²³⁵ Până în anul 2030, ponderea populației cu acces la surse sigure de alimentare cu apă urmează să fie de 90%, iar la cele de canalizare - 65%.

- nu există o certitudine în privința continuării implementării măsurilor incluse în SAAS din cauza faptului că Strategia nu mai corespunde noului cadru normativ, introdus în anul 2020, care reglementează politicile publice.
- MADRM/MM, în calitate de organ responsabil de implementarea SAAS, nu dispune de date complete privind resursele alocate pentru implementarea Strategiei în anii 2014-2022. Totodată, conform datelor generate de audit, anii 2014-2022 implementarea proiectelor AAC s-a efectuat din mai multe fonduri ale bugetului de stat (FEN, FNDR/FNDRL, FNDAMR), precum și din sursele externe, valoarea totală cifrând-se la 4 miliarde 678,5 mil. lei, din care din FEN - 2 miliarde 350,5 mil.lei, din sursele externe 1 miliard 405,9 mil.lei, FNDR/FNDRL – 716,5 mil.lei și FNDAMR – 27,0 mil.lei.
- aprobarea Ghidului pentru întocmirea Studiului de fezabilitate pentru proiectele de apă și canalizare a fost o acțiune formală, finanțarea proiectelor de infrastructură din fondurile gestionate de MM/MADRM fiind aprobată și alocată în lipsa acestuia.
- măsurile incluse în Planurile de acțiuni ale SAAS nu au contribuit la creșterea numărului de operatori regionali care prestează servicii publice de alimentare cu apă și sanitație. Procesul de regionalizare a serviciilor de AAC în raioanele RM este destul de anevoios și lent. La momentul de față, în RM activează 9 operatori regionali care deservește de la 3 până la 38 de localități, din care 8 operatori au fost creați până la aprobarea SAAS, în anii 2014-2021 fiind creat doar un operator regional.
- lipsește un Plan de acțiuni unic privind dezvoltarea domeniului de alimentare cu apă și sanitație la nivel național. Finanțarea incertă și fragmentată a investițiilor în domeniul alimentării cu apă și sanitației nu contribuie la implementarea unor proiecte investiționale complexe și la durabilitatea și sustenabilitatea acestora.
- Incapacitatea unor UAT de valorificare a resurselor FEN a condiționat excluderea din Lista PI finanțate din FEN a proiectelor investiționale (PI) deja inițiate²³⁶, acestea până în prezent nefiind finalizate, persistând riscul sporit de deteriorare și degradare a lucrărilor deja executate, de risipă de bani și utilizare neeficientă a banilor publici;
- lipsa unor criterii de repartizare și a modului de finanțare a PI finanțate din FEN a dus la divizarea finanțării PI implementate din FEN în mai multe etape, pentru fiecare etapă fiind încheiat un contract separat de finanțare, ceea ce a afectat ritmicitatea finanțării lor și a cauzat extinderea termenului de realizare a unor proiecte, majorarea valorii contractelor altor proiecte și nefinalizarea până în prezent a unor proiecte inițiate în anii 2013-2016. Astfel, din totalul de 580 de proiecte realizate în anii 2014-2022, pentru 216 de contracte încheiate între antreprenor și beneficiar, au fost încheiate adițional 328 de acorduri pentru extinderea termenului de implementare a proiectelor și 303 acorduri privind modificarea valorii contractelor de antrepriză, valoarea inițială a contractelor fiind majorată per total cu 338,8 mil. lei, o parte a acestor proiecte până în

²³⁶ **Proiectul Rețele de alimentare cu apă, canalizare și epurare, Ustia, Dubăsari**, inițiat în 2014 (7,04 mil. lei), aprobată de CA FEN - 6,32 mil. lei, transferat din FEN - 4,0 mil. lei în 4 etape, ultima finanțare a avut loc în 2021. Excluz din FEN în anul 2022 ca urmare neachitării integrale a contribuției. **Proiectul „Alimentare cu apă și canalizare a satului Brăviceni, Orhei”**, inițiat în anul 2015, valoarea contractului de antrepriză - 43,19 mil. lei, aprobat de CA FEN - 11,0 mil. lei, transferat de FEN - 7,74 mil.lei finanțată în 5 etape, ultima finanțare a avut loc în anul 2021. Excluz din FEN în anul 2022 ca urmare neachitării integrale a contribuției.

prezent nefiind finalizate²³⁷. În consecință, implementarea PI finanțate din FEN durează în ani²³⁸, acestea neavând o finalitate și previzibilitate;

- nicio structură din țară nu deține informații complete și ample cu privire la obiectele de infrastructură tehnico-edilitară aferente domeniului de alimentare cu apă și sanitație, ceea ce face imposibilă sau dificilă evaluarea situației în domeniu;

- nu toate stațiile de epurare dispun de documentația de proiect și de avizele IPM și corespund Normativului Deversării Limitat Accesibile/ Concentrației maxim admisibile;

- Nu toate proiectele investiționale sunt supuse verificării calității de execuție a lucrărilor de construcții, fiind implementate fără a fi asigurată supravegherea tehnică, din 19 PI supuse verificării doar la un PI a încheiat contractul de prestări servicii cu o persoană fizică, astfel, realizarea volumelor de lucrări fiind una suspectă. Ca urmare a verificărilor efectuate de AST, din volumul de lucrări în sumă de 30,6 mil.lei realizate în cadrul a 4 PI, deficiențele au constituit 16,25 mil.lei sau 53,1%, materialele fiind remise CNA și SIS.

- Implementarea proiectelor investiționale în domeniul alimentării cu apă și sanitației în cadrul FNDR s-a realizat în lipsa resurselor financiare suficiente, în DUP 2013-2015 și în DUP 2017-2020 fiind incluse 32 de proiecte investiționale în valoare totală de 1.074,2 mil.lei, din care: din contul FNDR – 850,0 mil.lei, din sursele GIZ – 40,9 mil.lei, și din alte surse – 183,3 mil.lei., în perioada 2013-2020 fiind valorificate în total 493,6 mil.lei, inclusiv din contul mijloacelor FNDR – 373,9 mil.lei, din mijloacele GIZ – 54,1 mil.lei, și din alte surse – 65,6 mil.lei. Din totalul de 32 PI, 18 PI au fost implementate integral, 4 PI sub nivelul de 80% , 1 PI sub nivel de 20%, și neinițiate – 9 PI. Respectiv, Implementarea din contul mijloacelor FNDR a unor proiecte de aprovizionare cu apă și canalizare durează ani, neavând o finalitate și previzibilitate.

- în același timp, implementarea unor PI realizate în cadrul FNDR s-a efectuat cu deficiențe care afectează eficacitatea lor: (i) rețelele construite în cadrul a 3 proiecte²³⁹, în valoare totală de 87,4 mil.lei, rămân neexploatare; (ii) pregătirea necalitativă a documentației tehnice a unui proiect²⁴⁰, în valoare totală de 20,8 mil.lei, a determinat tergiversarea realizării în termen a acestuia; (ii) extinderea termenelor de realizare și, ca urmare, includerea în mai multe DUP a 4 proiecte²⁴¹ în valoare de 122,05 mil.lei.

²³⁷ Proiectul „Rețele de canalizare și stație de epurare din satul Țânțăreni, r-nul Anenii Noi” (14,5 mil.lei): inițiat în 2014, aprobat de CA al FEN - 11,37 mil.lei, finanțat – 6,83 mil.lei (8 etape/tranșe de finanțare), sistarea finanțării în anii 2017-2019, ultima tranșă - în 2021. Gradul de finalizare - 50,3%. Proiectul „Construcția apeductului pentru aprovizionarea cu apă potabilă și a sistemului de canalizare în sat. Baimaclia, r-nul Cantemir” (9,46 mil.lei): inițiat în 2014, aprobat de CA FEN - 8,09 mil. lei, finanțat 4,89 mil.lei (4 tranșe), finanțarea sistată pentru 2016-2019, ultima tranșă - în 2021, nivelul de realizare - 48,73%. Proiectul „Construcția rețelelor de apeduct și canalizare în partea de nord-vest a orașului Călărași” (18,18 mil.lei): inițiat în 2014. Aprobat de CA FEN - 16,6 mil.lei, finanțat - 9,94 mil.lei (5 tranșe), finanțarea sistată pentru 2015 și 2017. Ultima tranșă - în 2019, nivelul de realizare - 54,69%, etc.

²³⁸ „Complexul de asigurare cu apă potabilă a satelor din r-nul Hâncești. Etapa I – localitățile din lunca r-lui Prut” - inițiat în 2013, valoarea inițială- 50,65 mil.lei, valoarea revizuită – 70,7 mil.lei, a fost implementat în 5 etape, pe parcursul a 10 ani, nivelul de implementare 80%.

²³⁹ Aprovizionarea cu apă potabilă și canalizare a locuitorilor satelor Risipeni și Bocșa și a instituțiilor de menire social-culturală (Fălești) – 11,95 mil.lei; Asigurarea or. Fălești cu apă din râul Prut II – 35,14 mil.lei; Aprovizionarea cu apă potabilă și canalizarea localităților din lunca Prutului (Balatina, Cuhnești, r-nul Glodeni) – 37,6 mil.lei.

²⁴⁰ Proiectul „Îmbunătățirea calității vieții populației rurale prin construcția sistemelor de apă potabilă și de canalizare, regionalizarea serviciilor comunale în satele din lunca râului Lapușnița, raionul Hâncești”, inițiat în 2014, în valoare de 20,8 mil.lei.

²⁴¹ Construcția stației raionale de epurare și dezvoltarea sistemului public de canalizare și epurare a apelor uzate la nivel intercomunitar, 26,03 mil. lei; Construcția apeductului magistral Leova – Iargara, 63,99 mil.lei; Aprovizionarea cu apă potabilă și canalizare a locuitorilor satelor Risipeni și Bocșa și a instituțiilor de menire social-culturală, 11,95 mil.lei; Îmbunătățirea calității vieții populației rurale prin construcția sistemelor de apă potabilă și de canalizare, regionalizarea serviciilor comunale în satele din lunca râului Lapușnița, raionul Hâncești, 20,8 mil.lei.

- Până în prezent în țară nu este stabilit un organ responsabil de elaborarea și aprobarea indicatorilor aferenți domeniului de alimentare cu apă și sanitației, care să fie monitorizați și agregați, pentru a prezenta situația reală în domeniu și a putea fi utilizată de părțile interesate. O parte din indicatori sunt agregați/generalizați de BNS, o parte – de IPM, și o parte – de ANRE, dar nicio sursă de date nu relevă situația reală, ceea ce nu permite înțelegerea întregului tablou al situației pe țară, precum și monitorizarea corespunzătoare și adecvată a implementării SAAS. Totodată, conform datelor BNS, în anii 2014-2021, o mare parte a indicatorilor aferenți domeniului au înregistrat creșteri. Astfel numărul sistemelor publice de alimentare (SAA) cu apă a crescut de la 836 până la 1.362, iar lungimea lor s-a extins cu 5.962,3 km, alcătuind 16.446 km, numărului sistemelor de canalizare a crescut de la 129 la 133, lungimea lor fiind extinsă la 2,8 mii km la 3,0 mii km. Se atestă creștere și a numărului populației și gospodăriilor conectate la SAA cu 340,2 mii de persoane și respective cu 120,3 mii de gospodării, iar numărului localităților conectate la sistemele de alimentare cu apă a crescut de la 480 de localități în anul 2014 (31,3%) la 918 localități în anul 2021 (+59,9%), fiind înregistrată creșterea și a numărului localităților conectate la sisteme de canalizare de la 105 la 134 de localități, etc.

- Un alt factor care contribuie la neasigurarea plenitudinii datelor pentru sector este și tergiversarea procesului de elaborare a SIA „Registrul electronic al obiectelor de infrastructură tehnico-edilitară”, deși conceptul SIA ROITE a fost aprobat în anul 2014, SIA nu a fost creat până în prezent.

- Ca urmare a reformei efectuate în anul 2018, în prezent nici IPM, nici AM nu dispun de informații privind numărul autorizațiilor de mediu pentru folosință specială a apei sunt valabile/active.

- Calitatea apei potabile, ca factor determinant al sănătății nu corespunde normativelor sanitare, un procent mic al populației având acces la servicii îmbunătățite de sanitație și la apă potabilă corespunzătoare parametrilor. Marea parte a volumelor de apă din sistemele de alimentate cu apă nu corespund cerințelor tehnice pentru apa potabilă, ceea ce, în consecință, dăunează sănătății cetățenilor. Aceeași situație este și cu sistemele de epurare a apelor uzate, doar stațiile nou construite corespund parametrilor tehnici.

- Cadrul normativ național privind asigurarea calității apei potabile este în elaborare, fiind întârziate întârzieri în elaborarea complexă a cadrului normativ național privind asigurarea calității apei potabile, fapt ce limitează capacitatea autorităților de a controla exhaustiv toate etapele de implementare a rețelei de aprovizionare cu apă, precum și de furnizare a apei potabile tuturor cetățenilor. Până la momentul actual autoritățile încă nu au aprobat Regulamentul sanitar privind supravegherea și monitorizarea calității apei potabile, care are rolul de a determina indicatorii de monitorizare a calității apei destinate consumului uman.

- necesită consolidare și mecanismul de monitorizare a calității apei potabile, în special în privința garantării calității investigațiilor de laborator care certifică corespunderea cu limitele maxime admisibile ale indicatorilor probelor investigate, rezultatele controalelor efectuate de Centrele de sănătate publică fiind unele alarmante. În anii 2014-2022 au fost întocmite 102 procese-verbale de contravenții, fiind aplicate amenzi în cazul a 90 de procese-verbale și fiind emise 2.688 de prescripții. Totodată, au fost emise 374 de hotărâri de sistare a exploatației obiectivelor și sistată exploatația a 96 de obiective.

- Tarifele pentru prestarea serviciilor de aprovizionare cu apă și sanitație la majoritatea operatorilor nu au fost modificate pe parcursul mai multor ani, ceea ce a dus la cumularea pierderilor de către întreprinderile gestionare a infrastructurii de apeduct și canalizare.
- Analiza situațiilor financiare a 36 de operatori a atestat că, încă în anul 2014, 27 de întreprinderi au înregistrat pierderi de 225,7 mil.lei., iar în anul 2021, numărul întreprinderilor care înregistrează pierderi a crescut până la 32, valoarea pierderilor acumulate fiind în creștere cu peste 5 ori, la finele anului 2021 constituind 1.330,2 mil.lei. Creșterea atât a numărului de întreprinderi care înregistrează de la an la an pierderi, cât și a valorii acestora denotă o situație alarmantă în domeniu și un management neperformant și neeficient, care nu contribuie la ameliorarea situațiilor financiare și patrimoniale, în creștere fiind și gradul de îndatorare al operatorilor apă-canal.
- numărul întreprinderilor care înregistrează profituri s-a diminuat de la 8 în anul 2014 la 4 în anul 2021, valoarea profiturilor la finele anului 2021 constituind 79,9 mil.lei, sau cu 34,0 mil.lei mai mult decât în anul 2014.
- 8 din 36 de întreprinderi prestatoare de servicii de alimentare cu apă și de canalizare înregistrează pe parcursul mai multor ani valori negative la capitalul propriu²⁴². În comparație cu anul 2014, în anul 2021 numărul întreprinderilor care au înregistrat capital propriu negativ a crescut de la o întreprindere la 8 întreprinderi, iar valoarea capitalului propriu negativ a crescut de la 3,8 mii lei la 400,4 mil.lei. Capitalul propriu negativ denotă un grad de îndatorare semnificativ al întreprinderilor vizate, precum și imposibilitatea sau dificultăți în achitarea datoriilor din fonduri proprii.
- datoriilor înregistrate de către 36 de întreprinderi prestatoare de servicii de alimentare cu apă și de canalizate denotă că acestea sunt în creștere continuă, la finele anului 2021 constituind 2.262,2 mil.lei, inclusiv datoriile pe termen lung – 1.499,5 mil.lei, și datoriile curente – 762,7 mil.lei, sau 66,3% și, respectiv, 33,7% din totalul acestora. Cu dificultăți mari de onorare a plăților se confruntă majoritatea întreprinderilor, la unele din ele ponderea datoriilor pe termen lung pentru credite bancare și împrumuturi contractate depășind 50% din totalul datoriilor. În comparație cu anul 2014 (1.119,8 mil.lei), datoriile au înregistrat o creștere de 1.142,4 mil.lei, sau cu 102%. Unele întreprinderi au înregistrat creșterea datoriilor față de anul 2014 cu peste 10 ori²⁴³.
- 11 întreprinderi prestatoare de servicii de alimentare cu apă și de canalizate sunt în procedura de insolabilitate²⁴⁴.
- Operatorii serviciilor de alimentare cu apă și sanitație înaintează ANRE spre aprobare Planurile anuale de investiții neacoperite de resurse financiare reale, valoarea investițiilor realizare constituind doar 351,6 mil.lei, iar celor nerealizate - 3.155,9 mil.lei, sau 90% din volumele de investiții aprobate pentru anii 2016-2021 (3507,5 mil.lei). Chiar și în condițiile în care o parte din investițiile care au fost realizate de întreprinderi în limita Planului de investiții aprobat de ANRE au

²⁴² Din cele 8 întreprinderi, 5 - înregistrează capital propriu negativ pe parcursul ultimilor 3 ani, 2 - pe parcursul ultimilor 2 ani, și o întreprindere din anul 2021.

²⁴³ Cea mai mare creștere a datoriilor este atestată la Î.M. „Apă-Canal Cantemir” – de peste 12 ori, Î.M. Direcția de producție „Apă-Canal Telenești” – de 8 ori, Î.M. „Gospodăria Comunală Râșcani” – peste 26 de ori, Î.M. „Gospodăria comunal-locativă Briceni” – de peste 7 ori, Î.M. „AQUA Basarabasca” – de peste 19 ori, Î.M. „Comunserviciu Criuleni” – de peste 10 ori.

²⁴⁴ Dintre care din anul 2016 Î.S. „ACVA-NORD”; din anul 2017 - Î.M. „Servicom-Mateuți”, Î.M. „Apă Șoldănești” și Î.M. „Apă-Canal din Basarabasca”; din anul 2019 - Î.M. „Servicii comunale Ivancea”; din anul 2020 - Î.M. Regia „Apă-Canal-Bălți”, Î.M. „AQUA Basarabasca” și Î.M. „Adar-Suyu”; din anul 2021 - Î.M. „Buțeni-Salubritate”; din anul 2022 - S.A. Regia „Apă-Canal Soroca” și Î.M. „Bulboacă-Prim”.

fost aprobate pentru a fi recuperate prin tarif, întreprinderile cărora le-au fost aprobate investițiile realizare, nu au înaintat propuneri de rigoare pentru revizuirea tarifelor la serviciile prestate. Una din cauzele nivelului jos de acceptare a valorii investițiilor pentru includere în tarif este capacitatea redusă a posibilităților financiare ale întreprinderilor pentru efectuarea investițiilor majore din mijloacele proprii și împrumutate, sau efectuarea investițiilor în afara Planurilor de investiții aprobate de ANRE, care nu sunt acceptate pentru a fi recuperate prin includere în tarif.

- Fondurile de dezvoltare prevăzute de cadrul regulator²⁴⁵ nu au fost create de toți operatorii de servicii de alimentare cu apă și de canalizare.

- APL, pe parcursul mai multor ani, nu au întreprins măsuri pentru aprobarea indicatorilor de performanță ai serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

- Contractele de gestiune delegată încheiate între operatorii serviciilor de alimentare cu apă și sanitație și fondatorul acestora nu corespund prevederilor legale. Verificarea a 4 contracte de gestiune delegată a serviciilor regionale de alimentare cu apă și de canalizare denotă că 2 contracte²⁴⁶ corespund cerințelor Legii, iar altele 2²⁴⁷ nu au corespuns cerințelor Legii nr.303/2013.

- contractele de gestiune delegată nu includ mărimea redevenței sau a altor plăți, iar cadrul regulator nu prevede încasarea redevenței la buget, acesta rămânând la dispoziția operatorilor.

- Mecanismele de evidență, monitorizare și raportare a amenzilor și a prejudiciilor cauzate mediului, instituite în cadrul IPM, nu permit evaluarea valorii obligațiunilor față de BS. Astfel, deși IPM a aprobat Lista cu 69 de indicatori de performanță, aceasta nu permite evaluarea valorii obligațiunilor reale pentru plata amenzilor per total la finele unei perioade determinate, inclusiv pe domeniul resurselor de apă. În lista respectivă nu sunt incluși indicatorii care participă la calcularea obligațiunilor reale față de buget: sumele de amenzi anulate ca urmare a survenirii termenului de prescripție de un an, sumele de amenzi substituite cu munca neremunerată, sumele anulate prin deciziile instanțelor de judecată etc. În lipsa acestor indicatori, nu este posibilă calcularea valorii obligațiunilor reale față de BS la o dată determinată.

- IPM nu are pârghii de colectare integrală a obligațiunilor față de buget privind plățile pentru amendă și prejudicii, activitățile sale fiind axate pe monitorizarea încasărilor la buget. În aceste condiții, în anii 2014-2021 au fost calculate 60,7 mil.lei, încasate 0,4 mil.lei, obligațiunile față de buget constituind 60,3 mil.lei, iar nivelul de încasare a acestora doar 0,7%. Amenzile calculate și achitate în domeniul resurselor de apă, în anii 2014-2021 au constituit 9,7 mil.lei și respectiv 4,5 mil.lei, din care achitate în primele 72 de ore – 4,3 mil.lei și după 72 de ore – 0,3 mil.lei. Astfel obligațiunile față de buget constituind 0,9 mil.lei²⁴⁸, din care 0,7 mil.lei sau 74% reprezintă obligațiuni cu termen de prescripție expirat (3 ani) și risc sporit de recuperare.

Cauzele și impactul	Insuficiența sau lipsa de resurse financiare necesare pentru dezvoltarea domeniului de AAC, pentru asigurarea sustenabilității și durabilității
----------------------------	---

²⁴⁵ Art. 36¹ din Legea nr.303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și canalizare.

²⁴⁶ „Apa-Canal Nisporeni” S.A. și „Regia Apă-Canal Soroca” S.A.

²⁴⁷ S.C. „Amen-Ver”, r-nul Hâncești (încheiat în anul 2011 pe 25 de ani), cu „Regia Apa-Canal Orhei” S.A. (încheiat în 2012 pe 25 de ani) până în anul 2022).

²⁴⁸ Calculul: 9,7 mil.lei -4,5 mil.lei-4,3 mil.lei =0,9 mil.lei.

deficiențelor constatate	sistemelor existente și menținerea acestora în stare funcțională. Un alt factor este reticența factorilor de decizie de a modifica tarifele în timp util, deși condițiile de revizuire a acestora sunt întrunite, dar nu se revizuiesc, pentru a nu cauza scăderea nivelului de trai al populației. În același timp, APL nu au capacități financiare suficiente pentru subsidierea/subvenționarea diferenței de tarif, în cazul în care valoarea lui reală este mult mai înaltă decât cea aprobată, nefiind stabilită în contractele de gestiune legate de nici mărima redevenței. Cumulul mai multor factori a dus la înrăutățirea situației economico-financiare a operatorilor serviciilor de alimentare cu apă și sanitație, prin acumularea pierderilor, creșterea gradului de îndatorare și intrarea unora dintre aceștia în procesul de insolabilitate.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Nu au fost efectuate misiuni de audit în acest domeniu.
Măsurile luate de către entități pe parcursul misiunii de audit	-
Măsurile dispuse pentru remediere	Ca urmare a celor constatate în cadrul misiunii de audit, conducerii i-au fost înaintate recomandări specifice de remediere a neconformităților și deficiențelor identificate.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Entitățile auditate nu au avut obiecții la constatările expuse în Raportul de audit.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

Auditul performanței privind funcționalitatea și eficiența Sistemului Informațional Automatizat „Registrul rezervelor de stat și de mobilizare”, inclusiv a resurselor investite (cu parafa secret) (Hotărârea Curții de Conturi nr.29 din 16 iunie 2023)²⁴⁹

Informații generale	Reieșind din situațiile de urgență (pandemie, stare de război, criza energetică), riscurile și amenințările cu care se confruntă Republica Moldova în ultimii ani, se impune utilizarea pe larg a metodelor moderne de gestiune a rezervelor statului, și anume, a tehnologiilor informaționale și comunicațiilor avansate. Astfel, implementarea și utilizarea eficientă și adecvată a SIA RRSM este iminent necesară pentru realizarea cu succes a sarcinii de importanță primordială a sistemului rezervelor materiale ale statului, și anume, de intervenire operativă pentru asigurarea funcționării stabile a economiei naționale, protecția populației în situații excepționale, condiționate de calamități naturale, epidemii, epizootii, accidente industriale, fenomene sociale sau economice, conjuncturi externe, în caz de asediu și război, precum și în scopul acordării de ajutor umanitar. Conceptul SI a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.268/2009 și stabilește cadrul de funcționare și utilizare a Sistemului, scopul, obiectivele și alte aspecte relevante.
Scop	Evaluarea modului în care instituțiile și autoritățile publice responsabile au creat și au realizat condițiile necesare pentru implementarea, gestionarea și utilizarea Sistemului în vederea atingerii obiectivelor acestuia, cu identificarea riscurilor și vulnerabilităților în acest sens și determinarea oportunităților de îmbunătățire.
Obiectiv	-
Concluzie	atribuit la parafa secret
Constatările și concluziile principale	atribuit la parafa secret
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	atribuit la parafa secret
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	-
Măsurile luate de entități pe parcursul misiunii	atribuit la parafa secret
Măsurile dispuse pentru remediere	În contextul curențelor și neajunsurilor constatate, precum și îmbunătățirii activității în domeniile auditate, auditul a formulat un șir de recomandări, care sunt direcționate prioritar spre:

²⁴⁹ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1221/hotararea-nr-29-din-16-iunie-2023-cu-privire-la

	• eliminarea curenților și neconcordanțelor din cadrul normativ și de reglementare aferent domeniului rezervelor de stat și de mobilizare, celui specific Sistemului auditat, precum și celui privind achizițiile atribuite la secretul de stat; • reingineria/dezvoltarea și asigurarea menținerii SIA RRSN, precum și conformarea acestuia la cerințele de securitate specifice categoriilor de informații atribuite la secretul de stat, astfel încât acesta să atingă scopurile stabilite; • responsabilizarea autorităților pentru valorificarea și utilizarea SI; • asigurarea sustenabilității SIA, inclusiv prin schimbări pozitive în comunicarea interinstituțională/intersectorială, ceea ce va genera posibilități mai rapide și mai calitative de modernizare a serviciilor publice etc.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Autoritățile și instituțiile auditate nu au avut obiecții asupra constatărilor, susținând recomandările înaintate de audit.
Recomandări Legislativului	Să solicite Guvernului: - asigurarea unei monitorizări eficiente asupra asigurării implementării recomandărilor de audit de către entitățile responsabile; - determinarea autorității responsabile care va asigura administrarea și securitatea sistemelor informaționale de importanță strategică și securitate națională, îndeosebi a celor ce prelucrează și gestionează informații atribuite la secretul de stat, inclusiv a SIA RRSN; - revizuirea și consolidarea cadrului normativ și a celui regulator aferent domeniului managementului rezervelor de stat și de mobilizare, celui aferent SIA RRSN, precum și a celui de circulație și arhivare a documentelor, îndeosebi a celor electronice atribuite la parafa secret.

Misiunea de follow-up privind implementarea recomandărilor aprobate prin Hotărârea Curții de Conturi nr.36 din 16.07.2021 cu privire la Raportul auditului conformității asupra implementării Proiectului de construcție a locuințelor pentru păturile socialmente vulnerabile II (Hotărârea Curții de Conturi nr.7 din 27 februarie 2023)²⁵⁰

Informații generale	Misiunea de follow-up a cuprins acțiunile realizate în perioada anilor 2021-2022 de către entitățile vizate în Hotărârea Curții de Conturi nr.36 din 16.07.2021 cu privire la Raportul auditului conformității asupra implementării Proiectului de construcție a locuințelor pentru păturile socialmente vulnerabile II, în vederea asigurării implementării recomandărilor de audit aprobate prin hotărârea menționată. Astfel, probele de audit au fost colectate la 17 entități, inclusiv la Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Unitatea de Implementare a Proiectului de construcție a locuințelor pentru păturile socialmente vulnerabile II, Agenția pentru Supraveghere Tehnică, precum și la Consiliile raionale Briceni, Călărași, Fălești, Nisporeni, Sîngerei, Soroca, Cahul, Cantemir, Cimișlia, Glodeni, Hîncești, Ialoveni, Leova și Rezina.
Scop	Evaluarea modului în care au fost abordate și implementate recomandările înaintate, precum și a impactului obținut în urma implementării Hotărârii Curții de Conturi nr.36 din 16 iulie 2021.
Obiectiv	Obiectivul general al auditului a constat în determinarea faptului dacă factorii de decizie responsabili au implementat recomandările înaintate în auditul precedent, cu evaluarea impactului acestora asupra implementării Proiectului de construcție a locuințelor pentru păturile socialmente vulnerabile II.
Concluzie	Misiunea de follow-up a constatat că, deși au fost inițiate anumite acțiuni pentru eliminarea deficiențelor și curențelor elucidate de auditul precedent, totuși, la momentul actual, rămân nesoluționate unele probleme din perioada anterioară, cu impact asupra eficienței modului de gestionare și evidență a locuințelor sociale. Astfel, se relevă că măsurile întreprinse pe parcursul anilor 2021 – 2022 nu au asigurat în deplină măsură implementarea recomandărilor înaintate. Prin urmare, în funcție de nivelul de executare, se remarcă neimplementarea a 79,3% din recomandări.
Constatările și concluziile principale	Deși au fost inițiate unele măsuri pentru implementarea recomandărilor, acestea au fost insuficiente și au condiționat persistența unor deficiențe elucidate de misiunea anterioară a Curții de Conturi. Astfel, - Ambiguitatea cadrului normativ, necorelarea acestuia cu cadrul legal, precum și lipsa unor mecanisme aferente procesului de implementare a Proiectului, în special, ce țin de verificarea informațiilor prezentate de către potențialii beneficiari, în continuare condiționează repartizarea locuințelor sociale unor beneficiari care nu corespund criteriilor stabilite prin cadrul legal. - Rămân în continuare nerecuperate cheltuielile în sumă totală de 142,3 mii lei, achitate pentru executarea unor lucrări care nu au fost constatate efectiv de către echipa de audit la 3 obiective, inclusiv: în raionul Briceni – 40,3 mii lei, în raionul Călărași – 78,9 mii lei, și în raionul Sîngerei – 23,1 mii lei. Mai mult decât atât, se relevă că, după finalizarea misiunii de audit precedente, în rezultatul controlului efectuat de către AST asupra volumelor și costurilor lucrărilor efectuate la obiectivele din raioanele Rezina și Cimișlia, au fost

²⁵⁰ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1210/hotararea-nr7-din-27-februarie-2023-cu-privire-la-raportul

	constatate exagerări ale volumelor de lucrări în sumă totală de 5,61 mil.lei - la obiectivul din or. Rezina, și de 1,39 mil.lei - la obiectivul din or. Cimișlia. Acest fapt denotă că deficiențele constatate de auditul precedent continuă să persiste la capitolul conformitatea executării lucrărilor de construcție a locuințelor sociale. - Repartizarea defectuoasă a locuințelor sociale, în final beneficiind de locuințe sociale persoane neeligibile, care au venituri salariale peste limita stabilită de cadrul legal, precum și dețin bunuri imobiliare. De exemplu, CR Călărași nu a reușit să reexamineze statutul a 8 apartamente repartizate profesorilor Școlii Profesionale din or. Călărași, care au fost raportate ca locuințe sociale, ele fiind ocupate în continuare de către persoane care nu sunt eligibile conform criteriilor Regulamentului. De asemenea, în 18 cazuri din cele 112 verificate, Comisiile din cadrul Consiliilor raionale: Cantemir, Cahul, Hîncești, Ialoveni și Leova au repartizat locuințe sociale unor beneficiari care nu erau eligibili conform criteriului privind venitul obținut față de venitul-limită eligibil aprobat. - Neasigurarea înregistrării conforme în evidența contabilă a locuințelor sociale primite în proprietate, fapt ce afectează integritatea patrimoniului public. De exemplu, Consiliile raionale: Sîngerei, Briceni, Leova, Cahul și Ialoveni nu au întreprins măsurile de rigoare și nu au înregistrat patrimoniu în valoare de 87,8 mil.lei. - Contrar scopului declarat al Proiectului pentru care a beneficiat de credite din partea finanțatorilor externi, CR Glodeni a modificat statutul pentru 8 apartamente sociale, transformându-le în apartamente de serviciu. - Realizarea și monitorizarea implementării Proiectului în raionul Hîncești s-au efectuat cu abateri, ceea ce a afectat obiectivele acestuia, precum și interesele publice ale APL. Persoanele responsabile de realizarea Proiectului nu au asigurat verificarea exhaustivă a informațiilor parvenite din partea APL de nivelul I și corectitudinea includerii obiectelor în „Lista localităților participante la proiect ale CR Hîncești”, ca urmare, constatându-se o neconcordanță între suprafața transmisă pentru reconstrucție (213,8 m²) și suprafața primită după reconstrucție (188,3 m²) de 25,5 m², care nu a fost explicată prin documente justificative. Mai mult decât atât, din suprafața primită de la reconstrucție, un apartament cu suprafața de 31,7 m² se consideră privatizat, deși, conform RBI, este proprietate a CR Hîncești, ceea ce denotă o utilizare abuzivă a proprietății publice. - S-au constatat deficiențe la implementarea Proiectului la obiectivele din raioanele Rezina și Cimișlia, cauzate de tergiversarea finalizării lucrărilor de construcție de către antreprenori, cu toate că Consiliile raionale vizate deja suportă cheltuieli pentru achitarea creditelor și dobânzilor aferente²⁵¹.
Cauzele și impactul deficiențelor constatate	Printre principalele cauze care au generat un grad modest de implementare a recomandărilor de audit sunt: procesul îndelungat de legiferare, comunicarea insuficientă, după caz, ineficientă între autoritățile publice responsabile implicate, precum și aplicarea superficială, respectiv, monitorizarea insuficientă a aplicării prevederilor cadrului normativ privind administrarea și gestionarea locuințelor sociale, generate, în principal, de voința scăzută sau de

²⁵¹ Raionul Rezina – lucrări de construcție de 27,9 mil.lei, și raionul Cimișlia – 14,9 mil.lei

	lipsa de preocupare a autorităților publice centrale și locale, dar și a managerilor operaționali de a pune în practică aceste recomandări.
Impactul implementării recomandărilor înaintate prin HCC anterioare	Rezultatele misiunii de follow-up relevă un nivel redus de implementare a recomandărilor înaintate de auditul precedent, fapt ce denotă persistența problemelor identificate. Astfel, se relevă că, din totalul de 29 de recomandări de audit înaintate prin Hotărârea Curții de Conturi nr.36 din 16.07.2021 ²⁵² la 9 entități, au fost implementate integral 6 recomandări (20,7%) , parțial implementate – 10 recomandări (34,5%) , și neimplementate – 13 recomandări (44,8%) . Situația dată a condiționat persistența problemelor identificate în prezenta misiune de audit.
Măsurile luate de către entități pe parcursul misiunii de audit	Pe parcursul misiunii de follow-up, Serviciile contabile ale Consiliilor raionale Hîncești și Briceni au ajustat valoarea locuințelor sociale executate în cadrul Proiectului cu suma de 7,45 mil.lei și, respectiv, cu 364,3 mii lei.
Măsurile dispuse pentru remediere	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale să coreleze prevederile Regulamentului aprobat prin Ordinul MADRM nr.75 din 14.05.2014 cu prevederile Capitolului II al Legii cu privire la locuințe nr.75 din 30.04.2015, cu asigurarea: - eliminării caracterului recomandabil pentru APL de nivelul II, participante în cadrul Proiectului, al aplicării prevederilor Regulamentului aprobat prin Ordinul MADRM nr.75 din 14.05.2014; - excluderii posibilității de prelungire a contractelor de locațiune a locuințelor sociale în cazul îmbunătățirii condițiilor economice sau sociale ale gospodăriei beneficiarului; - monitorizării periodice (cel puțin o dată la 2,5 ani), pe parcursul derulării contractului de locațiune, a situației economico-sociale a beneficiarilor de locuințe sociale; - prezentării de către solicitanți a informațiilor din baza de date a Serviciului Fiscal de Stat cu privire la venitul lor și al membrilor familiei lor, inclusiv de la întreprinderile fondate de către aceștia; Unității de Implementare a Proiectului de construcție a locuințelor pentru păturile socialmente vulnerabile II: 1. revizuirea activităților desfășurate de responsabili tehnici, cu tragerea acestora la răspundere (contractual-civilă etc.) pentru executarea neconformă a obligațiilor contractuale; 2. în comun cu Consiliul raional Ialoveni, asigurarea transiterii și, respectiv, a recepției a 31 de apartamente sociale edificate în cadrul Proiectului conform prevederilor Acordului de cooperare încheiat; Președinții raioanelor și Consiliile raionale Ialoveni, Leova și Sîngerei să revizuiască Regulamentele locale cu privire la modul și condițiile de desfășurare a Proiectului de construcție a locuințelor pentru păturile

²⁵² Hotărârea Curții de Conturi nr.36 din 16.07.2021 cu privire la Raportul auditului conformității asupra implementării Proiectului de construcție a locuințelor pentru păturile socialmente vulnerabile II.

	social/economic vulnerabile II, în vederea ajustării la prevederile Legii cu privire la locuințe nr.75 din 30.04.2015 și ale cadrului normativ aferent; Președintele raionului și Consiliul raional Călărași să reexamineze statutul a 8 apartamente repartizate profesorilor Școlii Profesionale din or. Călărași; Președintele raionului și Consiliul raional Glodeni să reexamineze statutul a 8 locuințe sociale cărora li s-a modificat statutul în apartamente de serviciu; Președinții raioanelor și Consiliile raionale Cahul, Hîncești, Leova, Sîngerei să asigure înregistrarea conformă în evidența contabilă a locuințelor sociale primite în proprietate; Președinții raioanelor și Consiliile raionale Leova și Soroca, în comun cu APL ale or. Leova și or. Soroca, să asigure păstrarea statutului de locuință socială al blocurilor de locuit primite în gestiune, pe toată perioada rambursării creditului; Președinții raioanelor și Consiliile raionale Cantemir, Cahul, Călărași, Fălești, Hîncești, Ialoveni, Leova, Sîngerei, Nisporeni, Soroca să revizuiască lista beneficiarilor de locuințe sociale în strictă conformitate cu prevederile art.10 din Legea cu privire la locuințe nr. 75 din 30.04.2015. Agenția pentru Supraveghere Tehnică să efectueze controlul asupra volumelor de lucrări executate la 9 obiective din cadrul Proiectului de construcție a locuințelor pentru păturile socialmente vulnerabile II, care nu au fost supuse anterior verificărilor.
Punctul de vedere al conducerii entității auditate	Constatările și recomandările înaintate de audit au fost acceptate, urmând a fi întreprinse acțiunile necesare în vederea remedierii problemelor identificate.
Recomandări Legislativului	Nu sunt

Misiunea de follow-up privind evaluarea nivelului de implementare a recomandărilor înaintate prin Hotărârea Curții de Conturi nr.84 din 30 noiembrie 2018 cu privire la Raportul auditului performanței cu tema: „În ce mod resursele investite în dezvoltarea și implementarea Sistemului Informațional de Management în Educație (SIME) asigură realizarea scopului stabilit și cum poate fi acesta îmbunătățit pentru atingerea impactului scontat?” (Hotărârea Curții de Conturi 45 din 21 august 2023)²⁵³

Informații generale

Curtea de Conturi, fiind motivată de interesul sporit din partea societății, al organismelor internaționale și al donatorilor străini privind reformarea sistemului educațional prin implementarea și utilizarea eficientă a Tehnologiilor Informațiilor, a efectuat, în anul 2018, auditul performanței cu tema: „În ce mod resursele investite în dezvoltarea și implementarea Sistemului Informațional de Management în Educație (SIME) asigură realizarea scopului stabilit și cum poate fi acesta îmbunătățit pentru atingerea impactului scontat?”, finalizat cu adoptarea Hotărârii Curții de Conturi nr.84 din 2018. Scopul SIME, conform Conceptului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.601/2020, este de a asigura MEC, alte autorități ale administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale și instituțiile de învățământ cu date actualizate privind sistemul educațional pentru elaborarea și implementarea politicilor educaționale, monitorizarea și evaluarea impactului acestora. Astfel, Sistemul urmează să devină unica sursă de date cu referire la sistemul educațional. Cadrul instituțional aferent SIME include:

1. MEC, în calitate de posesor al Sistemului.
2. CTICE, în calitate de deținător al Sistemului;
3. STISC, care urmează să asigure administrarea tehnică și menținerea Sistemului.
4. Registratorii SIME, responsabili de introducerea și actualizarea datelor: instituțiile de învățământ; organele locale de specialitate în domeniul învățământului; Camera de Comerț și Industrie, instituțiile de învățământ profesional tehnic.

Potrivit rezultatelor auditului precedent, deși au fost înregistrate progrese în implementarea și utilizarea SIME, s-au atestat un șir de probleme, deficiențe și disfuncționalități, precum și alți factori care au afectat funcționalitatea adecvată și sustenabilitatea Sistemului.

În vederea remedierii situațiilor atestate, au fost formulate și înaintate, prin Hotărârea Curții de Conturi nr.84/2018, 18 recomandări pentru MEC, în comun cu CTICE, Biroul Național de Statistică (BNS), Agenția de Guvernare Electronică (AGE), direcțiile raionale/municipale de învățământ, precum și o recomandare pentru Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC) și Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare (ANCE).

Scop

Evaluarea modului în care au fost abordate și implementate recomandările înaintate, precum și a rezultatelor obținute în urma implementării Hotărârii Curții de Conturi nr.84/2018.

Obiectiv

Auditul a avut ca obiectiv să răspundă la următoarele întrebări:

1. Factorii de decizie responsabili au întreprins măsurile necesare în vederea realizării recomandărilor înaintate de auditul precedent?

²⁵³ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1233/hotararea-nr45-din-21-august-2023-cu-privire-la-rap

	2. Măsurile întreprinse pentru implementarea recomandărilor de audit au avut un efect pozitiv, eliminând neajunsurile constatate în auditul precedent?
Concluzie	Analizând măsurile întreprinse de către entitățile vizate, misiunea de follow-up constată că au fost depuse anumite eforturi pentru eliminarea deficiențelor și carențelor elucidate de auditul precedent, în special, acțiuni în materie de consolidare a cadrului normativ relevant domeniului, dezvoltarea și îmbunătățirea SIME, a controalelor TI etc. Totodată, analizând măsurile întreprinse de către entități prin prisma efectului scontat, misiunea de follow-up relevă că acestea nu au asigurat în deplină măsură implementarea recomandărilor înaintate, rămânând nesoluționate unele probleme din perioada anterioară, cu impact asupra rezultatelor scontate ale SIME. Se relevă că măsurile întreprinse pe parcursul anilor 2020 – 2023 (I semestru) nu au asigurat în deplină măsură implementarea recomandărilor înaintate. Prin urmare, în funcție de nivelul de executare, se remarcă că, din numărul total de 16 recomandări înaintate către 4 autorități și instituții publice și 2 recomandări înaintate direcțiilor raionale/municipale de învățământ (în număr de 35), au fost implementate integral 2 recomandări, sau 11% din cele formulate, iar 89 % din recomandări rămân parțial implementate, fiind reiterate, prin formulare, în prezentul Raport de audit. De menționat că, printre factorii care au influențat nivelul redus de implementare a recomandărilor, se pot evidenția: capacitățile instituționale insuficiente în materie de reglementare și aplicare a cadrului normativ în domeniul TIC, modificări în cadrul normativ și cel instituțional aferent, situația pandemică generată de Covid-19, insuficiența monitorizării și implicării factorilor de decizie responsabili etc.
Constatările și concluziile principale	✓ MEC, în comun cu CTICE, au întreprins mai multe măsuri pentru implementarea recomandărilor auditului precedent, printre care: - elaborarea și asigurarea aprobării în modul stabilit a Conceptului aferent SIME, precum și elaborarea și asigurarea coordonării cu AGE a proiectului Regulamentului privind utilizarea, administrarea și dezvoltarea acestuia; - dezvoltarea noilor funcționalități și module ale SIME; - emiterea cu regularitate de către Minister a Ordinelor cu privire la actualizarea datelor și asigurarea calității acestora în SIME; - asigurarea integrării SIME cu unele servicii guvernamentale ((MPass, MConnect și MNotify - pe mediul de test); - excluderea dublării introducerii anumitor categorii de date prin integrarea SIME cu 2 SI deținute de CTICE și ANCE; - organizarea instruirilor cu privire la actualizarea și gestionarea SIME pentru administratorii raionali/instituționali ai Sistemului; - asigurarea anumitor acțiuni pentru fortificarea controalelor TI (generale și cele ale aplicației), inclusiv elaborarea și aplicarea unor proceduri privind securitatea cibernetică a Sistemului, crearea copiilor de rezervă necesare pentru asigurarea calității/integrității și securității datelor. ✓ ANACEC și ANCE au fost conectate la SIME pentru asigurarea valorificării datelor conform necesităților. ✓ Direcțiile raionale/municipale de învățământ au asigurat: - organizarea și efectuarea instruirilor pentru administratorii și utilizatorii la nivelul instituțiilor de învățământ; - asigurarea asistenței tehnice necesare continue;

- desemnarea prin ordinul instituției/direcției raionale, municipale a utilizatorilor conform rolurilor;
- includerea în fișa de post a responsabilității de utilizare/gestionare a SIME, etc.

Totodată, s-au constatat carențe și disfuncționalități ale controalelor generale și cele ale aplicației aferente SIME, îndeosebi, managementul insuficient și neadecvat al accesului și utilizatorilor; al schimbărilor (dezvoltărilor), problemelor și incidentelor raportate de utilizatorii Sistemului etc. În context, s-a constatat că, deși Sistemul a fost integrat cu serviciul electronic de autentificare MPass și cel de jurnalizare și audit MLog, acestea practic nu au fost utilizate/valorificate.

La fel, misiunea de follow-up a constatat:

- neasigurarea interconexiunii SIME cu registrele și resursele informaționale de stat menționate în Conceptul Sistemului, după caz, alte SI, precum și cu unele servicii electronice guvernamentale a condus la completarea manuală a informației existente la moment în alte resurse informaționale de stat, la dublarea eforturilor, cu impact și asupra calității datelor;
- lipsa unor proceduri formalizate privind modul de gestionare și prelucrare a datelor statistice în educație, care ar asigura unificarea definițiilor/noțiunilor utilizate de MEC și BNS, pentru fiecare dintre indicatorii prezentați în domeniu, și modul de cuantificare a acestora;
- lipsa/insuficiența instrucțiunilor și instruirilor exhaustive și explicite privind modul de completare, extragere și valorificare a datelor în SIME;
- neasigurarea completitudinii și calității datelor în SIME, precum și divergențe semnificative între datele/informațiile din acesta și cele deținute de BNS;
- nevalorificarea în deplină măsură a datelor/informațiilor, funcționalităților Sistemului, inclusiv a rapoartelor create în cadrul acestuia;
- implementarea unor Sisteme și platforme informaționale similare unor funcționalități/module SIME de către unele instituții și direcții din domeniul învățământului (e-admitere, e-școala, e-Agenda), care diminuează eficiența resurselor utilizate în implementarea și dezvoltarea Sistemului;
- neasigurarea exercitării de către STISC a atribuțiilor de administrator tehnic și menținere a SIME, inclusiv de asigurare a securității cibernetice a acestuia, etc.

Cauzele și impactul deficiențelor constatate

Carențele și neajunsurile atestate în cadrul misiunii de follow-up au condiționat neasigurarea implementării în deplină măsură a recomandărilor auditului precedent, precum și persistența problemelor și disfuncționalităților și în perioada de referință, cu impact nefast asupra efectului scontat al SIME. Printre cauzele identificate se relevă: complexitatea domeniului, inclusiv a proceselor automatizate prin SIME, numărul mare de utilizatori; procesul îndelungat de legiferare (activități specifice de elaborare, coordonare/avizare și adoptare a actelor normative, inclusiv a modificărilor la acestea); multitudinea de entități implicate și insuficiența măsurilor de monitorizare și control din partea autorităților responsabile; capacitățile instituționale și motivaționale insuficiente la toate nivelurile (instituțiilor și direcțiilor raionale/municipale de învățământ, CTICE, MEC); insuficiența instrucțiunilor și instruirilor privind modul de completare și utilizare a datelor din SIME etc.

Impactul implementării recomandărilor

Deși entitățile vizate au realizat anumite acțiuni, acestea nu au asigurat în deplină măsură implementarea recomandărilor înaintate de auditul precedent. Totodată, unele măsuri întreprinse în perioada de referință creează

<i>r înaintate prin HCC anterioare</i>	premisele necesare în vederea îmbunătățirii situației constatate. Prin urmare, în funcție de nivelul de implementare, se remarcă că, din numărul total de 18 recomandări formulate și înaintate către 6 autorități publice, inclusiv 2 recomandări înaintate direcțiilor raionale/municipale de învățământ (în număr de 35), au fost implementate integral 3 recomandări, sau 17% din cele formulate, iar 83 % din recomandările formulate s-au implementat parțial.
<i>Măsurile luate de către entități pe parcursul misiunii de audit</i>	CTICE și direcțiile raionale/municipale de învățământ, în comun cu unele instituții de învățământ, au întreprins măsuri pentru completarea anumitor date și informații lipsă în Sistem, corectarea unor probleme privind administrarea utilizatorilor, identificate de audit, precum și planificarea acțiunilor necesare în vederea eliminării neajunsurilor constatate de audit.
<i>Măsurile dispuse pentru remediere</i>	În contextul curențelor și neajunsurilor constatate, un șir de recomandări care sunt direcționate prioritar spre: ✓ eliminarea curențelor și consolidarea cadrului normativ și de reglementare aferent SIME; ✓ dezvoltarea și asigurarea menținerii SIME, precum și conformarea acestuia la cerințele de securitate, astfel încât acesta să atingă scopurile stabilite; ✓ fortificarea controalelor TI (generale și cele ale aplicației), în vederea asigurării plenitudinii/integrității și securității datelor gestionate prin SIME; ✓ asigurarea integrării SIME cu alte resurse și SI de stat, servicii electronice guvernamentale, inclusiv cu platforma de interoperabilitate MConnect, în scopul formării corecte a resursei informaționale în domeniul educației, eficientizarea eforturilor și activităților în utilizarea acestuia etc.; ✓ responsabilizarea autorităților pentru valorificarea și utilizarea SI; ✓ asigurarea sustenabilității SIA, inclusiv prin schimbări pozitive în comunicarea interinstituțională/intersectorială etc.
<i>Punctul de vedere al conducerii entității auditate</i>	Autoritățile și instituțiile auditate au comunicat despre lipsa de obiecții asupra constatărilor, susținând recomandările înaintate de audit.
<i>Recomandări Legislativului</i>	Să asigure condițiile juridice necesare (la nivelul legislației) prin adoptarea/îmbunătățirea cadrului normativ aferent domeniului educației; Să solicite Guvernului: - monitorizarea eficientă asupra asigurării implementării recomandărilor de audit de către entitățile responsabile; - intensificarea monitorizării modului de implementare și utilizare/valorificare a SIME, precum și a resurselor utilizate pentru menținerea și dezvoltarea acestuia; - consolidarea activităților de control asupra modului de implementare și asigurare a securității SI în sectorul public, în scopul utilizării eficiente a resurselor, excluderii dublării eforturilor și funcționalităților Sistemelor; - revizuirea și consolidarea cadrului normativ și celui regulator aferent domeniului TIC, precum și a celui aferent SIME.